



Over dit boek

Dit is een digitale kopie van een boek dat al generaties lang op bibliotheekplanken heeft gestaan, maar nu zorgvuldig is gescand door Google. Dat doen we omdat we alle boeken ter wereld online beschikbaar willen maken.

Dit boek is zo oud dat het auteursrecht erop is verlopen, zodat het boek nu deel uitmaakt van het publieke domein. Een boek dat tot het publieke domein behoort, is een boek dat nooit onder het auteursrecht is gevallen, of waarvan de wettelijke auteursrechttermijn is verlopen. Het kan per land verschillen of een boek tot het publieke domein behoort. Boeken in het publieke domein zijn een stem uit het verleden. Ze vormen een bron van geschiedenis, cultuur en kennis die anders moeilijk te verkrijgen zou zijn.

Aantekeningen, opmerkingen en andere kanttekeningen die in het origineel stonden, worden weergegeven in dit bestand, als herinnering aan de lange reis die het boek heeft gemaakt van uitgever naar bibliotheek, en uiteindelijk naar u.

Richtlijnen voor gebruik

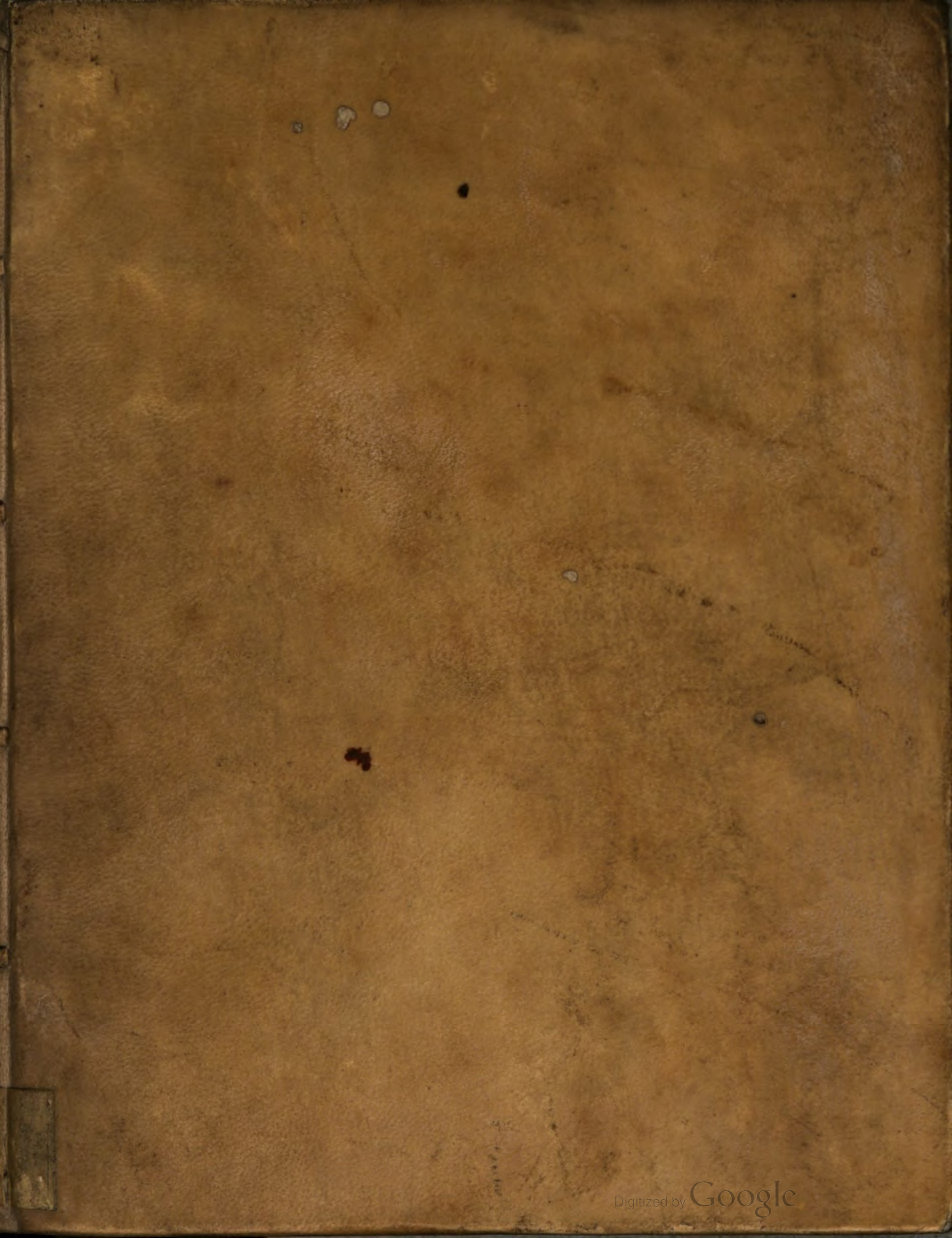
Google werkt samen met bibliotheken om materiaal uit het publieke domein te digitaliseren, zodat het voor iedereen beschikbaar wordt. Boeken uit het publieke domein behoren toe aan het publiek; wij bewaren ze alleen. Dit is echter een kostbaar proces. Om deze dienst te kunnen blijven leveren, hebben we maatregelen genomen om misbruik door commerciële partijen te voorkomen, zoals het plaatsen van technische beperkingen op automatisch zoeken.

Verder vragen we u het volgende:

- + *Gebruik de bestanden alleen voor niet-commerciële doeleinden* We hebben Zoeken naar boeken met Google ontworpen voor gebruik door individuen. We vragen u deze bestanden alleen te gebruiken voor persoonlijke en niet-commerciële doeleinden.
- + *Voer geen geautomatiseerde zoekopdrachten uit* Stuur geen geautomatiseerde zoekopdrachten naar het systeem van Google. Als u onderzoek doet naar computervertalingen, optische tekenherkenning of andere wetenschapsgebieden waarbij u toegang nodig heeft tot grote hoeveelheden tekst, kunt u contact met ons opnemen. We raden u aan hiervoor materiaal uit het publieke domein te gebruiken, en kunnen u misschien hiermee van dienst zijn.
- + *Laat de eigendomsverklaring staan* Het “watermerk” van Google dat u onder aan elk bestand ziet, dient om mensen informatie over het project te geven, en ze te helpen extra materiaal te vinden met Zoeken naar boeken met Google. Verwijder dit watermerk niet.
- + *Houd u aan de wet* Wat u ook doet, houd er rekening mee dat u er zelf verantwoordelijk voor bent dat alles wat u doet legaal is. U kunt er niet van uitgaan dat wanneer een werk beschikbaar lijkt te zijn voor het publieke domein in de Verenigde Staten, het ook publiek domein is voor gebruikers in andere landen. Of er nog auteursrecht op een boek rust, verschilt per land. We kunnen u niet vertellen wat u in uw geval met een bepaald boek mag doen. Neem niet zomaar aan dat u een boek overal ter wereld op allerlei manieren kunt gebruiken, wanneer het eenmaal in Zoeken naar boeken met Google staat. De wettelijke aansprakelijkheid voor auteursrechten is behoorlijk streng.

Informatie over Zoeken naar boeken met Google

Het doel van Google is om alle informatie wereldwijd toegankelijk en bruikbaar te maken. Zoeken naar boeken met Google helpt lezers boeken uit allerlei landen te ontdekken, en helpt auteurs en uitgevers om een nieuw leespubliek te bereiken. U kunt de volledige tekst van dit boek doorzoeken op het web via <http://books.google.com>



Hwl 8724

Hwl 8724



UNIVERSITEITSBIBLIOTHEEK GENT



9000000371

Digitized by Google

1

IOURNALEN Van drie Voyagien/

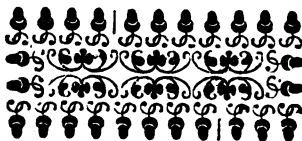
Te weten:

1. Van Mr. Thomas Candish, met drie Schepen door de Magallaensche Straet rondom de Werelt, inden Iare 1586, 1587, en 1588. hebbende door't kruycen vander Zee gheseylt 13000 Mijlen.
2. Vande Heer Fransoys Draeck / ende Heer Jan Haukeins/ Ridderen/ naer West-Indien gepetendeert Panama in te nemen met ses van des Coningins Majesteits Schepen/ ende 21 and're / in den Iare 1593.

Noch een Beschryvinge vande Zee-vaert der geheeler Werelt.

Nassausche Vloot,

3. Ofte Beschryvinge vande Voyagie om den gantschen Aert-kloot, door de Straet Lemaire, onder 't beleydt vanden Admirael Iaques L' Heremite, inde Iaren 1623, 1624, 1625, en 1626.



Wij hebben hier achter by gheboeght een Beschryvinghe vande Regeringhe van Peru, door Pedro de Madriga, gheboren tot Lima, met een kort verhael van Chili. Als mede een verhael van Capiteyn Pedro Fernandes de Quir, aen Zijne Majesteit van Spangien/ aengaende de ontdekkinghe van 't onbekent Auftralia, sijn grooten Rijckdom en bruchtbaerheyt/ ontdeckt by den selven Capiteyn.

†AMSTELREDAM,

By Iacob Pieterfz Wachter, Boeck-verkooper op den Dam/
inde Wachter / Anno 1643.



Tot den Leser.



Alfooder in dese tijt weynich Gedruckte Voyagien zijn te bekomen, so hebben wy goet gedacht U. L. dese dry naer-volgende mede te deelen, alles seer dienstigh de Zeevarende Luyden, ende insonderheyt die in dienst vande Heeren Bewinthebberen der West-Indische Compagnie, soo wel om de Noort als om de Zuydt soecken te varen; als mede voor and're kurieuse Persoonen die gheneghen zijn om de kennisse vande veere vreemde gelegenen Landen, ende de bezeylinghe der selve te weten.

Eerstelijck hebt ghy hier de Voyagie van Mr. *Thomas Candish*, met dry Schepen rondom de Werelt ghedaen, uytgevaren den 21 Iuly 1586. ende met een Schip weder omgekeert in Engellant, den 9 September 1588. hebbende door 't kruycen vander Zee gheseylt 13000 mijlen; vertellende sijn Vrienden wonderlijcke avontueren, geschiedenisse, ende ontdeckinghe der Landen by hem beseylt.

Ten tweeden, de Voyagie van den Edelen Heer *François Draeck*, en de Heer *Ian Haukeims*, Ridderen, naer West-Indien gepretendeert *Panama* in tenemen, met ses van des Coninginnen Schepen, ende 21 andere, met ontrent 2500 Mannen, inden Iare 1595. Hier achter volght een Beschryvinghe vande Zee-vaert der geheeler Werelt, van *Capo Blanco* in Guinea, tot door de Magallaen-

gallaensche Straet, ende dan voorts langhs de Zee-kuste van *Chili*, *Peru*, *Nicargua*, *Guatimala*, en *California*, over de aldergrootste Zee, tot de Eylanden *Philippinen*, *Molucken*, *Banda*, *Borneo*, *Iava*, en *Sumatra*, voor by de vaste Landen *China* ende Oost-Indien, het Eylant *Madagascar*, *Cabo de Bona Esperança*, de Eylanden van *St. Helena*, ende *Cabo Verde*.

Noch een volkomen Beschryvinghe vande distantie der plaetsen, en de Riviere *Plate*, tot dat ghy komt tot *Pette Guarra* ten Noorden, ende wederom beginnende vande Riviere *Plate*, tot datmen komt aen 't eynde vande Magallanische Straet ten Zuyden, met de graden vande brede daer elck plaets in staet.

Ten derden, het Iournael vande Nassausche Vloot, ofte Beschryvinge vande Voyagie om den gantschen Aert-kloot, gedaen met elf Schepen door de Straet *Lemaire*, onder 't beleyt vanden Admiraal *Iaques L' Heremite*, inden Iare 1623, 1624, 1625, en 1626. waer in de gantsche Historie, soo wel haer wedervaren, als de gelegentheyten der Landen ende des Volckx, soo in woorden als Figuren, voorgestelt wort.

Noch een Beschryvinghe vande Regeringhe van *Peru*, gestelt dooreen gevangen Spangiaert, genaemt *Pedro de Madriga*, geboren tot *Lima*. Als mede een kort verhael van *Chili*.

Noch een verhael van seecker Memoriael, gepresenteert aen Zijne Majesteit van Spangien, by den Capiteyn *Pedro Fernandes de Quir*, aengaende de bevolkinghe ende ontdeckinghe van 't vierde deel des Werelts, ghenaemt *Austrialia incognita*, ofte onbekent *Austrialia*, sijn groote Rijkdom ende vruchtbaerheyt, ontdeckt by den selven Capiteyn, Vaert wel.

In Amsterdam, Actum 1 April 1643.

U. E. E. Dienstwillige
IACOB PIETERSZ WACHTER.

86.

alij.

Beschrijvinghe bande ober-

treffelijke ende wijs-vermaerde See-baert van

den Edelen Heer ende Meester Thomas Candish, gedaen
rondomme de Werelt, begonnen in 't Jaer ons Heeren

1586. ende vol-eyndt in den Jaer 1588. in twee

Jaren ende seven weken. Beschreven by

Mr. Fransoys Prettie, van Epe in

Suffolk/ die mede inde Voya-
gie gheweest is.



Alsoo de vermaerde ende Gerent- 1586.

feste Edelman/ Heer Thomas Candish van

Suffolck, hadde toegerust in den jaer 1585.

een Schip / waer in hy voer als Capiteyn

metten Heere Richard Groen-vil, nae het

Landt Virginia, ghelegen in America, tus-

schen de landen van Florida ende Norom-

bega, in welke Zee-baert hy seylde voor

by de Eylanden van Canarien nae West-Indien langhs Domi-

nica, S. Iuan de Portorico, Hispaniola, de Lucaios, ende Florida:

van welke Zee-baert weder-gekeert wesende/ soo heeft hy als een

kloeckmoedigh Zee-ridder by handen genomen een seer overtref-

felijke Zee-baert / om door de Magallanische Straet te beseplen

de Goutende Silber-rijcke Koninckrijcken van Chili, Peru, ende

Mexico: ende voorts na de vaste landen ende eylanden van China,

Oost-Indien/ ende Africa, ende dien volghens ommezeplende den

ommeloop des gheheelen Aerd-bodenis. Het welke hy door den

ghenadigen segen des Allerhooghsten/ met ghestadige voorszichtig-

heyt/ goede regeringhe/ ende een groote snelheyt/ voorszpoelighlijck

volbracht heeft/ tot groote verwonderinge van allen verstandigen/

hebbende tot soodanigen eynde op sijn eygen kosten nieu ghelout

1586. (ende met alle nootsakelickheyt boorszien voor den tijt van 2 jaren)
 een schoon schip/ghenaemt de Desire, dat is: Begeerte, als Admirael / groot 140 baten / ende een kleinder schip van 60 baten/ghenaemt de Content oft Verghenoeginghe, voeghende daer by een Barcke van 40 baten/ genaemt de Huygh Gallant, in welke drie Schepen gheweest zijn 125 personen/ out ende jonck. Wy voer af als hunner aller Overste/ van Londen den 19 Junij 1586. ende quam tot Harewich: ende seylde van daer den 29 der selver maent/ soo dat wy den 8 Julij inde Haven van Pleymouth, ende van daer in Zee liep den 21 der selver maent op een Donderdag / ende dat met eenen stercken Oosten wint.

Den 26 Julij/ Dinghsdaeghs waren wy 45 mijlen van Cabo Finisterre, waer wy ontmoeteden vijf seplen Biscapere / komende bande groote Bape in Terra Nova, alsoo ons dochte. Onse Admirael schoot ende bocht met haer 3 uren: maer wy namen honger geen/want de nacht ons overviel.

Augusti. Den eersten Augusti quamen wy in 't ghesicht van Forte Ventura, een bande Eylanden van Canarien / ontrent ten thien uren des morgens.

Den 7 Augusti des Sondaeghs waren wy soo hooghe ghekomen / als Rio d' Oro, op de kuste van Zavaga, onder den Tropico Cancri, tusschen Barbarien ende Guinea.

Den 9 Augusti quamen wy by Cabo Blanco: maer de windt was soo groot/ dat wy niet konden op-komen / daer de Chanters ghewoon zijn te ligghen visschen: daerom seylde wy 6 uren west zydt-west/ om het sozghelijck zant/ dat van die Caep zydt-west ten zyden licht.

Den 15 Augusti waren wy inde hooghte van Cabo Verde (nagissinge) 50 mijlen daer van.

Den 18 Augusti was Sierra Leona Oost van ons / ende dien dagh veranderde de windt in 't Noort-westen/ soo dat wy by den 20 dagh Augusti waren in 6 ende een half graden Noortwaerts van den Equinoctiael.

Den 23 Augusti setten wy 't rupm van Sierra Leona, ende den 25 vielen wy met het point op de zydt-zijde van Sierra Leona. Welck Mr. Brewer (de Vice-Admirael op 't schip de Content)

wel kende/ ende voer binnen met sijn Schip. Wy hadden daer ten minsten 5 badem waters/ ende bootz 14 mijlen weeghs zuyt-west loopende inde reede van Sierra Leona, op 16/14/12/10/ ende 8 bademen waters.

1586.

Augusti.

Den 26 Augusti voeren wy inde haven ofte reede/ ende ingaende/hadden by de zuyt-kaep ten minsten 5 badem waters by de rotse/gelijk die leyt by de zuyt-kaep. Ende also wy daer na 2 ofte 3 kabels lenghte waren binnen de Rotse/ hadden wy noyt min dan 10 badem waters/ tot dat wy quamen tot de reede die ontrent een mijle is bande Caep/ altoos streckende naer 't zuden/ tot dat ghy komt tot de water-plaetse/ in welke Bape is de beste reede: maer ghy moet ligghen ofte ankeren diep inde Bape/ om dat daer een seer sterck ghetijde loopt/ ende het bloeyt inde Reede met een zuyt-ooste ende zuyt-oost ten zuden Waane. Het is van Engeland tot dese plaetse 950 mijlen: welcken wegh wy seplden vanden 21 Julij tot den 26 Augusti: by dese mijlen salmen verstaen Enghelesche leguas/gereken tot 20 inden graet.

Den 27 Augusti/zijnde Saterdag/quamen ons twee Negros aen bootz van onsen Admiraal/ ende by teekenen gavense ons te kennen datter een Portugaels schip boven hoger binnen lant lach. Ende ons kleynste schip de Gallant, voer 3 ofte 4 mijlen hoogher/ maer by gebreck van eenen Pilot sochtense niet hooger/ want de reede liep noch 3 ofte 4 mijlen dieper/ ende is seer breet ende periculens/so wy namaels verstonen by een Portugees.

Den 28 lant onsen Generael sommighe van sijn volck aen lant/ ende daer speelden ende dansten sy den gheheelen vooz-noene onder de Negros/om wat te vernemen van 't Portugaels schip: 't schepe komende/bonden sy een Portugees verborghen onder de hagen/ die sy namen ende 't schepe brochten/ ende die seide ons dat het seer periculens was op te varen tot het doorp om 't schip te soecken. Waer op wy niet en wilden dat gaen soecken/want wy bevonden dat hy ons de waerheydt seide/mits dat wy hem bonden/knevelden/ende seer scherpelijck examineerden. Oock seide hy ons hoe sijn schip daer om den hals ghekomen ende gebleven was/ ende datter noch twee van sijne ghelellen onder de Negros waren: Sijnen naem was Emanuel/ ende van sijn Ambacht een Kaifater/ 't huys hoo-

rende

1586. rende tot Porto, in Portugael.

Augusti.

Een doyp
der Negros.

Schoten
met vergiftighe
puylen.

Den 29 Augusti gingh onse Generael Candish aen Landt met 70 Man/ende trock na haer Doorp/ daer wy twee ofte drie huplen verbranden/ ende namen mede wat wy wilden / dat luttel weert was: want alle het volck bluchte. Ende weder te schepe keeren- de/in een open pleyu/ten eynde van haer Doorp/ schoten sy hun puy- len na ons uyt de boschagie / ende quetsten 3 oft 4 van ons volck. Haer puylen waren vergift: dan Godt danck geen van ons volck en sturben daer van. Haer Dorpen zijn konstigh ghebout / met mueren van eerde Wallen/ ront / met een groote binnen-plaetse al in ghepaelt: de straten worden seer kuytsch ende repnlick ghehou- den/ alsoo oock de huplen. Vese Negros ghebruycken groote eer- biedinghe tot haren Koninck / soo een van onsen volcke ons seyde/ die Ostagier was gheweest boor de twee Negros / die eerst tot ons quamen. Daer mocht in dat Doorp wesen ontrent 100 huplen.

Septemb

Beel ge-
quetst
vande
Negros/
en een
stierf van
't sentijn
des puyls.

Den eersten September gingen veel van ons volck aen Landt/ aende watering-plaetse/ ende wieschen al stille den gantschen dach haer hembden/ ende des anderen daeghs weder: maer doen waren de Negros in een Boschagie / rondomme de plaetse / ende soo de Timmerman ginck inde Boschagie om sijn geboegh te doen/ter- stont saghen se die / waerom de Negros terstont op onse volck seer subptelick vielen/ soo datter in 't bluchten veel ghequetst werden: waer onder eenen Willem Pickman een Soldaet/was gheschoten in sijn dpe/ die den puy uyttreckende brack/ ende liet het hooft daer in steken / ende en woude sijn dpe niet opghesneden hebben: Doen wrocht het vergift dien nacht soo sterck/ dat alle sijnen bupck ende manlichheyt seer opswol/ende wert sooswert als Inckt/ so dat hy des anderen daeghs stierf/ende doen wert het vergiftigh hooft uyt- getrocken.

Dit vergift is 't sap van een krupst.

Den 3 September boeren veel van ons volck metter Boot vier mijlen op de Riviere/ende vingen veel versche visch/ ende aen 't landt pluckten se veel Limoenen vande boomen/ ende wederkeerende sa- ghen twee Buffelen.

Den 6 Septembris seylde wy van Sierra Leona, boeren uyt de Reede/ ende laghen een ghelyde drie mijlen vande Caep/ by de

de mondt op 6 badem/ ende het bloeyter zuyd-zuyd-west.

1586.

Den 7 Septemb. schepden wy vande Eyclanden ghenaemt Illas Verdes, alias de Eyclanden van Madrabumba, welck is 10 mylen vande Caep van Sierra Leona, ende des abonts te 5 uren ankerden wy twee mylen vant Eylant op 6 badem waters/ ende boeren aen 't landt/ ende vonden alleen sommighe Vannanas boomen opt Eylant. Daer woonen alleenlijck Negros.

Septemb.
Madar-
bumba.

Den 8 September boer een van onse boten rontom het Eylant/ ende passeerden ober de diepten aen 't west-eynde vant Eylant/ daer sy rondomme vonden 5 badem / tot dat sy quamen tot de rechte diepte oft Canael. Ende een weynigh voorder vonden wy maer twee badem/ ende terstont weder 6 badem/ ende soo diep/ ende oock dieper. Aen 't Oost-eynde van 't Eylant wasser een Ooy/ daer op eenighe tijde Negros woonen/ alsoo wy merckten by de proibisie. Daer en was op de zuyd-kant gheen versck water / dat wy konden vinden: maer aende nooyd-zijde tot drie ofte vier plaetsen.

Het gheheel Eylant is een bosch/ eenighe plaetsen eenlick upt-ghestecken/ daer haer huplen staen/ die rontom beset zijn met Vannanas: Welcke vrucht seer goede kost is. Dese plaetse is seer gheneycht tot donder/ blixem ende regen/ in dese Maent. Ick dencke d'oorlaeck zy/ dat de Sonne daer soo na is by de Linie Equinoctiael.

Den 10 Septembz is boeren wy van 't selfde Eylant Madrabumba, den wind zuydwest na Brasil.

Den lesten Octobris / comende West Zuydwest / ontrent 24. mylen van Cabo Frio in Brasilien, vielen wy neffens een grooten Berch / die op de top hadde eene ronden knoop / ghelijcken een Stadt/ met twee cleyn e Eylanden daer by ligghende.

October.
Cabo
Frio.

Den eersten Novemb. boeren wy tusschen het Eylant van S. Sebastiaen ende het vaste lant / daer landen wy alle onse ghereetschap/ alle onse baten ende tonnen / ende setteden ofte maecten daer een smisse op / om te smeeden / ende timmerden aldaer onse Pinasse op / vande stoffe die wy in onse schepen hadden. De cuppers cuppen ofte reepten alle onse baten / die bulden wy met versck water/ ende laghen daer tot den 23. November / ons van alle nootsaecke-

Novemb.
S. Sebastiaens
Eylant.

1586. lijcheyt versiende. Aldus besich sijnde / quam daer een Canoa oft licht schuytgen van de Kibierte laneiro, varende na S. Vicent, waer inne waren 6. naeckte Slaven (vant landt volck) die roepden eenen Spangiaert/ en den Spaengiaert kende den Meester/ Schipper banden Admirael Christofel Hare: die Anno 1581. tot S. Vincent gheweest was mettet schip / de Minion van Londen. Ende om dat wy hoopten te moghen ontbieden ende tot ons te doen comen eenen Enghelsman/ genaemt Jan/ die in S. Vincent woont/ zijnde 20 mylen van dese plaetse: Oock hopende versche virtualie te becomen/ lieten wy desen Spaignaert wy gaen/ met eenen brief aen den Enghelsman / die ons beloofde antwoorde binnen 10. dagen te brengen ofte te sende. En wy seiden hem wy waren Cooplynden/ ende quamen om Coopmanschappen te verhandelen: dan wy en cregen geen antwoorde. Also siende den tijt overstrekken/ ende wy alles ghereet ende gherust waren / lichten de anckers op / ende setten stepl van S. Sebastiaen den 23. November.

Decemb. Den 16. December vielen wy op de Custe van America, in 47 $\frac{1}{2}$. graet/ het Landt sijnde west van ons ontrent 6. mijlen weechs af/ van waer wy voeren langhs den Lande/ tot dat wy quamen in 48. graden. Het isser een stepl Landt langhs henen.

Den 17. December na de middagh / voeren wy in een haven/ ende onsen Admirael eerst in varende / noemde die Port oft Disire, dat is/ de haven van Begeerte. Binnen de haven is een Eplant oft twee / waer dat zijn groote menichte van Zee-honden / seer wonderlijcke groot : seer hoogh ende leelijck van maeksel. Want haer voorste deel haers lichaems en kan nergens by beter ghelecken worden/ dan by een Leeuwe. Haer hooft/ hals ende voorste haers lichaems/ is vol rouw' langh hay / haer voeten zijn gelijk bymen/ ghesatfoneert ghelijck een Menschen handt. Sy genereren ende worpen alle maenden Jongen / gheben haer Jongen melck. Sy generen haer inder Zee/ ende voeden haer met visch/ ende haer jongen zijn seer lekker om te eeten/ het sy ghesoden oft ghebraden/ men soude die van smaecke qualijck onderkennen van Hamelen oft Lams vleesch. De groote zijn van sulcke grootte ende sterckte/ dat vier mannen moepte genoegh hebben eenen doot te smijten met stocken ende haecken / ende moet ghebelt ende gheslagen worden

Wonder-
lijcke zee-
honden.

den opt hooft. Want al is hy deurschoten ofte deurschecken / hy loopt noch inde Zee wech. Gock soo waren daer noch seer goede Vogelen om te eeten / ende in seer groote menichte: Sy hebben hollen inde aerde daer sy bzoepen / gelijk de Conynen hebben / want sy konnen niet vliegghen: Sy en hebben gheen pluymen als d'onse op haer vleughels / ende sy generen haer hy de visch inde Zee / ende bzoepen aen landt. Wy noemden de voghelen Penguins, dat is Witthoofden. Dese reede is een seer goede plaetse om Schepen te talfaten / aen gront te bzenghen / ende onder schoon te maken / want het Bloeyt ende Ebt daer veel waters. Daerom setteden ende repnichden onse Schepen aldaer.

1586.
Decemb.

Goede
voghelen
diese Pen-
guinos
noemden
en aten.

Den 24 December / op Kers-abont / eenighe van ons volck / een Maan ende Jongen / gingen ontrent een myle van de schepen / nae een schoone groene valeye / aen de voet van 't geberghe / daer twee dft drie dagen te voren ons volck eenen put gegraven hadden / zijnde daer ontrent nergens geen soet water / ende dit was noch brack: daer ginghen dese Maan ende Jonghen haer hembden wasschen / ende wasschende aende put / was daer een menichte van Indianen afghekommen / ende dese daer bindende / schoten van twee hoopen aende zijden vande steenrotse met haer pijlen / ende quetsten de Maan met de Jongen. Maer hoe wel sy 50 ofte 60 sterck waren / zijnde van onsen Generael met 16 of 20 man vervolght / bluchten terstont. De man was dwers doo: de knie gheschoten / ende was ghe-naemt Jan Garge / ende de Jongen wert ghequetst inde schouder. Haer pijlen zijn gemaeckt van dun Riet / de hoofden gewapent met een stuck van een kephken / seer konstigh / vast ende wel ghemaect. Sy sien selden ofte nimmermeer eenighe Christenen / zijn gheheel wildt / als wilde Beesten / ende soo bluchten sy voo: ons. Wy namen de mate van een van hare treden / ende die was 18 duymen lanck. Haer manieren zijn / wanneer sy sterben / dat sy de dooden bzenghen op de steenrotsen aende zee-kant / ende begravense op de toppen / ende in haer graben legghense mede haer boghen ende pijlen / ende alle haer cietagien ende 't weerdighste dat sy hebben ghehadt / d'twelck zijn sijne schelpen die sy aende zee-kant binden / die sy sijn ende konstigh vierkant / ende andersins weten te snijden / dit leggen sy onder haer hoofden. Haer graben zijn ghemaect van groore langhe

Een
soorte
van Aeu-
ren.

1586. langhe steenen / ende 't graf is rontomme beset met des doodens
 Decemb. pissen : die alle (ghelijck oock het graf) met roode bertwe bestreken
 zijn / daer sy haer selven mede vertwen.

Den 28 December vertrocken wy upt de Haven Desire, ende
 voeren na een Eplant / dat leyt drie mylen daer van Zuytwaerts /
 daer wy onse overschoten vogelen Penguins souten vooz virtualie /
 ende voeren vooz langs de kusten zuyd-west ten zuyden.

Den 30 December bielen wy by een rotse ofte steen-klippe / die
 leydt ontrent 5 mylen vant landt / seer ghelijckende Edcestone, die
 daer leyt inde haven van Plymouth, ende wy wierpen 't loot / ende
 vonden 8 badem / steenachtighe gront. Een myle hier af / de steen-
 rotse houdende west zuyd-west / voeren langs de kusten zuyd zuyd-
 west / ende vonden menichte van zee-honden. Dese steen-klippe
 staet in 48 graden ende een half / zuydwaerts vande Linie.

Anno 1587 den 2 Januarij.

1587. Genaeckten wy een schoon wit hooft oft Cabo / ghelegen in 51
 graden / ende hadden leven badem waters / een myle van 't landt
 zijnde.

Den 3 Januarij bielen wy weder by een ander groote witte
 Cabo / ghelegghen in 52 graden ende 25½ minuten. Van welke
 Caep loopt een leeghte ontrent een myle te zuydwaerts / ende dese
 leeghte repckt tot de openinghe ofte mont vande sozgelijcke Stra-
 te ofte engte van Magellan / die is in sommighe plaetsen 5. ofte 6.
 mylen wijt / ende in twee plaetsen veel engher. Onder dese Caep
 anckerden wy : ende verloorzen eenen ancker dooz storm ende quaet
 weder / gheduerende drie daghen seer sozghelijck.

Den 6. Januarij voeren wy de strate van Magellan inne.

Den 7. vooz 3. seplende vande mondt nae de engte / namen wy
 een Spangiaert aen lant / ghenaeamt Hernando, die daer was niet
 noch 23 Spangiaerden / 't welck alle de reste was van 400 die daer
 ghelaten waren drie jaren te boren in dese Strate / ende soo na ghe-
 storven van honger ende armoede / ende dien dagh voeren wy deur
 de Strate / daer ons den Spangiaert thoonde het hol van een cleyn
 schip / d'welck wy achten te wesen een Barcke van Jan Thomas.
 Het is vande mont der Strate tot de enghte 14 mylen / ende is ghe-
 legen West ten Noorden / den mondt staet in 52 graden. Van 't al-
 der-engste

Sp enten
 ren de
 Strate
 van Ma-
 gellan /
 daer sy
 een soan-
 giact
 dinghen.

der-engste der Strate tot Pengupns Eplant/ is 10 mylen / gelegen 1587.
 West zund-west/ wat zundwaerts/ daer wy ankerden den achtsten
 dagh: vinghen / dooden ende souden veel van die Pengupns booz
 victualie.

Den 9 Januarij vertrocken wy van Penguins Eplant/ varende
 zund zund-west tot de Koninklijke Philips stadt / die de Span-
 giaerden daer ghebout hebben/ welcke Stadt hadde vier Bolwer-
 ken/ ende elck Bolwerck hadde een ghegoten stuck gheschuts/ de
 welcke in d'aerde begraven waren: de stocken ende raders staende
 op haer plaetsen niet begraven. Wy groeven nae de stucken / von-
 dense / ende namense al. De Stadt was wel ghelegghen/ op de beste
 plaetse vande Straet/ versien ende gelegen by bosch ende by water.
 Wy hadden haer Kercke opghebout/ staende alleene. Wy schenen te
 hebben onder haer strangh recht/ daer stont een halve galghe/ daer
 sy executie over een van den haren ghedaen hadden. Ons dochte
 dat sy moesten een tijd lanck alleenlijck op mosselen ende flecken ge-
 leeft hebben: want daer en was anders niet te bekomen/ uptgheno-
 men eenighe wilde dieren/ die by wylen upt 't geberghe aent versch
 water quamen dzyinken. Dese Spangiaerden waren daer alleen-
 lick ghekomen om de Strate te bewaren/ op dat niemant daer dooz
 sonde varen inde Chilese Zee / die de Spangiaerden noemen de
 Zund-zee / dan alleenlijck haer eyghen volck: Maer ghelijck het
 bleek/het en was Gods wille niet/ want gheduerende den tijd van
 drie jaren / dat sy daer waren ten minsten/ konden sy daer niet doen
 groepen dat prospereren wilde / ende dat Indische Landt-volck
 quam haer seer dickwils bespyngghen / tot dat haer boozraedt van
 leef-tocht op was / ende gheen middel booz handen om meer upt
 Spangien te bekomen/ soo dat sy stozven van hongher in haer hup-
 sen ende in haer kleederen / soo wy die noch vonden tot onser aen-
 komste. Soo dat ten eynde de Stadt seer besmet was met stanck
 vande doode menschen/ waer deur de levende ghenootsaecht waren
 de Stadt te verlaten / daer begravende sulcke ghereetschap als sy
 hadden / ende op hope trocken langs de Zee-kust / om noodruyt te
 soecken teghen den hongher / niet mede nemende dan elck man sijn
 busse ende ghereetschap die hy dzygen konde / dat vele van swack-
 heyt niet en konden doen / ende soo leefdense/ wandelende een Jaer

Koninkh
 Philips-
 stadt/ ge-
 bout inde
 Strate
 van Ma-
 gellan /
 word be-
 schreven /
 en was
 verlaten
 by de
 Engels-
 schen/ ge-
 noemt
 Porto
 Famine.

Veel
 spanjaer-
 den van
 hongher
 gestorven

1587. ende meer / haer generende met bladeren / vruchten / wortelen / ende
 Januarij. somtijts met vogelen diese schieten mochten. Ten lesten resolbeer-
 den si te trecken na de Riviere de Plata, alleenlijck 25 levende ober-
 ghebleven zijnde / (waer van de twee Vrouwen waren) van vier-
 hondert. In dese plaetse waterden wy gherustelick / ons wel ver-
 siende van water ende hout. Onse Overste noemde dese plaetse
 Porto Famine, ende the towne of famine, dat is / Hongher-stadt /
 het leyd op 53 graden 18 minuten / by de obserbatie totten zuyd-
 waerts.

Porto
Famine
of Ho-
ninghs
Philips
stadt leyt
op 53
graden/
18 minu-
ten.

Cape
froward
op 53
graden
35 minut.

Den 14 Januarij schepden wy van dese plaetse / ende voeren
 zuyd zuyd-west / ende soo boort tot Capo Froward, 5 mijlen West
 zuyd-west. Welcke Cape is ghelegen op het aller-zuydlickste van
 de Strate / ende ghelegen inde Latitude van 53 graden ende 35 mi-
 nuten. Van dese Caep voeren wy west ten noorden vijf mijlen / en-
 de staken ons in een Bape oft inwijk aende zuyd-zijde / d'welck wy
 noemde de Mossels Bape / om dat daer soo veel Mossels waren.
 Wy lagen daer 6 dagen / den wind zijnde West.

Den 21 Januarij schepden wy van dese Mossels Bape ofte in-
 wijk / ende voeren noord-west ende by westen vier mijlen / tot een
 fraeye sandachtighe Bape aende Noord-zijde / de welcke onse Ge-
 nerael noemde Elizabeths Bape / ende soo wy daer reeden / stierf een
 van ons volck upt de Hugh Gallant, genaemt Grep / een Timmer-
 man / ende werd in die Bape begraven.

Eliza-
beths
Bape.

Den 22 Januarij zeilden wy upt Elizabeths Bape na de noe-
 ne / twee mijlen weeghs / daer een versck water Rivierken was / int
 welcke onsen obersten wel drie mijlen opboer / metten Schips-boat /
 hebbende goede ende plaissante landbouw / al leegh ende plat Landt /
 ende sulcken saghen wy gheen meer in alle de Strate / maer al steen-
 achtigh / ende seer hoogh bergh-achtigh. Op dese Riviere waren
 veel Wilden ofte menschen die wy saghen ende oock aenspraecken /
 het waren menschen-eeters / ende leven by rou vleesch / ende dierge-
 lijcken kost / dese hadden de boort Spangiaerts besprongen / want
 sy hadden Messen ende stucken van Kappieren / daer sy hun pijlen
 mede maecten. Sy deden hun beste om ons hooger de Riviere op
 te locken / om ons te verraden / d'welck gemerckt wert by onsen Ge-
 neral / beval onder hun te schieten met onsen Bussen / waer mede wy
 veel

Wilbe
keestighe
mensch-
eeters.

veel doodt schoten. Daer nae zeyden wy weder upt de Rivièr tot
het Canael van S. Hieronimus, 2 mislen van daer. Van dit Ca-
nael van S. Hieronymus 3 oft 4 mislen / boeren wy west tot een
Caep / op de nooyd-zijde / ende van die Caep totten mondt vande
Strate / leydt den cours nooyd-west ten westen / ende west nooyd-
west. Tusschen welcke plaetse laghen wy dooz contrarie wint in
de Haven tot den 23 february / hebbende seer hoos ende buyl we-
der / met grooten regen ende storm-winden / die vant geberghte qua-
men / soo dat wy moesten avontueren al onse beste Cabels die wy
hadden / de welcke / soose ons ghesaelgeert hadden / souden hebben
alle moeten verdzinken / ofte aen landt van hongher sterben / want
duerende den tijd dat wy hier lagen / d'welck een volle Maent was /
aten wy niet van Mosselen ende Voghelen / ende wat wy aen landt
vonden / daghelijcks onsen kost soeckende / alsoo de Voghelen des
lochts doen. Alrijt geduerichlijcken regeneende.

1587.
Februarij.
Canael
van S.
Jeroni-
mus.

Daer syn alle mylen ofte twee mylen / aen beyde zyden des lants
goede Havenen ende Reeden / ende tusschen de Rivièr van S. Hieronimus totten mont van de Strate aen de Zuyt-zee syn ontrent
34. mylen nae onse gissinghe. Soo dat de lenghte vande gheheel
Strate / is ontrent neghentich mylen / namentlijk Engghelische
leguas gherekent tot twintich inden graedt / ende den mont vande
Strate is gheleghen op de selfde hooghde / daer het incomen staet /
alsoo wy comen upt de Noorde-zee / te weten: ontrent 52. graden
ende twee derdendeel / ten zuytwaert van de Linie.

Maget-
lans
Strate
laugh 90.
mylen.

Den 24 febr. boeren wy in de Zuyt-zee / ende aende zuyt-zijde
int upbaren vande Strate leyt een fraye hoge Cape / met eenen langē
punt daer aen hangende / en op de nooyt zijde sijn 4 oft 5 eylanden /
ontrent ses mylen vant vaste Landt / hebben daer ontrent veel lege
ende gebroken ofte ghesoncken gront / en is gheheeten Las Anne-
gadas. Op de noene boechten wy dese Eylanden oost van ons vijf
mylen / den wint luyden. Den eersten Meerte overviel ons eenen
storm upten noorden / in welcken nacht onse Schepen verlozen het
schip Hugo Gallandt, zijnde 59. ende een half graden ende 45. my-
len vant landt. Dese storm duerde 3 ofte 4 daghen / in welcken tijt
wy (zijnde in de Hugo Gallandt, ende npt tghelicht vande andere
twee schepen) dochten elcke ure te sincken dooz een leck dat ons
schip

1 Schip
Hugo
Gallant
in groot
perijckel.

1587. **Schip hadde/ waer by wy soo vermoeyt ende gheswackt waren/ met arbeit ende pompen/ ende twater upt te cringen/ so dat wy in dyp daghen ende 3. nachten niet en liepen.**

Martius.

repland
La Mocha
ho op 38.
graden/
den span-
jaerden
niet sub-
iect.

Den 15. Meert des moorghens gheraecten wy met ons schip Hugo Gallandt, tusschen 't Eplandt van S. Maria, ende twaste Landt/ waer wy weder vonden den Admirael ende tship de Content, die ghereeden hadden 2. daghen by het Epland La Mocha, dat is gheleghen inde 3yde Latitude van $38 \frac{1}{2}$. graden/ op welcke plaetse ginghen/ eenige van ons volck aen Landt/ met de Vice-Admirael's Boot/ daer de Indianen tegen strecken met boghen en ppen/ ende waren seer bebreest van onse bussen. Dese Indianen zijn byanden vande Spanjaerden/ toebehorende een groote bekende plaetse/ geheeten Arauco. Zy sagen ons aen vooz Spangiaerden/ soo wy namaels verstonden.

Arauco
geacht de
zichste
plaetse
ba goet/
en noch
onbe-
dwongt.

Dese plaetse Arauco gheheeten/ is seer rijk ende vol van Goud- mynen/ ende hadde noch noyt vande Spaenschen ghedwongen geweest: maer waren alrijt met schade van daer ghedreven. Want dese Indianen syn een dispoost ende stoudt volck/ seer staende op hunne bypheypt.

Den 15. vooz 33 trocken wy onse anckers op/ ende liepen aen de west 3yde van S. Marien Eplandt/ daer wy laghen op 6. vadem waters/ seer goede gront.

Den 16. Meert voer onsen Obersten aen landt/ met 70. of 80. mannen/ elck met zijn gewep/ ende daer quamen na ons toe seker Indianen/ waer van de twee (zijnde de principaelste vant lanc) meynden dat wy Spangiaerden waren/ ons quamen groeten ende willecom heeten: want het landt is onder de Spaengiaerden. Dese brochten ons tot een plaetse daer de Spaengiaerden een kercke gemaect hadden/ met cruppen ende outaren daer inne/ ende ontront de kerck waren 40. oft 60. hupsen/ die vol waren van Terte ende Gerste/ in stroo opgebonden/ ende elcke bundel ofte schoobe mocht houden een buffel ofte halve viertel. Dit was so goet ende supper Cozen/ als wy eenigh mochten hebben in Enghelandt. Daer waren dock ghelijcke bundels van Potate wortelen/ seer goet om eten/ al ghereet liggheende inde schueren vooz de Spaengiaerts/ om die te halen vooz den tribuijst. Dit Epland gheeft dock veelderhande soorten

sooxten van **Fruchten**/ **Werckens** ende **Hinnen**. Het volck wordt onder sulcken strengen **Slavernie** vande **Spangiaerden** gehouden/ dat **sp** niet een **Wercken** ofte **Hirne** en dooven eten / ende **sp** hebben se al **Christenen** gemaect op haer maniere/ dat is/ den **Pater noster** ende **Ave Maria** int **Latijn** doen leeren/ met eenige andere gebeden. Aldus hebben onse schepen haer wel versien van **Cozen** / ende oock van **Werckens** vleesch/ soo veel als **wp** **Sout** hadden om te souten. Oock menichte van **Hinnen** ende **sacken** met **Potates** wortelen/ met ontrent 500 **Zee-honden** ende **Guinees** **Coozn**/geheeten **Mays**, alle dit nemende/lieten **wp** noch veel ende groote quantiteyt liggen/ ende onse **Generael** hadde twee vande principaelste alrijdt in sijn schip / ende dede haer goede chiere aen / maecte se oock met **wijn** wel wolick/ ende **sp** luden daer deur wel merckende dat **wp** gheen **Spaengiaerden** waren / maecten ons teekenen (so veel condon verstaen) dat (so **wp** over voeren aent vaste landt tot **Arauco**) **wp** daer veel **gouts** souden binden ende groote rijkdom: maer mits dat onse **Generael** haer niet wel en verstonde ende haeste maecte/ hebben **wp** in 2. oft 3 daghen ghereetschap van vertrecken ghemaect.

Den 18. Martij smorghens **zijn wp** van dese plaetse verrocken/ loopende alle dien nacht nooyd nooyd-oost ontrent 10 mylen / ende des nachts laghen **wp** met een cleyn seyl ontrent de custen.

Den 19. voozschreven voeren **wp** oost nooyt-oost neffens 't lant/ naer een plaetse/ genoemt de **Conceptie**, daer **wp** onder een **Epland** ankerden tot des anderen daechs/ sonder aen **Land** te gaen.

Den 20. Martij voeren **wp** vande **Conceptie** na een **Bape** die sandijch was / daer **wp** versich water ende beesten saghen: maer **wp** en toefden daer niet.

Den 30. Martij quamen **wp** inde **Bape** van **Quintero**, gheleghen in 32. graden ende 50. minuten. Den selven dagh als **wp** te ankeren quamen inde **Bape**/ daer was een **Ossenhoeder** die beesten bewaerde / die lach en sliep op den top vanden **Werck** / ende als **hp** wacker worde/ ende onse 3. Schepen sach / was **hp** seer verlagen/ ende al eer **wp** condon aen landt comen / was **hp** op sijn peert geraecht / dat daer **hp** weyde / wech loopende soo haest als **hp** konde. Onsen **Generael** met 30 schutten aen landt gebaren zijnde/ en hadde daer gheen ure gheweest/ daer quamen 3 **Peerde** **Kuyters** met

1587.

Martius.

De An-
dianen
van S.
Jhauc
Epland
zijn spae-
sche Chri-
stenen
gemaecte

1587.

Martius.

bloote zweerden na ons toe gherent/tot een boghe scheute van ons/ ende quamen niet naerder. Onsen Generael lant na haer toe twee van onse volck met haer bussen/ met oock Fernando, den Spaengiaert/dien wy ghebangen hadden inden mont vande Strate van Magalanes, een vande 400 die van armoede ende hongher vergaen waren. Maer de twee Ruyteren wilde de onse niet laten met haer buschut naerder komen: maer maecten teekenen dat een soude alleen komen/alsoo lieten de onse Fernando alleen gaen/ onse twee niet verre van hem staende. Sy hadden groote spraecke/ten lesten quam Fernando weder van haer/ ende verhaelde wat spraecke hy met haer ghehadt hadde/om victualie/die sy toe seiden/ dat wy soo veel souden hebben als wy begeerden. De Generael sandt Fernando met een ander boottschappe weder om tot haer/ende een bus gheschut met hem/ ende zijnde by haer ghekomen/ wilden sy maer een alleen te spraecke staen / 't welck den anderen toeliet / ende een weynich te samen sprekende/ sprongh Fernando achter op een van hare Peerden/ende reedt alsoo met heur wech. Niet teghenstaende sijn groote ende swaere eeden die hy daghelicks ter contrarie ghesworen hadde aen den Generael ende alle het volck/als haer niet te verlaten/ maer met haer te leven en te steruen. Onsen Generael siende dat hy alsoo upt-ghestreecken was / nam in versh water: ende met goede wachte voer aen Boort/ met intentie des anderen daeghs volck in 't landt te senden/om haer woonplaetse te soecken/ te plonderen/ende te verbranden.

Den lesten Martij gingh Capiteyn Havers op int Landt met 50 ofte 60 mannen met haer Musquetten/ende trocken 3 oft 4 mylen int Lant / daer sy saghen veel kudden van hoepen ende Ossen weyden/die seer wilt waren. Desgelijcx veel hoopen van Peerden/ Merrien ende Deulens/ oock wilt ende onhandelick. Daer waren oock Hasen ende Konijnen planteyt/ veel Patrijzen ende wilde Vogels/het lant seer vruchtbaer/met versh water/vol ghevoghelt van alle soorten.

Zoo verre ghegaen hebbende dat wy niet voozder konden komen/om het hoogh steyl gheberghte/ rusten wy ons by een schoon versh loopende Rivier/komende upt 't geberghte/ neffens schoone weyden. Wy droncken van 't Water ende ververschten ons sel-

ben/

veel Os-
sen/Peer-
den/hae-
pen/ende
ander ge-
dierre.

ben/ende vertrocken weder nae onse schepen toe/ langhs den wegh ^{1587.}
 daer wy dochten te mogen 't volcks woominghe vinden: maer al-
 le dien dagh treckende/konden wy niemant vinden/ maer veel wil-
 de honden. Doch tans waren daer dien dagh ²⁰⁰ Peerden upt/
 om ons te bespringen/ op het rapport vande Peerden ende den ver-
 loopen fernando/ dat wy seer onsterck waren/ de welcke ons wel
 ghesien hadden/maer sy dorsten ons niet bespringen/meynende dat
 wy veel stercker waren / overmits de goede o:ze die wy in 't mar-
 cheren hielden/tot dat wy des abonts weder te schepe quamen.

Martius.

Den eersten Aprilis ¹⁵⁸⁷ gingh ons volck aen lant een bieren-
 deel van een myle vande schepen / aen eenen water-put om versck
 water / ende alsoo sy nu neerstelijcken (sonder groote hoede) haer
 baten bulden/ so quamen daer gerent van 't geberghte ontrent ²⁰⁰
 Peerden/de welcke/ eer ons volck konde nae de steen-rotse loopen/
 (want daer sommighe vande onse ghewapent waren) twaelf wer-
 den achterhaelt/ doot-geslagen ende gebangen/ ende de reste werde
 ontfet vande gene die op de rotse waren / ende hoewel datter maer
¹⁵ met haer wapenen waren / soo schermutfeerden wy wel een ure
 met haer/ende versloeghen wel ²⁴ / ende de rest vertrock. De na-
 men van onse verslagenen waren/als volght:

²⁴ Spast-
giarben
verslagē.

Wt den Admirael.

Thomas Lucar van Londen/soldaet.

Richard Weler van Londen.

Robbert Pitcher van Nozfolck/soldaet.

Ian Longfton van Gloucesterlant.

Willem Kinghman van Dorsetlant/soldaet.

Willem Hils upt Coznuwal.

Wt den Vice-Admirael.

Willem Bird van Weymouth.

Laurens Gamesby van Newcastle.

Wt de Hugh Gallant,

Herri Blackwel van Weymouth.

Willem Stevens van Weymouth/busschietcr.

Hunfrey Diericx van Londen.

Willem Pitte van Scherboren in Dorsetlant.

1587. **Maec** dit verlies bleben wy noch inde Keede ligghen/ met scherpe wachtē / tot den 5 April / ende namen water in / in spijt van den Aprilis. **Opdr.**

Den 5 vooz3 voeren wy upt de Bape van Quintero, ende een myle van daer leydt een Eplandt daer veel vande vogels Penguins zijn/daer wy onse behoefte van namen/ ende zeylden wech noozden ende noozden ten westen: want soo streckt de kust langs henem.

Den 13 April quamen wy recht over een plaerse/g heheten Moremoreno, die is ghelegen op 23 ende een tweedendeel graden / ende is een goede Haven / ende daer is een Eplandt dat de Haven goetd maect / want eenigh schip mach van d'een ende d'ander zijde invaren. Hier voer den Generael met 30 mannen aen landt / ende so wy landen / quamen de Indianen van boven de steenrotsen af / tot ons / met versh water ende hout / ons ontmoetende. Want sy ontfien de Spangiaerden seer / ende is seer simpel volck / ende leven seer wilt: want sy brochten ons tot haer woonsteden omtrent een myle van daer / daer saghen wy hun Vrouwen ende Wooninghen / die niet en zijn dan eenighe vellen van beesten / op de grondt gelept / ende daer over twee oft meer bozcken oft gasselen opgheset / daer andere staccken oberghelend / ende bedeckt met tacken van boomen. Haer kost is rou vleesch / dat seer stinckt. Ende als pemandt onder haer sterft / begraven sy haer hoghen ende pijlen met het lichaem / ende al dat sy weerdigh hebben. Want wy openden een van haer graven / ende saghen haer ghewoonten. Haer Canoes ofte Boten zijn seer konstigh gemaect van twee vellen / al of het blasen waren / ende sy hebben als twee blasen inden Boot / vol opgeblasen met een pijpken / ende wel stijf toeghebonden ende ghenaept met zenuen van wilde Beesten / ende int water komende / swellen seer dicht toe. Met dese Booten gaen sy in zee en vanghen veel visch / ende betalen daer de Spangiaerden haer tribuyt mede. Maer sy handelen de visch seer beestelick ende buyt.

d'India-
nen beta-
len haer
tribuyt
met vis.

Den 23 April / smozghens / namen wy een klepne Warcke / die upt Arica quam gheroep / de welcke wy behielen ende noemdent den Ioris, 't Volck verlietent ende bluchten met het schuytgen. De Hugh Gallants boot nam de Warcke ende des Admirael's Pinasse / ende volghden de schuyte: maer konden se niet ghekrijgen / vooz datter

batter het volck uyt was / dies voeren sy inde Haven van Arica, 1587.
 ende abordeerde een groot schip van 100 vaten / voor de Stadt op
 ancker liggende; maer daer en was goet noch volck in / van 't bloot
 schip. Die van Arica deden 3 ofte 4 schoten nae de Pinasse / alsoo
 wy voorby quamen / ende hadden die met een Minioen-kloot by-
 kans gheraecht uyt het Forz / waer over wy inde haven voeren
 metten Admirael ende Hugh Gallant : want de Vice-Admirael de
 Contant, was achter uyt 't ghesichte / waerom hebbende oock sijn
 Boot ghebreck / landen wy ons volck niet. Want onse Generael
 ende 't Volck was geresolveert het Forz in te nemen / eer datse bin-
 nen stercker van Volck worden. De oorsaeck waerom de Con-
 tent achter bleef / was om dat sy 14 mylen zuydwaerts van Arica,
 in een plaets daer de Spanjaerden ghelant waren / een heel schips
 ladingh van Bottisios oft potten met Spaensche Wijn kregghen /
 waer van hy soo veel mede nam alst voeren konde / ende soo quam
 hy ons inde Haven gevolght. Dien dagh als wy merckten dat
 die van Arica haer Volck vergadert / haer goet ende schat uytghe-
 voert ofte begraven hadden / hebbende onse komste vernomen / was
 daer meer Volcks van ander plaetsen vergadert / daerom onse Ge-
 nerael gheen profijt van landen en sach. Terwill dat wy daer
 laghen / schoten sy na ons / ende wy wel twee tegen een. Onse Pi-
 nasse voer dicht onder 't landt ende haelde een ander Barcke die
 daer reede / in spijte van alle hun sterckten: sy schoten dapper nae de
 Pinasse / maer kondense noyt gheraecken. Hier na sandt onse Ge-
 nerael een Boot uyt met een Wyde Wendel na 't landt / om te weten
 of sy het groot schip wilden rantsouneren / 't welck sy weygerden /
 om dat sy speciael verbodt ontfanghen hadden vanden Viceroy
 van Lima, gheen schepen oft volck te rantsouneren / op verbeurte
 vanden hals. Onsen Generael dede dat / op hope van sommighe
 van ons Volck te lossen / die van 't Peerde-volck te Quintera ghe-
 bangen waren / anders en sochte hy gheen spzaecke.

Den 25 April noch liggende in dese reede / laghen wy een zepl ko-
 men van 't zuyden / derwaerts toe. Onse Generael sant onse Pi-
 nasse metter Boot : maer die bande Foxten ende hooge geberghten
 maekten sulcke teecken / met buyt uyt hun Wachthuylen / dat
 het Schip twee mijlen van daer / eer de Pinasse konde by hun ko-

1587.

Aprillis.

men/aen lant grande/zuytwaerts vande stadt/maer hadden luttel moepten om yet mede te nemen/want 't volck ontliepent alle/waer onder sommighe Monicken waren / alsoo wy die saghen aen lant loopen / ende veel peerden quamen wyt de stadt tot hun ontfet/ anders soo hadden wy ghelant ghesweest / sonder gheslaghen of ghevanghen te worden. Daer nae waren wy de Barcke aen boort/ die ghesoncken lagh/ende pilgerden die/ dan daer was niet in van eenighe weerde/ ende so quamen wy onse schepen dien nacht weder aen boort/ende sanderdaeghs staken wy het groot schip in brant/ ende soucken een vande Barcken / ende namen d'ander met ons. Soo schepden wy van daer ende voeren Noort-west.

Den 27 April namen wy een klepne Barcke/ die quam van S. Diago, seer by Quintera, daer wy onse volck aller eerst verlooren. In dese Barcke vonden wy eenen George, een Gziecke/den welcken was eenen redelijcken Pilot booz al de Kusten van Chili. Dese waren ghesonden na de stadt van Lima met brieven/van onse komste adviserende / ende van 't verlies van onse mannen. Daer waren noch inde Barcke eenen Blamingh ofte Nederlander ende drie Spaengiaerden. Dese hadden alle moeten sweeren ende het Sacrament daer op moeten nemen (eer sy ter Zee quamen / booz eenighe Monicken) dat sy de brieven/so sy ghenomen worden souden inde Zee werpen/alsoo sy deden/ als onse Pinasse die na jaechden. Nochtans onsen Gouverneur dede die seer pijnighen / haer duymen diversche reysen met tanghen ende perssen nyppende tot extreme pijn / dat sy dat al bekenden. Oock soo dreychden hy den ouden Blamingh oft Nederlander dat hy hem wilde hanghen/ende hadde den vast om sijnen hals / ende wert wat opghetrocken vander aerden/ende nochtans wilde hy niet bekennen/ beggerende liever te sterben dan niepneedigh te wesen. Ten lesten wert hy bekent by een vande Spaengiaerden / waer over wy het byer inde barcke staken/ende namen het volck met ons.

Mayus.
De Bape
van Pisca
op 13 en-
de twee
derden-
deel gra-
den.

Den 4. May quamen wy in een Bape / daer 3 Dorpen stonden/ghenaemt Daracca, Chinga, ende Pisca, daer eenighe vande onse landen/ ende namen eenighe hupsen in/ daer wy bzoot/wijn/vygen ende hinnen vonden/ maer de Zee was soo rouwe / dat wy niet konden landen aen 't beste Dorp / sonder perijckel van onse booten te

te sincken metten volcke. Dese plaetse staet in dertthien en twee 1587.
derdendeel graden/zuytwaerts vande Linie.

Mayus.

Den 5 **Maep** voeren wy upt dese reede/ latende de Content, onse Vice-Admirael binnen een Eplant van Zeales, waer by wy boozt dien tijdt haer geselschap verloren.

Den 9 **Maep** saghen wy een sepl/ dat onsen Admirael nae jaeghde met de Hugh Gallant, ende den Ioris, dat wy onlancks ghenomen hadde upt de reede van Arica. De Content Vice-Admirael verloren den Ioris, ende dat wy jaeghden en konden wy niet achterhalen/ende den Ioris dien nacht volghende/ hebben wy hem verloren.

Den thierenden **Maep** heeft de Hugh Gallant (in welke Barcke ick Francois Prettie was) verloren 't geselschap van onsen Admirael.

Den 11 **Maep** wy inde Hugh Gallant voeren in een Bape/ ghelegghen in twaelf ende een derdendeel graden/ waer wy vonden een Rivier van versck water / 's avonts ontrent ten 8 uren / ende hoe- wel wy van klepnder macht waren/ende niet meer dan 18 mannen aen boozt hebbende/ soo ginghen wy nochtans aen lant om water/ ende hebben een Boorts ladinghe ghevult/ ende aen boozt varende/ zijnder twee ofte drie vande onse aen lant gebleven / ende soo sy met hun wapenen wat wandelen / vonden sy eenen hoop van 4 ofte 500 sacken Meels op eenen hoop ghelast / ghedeckt met wat Kiets/ alsoo dien nacht vulden wy ons water / ende namen soo veel Meels als ons goet dochte/dwelck ons wel te passe quam/ zijnde van ons geselschap / ende ghebreck hebbende. Smorgens inden dagheraet quamen wy aen boozt/ende reeden daer op ancker tot nae de noene/ ende ter wplen/die vant Dozp ons ghesien hadden/ dreven veel beesten nae de watercant / om ons aen Lant te locken : maer wy dat merckende / lichten onse anckers / ende vertroocken den twaelfden **Maep**.

400 a 500 sacken Meels ghebonden.

Den 13 **Maep** voeren wy in een Bape/ ghelegent op negghen ende een derdendeel graden/daer wy peerde volck saghen/ ende daer lantden onse Capiteyn M. Bruer, ick François Prettie, Arthur Warford, Ian Way, Predicant / Ian Newiran, Andries Wicht, Willem Gargefield ende Hendrick Hilliard, Wy met ons achten/elck met

Bape op 9 ende een derdendeel graden.

sijn

Den 20^{den} Mey/des morgghens/quamen wy inde reede van Paita, 1587.
 ende geanchert zijnde/ lande onse Generael met 60 of 70 mannen/
 schermutserende met die vande Stadt / ende dzevenle inde blucht tot
 het opperste vande berghen boven de Stadt/ behalven eenighe Sla-
 ven ende wepmich andere/die by den Gouverneur belast waren/be-
 neden in de Stadt te blyven/ op de plaetse daer sy een nieu fozt be-
 gonnen hadden/ hebbende by den anderen onttrent 100 mannen
 met een bebloet vendel. Daer en tusschen schoot onsen Busschie-
 ter uyt een Schip met een groot stuck gheschuts/ende de kloot viel
 onder dien hoop/ d'welck hun dede uyt het fozt blieden op eenen
 Bergh/ ende van daer schoten sy met haer kleyn gheschut onder
 ons volck. Als wy gelant waren/ ende de Stadt Paita ingenomen
 hadden/liepen wy den bergh op/sodat wy binnen een ure haer daer
 af dzeven/ ende wy op den bergh komende/ bonden waer sy 't goet
 verborghen hadden daer mede sy uyt de Stadt gheblucht waren.
 Wy bonden oock de quantiteyt van 25 pont ghewicht silvers / in
 Realen van achten/ende veel huystraets. Haer packhuysen waren
 vol goederen van alle soorten. Van onse Generael en wilde niet
 ghedogen veel Takens ofte kleederen wech te nemen/ om haer niet
 te belemmeren of te beladen: want sy niet en wisten hoe de vyant
 mochte gherust zijn inde wapenen/zijnde wel sterck vijf tegen ons
 een/ende wy hadden een halve myle tot onse schepen te gaen. Also
 keerden wy weder na de Stadt Paita, die seer reyn ghehouden wort
 in alle straten/ hebbende oock een Stadthuys int midden/ ende
 hadde onttrent ten minsten 200 huysen. Wy staken het vuyt daer
 in/ ende verbrandent totte gront toe / met alle 't goet/ 't welck wel
 weerddigh was 15 oft 18000 Ducaten. Daer lach oock een Bar-
 ke op de reede / die wy oock verbranden / ende soo vertrocken wy/
 onsen kours stellende nae 't Eplandt van Puna.

Mayus.

De Stadt
 Paita
 met 200
 huysen
 verbrant
 met een
 Barcke.

Den 25^{den} Mey quamen wy by het Eplandt van Puna, daer een
 goede Reede is / daer bonden wy een groot Schip van 250 vaten
 op ancker liggen/ gherret om haer te setten ende schoon te maken:
 want die plaetse is daer seer bequaem toe. Wy soncken het Schip
 ende boeren aen Landt / waer de Heer van 't Eplandt woont/ by de
 water-kant/die een seer kostelick huys hadde/seer konsteliick ghe-
 ordineert / met veel schoone plaetsen ende binnen kamers / ende
 buyten

Het Ep-
 landt Pu-
 na op een
 graet
 vande E-
 quinocti-
 ael Linie.

1587. **Mayus.** buypen de Kamers waren Gaelderpen/ met een heerlick aensien ende uytzien op de Zee/ ende op het landt. Hadden oock beneden een seer schoone sale/ ende een groote ruimte ofte pack-huys aen d'een eynde vande Sale/ legghende vol van Bottisios, ghevult met Beck ende Teer/ ende Bast-stoofs om kabels te maken. Want de kabels vande Zuydt-zee worden meest ghemaect op dat Eplandt. Dese grooten Cassicque oft Heere stelt al 't volck van 't Eplandt te wercke ende te slaven vooz hem. Hy selve zijnde een Indiaen gheboren/ ende was getrouwt met een seer uytnemende schoone Spaensche vrouwe om sijn plafsante wooninghe ende grooten rijckdom. Dese Spaensche Vrouwe is ghe-eert als een Coninginne van 't Eplandt/ want sy gaet niet met haer voeten op de eerde/ als een seer verachtelijck dinc: Maer alst haer lust een wepnich te vermaecken oft te verluchten/ soo wort sy altoos ghedraghen op vier mans schouderen/ in een Bare oft Littiere/ met een seyl ofte bedecksel vooz de Sonne ende wint/ hebbende staet-sonckvrouwen die op haren dienst wachten/ met een goet ghetal van de beste mannen haer vergheselschappende. Maer sy ende de Heere/ met alle d' Indianen/ waren alle gheblucht upt het Eplandt/ al eer wy konden ten ancker komen/ dooz kalmte int inkomen/ voeren doe nae het vaste landt/ mede nemende wel hondert duysent kroonen/ welck wy vernamen upt een Capiteyn van 't Eplandt/ daer ghelaten met eenighe andere onder hem/ den welcken wy op Zee namen/ alsoo hy in een schuytghen oft Canoe was komen besichtighen wat wy vooz volck waren.

Den 27 **Wey** voer onse Generael met secker schutten ende rondassiers over nae het vaste landt/ daer ons dese Capiteyn seide/ dat dese Cassicque ofte Heer wesen soude/ daer hy oock alle sijne rijckdom ghedraghen hadde. Maer wy daer aen landt komende vonden daer (nieuwelijck aenkomende) 4 ofte 5 groote Booten/ gheladen met Mannanas sacken/ met Weel ende ander soozten van virtualie. De Generael seer verwonderende/ wat sy mochten sijn/ ende wat datse hier mede meynen/ vzaeghe den Gynde oft Indische Capiteyn/ hem belastende op sijn lijf de waerheyt te segghen/ (zijnde doen gebonden ende verbaest/ als wy oock alle waren/ vreesende vooz eenich verrae) welcke antwoorde dat hy niet en wiste van

van waer datse quamen ofte mochten wesen: want inde schuyten
niet een mensch en was. Ende om dat hy ons gheseyt hadde dat-
ter een seker stuck was/ ende ghemackelijck den grooten Cassique
te vanghen met alle sijnen schat: want daer maer 3 ofte 4 huyfen
en stonden in een woeste plaetse/daer hy ghevlucht was/ ende gheen
resistentie en hadde. Nu dit selfde soo niet bindende / wert hy ghe-
drecht met hanghen / ende ander werf ghevraecht op sijnen hals/
wat dese schuyten mochten beduyden? Awtwoorde / hy en konde
niet bedencken/van waer datse quamen/ten ware om 60 soldaten te
spijzen / die hy ghehoort hadde dat trecken souden nae een plaetse
Guaiacuel gheheeten/ ontrent 6 mylen van 't Eplandt/daer 2 oft 3
van 's Conincks Schepen op stapel stonden om te timmeren/ daer
ordinaerlijck 100 soldaten in guarnisoen laghen / die van ons ghe-
hoort hadden/ ende voorts 60 soldaten meer ghesonden / tot hunder
versterckinge ende beuydinge der schepen ende plaetse.

Onsen Generael dit hoorende/ sonder hem te ontfetten/met een
stout ghemoet sijn gesellen vermanende/ trock terstont voorts inder
nacht/ een onbekenden wegh int Bosch / totter plaetse daer sy haer
wachten ghehouden hadden / ende waren eerst upt ghetrocken soo
subtelicken / dat sy haren kost bradende ende siedende aen 't vuur
hadden ghelaten/ ghevlucht met hun goet ofte begraven / soo dat
wy 't niet konden vinden. Wy namen hinne/ ende sulcx ons goet
dochte/ende quamen soo wegh.

Den 29^{den} May voer onse Generael in een kleyn Eplant by Puna,
waer dese Heere van Puna hadde alle sijn Tapeetserpe ofte behang-
sel van sijn kamers/die waren van vergult Leder / ende Schilder-
rijen seer fraey/met alle sijnen huyf-raet / ende de rakelinghe van sijn
schepen/ rijdinghe in de haven met naghelen / sere spijckeren ende
dierghelijcke / de welcke wy daer bonden/ende namen al wegh dat
ons goet dochte voer onse Schepen.

Het Eplandt is seer playfant van alles/ ende seer vruchtbaer:
maer daer waren geen Wijnen van goud noch silber. Daer wa-
ren ontrent 200 huyfen in de stad rontom des Heeren huyf / ende
soo veel op een ofte twee Dorpen meer int selfde Eplandt / dat by-
kans soo groot is als Eplant van Wicht by Engelant. Daer is
aen d'een zijde van de Cassicx huyf een fraeyen hof/met allerhande

1587.
Mayus.

1 Eplant
Puna is
bykans
so groot
als Ep-
lant
Wicht.

1587. **Mayus.** krupden daer in / ende aen 't leeghste eynde een put van versck water / ende is rontom beset met boomen / daer de Cattoen op groept / op dese maniere : De soppen van dese boomen groepen vol hauwen ofte bollen / waer in de Cattoen groept / ende inde Cattoen is saet soo groot als een ertwete / ende in elcke bol zijn 7 of 8 van die saepkens / ende soo de Cattoen niet ghepluckt wort als hy rijpe is / soo valt die saet af / ende springht weder upt.

Cattoen
boomen
ende
Boom-
gaerden.
't Cattoen
groepen-
de op
boomen.

Daer zijn oock in desen hof Vngheboomen / die altijt vruchten draghen / als oock Pompoenen / Meloenen / Comkommeren / Ka- dijs / Kosemareyn ende Chymus / met andere krupden ende vruchten. Aen d' ander zijde vanden hupse / daer is een andere Boom- gaert / waer dat groepen Orangie Appelen / suere ende soete Lymoenen / Gzanaet Appelen / Lymen met diversche andere vruchten.

Daer is oock goede wep-gront / veel Beerden / Ossen / Kalveren / Koepen / Schapen / seer vet ende schoone. Menichte van Septen seer tam / ghewoon zijnde ghemelckt te worden / hebben oock abortantie van Duppen / Calkoensche hoenderen ende Enden / uptermaten groot. Daer was oock een groote ende wijde Kercke by des Heeren hups / daer by het Lant-volck dede komen misse horen / want by selve was Christen geworden / als by de Spaensche vrouwe troude / ende op sijn bekeeringe geboot by alle het volck Christenen te worden. In dese Kercke was eenen hoogen Outaer met een Crupsefic / ende daer hingen in d' een eynde vande kerck 5 klokken. Wy verbyanden de kerck / ende namen de klokken wegh.

Hier en tusschen hadden wy ons Admirael's Schip gheset ende schoon ghemaect / nieu ghepeckt ende gheteert / ende vruchten dat weder te water / houdende onse wacht nacht ende dagh in 't groot hups.

Junius.

Den 2 Junij smorgens / alsoo onse wachte was gaen wandelen d' een hier ende d' ander daer / om Hinnen / Septen ofte Schapen te soecken doo den kost / quamen ons subptelijcken bespringhen ontrent 100 Spaensche soldaten / met musquetten ende een vaendel / die dien nacht aen d' ander eynde van 't Plant gelant waren / ende alle de Planders met haer / elck met haer wapenen en bagagien / ende dat doo het aengheven van eenen Negro, genaemt Emanuel, die van ons bluchte tot onser eerste aenkomste aldaer / alsoo subptelijck

lick overballen zijnde / hadden wy het te quaet / want wy niet boven ¹⁶ ofte ²⁰ mannen by den anderen waren / waer van alrede een ofte twee verflaghen waren / eer dat wy konden aende hupfen gheraecten. Nochtans schermtseerden wy met haer wel anderhalf ure. Ten lesten dooꝛ de menichte overballen zijnde / werden wy vanden bergh ghedzeven / nae de waterkant toe / ende daer vonden sy noch een werck / tot dat Sacharias Saixie, die langhe met sijn helbaerde den wegh vanden bergh bewaert hadde / ende twee van hun verflaghen hadde / nu vermoept zijnde / een eerlijcke doot ontfinc ende seer koꝛt : want een kloot gingh hem dooꝛ 't lijf / ende hem alsoo doodtlijck ghequetst vindende / riep aen Godts ghenade / ende viel doot / ende daer na wert de Spanant wat verder vanden waterkant ghedzeven / tot dat ten lesten onse boot quam / die soo veel vande onse wechboerden / alst konde innemen / die dooꝛ de groote haeste in perijckel van sincken was. Oock een ghenaeamt Robbert Maddock, werden van sijn epgen gheschut dooꝛ 't hooft gheschoten / zijnde een haen aende buffe / welcke dooꝛ haeste afginck / ende vier vande onse moeste aen lant blijven / te weten : ick Francois Prettie, Thomas Andreus, Steven Gonner, ende Richart Rose, die ons met ons gheschut veerdigh begaben op een klippe / tot dat het boot weder quam / d'welck daer ter stont weder was / ende soo gheraecten wy oock aen boort. Daer werden bevonden ⁴⁶ van onse spanant den verflaghen / die sy ghesleppt hadden in bosschen ende oude hupfen / also wy namaels vonden. Wy verloren twaelf van onse volc / als volcht.

1587.

Junius.

⁴⁶ Span-
giarden
verflaghen
en 12 En-
gelsen.

Engelschen verslagen uyt d' Admirael.

Zacharias Saixie,

Neales Ianzone.

Willem Seyrgifield.

Nicolaes Heyndricksz.

Herri Roerer.

Robbert Maddock, by sijn epgen buffe.

Herri Maulen, verzoncken.

Eduard Buffchieter, verzoncken.

Ambrosius Musicen, verzoncken.

1587.

Junius.

Dese worden ghevanghen ghenomen.

Walter Tilliard,

Eduard Smith.

Herri Thasselye.

Den selven dagh / zijnde den 2 Junij / voeren wy weder aen landt met 70 mannen / ende hadden weder een nieuwe schermutsinghe mette vanden / ende drebense inde vlucht / zijnde 100 Spaengiaerden met musquetten / ende 200 Indianen met boghen / pissen / ende darten. Dit ghedaen zijnde / staken wy het vuyt inde Stadt / ende verbyzandese totte gront / hebbende wel 300 hupfen / ende terstont verdistrueerden wy haer hoben / boomgaerden ende beemden / ende verbyzanden 4 groote schepen / die men nieu timmerde / staende op stapel.

Den 3 Junij wert ons schip de Content gheset ende schoon gemaect / in 't aensien van hun allen / oock onse Pinasse / die de Spangiaerden verbyant hadden / wert weder opghetimmerd.

Den 5 Junij vertrocken wy npt de haven van Puna, daer wy 11 daghen gheweest waren / ende voeren op nae een plaetse / gheheten Rio Dolce, daer wy waterden / in welcke plaetse wy soncken ons Schip den Hugh Gallant, by ghebreck van volck / zijnde een schip van veertigh vaten.

Sinken
haer ey-
gen schip
Hugh
Gallant.

Den 10 Junij stelden wy de Indianen aen Landt / die wy in een Boot genomen hadden / soo wy inde haven van Puna quamen.

Den 11 Junij voeren wy vande Keede Rio Dolce.

Den 12 Junij passerden wy de Equinoctiael Linie / ende continueerden onsen kours Noorwaerts / de gheheele Maent van Junius.

Julius.

Den eersten Julij hadden wy in 't ghesicht de kust van Nova Hispania, zijnde 4 mylen van Landt / inde Latitude van thien graden / Noorwaert vande Linie.

Den 9 namen wy een nieu Schip / groot 120 vaten / waer dat een Provinciael in was / geboren in Marcellis, genoemt Michiel Sancius, ende was de eerste die ons tijdinghe bracht van 't groot schip / gheheten S. Anna, dat wy naermaels namen / komende vande Philippinas. Daer waren ses mannen meer in dit schip: wy namen

men haer seplen/ toutwen/ ende bzant-houdt tot onse behoefte/ ende 1587.
 verbranden 't Schip/maer behielden 't volck.

Julius.

Den 10 Julij namen wy een ander Barcke/ die adbyse ofte tijdinghe droegh langhs de kusten henen van ons / also ons Michiel Sancius seyde : maer al 't volck vande Barcke was aen landt gheblucht. Geen van dese schepen hadden eenighe goederen in: maer quamen van Sanfonato in de Provintie van Guatimala, om alleen tijdinghe van ons te draghen/ seer vreesende dat sy eenighe tijdinghe van ons souden draghen/ verbranden wy het groot Schip met het kleyn / ende passeerden also. Daer passeerden wy de haven van Aquapulco, van waer de schepen uyt-reeden nae de Philippinas.

Den 26 Julij ankerden wy op 10 badem in de Riviere van Capolita, daer wy dachten te wateren/ende dien nacht voeren wy met 30 man inde Pinasse/ ende roepden tot Guatulco, zijnde maer 2 mijlen vande reviere/ ende is gelegen in 15 graden ende 40 minuten Noortwaerts vande Linie Equinoctiael.

Guatulco is 15 graden 40 minuten Noort waerts.

Den 27 Julij / smorghens quamen wy op de Reede van Guatulco, daer wy vonden een Barcke van 50 vaten/ ghekomen zijnde van Sanfonato, gheladen met Cacaos ende Anil, dat sy daer gelant hadden/ 't volck was te lande geblucht. Wy landten daer ende verbranden de Stadt met de Kercke ende Col-huys/ d' welck schoon ende groot was / in welck huys waren 600 sacken Anil, om daer mede te berwen/ ende elcken sack was wel weert 40 kroonen/ ende noch 400 sacken Cacaos, elcken sack weert 10 kroonen. De Cacaos gaen onder 't volck als gelt booz spijs/ ende 150 gaen booz de weerde van eenen silveren Reael/als ghereet gelt. Sy zijn ghelijck een Amandel/ maer zijn soo liefelijck van smaecke niet/ sy eten se ende maken daer bzantck van. Dit seyde ons den eyghenaer van 't schip. Ick vonde in die selve Stadt/ eer wy die verbranden/ een mandeken vol doosen/ met Balsam Olie. Na dat wy de Stadt gheplondert ende verbrant hadden (daer ontrent hondert huysen mochten wesen) quam den eyghenaer van 't schip vanden Bergh/ met een Baniere van vrede ofte bestandt tot ons (die eerst met al 't volck op 't gheberchte gheblucht was) ende quam ten lesten onse Pinasse aen boozt/ op 't woozt ende belofte van Capiteyn Havers/ ende

Descriptie van Cacaos/ gaende booz kleyn gelt ganghbaer.

Guatulco verbrant.

1587.

Julius.

ende wy boerden hem by onsen Admiraal tot Copalita, ende met hem ghesproken hebbende/ setten wy hem dien nacht weder aen landt/ mits den Capiteyn hem dat toegheseyt hadde.

Den 28 Julij seyliden wy van Copalita, om dat de Zee soo rouw liep/ dat wy niet konden wateren/ ende liepen weder op de Reede van Guatulco.

Den 29 Julij voer onse Generael aen 't lant met dertigh man/ een myle in 't bosch/ daer vinghen wy een Mestizo, wiens name was Michaelde Truxillo, die Collenaer was van die plaetse. Wy hadde by hem een deel hupstraets / ende wy brochten hem met sijn goet aen boort. Een Mestizo is te segghen een Spaengiaerts sone/ geboren van een Indiaensche vrouwe/ als van gemengt zaet.

Augustus

Den 2 Augusti/ alsoo wy ons water inghenomen hadden/ ende desen Mestizo onderzaecht / setten wy hem weder aen landt/ ende voeren dien avont van Guatulco, gheleghen (als gheseydt is) op 15 graden 40 minuten Noortwaerts de Linie.

Haben
genocint
Porto
Natividad.

Den 24 Augusti voer onsen Generael met 30 Man met de Pinasse tot een haven/ gheheeten Porto de Natividad, daer wy verstaen hadden van Michiel Santius, datter soude wesen een Pinasse: maer eer wy daer konden komen/ was de Pinasse gebaren om Peerlen te visschen 12 mylen boord/ soo ons eenighe Indianen seiden/ die wy daer bonden. Wy vinghen eenen Mullato, dat is/ half swerten/ op sijn peerde/ gesonden met brieven van advijse ober ons/ al de kusten langhs heeren/ tot nieu Mexico. Wy dooden sijn Peert / namen sijn brieven ende lieten hem achter. Wy staken het buyt inde huplen/ ende verbanden twee nieuwe schepen/ groot een peghelijck 200 baten het stuck / diemen daer timmerde/ ende alsoo quamen wy weder aen boort.

Rebierre
van S.
Diago.

Peerlen
gebuscht.

Septemb

Den 26 Augusti quamen wy inde Bape van S. Diago, daer wy van diversche Rebierre water in namen/ langhs welcke Rebierre groepde veel Vannanas Boomen/ hier was overbloedighe versche visch. Daer waren oock eenighe bande onse die nae peerlen sochten/ maer bonden klepne quantiteyt.

Den 2 September vertrocken wy van S. Diago, des abonts te neghen uren. Dese Bape staet in 19 graden ende 18 minuten Noortwaert bande Linie.

Den

Den 3 September ankerden wy in een klepne Baye/ een myle westwaerts bande haben de Natividad, gheheeten Malacca, is een goede reede/ ende des middaeghs boer onse Generael met 30 mannen aen landt/ ende trock nae een bander Indianen Doxpen twee mylen van daer/ genoemt Acatlam, daer stonden ontrent 30 huyzen met een kercke/ de welcke wy bzaecken ende verbranden/ ende quamen weder aen boort dien nacht. Het volck was al boort ons gheblucht/ soo dat wy dat saghen.

1587.
Septemb
Malacca.

Den 4 September vertrocken wy bande Reede van Malacca, ende seplden langhs de kust.

Den 8 quamen wy inde Reede van Chercralla, daer stonden 2 huyzen by het water/ ende dese Baye is 18 mylen bande Cabo de Corrientes.

Den 9 September/ smorgens boort den dagh/ sant de Generael Capiteyn Habers met 40 mannen/ Michiel Santius, zijnde onse Guede. Wy trocken op in 't landt omtrent twee mylen weeghs/ volghende eenen padt doort bosschen ende wildernissen. Ten lesten quamen wy in een plaets daer wy drie huysgesinnen bonden/ met haer wyben ende kinderen/ ende eenighe Indianen/ met noch een Spaengiaert/ die een Timmerman was/ ende eenen Portugees/ die wy alle bonden/ ende dwongen se te komen met ons nae de Zee-kant. Onse Generael dede de vrouwen halen veel Bannanas/ Limoenen/ Orangie Appelen/ Pijn-Appelen ende andere vruchten/ daer seer abundant zijnde/ ende hy liet haer mannen wederom los/ behalven Sembrano, den Spaenschen Timmerman/ ende Diego den Portugees. Den 10 dagh verlieten wy die Reede.

Den 12 September quamen wy by een kleyn Eplant/ geheten S. Andries Eplant/ waer dat veel ghevogelte was ende Sout/ die wy drooghden/ ende soo vele van souten/ als ons goet dochte. Wy smeten oock veel Seales ofte Zee-honden ende Ignanos doot/ dwelc is een soorte van Serpente/ met vier voeten ende een langhe scherpe steert/ een breeint fatsoen boort de gene diese noyt en saghen/ ende sy zijn seer soet van smake. Wy saghen daer tot den 17 deser/ ende doen vertrocken wy.

Ignanos
nos zijn
Serpente
ten/ seer
goet om
te eten.

Den 24 arriveerden wy inde haven van Massatlan, gelegen op 23 ende een half graden/ recht onder den Tropico van Cancer,

E

Het

1587. Het is een seer groote Riviere binnen/ inder gebarreert ende bello-
 Septemb ten inden mondt/ ende op de Nooyt-zijde van Barre oft d'umpel is
 buyten goet soet water/ maer is quaet aldaer te vullen/ om dat het
 met een leegh water soo black is. Een halve myle van Landt daer
 is in die Rivier veel versche visch/ ende op 't landt goede vruchten/
 waer van wy sommighe haelden/ doch niet sonder perijkel.

In een
 Epland
 onse Pi-
 nas her-
 minuet.

Den 27 September vertrocken wy upt die reede van Masatlan,
 ende liepen nae een Eplandt een myle Nooytwaerts van daer/ daer
 wy onse schepen weder kalfaten/ ende hertimmerde onse Pinasse/
 ende daer by een quartier van een mijl/ is een Eplandt daer veel
 Zee-honden zijn.

Shamet-
 lan een
 Stad.

Hier vluchte van ons een ghevanghen Spaengiaert gheheeten
 Domingo, zijnde met eenen betwaerder gegaen om hemden te was-
 sen/ende swom over aen 't vaste landt/ d'welck was een Engelsche
 myle breedt/ alwaer wy gesien hadden 30 ofte 40 Spaengiaerden en-
 de Indianen/ die te peerde waren/ ende daer wacht hielden/ gheko-
 men van een Stadt/ gheheeten Shametlan, d'welck is 11 mylen
 te landtwaerts in/ alsoo Michiel Santius ons verhaelde. Wy von-
 den op dit Eplandt/ daer wy onse schepen kalfaten/ geen soet water:
 maer deur Gods hulpe/ in onsen grooten noot/ gravende 3 ofte 4
 voeten int sant/ kregghen wy versck water/ daer gheen tecken ofte
 hope van water vooz onsen oogen en was/ ende soo wy dat niet en
 hadden ghevonden/ souden ghedwonghen gheweest hebben twint-
 tigh ofte dertigh mylen te rugghe te seplen om water/ ende souden
 daer dooz onse Prince ende buyt ghemist hebben/ daer wy soo lange
 nae verlanght ende gehaecht hadden: Maer Godt verweckte een
 ghevanghen Spaengiaerts herte/ ghenoeit Floris, die ons rade
 in 't sant te graven (daer wy wat experientie te voren van hadden)
 ende vonden goet versck water/ alsoo/ dat wy onse nootduft in na-
 men. Wy toefden hier totten negenden October/ vertreckende sa-
 vonds na de Caep van S. Lucar, d'welck is aende West-zijde van
 de Caep van California.

Caep S.
 Lucar op
 den Caep
 van Ca-
 lifornia.

Aguada
 Segura.

Den 14 October vielen wy met het Caep van S. Lucar, welke
 Caep is seer ghelijck de Naelde by het Eplandt van Wicht/ ende
 binnen die Caep is een Bape/ by de Spaengiaerden ghenaeamt
 Aguada Segura, in welke Bape valt een schoone versche Riviere/
 waer

waer ontrent veel Indianen woonden. Op waterden in die Kie- 1 5 8 7.
biere / ende boeren daer af ende aen bande Caep S. Lucar, totten Novemb
vierden van November/ende hadden den Wint alrijt Westelick.

Den 4 November onse Schepen de Desire ende Content, daer
in wp waren/alleenlick levende/ varende op ende neder het hooghe Califo?
lant van California, d'welck lept in 23 ende twee derdendeel gra- nta op 23
den Nooytwaerts. ende twee
derden:
deel gra-
den.

Den Trompetter van onsen Admirael gheklommen zijnde inde
Mers/ sagh een sepl/ draghende inwaerts upter Zee nae de Caep/
waer over hy riep (met gheen kleyn brenghet van ons allen) een
sepl/een sepl. Waer dooz onsen Opper-Schipper ende meer ande-
ren op nae de groote Mers klommen / die het selfde waer vonden/
ende den Admirael die goede rijdinghe brachten / die oock seer ver-
blijft zijnde / ter stont belaste de Compangnie alles veerdigh te ma-
ken/ d'welck ghedaen zijnde / saegghden wp dat Schip nae 3 ofte 4
uren/om de boozdel vanden wint te krijghen/ ende op den na noene
kregghen wp 't schip boven wint / soo schooten wp daer nae onse ge-
hele zijde grof gheschuts / ende een volle van onse kleyn gheschut/
ende leyden dat daer soo op aen boort. Dit schip behoorde toe den
Coninck van Spaengien / ende was Admirael bande Zuyt-zee/
ghenaemt de S. Anna, ende wert ghereeckent groot te sijn 700 va-
ten. Alsoo wp gereet waren op 't schips zijde te enteren/ sijnde niet
boven 50 ofte 60 mannen ten uptersten in ons schip / merckten wp
dat den Capiteyn van 't Schip sijn vecht-plaetse boort ende achter
toegherust hadde / want hun seplen bedeckten haer achter Casteel/
middelste ende boort-Casteel/ soo datmen niet een man en sagh/ ge-
reert staende met haer ghewep/ als Lancien/ Spiesen/ Jabelijns/
Kappieren ende Targen/ met een menichte van groote steenen/ die
sy over boort wierpen op onse hoofden / ende in onse hoofden/ ende
in onse schepen/ soo rasch ende dicke/ dat sy ons van haer schip dre-
ven/ met verlies van twee van ons volck / die verflagghen worden/
ende vier ofte vijf ghewont. Maer dit niet teghenstaende / rusten
wp onse seplen ende wapenen weder / gaben haer eenen nieuwen
aenval/ eerst niet onse groote geschut/ ende daer nae met ons kleyn :
soo dat wp haer deur ende deur schoten / doodende ende quetsende
vele. Den Capiteyn staende als een kloec man op sijn tegen-wep/

Bonden
het groot
kostelich
schip de
S. Anna.

1587.

Novemb

met alle sijn volck/en wildent noch niet overgheben. Onse Generael sijn volck moet ghevende / dede weder den derden aenval doen / met alle het ghetier van Trompetten / grof ende kleyn gheschut/tot haer groote schade van volck/ende het schip deurschietende. Aldus moedeloos/ende schadeloos/ende in perijckel van sincken wesende/ dooz eerighe schoten onder 't water / ende ontrent 5 ofte 6 uren ghevochten hebbende/ staecten sy een blagghe upt van vrede ofte bystant/ende versochten sprake/ genade ende versekeringhe van haer leven / ende haer goederen te nemen. Onsen Generael/upt sijn goetheydt / beloofde haer ghenade/ ghebiedende haer seplen te strycken / ende haer Boort upt te hysen/ ende aen boort te komen.

Als sy dit hoorzen/ warense seer verblift ende deden alsoo / ende een vande principaelste Coopluyden quam aen boort/ende viel onsen Generael te voet / versoekende ghenade / die haer alles vergaf wat datter gheschiet oft ghepasseert soude moghen wesen/ doch op sulcke conditie/ dat sy met hem ende alle sijn volck oprechtelijcken souden handelen: oock met alle de rijckdommen die sy aen boort hadden/ d' welck de Koopman beloofde / ende soo sant sy om den Capiteyn ende Pilot/ die oock ghebruyckte ghelijcke submissien/ waer op alle den haren goet tractement toegeleyt wert. Terstont soo toonden den Capiteyn ende Pilot den Admirael wat goederen sy gheladen hadden/ te weten/ 122 duplent Pezos van Gout/ elcke Pezo op twee gulden ofte vier schellingh Engels gereeckent. De rest vande rijckdom daer 't Schip mede was gheladen/waren Syden/ Satynen/ Damasten/ Mulke/ ende diversche andere kostelicke koopmanschappen. Oock van veel allerhande victualie ende keur ende wensch van konserven van alle soorten om te eten/ ende veel soorten van allerhande goeden Wijn. Van dese dingen de Generael geïnformeert wesende deur den Capiteyn / waren sy belast inden Admirael te blyben.

Aguada Segura.
190 span-
giaerden
aen Lant
geset.

Ende den 6 November voeren wy inde haven van Aguada Segura ofte Puerto Segura, aldaer werde alle het volck van 't spaensche Schip (beide mannen ende vrouwen in getale 190 personen) aen landt gheset / daer sy nae by een versche Rivier hadden / ende oock versche visch/ ghebooghelte ende houts ghenoechly. Oock veel Conijnen

Conijnen ende Haren op 't vaste Land. Onse Generael gaf hun oock veel actualie / Garvanse, Pesou, ende wat Wijn. Oock hadden sy alle de seplen van 't Schip / om haer tenten aen landt te maken / met oock soo veel plancken / om een Barcke te timmeren. Daer nae begonnden wy de goederen upt te hysen / ende het Gout te deelen / elck sijn portie ghebende. Van welcke uptdeelingh (den 8 November) veel bande Compangie begonnden te murmureeren teghen den Generael / principalick die inden Vice-Admirael de Content waren / d' welck nochtans op een seker maniere ghepapeert werde / booz dien tijdt.

Den 17 November / d' welck de dagh ofte Jaer-getijde is vande gheluckighe Coronatie vande Conincklijke Majesteit van Enghelant / beval de Generael fesse te maken / ende alle 't gheschut rontomme af te schieten / met oock het kleyn geschut van beyde de schepen / ende des nachts met buyz-pijlen ende buyz-werck / ende wederom het gheschut af te schieten / tot groote verwonderinghe vande Spaengiaerts / die welcke noyt desgelijcks ghelien en hadden. Dit ghedaen zijnde / soo ontfloegh de Generael Candish den Capiteyn van 't schip ende gaf hem een reaelche vereeringhe / met provisie booz sijn defentie teghens de Indianen / booz hem ende sijn volck wapenen / als Sweerden / Rondassen / Barnasch / Krup ende Loodt / tot sijn groot contentement : maer booz sijn vertreck nam hy upt het groot Schip twee Jongers geboren in Iapan, die beyde lefen ende schypven konden haer eygen sprake : den ousten hiet Christoffel, ontrent 20 jaren out : den anderen Cosmus, out ontrent 17 jaren / beyde van goet begriip. Noch nam hy mede upt 't selfde Schip 3 Jongers gheborn inde Eylanden van Manilla, den ouste Alphonso, van 15 jaren / den anderen Anthoni de Dasi, out ontrent 13 jaren / ende den jonghsten van 9 jaren / welcke na maels woonden in Engelandt / by de Gravinne van Essex.

Boozder nam hy mede eenen Nicolaes Rodrigo, Portugalens / die niet alleene gheweest en hadde in Canton, ende andere plaetsen van China, maer oock in 't Eylandt van Iapan, zijnde een landt uptermaten rijk in silver Mijnen / ende hadde oock inde Philippinas gheweest / nam oock mede een Spaenssch Pilot / die wel be- dreeven was van Acapulco, ende op de kusten van Nova Spaingia,

1587.
Novemb

De Cap-
teyn was
ontfa-
ghen.

Namen
mede 2
jongers
van Ja-
pan ghe-
boren.
Noch 3
bande
eylanden
van Ma-
nilla.

Acapulco
is de ha-
ven daer-
seupt sep-
ten / als

1587.

Novemb

met alle sijn volck/en wildent noch niet overgheven. Onse Generael sijn volck moet ghevende / dede weder den derden aanval doen / met alle het ghetier van Trompetten / grof ende kleyn gheschut/tot haer groote schade van volck/ende het schip deurschietende. Aldus moedeloos/ ende schadeloos/ ende in perijckel van sincken wesende/ dooz eenighe schoten onder 't water / ende ontrent 5 ofte 6 uren ghevochten hebbende/ staecten sy een vlagghe upt van vrede ofte bystant/ende versochten sprake/ genade ende verlekeringhe van haer leven / ende haer goederen te nemen. Onsen Generael/upt sijn goetheydt / beloofde haer ghenade/ ghebiedende haer seplen te strycken / ende haer Boodt upt te hysen/ ende aen boozt te komen.

Als sy dit hoorzen/ warense seer verbijnt ende deden alsoo / ende een bande principaelste Coopluyden quam aen boozt/ende viel onsen Generael te voet / versoekende ghenade / die haer alles vergaf wat datter gheschiet oft ghepasseert soude moghen wesen/ doch op sulcke conditie/ dat sy met hem ende alle sijn volck oprechtelicken souden handelen : oock met alle de rijckdommen die sy aen boozt hadden/ d' welck de koopman beloofde / ende soo sant hy om den Capiteyn ende Pilot/ die oock ghebruyccte ghelijcke submissien/ waer op alle den haren goet tractement toegeleyt wert. Terstont soo toonden den Capiteyn ende Pilot den Admirael wat goederen sy gheladen hadden / te weten/ 122 duplent Pezos van Gout/ elcke Pezo op twee gulden ofte vier schellingh Engels gereeckent. De rest bande rijckdom daer 't Schip mede was gheladen/waren Syden/ Satynen/Damasten/Mulke/ ende diversche andere kostelicke koopmanschappen. Oock van veel allerhande victualie ende keur ende wensch van konserven van alle soozten om te eten/ ende veel soozten van allerhande goeden Wijn. Van dese dingen de Generael geïnformeert wesende deur den Capiteyn / waren sy belast inden Admirael te blyven.

Aguada Segura.
190 span-
giaerden
aen Lant
geset.

Ende den 6 November boeren wy inde haven van Aguada Segura ofte Puerto Segura, aldaer werde alle het volck van 't spaensche Schip/heyde mannen ende vrouwen in getale 190 personen) aen landt gheset / daer sy nae by een versche Rivier hadden / ende oock versche visch/ gheboghelte ende houts ghenoech. Oock veel Comijnen

Conijnen ende Hasen op 't vaste Land. Onse Generael gaf hun oock veel actualie / Garvanse, Pesou, ende wat Wijns. Oock hadden sy alle de seplen van 't Schip / om haer tenten aen landt te maken / met oock soo veel plancken / om een Barcke te timmeren. Daer nae begonnden wy de goederen upt te hysen / ende het Gout te deelen / elck sijn portie ghebende. Van welcke uptdeelingh (den 8 November) veel vande Compangie begonnden te murmureeren teghen den Generael / principaelick die inden Vice-Admirael de Content waren / d' welck nochtans op een seker maniere ghepap- seert werde / vooz dien tijdt.

1587.
Novemb

Den 17 November / d' welck de dagh ofte Jaer-getijde is vande gheluckighe Coronatie vande Conincklijke Majesteit van Engchelant / beval de Generael seeste te maken / ende alle 't gheschut rontomme af te schieten / met oock het kleyn geshut van beyde de schepen / ende des nachts met buyz-pijlen ende buyz-werck / ende wederom het gheschut af te schieten / tot groote verwonderinghe vande Spaengiaerts / die welcke noyt desgelijcks ghelien en hadden. Dit ghedaen zijnde / soo ontsloegh de Generael Candish den Capiteyn van 't schip ende gaf hem een reaelche vereeringhe / met probitie vooz sijn defensie teghens de Indianen / vooz hem ende sijn volck wapenen / als Suerden / Rondassen / Varnasch / Krup ende Loodt / tot sijn groot contentement : maer vooz sijn vertreck nam hy upt het groot Schip twee Jongers geboren in Iapan, die beyde leien ende schypven konden haer eygen sprake : den outsten hiet Christoffel, ontrent 20 jaren out : den anderen Cosmus, out ontrent 17 jaren / beyde van goet begriip. Noch nam hy mede upt 't selde Schip 3 Jongers gheborn inde Eylanden van Manilla, den outste Alphonso, van 15 jaren / den anderen Anthoni de Dasi, out ontrent 13 jaren / ende den jonghsten van 9 jaren / welke na maels woonden in Engelandt / by de Gravinne van Essex.

De Capiteyn was ontla- ghen.

Namen mede 2 jongers van Ja- pan ghe- boren.

Noch 3 vande eylanden van Ma- nilla.

Voorder nam hy mede eenen Nicolaes Rodrigo, Portugalor / die niet alleene gheweest en hadde in Canton, ende andere plaetsen van China, maer oock in 't Eylandt van Iapan, zijnde een landt uitermaten rijk in silber Mijnen / ende hadde oock inde Philippi- nas gheweest / nam oock mede een Spaensich Pilot / die wel be- dreeven was van Acapulco, ende op de kusten van Nova Spaingia,

Acapulco is de ha- ven daer- seynt se- len / als

x 5 8 7. tot de Eplanden Ladrones, daer de Spaengiaerts ghemeenlick in baren om versck water/ wanneer sy seplen tusschen Acapulco ende de Philippinas, welcke Eplanden van Ladrones niet alleen water en hebben: maer oock Vannanas ende Potatas wortelen / al-hoe-wel het volck daer seer rou/ wilt ende heydens is.

Novemb
mē baert
na Phi-
lippinas.
Verbjan-
den het
groot
schip S.
Anna
met 500
baren
goets.

Den 19 November / omtrent 3 uren nae den noene dede den Generael het groot Schip S. Anna, toebehoorende den Coninck van Spaengien / in bzant steken. Het hadde noch wel in 500 baten van haer beste ladinge/ ende wy sagent af bzanden tot het water toe. Doen schoten wy een stuck gheschuts af / ende settent seyl op met vzeughden / neuwende onse kours t' hups waerts nae Engelandt / met eenen fraepen wint/ die doen ghekomen was int Oost Noozdt-Oosten / ende den avont ghekomen zijnde/ lieten wy ons ander Schip/ den Vice-Admirael de Content achter ons/ die noch niet uyt de haben ghekomen en was/ ende aldaer meynende dat sy ons soudē achterhalen/ verloren wy haer/ ende sagen se noyt meer/ ende quamē oock noyt t' hups.

Na hups
keerende
verloren
het schip
dat noyt
t' hups
quam
met Ca-
pitena
Bzawer.

Lad-
rons.

Wy waren seplende van dese haben Aguada Segura in California, nae de Eplanden van Ladrones, de reste vande maent November ende den gheheelen December/ ende soo boozts totten derden Januarij 1588/ met eenen goeden windt 45 daghen/ ende wy gisten ofte achten gesept te hebben omtrent 1700 oft 1800 mylen.

x 5 8 8.

Januarius

Den 3 Januarij 1588 smorgens te 6 uren/ hadden wy 't gesichte van een vande Eplanden vande Ladronas, gheheeten het Eplant van Guajana, t' welck staet op 13 graden ende twee derdendeel/ na het Noozden. Ende seplende met een proper boozwindeken/ waren wy op een ofte twee uren nae noene / op twee mylen nae daer by/ daer ons teghen quamen 60 ofte 70 seplen Canoes ofte Boten/ vol van wilde menschen ofte lantvolck/ die na de Zee tot ons quamen/ mede bzeugende Potatos wortelen/ Vannanas/ Cocos ende versche visck/ die sy inde Zee ghevanghen hadden/ ende hielden die om hoogh/ om met ons te mangelen. Als wy dit merckten/ bonden wy stuckkens van out pser aen klepne koozdekens ende visckhinen/ ende wierpen haer dit toe nae de Canoes/ sy batten die/ ende namen 't pser af / ende bonden daer aen een Potato wortel/ ofte een bundel Vannanas/ die wy aen boozt trocken/ ende also mangelden wy

Wzeughten
van't ep-
lant La-
drons.

wy luyden met haer / tot dat wy verſaet waren : maer wy konden
 haer niet onſlagghen worden / want daer quamen ſp ſo veel om ons
 ſchip / dat ſe malkanderen querten / ende byaecten een ofte twee van
 haer Canoes : maer 't volck ſalveerden haer met ſwemmen / in elcke
 Canoes waren 4 / 6 ofte 8 perſoonen / al naecht / goede ende frapen
 ſwimmers / ſp zijn al taneyt van vertwe / ende ſeer bet van lichaem /
 hoogher ende vroomer van ſtatueren als ons volck in Enghelant
 is. Haer hayn draghen ſp ſeer langh / ende eenighe hebbent opgebonden
 met een knoop op de krupne / oock ſommige met twee knopen / ſeer
 ghelijck hare beelden die wy gheſneden ſagen in hout op 't
 boozſte van haer Booten / ghelijck de ghelijkeniſſe van dupbels.
 Haer Canoes waren ſeer koſtelijck ghemaect / als wy opt eenighe
 ſaghen / zijnde die ghemaect ſonder eenigh ſnijdende inſtrument / ſp
 en zijn geen twee voeten breed / maer ontrent 20 oft 30 voeten lanck /
 ende achter en booz zijn ſe eben ghelijck ghemaect van ſterck riede
 ende dierghelijcke / hebbende maſt ende ſepl / 't ſepl ghemaect van
 matten van Seggos , vierkantigh of driekantigh / ſeplen ſoo wel
 recht inde wint als booz de wint. Deſe wilden volghden ons ſoo
 langhe / dat wy van haer niet konden onſlagghen weſen / tot dat onſe
 Generael beval 5 of 6 buſſen ghereet te maecten / ende hy ſelve
 ſchooter een van los onder haer / met ooc alle d'ander : maer ſp wa-
 ren ſoo dapper ende kloeck / dat wy niet konden mercken ofter pe-
 mant doot bleef ofte niet / want ſp konden haer te rugge laten val-
 len in Zee / ende ſo al dupckende booztkomen.

1588.

Januarius

Conſiglz
Canocs.'t Volck
van La-
drones
ſeer
kloeck.

Den 14 liggende met ons Schip hollende van middernacht tot
 ſmozghens te 4 ofte 5 uren / vielen wy metten daghe met een Hoof-
 landt ofte Eplandt vande Eplanden Philippinas, dat ghenoeemt is
 Spiritus Sanctus, d'welck ſeer groot ende langh was / hoogh lant
 ende int midden leegh / alſoo de Caep lept Ooft ende Weſt / ſtrecken
 de verder in de Zee Weſtwaerts. Dit Eplandt ofte Caep is wel
 verde van 't Eplant van Guahana, ende vande Ladroneſ, 310 my-
 len. Wy waren in 't ſeplen van deſe kours 11 daghen / niet ſchaer-
 ſen wint ende eenigh quaet weder / gheen ſepl voerende 2 oft 3 nach-
 ten. Dit Eplant lept op 13 graden / ende is een lant vol volcks ſeer
 woest ende hepdens / het geheel lant is boſchachtigh ende het is ge-
 legghen van het principaelſte Eplandt van Philippinas, gheheeten
 Manilla,

Inde
Philippi-
nas / tot
Spiri-
tus sanc-
tus.Guana
Eplant.

1588. Manilla, ontrent 60 mplen Manilla, is wel bewoont ende beplant met Spaengiaerden/ ontrent 4 ofte 500 personen / die woonen in een ongesloten Dorp/ d' welck nochtans drie ofte vier klepne blockhuyzen heeft / eensdeels ghemaect van hout / ende eensdeels van steen / zijnde niet seer sterck. Sp hebben een ofte twee klepne GALEPKENS / die de Stadt toebehoorden / het is een rijke plaetse van Gout ende ander commoditeyten/ ende sp hebben saerlijcks trafficque van Acapulco in Nova Hispania, ende oock wel twintigh oft dertigh Schepen van China, ende vande Sanguelos, die hun brenghen diversche Coopmanschappen. Dese Cooplieden van China ende Sanguelos, zijn eensdeels Morischen ende Heydens volck / sp brenghen veel Gouts met haer / d' welck sp verhandelen ende vermangelen voor silver/ gebende ghewichte voor ghewichte. Dese Sanguelos is een volc van wonderlijcke vernuftigheyt in alle hant wercken/ van te binden/ te versinnen ende net te maecten: sae soo konstigh ende expert in alle haer saecken/ dat gheen Christenen hun konnen te boven gaen van Maelde-werck/ Boorduer-werck/ op Satijn/ Side ofte Lijntwaet te maecten/ Bresten/ Voghelen/ Vischen ofte Woemen/ ende conterseyten met Side/ Gout ofte Peerlen seer excellent.

Den 14 des abonts quamen wy inde strate tusschen het Eplant van Lucon, ende het Eplant van Cambaya.

Den 15 Januarij quamen wy by een Eplant Capul, ende hadden tusschen dit Eplandt ende een ander maer een enghe passagie/ ende een groote wimpelinghe van een sterck ghetijde/ met een deel zanden ende rotsen/ liggheende op den point van 't voorsz. Eplant Capul, nochtans geen perijckel: maer diepten ghenoech/ ende binnen den point een fraep Bape ende goede Keede / diep 4 bademen waters tot een Kabels lenghte aen 't lant. Ten 10 uren smorgens quamen wy ten anchor / ende ons Schip en was soo haest niet ten anchor gekomen/ of daer quamen twee Canoes aen boort geroept/ waer in dat was een vande principaelste Cassicquen ofte Heeren van 't Eplandt/ waer van datter seben zijn/ de welke meynden dat wy Spaengiaerden waren/ brochten ons Potatos wortelen/ die sp heeten Comotas ende groene Cocos / daer teghens gaben wy die volck stucken van Lijntwaet/ ontrent een vierendeel van een geerde oft

Januarius
Manilla
inde Philippi-
nas.

Acapulco.

Sangue-
los.

Capul/
een Ep-
lant van
de La-
zones.

Gen van-
de opper-
ste van
Capul
komende
af boort.

oft Engelsche elle booz vier Cocos/ ende soo veel lijntwaet booz een
 korszken vol Potatos als een pot vol in quantitept/ welke Potatos
 wortelen seer goeden kost is/ ende seer soet ghesloden oft ghebraden.
 1588. Ianuarius

Dele Oberste ofte Callicque was sijn bel al ghesneden met veel
 wercks ende de visskens/ ober al sijn lichaem. Wy hielden hem
 aen boort/ ende deden hem sijn volck wegh seyn den om de andere
 Oberste te halen: die niet so haest wech waren/ ofte het volck van't
 Eplant quam met merichte van Cocos ende Potatos/ ende d'an-
 der Oberste quamen oock aen boort/ ende brochten Hinnen ende
 Verckens. Ende sy ghebruycken die selvighe maniere van hande-
 len met ons/ alsoo sy doen mette Spaengiaerden: want sy namen
 booz elck Vercken ('t welck sy noemen Balboye) 8 Realen van sil-
 ber/ ende booz elcke Hinne ofte Haen eenen silveren Reael. Aldus
 laghen wy op onse ancker al den dagh/ niet anders doende dan te
 koopen Potatos/ Cocos/ Hinnen ende Verckens/ ende sulcks als
 sy brochten/ alsoo dat wy ons selven wel verberichten.

Den 15 Januarij 1588. den selven dagh sabonts/begeerde Ni-
 claes Rodrigo (de Portugalopsche Pilot / die wy uyt 't groot
 Schip ghenomen hadden/ by de Caep van California) in 't secreteet
 met onsen Generael te spreken/ ende by hem komende/ seide (hoe
 wel by al te vooren als byandt gheweest ware) by hadde hem nu
 trouwe ende dienst toegheseyt/ daeromme wilde by 't niet verswij-
 ghen/ een verraet als teghen hem op handen was/ welke was/ dat
 den Spaenschen Pilot (mede uyt 't selfde schip ghenomen) had-
 de eenen secreten brief gheschreyden ende ghesegelt/ den selven in sijn
 kiste ghesloten/ meynende dien by de inwoonders van dat Eplant
 (in alle haest) te senden tot Manilla: Inhoudende/ datter 2 En-
 ghelsche schepen hadden gheweest op de kusten van Chile, Peru,
 Nova Hispania, ende Nova Gallicia, ende dat sy veel schepen ghe-
 nomen hadden ende veel koopmanschappen/ ende diuersche Ste-
 den verbrant/ ende alle die schade ghedaen die sy konden/ ende dat
 sy 's Coninghs Schip (dat van Manilla quam) genomen hadden/
 met alle het Tresoor ende koopmanschappen/ ende 't volck aen
 Landt gestelt/ hem met ghewelt by hem houdende/ etc. Daerom-
 me adviseerde hy/ dat sy hy volwercken met hy twee Galeen/
 F mede

Den
 Spaen-
 schen Pi-
 loot die
 schreef
 aen den
 Gouver-
 neur van
 Manilla/
 Candis
 te komen
 overbal-
 len/ etc.

1588. mede adviserende hoe sy nu waren rijdende by 't Eplant Capul, welck was het uiterste van 't Eplandt van Manilla, zijnde maer een schip/ ende weynigh volck daer in/ ende dattet ander schip (also sy dochte) was gebaren naeden Noort-westen passagie/ staende in 55 graden. Ende soo sy eenighe middel konden vinden ons te nemen/ daer wy op ancker laghen/ soudon ons lichtelijck vermeesteren/ overmits wy swack waren/ ende dat de plaetse daer wy laghen/ was maer vijftigh mylen van daer. Ende soo sy ons lieten schapperen/ in korte jaren moesten wy rekeninghe maken/ haer Stadt belegghert ende gheplondert te worden by de Enghelsche. Dese informatie aldus ghegeven/ riep Candish tot hem desen Pilot/ ende belaste hem daer mede / d' welck sy in 't eerste sterck lochende / maer in 't eynde 't stuck openbaer ghemaect/ ende secker gheweten/ by speciale beduydinge ende ghetuyghe/ belast den Generael / datmen hem ophanghen soude/ d' welck alsoo gheschiede den 19 Januarij. Wy laghen negen daghen ontrent dit Eplant van Capul, daer wy alderhande verberlinghe hadden / ende alom versch water/ ende hout ghenoech. Het volck van dit Eplant gaet meestendeel naeck / ende zijn taneyt van verwe. De mans hebben maer een schoyte om haer middel / ghemaect van een secker kijnwaet/ van hun eyghen webingh/ dat gemaect wort van Bananas bladeren/ d' welck sy tusschen de beenen/ booz op den Nabel toebinden/ bedeckende haer schamelheyt. Dit volck heeft een seer ende seltsaem ghebruyck/ te weten/ dat elck mannelijck kindt ofte knechtken onder hun/ heeft eenen Tinnen nagel dooz het hooft van sijn manlijckheyt/ in sijn kintcheyt doozsteken / die nagel is ghespleten aenden punt/ ende dan omgheslagen/ het hooft van den nagel is als een kroonken/ ende die wonde groeyt inde jonckheyt weder alsoo toe/ sonder groote pijn van 't kint ende desen nagel trecken sy upt ende inne alst van noode is / ofte hun te passe komt. Ende booz meerder waerheyt / om daer van ons te willen verleenken/ namen wy selve een van die naghelen upt/ ende stakent weder in/ van een van de Soonkens bande Cassicks ofte Lants-Koninck/ ontrent thien jaren out zijnde/ die sulcken nagel in sijn manlijckheyt doezogh. Dese maniere ofte ghewoonte van doen was daer geconsenteert/ op de requeste bande Vrouwen van den lande/

Januarius
Nota.
De noort-
weste pas-
sagie so
mylen
van Ma-
nilla.

Den
Spaen-
schen Pi-
loot wert
ghehan-
ghen.

1 Jarsoen
van 't
volck van
Capul.

Een
vreemt
gebruyck.

die

die bindende haer mans begheben totte sonde van Sodomie/soch-
ten remedie daer teghen / ende berckregghen de Wet by haer overste
Magistraten. Voorder sijn alle de knechtken aen haer manlick-
heyt besneden. Dit volck aenbidt gheheel den Dupbel / ende heb-
ben dickmael spzaerke met hem/ die haer altemet openbaert in een
leelick monsters schepsel.

1588.

Januarius
De besne-
den
aenbid-
den de
Dupbel.

Den 23 Januarij dede onsen Generael Candish booz hem ko-
men alle de principaelste van dit volck / ende noch wel hondert ey-
landen meer/ die hy alle tribuyt hadden doen betalen/ welcken tri-
buyt was Berckens/ Pinnen/ Potatos , ende Cocaos , ende booz
hem zijnde/ gaf hy haer te verstaen dat hy ende sijn ghelellen En-
ghelschen waren byanden bande Spaengiaerts/ ende over sulckx
ontfoude ende sprede hy een vendel/ende sloegh op de trommelen/
waer van sy alle verwondert waren/so dat sy ten lesten beloofden
dat met alleene sy / maer alle de Eplanden daer ontrent / hem sou-
den helpen ende bystaen teghen de Spaengiaerden/ wanneer hy
soude weder komen/ende in teken dat hy dat aennam/ gaf hy haer
gelt weder / booz alle den tribuyt hem ghegheven / d'welck sy seer
briendelijck aennamen/ende roepden rontom ons Schip/ om ons
breughyt ende seeste aen te doen/ met groote dapperheyt. Ten lesten
dede onse Generael een grof stuck ghelchut afschieten / waer af sy
seer verwonderden / ende met seer groot contentement namen hun
ooslof van ons.

Die van
Capul
met de
andere
Eplandē
beloben
de En-
ghelschen
by te staē
tegen den
Spaen-
giaert.

Den 24 Januarij setten wy 't seyl op 'smozghens / ende seylde
langhs de kusten van 't Eplandt van Manilla , nemende onsen
kours Noortwest/ tusschen het Eplant van Manilla ende het E-
lant van Mas bar.

Den 28 Januarij smozghens te 7 uren / rydende op ancker/ tus-
schen twee Eplanden/ saghen wy een Fregatte , ytkomende van
tusschen twee Eplanden/ ende so wy dochten van Manilla, seylde
de vast neffens 't landt van 't Eplandt Panua, wy joeghen dese
Fregatte na/ ende quamen haer by: maer beklamt zijnde/ roeyden
sy/ waer over wy het ancker lieten vallen / anderhalve myle vande
plaetse daer sy in voer/ ende manden onse Boot met ses Busschie-
ters ende ses sweerden / ende volghden de Fregatte / die in een Re-
biere liep/ die wy niet konden vinden: maer alsoo wy langhs den
lande

1588. lande roepde/ bonden wy groote ondiepten/ daer veel staken in Zee
 opgesteld waren/ waer upt 2 ofte 3 Canoes quamen/ maer roepden
 van ons/ hoe wel wy tot hun riepen/ ende wy en doersten niet te
 verde van ons Schip baren/ ende omfiende/ saghen wy een ander
 Baelsi ofte groote Canoa, ende die daer in saten/ saten alsoo wy
 langhs sitten/ ende was langhs heenen beset met staken/ van groo-
 te Rieden opghetimmerd ghelijck een bergie/ ende onder roepdese.
 Hier in waren 5 ofte 6 Indianen ende eenen Spaengiaert/ ende al-
 so wy haer bykans genaecten/ quamen wy aen gront: maer eeni-
 ghe bande onse spzonghen over boort/ ende maecten het Boot los/
 ende doen namen wy dese Baelsi ofte groote Canoa, maer de In-
 dianen spzonghen over boort/ ende al dupckende gheraecten se van
 ons/ maer wy namen den Spaengiaert. Soo haest wy dese Baelsi
 genomen hadden/ vertoonden hem aen lant op 't zant een benve sol-
 daten Spaengiaerts/ hebbende een vendel met een root krupce/ ge-
 lijk de vlaggen van Engellant/ ende waren ontrent 50 oft 60 sterck/
 welke onlanckx met een Barcke ghekomen waren van Manilla,
 tot dese plaetse/ gheheeten Ragam, om te halen een nieu Schip des
 Conincks / dat ghetimmerd was in een Kebiere binnen de Bape/
 ende toevende daer naer eenich yser-werck / dienende totten Koere
 van 't vooz3. Schip/ dat sy daghelijcks verwachten. Dit krijsghs-
 volck schoot nae ons/ ende wy nae haer: sy manden oock een Fre-
 gatte om ons te nemen: maer wy ontquament met roepen ende
 seplen/ ende siende dat se ons niet en konden achterhalen / ten waere
 dat se quamen onder ons gheschut/ keerden weder aen lant/ ende de
 Fregatte liep om den Caep/ die wy niet meer en saghen.

Alsoo quamen wy aen boort met onsen Spaengiaert/ die gheen
 soldaet noch schipper en was van Manilla, ende hadde daer langhe
 in 't Gast-hups ghelegghen/ ende was een slecht simpel mensche/ die
 ons niet en konde antwoorden op 't gheen dat wy hem vzaegghden
 vanden staet vanden Lande. Hier laghen wy op anchor alle den
 nacht / ende merckten dat de Spaengiaerden hun verderlden in 2
 ofte 3 deelen / ende hielden scherpe wacht / ende schooten dickwils.
 Dit landt hadde veel plat lants/ ende veel schoone ende rechte boos-
 men/ bequaem tot masten van alle soorten van schepen. Daer zijn
 oock Mijnen van seer fijn gout/ die de Indianen bewaren. Ende
 zupt:

In Ma-
 nilla is
 een Gast-
 hups.

In Ma-
 nilla zijn
 seer goe-
 de Gout-
 Mijnen.

zuytwaerts van dit Eplandt is noch een ander schoon groot Eplandt / d'welck den Spaengiaerden niet onderworpen en is/ noch andere Natien / ende 't volck datter in woont zijn al Negros ofte Swerten/ ende is ghenaeemt het Eplandt van Negros, ende is soo groot ofte grooter dan Engelandt/ ghelegghen in neghen graden. Het meeste deel schijnt te wesen leegh Landt/ ende oock seer vruchtbaer.

1588.

Iannarius

Het Eplandt van Negros/ op 9 graden.

Den 29 Januarij 'smoꝝghens te 6 uren setten wy 't sepl op/ onse Boot vooꝝ uyt seyndende tot nae noene/ passeerende alle dien tijdt als dooꝝ een strate/ tusschen de twee Eplanden van Panua ende Negros, ende ontrent 16 mylen verre sagghen wy een openinghe zuytwest ende by zuyden / tot welcken tijdt onse Boot aen boort quam/ ende dede den Spaengiaert die wy daer genomen hadden/ aen lant setten / met een bootschap ende recommandatie totten Spaenschen Capiteyn van 't volck/daer wy van quamen/ hem ontbiedende dat hy wilde een goede hoop gelts ende gouts vergaderen / want wy wilben hem eer korte Taren komen besoecken met sijn gheselschap tot Manilla, ende hy hadde nu maer een grooter Boot gebreck / om sijn volck te landen/ anders ware hy hem nu komen besoecken.

Hartbertreck nae de Philippinas.

Den 8 Februarj/ 'smoꝝghens te 8 uren sagghen wy een Eplandt/ gheheten Batachina, welck leydt op een graet vande Linie Equinoctiael nooꝝtwaerts.

Februarij

Den 14 Februarj quamen wy ontrent 11 oft 12 klepne Eplanden/ heel plat ende leegh leggende/ vol boomen/ ende passeerden vooꝝ by Zanden / als verdoncken Eplanden in Zee. Dese Eplanden vande Molucos, ligghen op 3 graden 10 minuten zuytwaert vande Linie.

11 ofte 12 eplanden op 3 graden 10 minuten zuytwaerts.

Den 17 Februarj stierf eenen Ian Geneford, een kupper / die langhe sieck gheweest was van een oude sieckte.

Den 20 Februarj vielen wy by eenighe Eplanden / daer veel klepne Eplanden by lagghen/ ghelegghen op vier graden nooꝝtwaert vande Linie.

Den 21 Februarj/ zijnde Afschen-woensdag/ stierf van een seer heete pestilential kooꝝse/ Capiteyn Havers/ die 7 ofte 8 dagen daer van sieck was, tot grooter droefheyt vanden Generael ende 't gheheel geselschap/ waer ober wy af schoten twee falconetten / ende een

Capiteyn Havers stierf.

1588.

Februarij

Martius.
Komste
tot Jaba
major.

seker gheschut ende alle onse roers/ ende nae dat hy in een slaep-
laecken was ghewonden/ende onse ghebeden gedaen hadden/wert
ober boort geworpen met grooter droefheyt. Daer nae werde ick
terstont oock sieck/met vele andere/ende also bleven wy met groote
pijne 3 weken oft een maent / uyt ooslaecke bande groote extreme
hitte ende onghetempertheyt vanden Climate.

Den eersten Martij / hebbende ghepasseert door de Strate van
Lava minor, soo quamen wy ten ancker onder de Sund-oost zyde
van Lava major, daer wy lagen seker volck/bisschende hy de Zee-
kant / in een Bape onder het Eylant / dies onsen Generael inden
Boot trat/ met secker volck / mede nemende eenen Negro die de
Morische tale konde (die hy uyt 't groot schip S. Anna ghenomen
hadden) ende voer nae de visschers toe / de welcke onse Boot gesien
hebbende/bloden aen lant inde bosschagie/ seer boor ons vreesende:
maer de Generael gheboort den Negro die te roepen/so haest als sy
hem hoorde/quam daer eenen aenden water-kant/ende de Gene-
rael dede hem vragen nae water ende nae hout/dat hy haer wijsde.
Doorder dede hy hem belasten / dat hy soude gaen tot sijnen Co-
ninck ofte Overste / ende bootschappen hem datter een schip ghe-
komen was / om met hem te handelen/van Diamanten / Peerlen
ende andere Juweelen/ die sy mochten hebben/om boor Gout ofte
ander koop-manschappen te manghelen. De visscher antwoor-
de : dat wy souden hebben allerhande victualie/ die wy begeerden.
Alsoo quam ons volck weder / ende daer nae soo bulden wy ons
water/ende namen houts ghenoegh.

Den 8 Martij quamen tot ons 2 oft 3 Canoes bande Stadt oft
dorp/met eperen/hinnen/versche visch/Orangie-Appelen ende Li-
moenen / ende brochten ons de tydninge dat wy meer souden ghe-
hadt hebben/ maer het was te verre omaen ons schip te brenghen/
waer ober wy ancker lichten ende voeren naerder de Stadt / ende al-
soo wy onder seyl waren/ontmoeten wy een van 's Conincks Ca-
noes/komende nae ons toe/daer wy nae wenden/ende quamen ten
ancker. In dese Canoes was 's Conincks Secretarius / die om
sijn hooft hadde een geberwet lijnwaet/ opghewonden ghelijck der
Turcken Cullibants. Hy was al naect / behalven sijn middel/
ende sijn boort was al besneden met ppen/ende was verboets. Hy
hadde

De Se-
cretarius
vanden
Coninck
van Ja-
ba komt
ons aen
boort.

hadde eenen taelman by hem een Mestizo, half Indiaen half Portugees / die goet Portugues sprack. Dese Secretarius seide onsen Generael dat hy brochte een vercken/ binnen/ eperen/ versche visch/ Supcker-rieden ende Wijn/ welke Wijn was soo sterck/ al haddet ghebrande Wijn gheweest/ ende soo klaer als water. Doozder seide hy/ dat hy binnen vier daghen soo veel victualie soude brengen/ als wy begeerden. Onse Generael tracteerde hem heerlijck / met diversche konserven ende Wijnen / soete ende andere / ende dede de Musicien voor hem spelen. Hier na dede hy hem aenseggen dat hy ende sijn gheselschap Engelschen waren/ ende dat wy te China gheweest hadden / ende daer ghetraffiequeert / ende dat wy waren ghekomen om koophandel t'ontdecken / ende wilden varen nae Mallacca.

1588.

Marius.

Maer op 't volck hem antwoorde datter waren seker Portuga-
lopers int Eplandt/ die daer gebuurlick woonden / met haer trafic-
querende/ om Negros/ Nagelen/ Peper/ Supcker/ ende diergelijke
te koopen.

Nagelen/
Peper/
Supcker
ende dier-
gelijke
isser veel
in Java
Major.

Dese Secretarius met sijnen taelman liepen een nacht t' schee-
pe/ waer over des abonts/ onse Generael belaste (in 't stellen van de
wacht) dat een pegheliick sijn roer/krupt/ende loot rede soude hou-
den / ende schieten 40 oft 50 schoten/ende een grof stuck gheschuts/
alles tot verwonderinghe van dit wild hebdens volck / die niet veel
schepen ghesien en hadden/ alsoo toegherust/ ende smorghens liet hy
hem gaen metten taelman/ seer beleefdelijck.

Den 12 Martij / 4 daghen naer dat spon ons bescheyden hadden/
quam 's Conincks Canoe: maer om dat haer de wind tegen was/
konden s'dien abont niet aen boort komen/ dan voeren in een Cre-
ke tot sanderdaeghs dat sy quamen / ende terstont volghden noch
neghen of thien van 's Conincks Canoes/ gheladen met victualie/
met twee levende offen/ thien groote ende vette Derckens/ een hoop
binnen/ Cenden/ Gansen/ Eperen/ Dannanas/ Supcker-rieden/
Supcker in koecken/ Caco/ soet ende suer Orangie-appels/ veel
Limoenen/ veel Wijns/ ende ghebrande Wijn / sout op spijsse te be-
repden / ende voorts allerhande Victualie meer / met verscheyden
Officieren des Conincks/ ende oock twee Portugalopers / luden
van middelbaer groote/ seer fraeye mannen/ ende hadden elck eenen
kolder

Allerhande
victualie
ont-
fangen
uyt Java
Major.

x 588.

Martius.

Kolder aen/met lange kouffen tot de enckelen toe/ende witte hembden met omflaende kraghe/ eerlick ghekleet/ sonder dat sy berboets ginghen / zijnde onder dat volck schande kouffen ende schoenen te dragen. Insgelijckx wasset inden vasten / in welcken tijdt sy penitentie doen. Dese Portugalopers te sien was ons een groote vzeught/want wy in anderhalf Jaer gheen Christenen onse vrienden zijnde / ghesien hadden. Onse Generael tracteerde haer wel met Bancketten ende Musijcke / ende sy waren niet min verheugt van ons te sien/ als wy van haer/ ende sy vzaegghden wat tijdinghe datter was van Don Anthonio haren Coninck / of hy levendigh of doot was: want sy in langhen tijdt in Portugael niet gheweest waren / ende dat de Spaengiaerden haer alrijt gherepozteert hadden/ dat hy doot was. Onsen Generael voldede haer vraghen/ hun versekerende dat den Coninck noch leefde ende in Enghelant was/ hebbende eerlick onderhour van onse Coninginne / ende dat het oozloghe was tusschen Spaengien ende Engelandt/ende dat wy ghekomen waren onder den Koninck van Portugael inde Zuyd-Zee/om de Spaengiaerden te beoosloghen / ende dat wy gheplondert/ ghesoncken ende verbzant hadden/alle de Schepen langhs de kusten/ die wy hadden konnen bekomen / tot 't ghetal van 18 ofte 20 Schepen. Met dit rappoort werden sy volbaen/ende verhaelden ons weder den staet van 't Eplant van Iava, eerst haer vzychthaerheyt / den overbloet ende keur van allerhande victualie ende vychten/ als wy verhaelt hebben: oock den grooten rijckdom ende rijcke koopmanschappen die daer waren. Verhaelden oock de nature vanden volcke/ de naem vanden Coninck in dat gheweste des Eplants/ was Raja Bolambona, een Man die een Majesteit ende ontsich onder de sijne hadde. 't Ghemeyn volck mach noch kopen/ verkoopen oft manghelen met gheen ander natien sonder des Coninck oozlof/ op verbeurte van den hals. De Coninck was een man seer out van jaren/ ende hadde hondert wyven/ende sijn Soone hadder vijftigh. De maniere vande lande is/ soo wanneer de Coninck sterft/ nemen ende verbzanden sy 't lichaem ende bewaren de asschen/ ende bijf daghen daer nae / gaen alle de Wijven vanden dooden Coninck nae 's Lants ghebzyupck in een seker, plaetse 't samen/ende die de principaelste ende weerste was / heeft eenen bal in haer

De vrouwen dooden haer selven over haer Mans doot in Jaba.

haer handt/die sy van haer woyp/ ende daer de bal valt ende licht/ 1588.
 daer gaen sy alle met haer aensicht in 't oosten/ ende daer steken sy
 haer selven dat herte af met een Dongiaert/ die sy hieten een Crise, Martius.
 soo scherp als een blijm/ende soo baepen ende wasschen sy haer sel-
 ven in haer eyghen bloet/ende soo vallende op haer aensichten/ster-
 vense. Dit is soo waer als het vzeemt is om hooren. Het man-
 volck is seer poletick ende subtyl/ seer kloeck ende sterck van licha-
 me/ hoe wel dat sy naectt zyn : in al datse in handen nemen / seer
 ghehoorsaem haren Coninck die sy seer ontsien : want al dat sy
 haer ghebiet/zijnde soo sozghelick alst wil/ so en derben sy dat niet
 wepgeren al souden sy daer alle ober sterben / want sy soude haer
 anders wederkeerende / den kop doen afslaen / 't welck dat volck
 maectt het kloeckste ende stoutste van alle het zuyt-ooste deel van-
 der werelt/overmits sy den doot luttel vzeesen/ want so sy ergens
 teghen hun vbanden haer ghequetst binden/ loopen sy boozts des-
 peratelick in haer eyghen ofte vyants sweert / om eer upt de werelt
 te wesen. Ende hoe wel de mans seer graeu ende taneyt zyn van Schoone
 berwe/soo waren de vrouwen nochtans schoon van complexie/en- vrouwen
 de gaen veel meer ghekleet dan de mannen. Ma dat sy ons aldus in Java.
 hadden verhaelt de ghelegentheyt vanden lande ende de manieren
 vanden volcke/seyden sy ons/ so humen Coninck Don Anthonio
 van Portugael wilde daer komen/ sy wilden hem verseeckeren te
 hebben alle de Malucos tot sijnen gebiede. Daer toe China, San-
 gles, ende de Eplanden van Philippinas, ende dat sy hem mocht
 verseeckeren te hebben alle de Indianen van die Landen aen sijn
 zijde. Aldus hebbende ten vollen contentement ghegheben dese
 Portugalopers ende het volck van Iava, die ons de virtuale ghe-
 brocht hadden in haer Canoes, namen sy hunnen oozlof aen ons/
 met toefegginghe van alle vyentschap tot onse wederkomst/ ende
 soo schepdende/ gaf den Generael hun 3 schoten met grof gheschut
 tot eenen adieu.

Den 16 Martij 1588. setten wy 't seyl op nae de Caep de Bona
 Esperanca, zijnde het aller zuydlickste van Africa.

De rest van Martio ende de maent April/waren wy bezeplende
 de groote Zee Oceane, tusschen Iava ende het vaste landt Africa/
 gade slaende ende acht nemende op den Hemel/ den Cruzero/den

1588. Zuydt-Pole ofte sterren / ende andere sterren : Oock de Voghels /
 Mayus. die het Zee-bolck mercken en ende teekenen zijn van schoon goet
 weder / ende oock quaet weder : Het genaecken van eenich vast lant
 ofte Eylant : Vande winden ende tempeesten / reghen ende donder /
 niet veranderinghen van getijden ende stroomen / daer hadden wy
 op te achten.

Den 10 May hadden wy eenen storm upten westen / ende het
 waende soo sterck ende strenghe / soo dat wy nautwelick het Schip
 konden aenden windt stueren / ende de windt duerde een dagh ende
 nacht tot sanderdaeghs.

Den 11 May kilom een van ons volck inde Mers / ende sach
 Landt / zijnde Noort ende Noort-west van ons / ende ontrent den
 noene saghen wy 't landt West van ons / d'welck alsoo wy inagi-
 n:erden / was het Caep de Bona Esperanca, waer van wy ontrent
 waren 40 ofte 50 Engghelsche mylen / ende upt oorsaecke vande
 schaerle windt laghen wy Zuyt-oost tot middernacht / ende doen
 wert de wint goet / ende wy haelden 't langhs heenen Westwaerts.

Den 12 ende 13 May waren wy bekant / ende de Locht was
 dick ende mistachtigh tot den 14 nae noene te drie uren / eer dat de
 locht op klaerde / ende wy saghen weder lant / d'welck was Capo
 Falso, dat 40 oft 50 mylen leydt van Caep de Bona Esperanca.
 Dese Caep is goet te kennen / want daer zijn recht boven 't selfde
 drie hooghe berghen / niet wijt vanden anderen / ende de hooghte is
 de middelste / ende het lant is veel leger aende Zee-kant. De Caep
 de Bona Esperanca leydt recht West by Zuyden van Caep Falso
 voorsz.

Den 16 May ontrent 4 uren nae den noene wert den wint Oo-
 stelick ende waepde seer stijf / d'welc duerde tot des anderen daegs /
 waer mede wy smorgens te 6 uren saghen het Promontorium, ghe-
 heeten Cabo de bona Esperanca, zijnde den 17 May / ende is een
 redelick hoogh landt / ende aende aller westersche point / een wey-
 nich van 't vast lant / vertoonden hem twee heubelen / d'een op d'an-
 der / en noch drie andere liggen wat verder inde Zee / nochtans daer
 en tusschen leegh landt totte Zee toe. Dese Caep van Bona Espe-
 ranca, wert ghereeckent 2000 leguas te wesen van 't Eylant Iava,
 by de Portugaelsche Zee-kaerten : maer ten is op 150 mylen nae /
 alsoo

Capo
Falso.

Den 17
May wa-
ren wy
by Capo
de bona
Esperan-
ca.

alsoo wy bebonden by den loop van ons Schip / want waren besigh met seplen / van dese 1850 leguas tot inde negenste weerce.

1588.

Junius.

Den 8 Junij / inden dagheraet / vielen wy in 't ghesichte van 't Eplant van S. Helena, maer seben oft acht mylen van daer zijn de/hebbende als geen en wint / konden daer dien nacht niet gheraeten.

Den 9 Junij / hebbende een kleyn windeken / setten wy 't nae 't lant toe / ende sendende onse Boot vooz upt om de haven te bespielen / ende nae noene quamen wy ten ancker op twaelf vadem twee ofte dyp kabels lenghte van 't landt / in een fraepe stille Bape / onder de Noort-westse zijde van 't Eplant. Dit Eplant is seer hoogh landt / ende leyt in 't midden vande Zee / tusschen 't vaste landt van Africa, ende 't vaste lant Brasiliën, ende de kusten van Guinea, ende is 15 graden 48 minutē zuydwaert vande Linie Æquinoctiael, ende is ghelegghen van Cabo de Bona Esperanca ontrent 5 ofte 600 mylen.

Anckere
by Sint
Helena.
Het E-
plant van
S. Helc-
na leyt in
latitude
van 15
graden
48 minu-
ten ten
zuydt-
waerts.

Den selven dagh ginghen wy aen landt / daer wy vonden een schoone valepe / waer veel fraepe hupfen ende timmeragien ghemaeckt waren / met namen een Kercke / die met tichelen ghedeckt ende seer schoon ghewitter was / van hupfen met een portael / ende aen 't opperste vande Kerck stont een Outaer / waer op een groot tafereel stont in lijst / hebbende de schilderije van onsen Salighmaeker Iesus Christus op 't krupce / met de picture van onse lieve vrouwe biddende / met andere historien / konstelick geschildert. De zyden vande Kercke mueren waren al behangen met beschilderde kleeden / ende veel dibijzen daer op gheschildert. Daer waren twee hupfen / staende by de Kercke / aen elcke zijde een / die diende vooz keuckens om te koocken / ende hupfen van dienste noodelick / ende dese hupfen zijn boven plat / waer op geplant is een schoonen wijn- gaert / ende tusschen beyde dese hupfen deur loopt een goet ghesont versich water. Daer is oock recht over de Kercke een schoone strate van steenen / ende streckt tot een valepe aende Zee- kant / in welke valepe is eenen Hoff geplant / daer in groepen veel Pompoenen / Meloenen / ende op de strate is een houtte timmeragie / daer in hanghen twee klokken / daer by totter Misse mede luden / ende daer by stont noch een krupce / konstelick ghehouwen van steen / ende op 't

1588. selve was ghehouden in cyfer letteren op wat Jaer dattet gebout was/te weten/in 't Jaer ons Heeren 1571. Dese valepe ist schoonste ende 't grootste plat landt van 't Eplandt/ seer plaspant ende beplant met frucht-boomen ende krupden. Daer zijn Dnghe-boomen die alrijdt vruchten op hebben/ ende dat veel/ want een Boom heeft 't seffens bloepsen / groen Dngghen ende rype Dngghen 't gheheel jaer deur/ dooz oorsake dat het Eplandt so nae de Sonne staet. Daer zijn oock veel Orangie ende Limoen-boomen / Granaet-Appelen/ Citroenen/ Vadel-boomen / die vruchten draghen als de Dnghe-boomen/ ende dese boomen zijn al oꝛdentlijck geplant / datmen daer onder ende tusschen wandelen mach / ende op elcke pdel plaetse is ghesaemt Petercelp/ Surckel/ Basilicum/ Venckel/ Anijszaet/ Mostert-zaet/ Radijs/ ende ander goede crupden/ ende 'tversch water loopt ten veel plaetsen dooz desen Boomgaert/ ende het konde lichtelijck ghevrocht worden te wateren elcken Boom vande valepe.

Het versch water komt van boven 't gheberghte/ ende valt van een steenroose inde valepe/ ontrent de hooghte van een kabels lengte/ende heeft veel aderen/ waer mede het al om bewatert wort. Het Eplant is hoogh/berghachtigh/ met diepe valepen/ ten ware op de toppen van sommighe bergen ende andere blacke plaetsen/ daer alle de voorsz. vruchten groepen / want meer groepter boven op de berghen dan beneden / maer het is soꝛghelijck daer op en af te komen/om dat het soo steil is.

Menich-
te van
Patrijfen

Daer is oock op dit Eplandt menichte van Patrijfen / die seer tam zijn/ die niet lichtelijck wegh vliegen al kommen by haer/maer sy loopen teghen de steile bergen op. Wy schoten eenighe met vogel-roers/ ende sy scheelen veel van onse Patrijfen in Enghelant/ in groote ende van kouleur / want sy bpkans soogroot zijn als een Hinne/ende zijn asch-verwigh/ leven in holen 12/ 16/ oft 20 te samen/ ghy kont gheen boogh-schoot gaen/ ghy en sult 1 ofte 2 van dese holen ontdekken.

Phasantsen.

Turckse
ofte Cal-
koensche]
hoenders.
ren.

Daer zijn menichte van Phasanten/ die goet ende vet zijn/ passerende die van onsen Lande in groote ende menichte / ende scheelen niet veel inde kouleur van de Patrijfen.

Wy vonden alhier oock veel Turckse ofte Calkoensche hoenders/

deren/swerte ende witte/met roode hoofden/ van groote ghelyck de onse/ende hunne Eperen wit ende groot ghelyck als d'onse. 1588.

Daer zijn de Septen met dupsenden/ die de Spaengiaerts noemen/ Cabritos, ende zijn seer wilt. Ende men salder dickwils 1 of 200 t' seffens sien/ jae dickwils sien gaen in kudden een half mple lanck/ende sommighe zijn soo groot als een Esel/ met een mane ghelyck een peert/ende eenen baert hanghende tot de gront. Sp liepen op de steyle klippen/ dattet ons onmoghelijsch scheen. Op vinghen ende doodender vele/hoe snel datse in 't loopen waren: maer sp zijn bp dupsenden op de berghen.

Junius.
Septen
of Cabri-
tos.

Daer zijn oock veel Werckens/seer wilt/bet ende groot/ende zijn meest op 't gheberghre/ sp laten haer qualijck pemant ghenaecken ofte vanghen ten ware sp liepen.

Op vonden in dese hupsen doen wp daer quamen drie slaven/ Negros/ ende de een was gheboren in 't Eplant van Lava, die ons seide dat de Oost-Indische Vlote/welck vijf Schepen waren/daer van het minste groot was acht oft 900 baten/ gheladen met specerij ende Calikutsche Laken/ met veel kostelijcke gesteenten ende peerlen/ ende waren van dit Eplandt gheschepden twintigh daghen te voren eer wp daer quamen.

Dit Eplant heeft langh ghebonden getweest bp de Portugalosers/ende is van haer beplant ghetweest tot hun verversinghe/ alffe upt West-Indien komen/ want daer komende/ vindense van alle nootdruft/ om dat sp daer niemant op laten woonen/ die de vruchten mochten vernielen/ ten ware eenighe siecke mensche upt hun Schepen/ die sp dencken datse niet levendigh konnen t' hups brengen/ die sp daer laten om te ververschen/ ende nemen haer weder wegh met de naeste vlote/ soo sp soo langhe leven. Sp komen hier meer aen in t' hups komen/dan in 't gaen naer Oost-Indien/want sp in 't uptbaren op de repse wel versien zijn met kooren: maer in't wederkomen niet dan slechtelijck versien ende besoght van victualie/met kooren dat in Indien groept.

Den 20 Junij/hebbende ingenomen houdt ende water/ende onstamelijck ververshende met het gheene dat wp daer vonden/ ende onse schepen schoon gemaect hebbende/setten wp 't sepl des avonts te acht uren nae Enghelandt. Op hadden den Windt Zuyt-oost/

Vertre-
ken van
S. Hele-
na nae
Enghe-
landt.

1588. ende boeren Nooxt-west ten westen op/want den wint is ghemeen-
lijck van 't landt/van dit Epland S. Helena.

Iunius.

Den 3 Iulij boeren tw Nooxt-west/ den wint noch zijnde zuyt-
oost / ende vonden ons in een graet ende 48 minuten zuydtwaerts
bande Linie Equinoctiael.

Den twaelften Iulij waepdet als geenen wint / des abonts heel
kalm/ende duerde tot den 15 Iulij.

Den 17 Iulij hadden tw de Windt schaers West Nooxt West/
maer ghekomen zijnde in d'p ofte vier graden bp de noorden bande
Middel-linie / vonden tw de Windt Oost ende Nooxt-oost / ende
Oost Nooxt-oost / ende veranderde niet / vooz dat tw quamen tus-
schen dertigh ende veertigh graden Nooxtwaerts bande Linie
Equinoctiael.

Augusty.

Den 21 Augusti worde den windt Zuyt-west ende waepde wel/
ende bp de noene waren tw in 38 graden bande Nooxt-westse La-
titude.

Den 23 Augusti boeren tw Oost ten Zuyden/om te krijghen de
Nooxtsche Eplanden bande Azores.

Den 24 Augusti/saterdagh 'smorgens te vijf uren/bielen tw in't
ghesichte bande twee Eplanden/Flores ende Corvo, staende in 39
ende een halve graet/ende seplden Nooxt-oost in.

Septemb.

Den 3 Septembz is ontmoeten tw een duytsche ofte Vlaemsche
Hulcke/ die van Lijbona quam/ die ons verhaelde de overwinninghe
ende 't verlies der Spaensche blote reghen Engellant/ tot onser
aller verheuginghe.

Den 9 Septembz is nae een vzeelijcke storm ende tempeest/ die
wegh nam 't meeste deel van onse seplen: maer dooz de barmhertighe
gonste vanden Almachtighen Godt / arriveerde tw in de ver-
hoopte haven van Plymouth in Engellant / van daer sp uytgeva-
ren waren in 't jaer 1586. den 21 Iulij/etc. Danckt Godt.

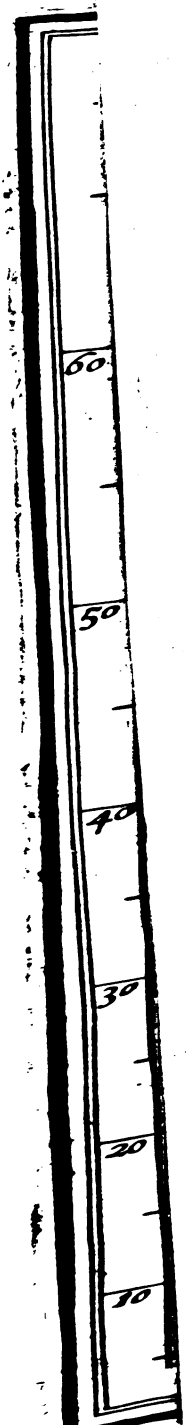
F I N I S.

Eenighe Iaren hier nae heeft dese Candish weder een dieerge-
lijcke Voyagie voor-genomen, dan niet volbracht: overmits dat
hy tusschen wegghen ongheluck kreegh, ende inde Magelanische
strate zijnde, is weder ghekeert, ende op de Zee ghestorven.

1000

1000

1595-
Augustus



1588.

Junius.

Julius.

Augusty.

Septemb.

li
h
f

De heerlijcke Schip-vaert

Van den

Edelen Heere Fransoys

Draeck/ ende Heer Jan Haukeins/ Ridderen/ na
West-Indien/ ghepretendeert Panama in te nemen/ met ses
vandes Coninginnen Schepen/ ende 21 andere/ met
ontrent 2500 Mannen/ Anno 1595. Beschreuen
by eenen die daer mede in de Vopagie
gheweest is.

Namen der Coninginnen Majesteyts ses Schepen.

Diffiança, Garlanda, Aventura, Delicht, Voorsicht, Hope.



NNO 1595. Den 28 Augusti/ ou= 1595-
den stijl/ lichten wy ancker met 27 Schepen/ Augustus

opeenen Donderdag/ van Plymouth, de
Maane 3 dagen out/ ende ankerden weder-
om in de Bape van Cavvzon, tot 'sander-
daeghs nae noene/ dat wy t' seyl setten. Des
anderen daegs smorgens/ t' schip de Hope,
daer Sire Fransoys Bafkerfelde op was/

floegh teghen de klippe Edesteen / dies schoot hy een stuck ghe-
schuts los om hulpe/ dan gheraecte weder daer van / ende boeren
soo nae de kust van Spaengien.

Den 8 September namen wy 2 Duytsche Vlieboten / varende
na Barbarien/ die wy tot Canarien toe by ons hielen/ ende lieten se
onbeschadicht weder gaen/ anders dan dat wy haer verhinderde
eenighe tijdinghe van ons den byant te draghen/ ende soo kregghen
wy den 26 September in t ghelicht Forta Vetura, een bande Ca-
narische Eplanden.

1595.
Septemb

Den 17 September nae lange dispute/ resolbeerden wy de stadt van groot Canarien (welcke twee ofte drie Castelen heeft) te bespringhen. Ende alsoo wy de Hoofst-stadt overschoten waren tot den Noort-oosten / keerden wy weder tot vooz het sozt oostwaerts/ ende sochten te landen met 1400 mannen inde Zantban / tusschen de Stadt ende het sozt : maer vooz ons lancksaemheyt/ hadden die van 't Lant een schanse op 't zant ghemaect/ ende stelden daer veel gheschuts/ soo dat wy daer deur / ende om dat de Zee soo hol op 't landt sloegh/ wy aen landt genaeckende/ niet sonder groot perijckel van ons volck konden landen / welck perijckel de Generael niet wilden aengaen/ want aen landt waren te voet en te peerde wel 8 of 900 Spaengiaerts/ die teghens ons dapper schoten. Ten selven tijde dede onse Generael het ancker legghen binnen een mus quets scheute wel 3 uren lanck/ met Salomon, Bonaventure, Constance, ende 9 oft 10 andere schepen/ met oock twee klepne visschers boten/ om het landen te vozderen/ tot dat se saghen dattet niet gheraden en was/ ende voeren doen aen 't West-eynde van 't Eplant/ ende waterden aldaer/ alwaer Capiteyn Grimston, met ses ofte seven andere/ op den bergh gaende/ werden van 't bergh-volck overvallen/ dyp ofte vier doot gheslaghen/ ende de rest met den Chirurgijn van Salomon werden ghevanghen/ die ontdeckten onse ghepretendeerde Drogagie. Waer over haren Viceroy eenen af sant om alle de plaetsen van Indien te waerschouwen daer wy meyniden te komen / hoe wel sy al te voren by den Coninck den achtsten Augusti/ gheadviseert waren/ al eer wy upt Engelandt schepden.

Den 28 September seplden wy wegh / loopende voozby Tene-riffa, het hooghste Eplant datter is/ ende ons kours houdende nae de Eplanden van Cabo Verde, voeren voozby de Eplanden van S. Lucia, S. Vincentio, ende S. Anthonio, ende stelden van daer onsen kours nae het Eplant van S. Iuan de Piorta Rico, welck is ghelegghen 1000 Enghelsche leguas vande Eplanden van Cana-rien/ welcke zijn 750 Duysche mijlen/ passerende S. Bernardo, en-
 October. de sagen den 27 October het Eplandt van Matenino, ende voeren nae Dominica, daer quam by ons een Canoa ofte Boot/ gheladen met Tabacco, Supcker-rieden/ Dannanas ende andere vruchten/ aenbiedende die te vermanghelen vooz Bplen / Mellen / Paterno-
 fters/

sters/kammen/ende dierghelijcke. Het volck zijn Mensch-eters/ 1595.
 fraep ende sterck van lichaem/ dan sy zijn al root gheberwet. De
 Generael Draeck dicht by het Eplandt Marigalante zijnde/ quam
 hem dese Canoa aen boort/ by gaf haer een geel lijf ken ende neus-
 doeck boort vuchten. Des anderen daeghs lichten wy onse An-
 kers/ende voeren tusschen Todos Santos, (welcke zijn 4 ofte 5 E-
 landekens/tusschen Dominica ende Guadalupe) daer is niet op dan
 Boomen. Wy quamen tot de zuyt-oost zijde van Guadalupe ten
 ancker/dicht by 't landt. Wende west-zijde van dit Eplant ist diep
 water ende goet ankeren/ daer quam Sir Ian Haukeins weder by
 haer/ bande Zuyt-zijde van Dominica. Hier waterden wy/ ende
 maecten onse schepen schoon/ ende maecten diverse Pinassen/
 ende verberichten ons krieghs volck. Dat Eplant van Guadalupe
 is niet bewoont/ dan van wilde Beesten/ Wolven/ Valcken/ ende
 Pellicanen. Den Oversten Draeck doode een wilt Vercken met
 sijn Roer.

Den 30 Octobris wert de Barcke/ genaemt François, groot 35
 vaten/ daer Capiteyn Wigual op was (zijnde de beste van Hau-
 keins blote) nae ghesaeght van vijf Spaensche Fregatten, zijnde
 Schepen van 200 vaten groot/ op hebbende 550 mannen/ die den
 15 September by Spaengien afgesonden waren/ onder Don Pe-
 dro Tello, om na Porto Rico te varen/ om het silver ende tresoor/
 daer ghebrocht by de Philippa, te halen. Dese onse Barcke hielt
 haer kours met dese Fregatte, meynende dat het Haukeins schepen
 waren/ ende ten lesten wert se ghenomen in 't gesicht van ons Car-
 veel. Sy lieten het Schip met 4 oft 5 siecken ende ghequetsten in
 zee dypben/ nemende de andere ghevanghen in haer Schepen/ soo
 ons de ghevanghens senden/die wy in S. Ians Eplant namen.

Den 4 Novembzis begonnen wy ons victuali-schip/ de Butsack Novemb
 te ontladen/ende alle het ghereetschap af te nemen/ overmits dattet
 in 't seplen ons niet konden volgen. Van daer setten wy onse kours
 N. W. ten N. ende 'smorghens saghen wy de Eplanden Mont-
 ferrata, Rodonda, S. Christophel, Estazia, ende Saba, ende 't groot-
 ste van dese Eplanden is boven acht mijlen niet lanck/ daer is goet
 ankeren op 8/7/ ende 5 vaem/ schoon zantachtigh water. Voorts
 voeren wy Z. W. ende quamen den 8 Novembzis ten ancker/ seker

1595. 7 oft 8 mylen boozder/onseker Eplanden/gheheeten Virgines, ghe-
 rekent sozghelijck: maer wy vonden aldaer een goede reede in 14/
 Novemb 12/ ende 8 vadem/ al haddet booz 1000 schepen gheweest/ zijnde seer
 hooghe Eplanden: maer wy konden daer gheen versch water ghe-
 krijghen/maer wel veel visch met haken ende netten. Dese Eplan-
 den zijn vol Papegapen ende Pellicanen/ soo groot als wilde Gan-
 sen. Wy monsterden daer ons volck/ verdeelende die in 12 deelen/
 alsoo passeerden wy dooz de Eplanden/ daer niemant opt vele ghe-
 passeert was/ende kozten onsen wegh wel 100 mylen. Hier begon-
 de Sire Ian Haukeins kranck te worden/deur quellinge/om dat sy in
 Canarien aen lant geweest waren/ ende dat 't schip de François ge-
 nomen was/ ende alle haer aenlagen ontdeckt waren. Van daer
 voeren wy den 10 November N.ten O. in/een mple boozder/in een
 klepne Keede/in 13 vadem waters/ ende aen alle zijden gheberghe.

Ian hau-
 keins
 wort
 kranck.

Den 12 Novembz/ smorgens passeerden wy een enghete/doch
 sonder perijckel/ ende voeren West ten Noorden na S. Jans Ep-
 landt/daer Porto Rico in lept/ ende nae de noene lieten wy drie Ep-
 landen ten Zupden van ons ligghen/ gheheeten de Passages, ende
 quamen dien avont tot de Oost-hoeck van S. Jans Epland/ende
 soo tot Porto Rico.

Ian hau-
 keins
 sterft.

Hier stierf Siere Ian Haukeins, een vande twee Generalen ofte
 Oversten / nae wiens doot Siere Thomas Baf kerfielde op dat
 Schip ginck/ gheheeten de Garlanda, ende eenighe uren eer wy ten
 ancker quamen/ liggende booz Porto Rico, in den avondt/ kregen
 wy van landt omtrent achthien schoten grof Gheschuts/ waer van
 het leste Schip vanden Admirael/ genaemt Diffianca, dooz de Be-
 saens mast trefte/ ende raecte inde kamer daer de Generael Draeck
 ter maeltijt was/ ende brack den stoel daer hy op sat/ hebbende een
 schale Wijns inde handt/ die hy noch uptdronck / ende en was niet
 ghequetst: dan het quetste aen de Tafel Siere Nicolaes Cliffordt,
 Ridder / in sijn Ope/ daer hy kozt van stierf / met oock Capiteyn
 Stafford, ende Mr. Brovvire, die daer oock van stier ven/ met meer
 andere gequetst.

Hier nae setten wy 't seyl/ twelck stont Oostwaerts/ ende smor-
 gens quamen wy ten ancker booz de hoeck/buyten de Stadt/ wat
 Westwaerts/by de drie Eplanden.

Porto

Porto Rico heeft veel Fozten/ende zijn qualijck te bekomen.

1595.
Novemb

Den 13 Novembz is werdt besluten dat, dertigh Musquettiers uptelck vendel genomen soude worden/met 25 Pinassen ende groote Booten / ende dat die souden t'sabonts inde Haven varen om vuyt-werck te schieten ende te worpen inde Schepen/principalijsk inde vijf/die den 15 September upt Spaengien ghekomen waren/onder Don Pedro Tello, ende waren noch den 28 Septembz is in Canarien/ende den 27 Octobz is in Deseada, liggheende onder het Casteel: d'welck kloeckelick wert bestaen ende volbzocht/ want de vijf Fregatten stakense aen bzant/ende een vande grooſte schepen/de Over-Admirael bzande gheheel af/ende beschadichde alle de ander: Niet teghenstaende/ dat die vanden Casteel ende de Schepen wel 190 schoten grof geschuts tegens ons schoten/sonder het kleyn geschut dat merckelijcke schade onder ons volck dede/ende wel vijftigh doode/ende oock soo veel wel quetste. Desgelicks bleven daer oock vele Spaengiaerts verbzant/verbzoncken ende verflagen/met eenighe die wp bingen.

Sp hadden oock eenighe schepen ghesoncken inden mont van 't Canael/ende die met masten ober ghelept ende ghestopt tot bpkans het Fozt toe / soo dat het onwinlick scheen. De groote Fregatten die sp weder blusten / hadden elck twintigh Metalen stucken geschuts op/ende hondert tonnen bus krupt. Haer ladinghe was geweest/ Syde/Olie/ende Wijnen. Het silver ende trefsoo datse quamen halen/wert ghebzocht op het sterckste Fozt datter was/ welck silver/als een vande ghevanghens bekende/was 350000 Ducaten/ofte 350 tonnen silvers. Sp hadden alle hun vrouwen ende kinderen inde boschen gesonden / ende niet dan krijghs volck ende werrent volck inde Stadt behouden.

Den 14 Novembz is lagen wp noch onder 't gheschut van 't uytterste Fozt: maer sp vreesden dat wp de naeste nacht mochten wederkomen/ soo datse weder begonsten upt te komen met 4 Fregatten/eerst den Admirael/den welcken wp kortz ('t was doo onghe-luck ofte al willens) sagen sincken/ende soo deden sp mette andere oock/soo ons dochte/ofte voerdense dieper onder haer sterckten.

Den 15 November soo wp daer noch laghen/ sagen wp een Caravelle komen van 't punct des Casteels: maer eer onse Bijnasse

E 595.

Novemb

haer konde hy komen/liep sy aen lant/daer onse Booten niet konden komen/om de drooghte/ oock soo quamen sy van lant tot haer hulpe.

Den 16 ende 17 boorszreven was het kalm ende stille.

Den 18 ankerden wy wat Zuytwaerts van den West-hoerck van 't Eplandt/wat uytsteeckende om een zant/daer lagen wy op 4/ 5/ ende 6 bademen/ de gront schoon wit zandt/ daer landen wy/ ende maecten daer vier Pinassen op/ende wieschen onse schepen/ ververschende ons volck / ende wy namen daer een Pinasse van 't Eplandt Hispaniola, met verscheppen bzieben/ waer uyt wy verstoncken/dat 2 Engelsche Bybuyters ofte Oorlogh Schepen veel quaets omtrent haer Eplant ghedaen hadden.

Den 20 November dede onse Generael de 3 schepen / den Phoenix, den Delicht, ende het Carveel, haer ankers lichten/ende gingen liggen voor de mont van een Rivier/ op twee baden waters/ lichte gront/ ende een myle Zuytwaerts van onse schepen/ lach de Generael voor de Rivier op 3 oft 4 mylen / ende socht een stedeken/ ghenoeemt S. Garmani, ende nam een hups in met ghebanghens/ ende soo roepde hy oock tot Siere Baskerfelde, ende bleef daer een nacht.

Den 23 November losten wy alle 't goet dat in een schip was/ ghenaemt Dulpit, om dat sy gheen seyl met ons konden houden/ ende verbrandent. Nae de noene / alsoo wy 't seyl waren gaende/ quam daer een Spaengiaert met sijn wijf aen boort/ aenden Admirael/uyt vzele van gestraft te worden/om dat hy hem niet begeben hadde inde Stadt Porto Rico, volghende het ghebodt / ende doen voeren wy wegh West ende Noorden/ uyt oorlaecke van een bancke oft hoop klippen/ die onder water ligghen 4 ofte 5 mylen bande zuyt-west Caep van 't Eplant.

Den 25 November voeren wy Zuydt-west / passerende Cabo Roxo, ende sagghen Mona, een kleyn plat Eplant / tusschen Hispaniola ende S. Ian. Dien dagh barsten de Boeghspriet van 't schip de Exchange, van Mr. Winters, ende bleef achter/waerom de Phoenix nae haer toe werde ghelonden/ die vond' haer niet Gods hulpe/ ende soo bleef hy by haer tot smorghens: doen maecte hy hem met een kabel aen sijn Schip vast: maer omtrent te 9 uren brack haer

haer groote mast ende boozspriet met de kabel. Waer ober sy het 1595.
beste goet met het volck daer upt namen/ende soncken het Schip/
ende soo boer de Phoenix tot den 26 boozsz. eer hy 't ghesichte van-
de blote kreegh. Novemb.

Den 29 kregghen wy 't ghesichte van 't Eplant Curacao, 18 my-
len bande vaste Landen/ ende aende Noort-west zijde quamen wy
ten ancker dicht onder 't landt/ in een diep water/ sonder perijckel:
maer wy haelden onse Anckers terstont weder op/ ende voeren
Noort-west ten Westen/ ende West Noort-west nae het vaste lant
toe/ende sagen dien avont Aruba noch/ zijnde een kleynder Eplant Aruba.
dan het ander was/ende lieten dat liggen omtrent drie mylen zuyt-
waerts van ons.

Ten lesten van November saghen wy drie ofte vier klippen/ ge-
lijck Eplanden/ gheheten Monges, tusschen Aruba ende 't naefte
Noort punct van 't vaste landt/ ende 'snoemens saghen wy 't vaste
landt/ daer wy een groot ghetijde vonden/ loopende Westwaerts/
ende het water was seer wit.

De Phoenix ende Carveel, met een bande kleyn Cathien of vis-
boten hielden 't binnen/ ende inde middernacht quamse onder Ca-
bo De la Vela, ende maecten doen een teken met vuyt/ waer dooz Capo:
De la.
Vela.
alle de Blote ten ancker quam onder de Caep/daer is goede reede/
goede gront/ ende dicht by 't landt wel 14/ 12/ ende 10 badem wa-
ters. Dese Caep is een plat landt/sonder boomen/plapsant/ende
balt 8 ofte 10 mijlen Zuyt-oostende Noort-west/ ende een busch-
schoot van 't punct leyt een kleyn Eplant.

Den eersten December rusten wy alle ons kriighsvolck booz Decemb.
Rio de la
Hacha.
Riode la Hacha, welc is een Stadt twintigh mijlen Westwaerts/
een bande outste daer omtrent ghelegghen in 't vaste landt/ hoewel
niet seer groot: maer plapsant/ en in een vruchtbaer Landoutwe.
A y namen de Stadt lichtelijck in sonder grooten wederstandt/
mits 't volck verliet. De schepen laghen oples badem waters/en-
de de klepne op twee ende een halve badem. Oostwaerts bande
Stadt licht een zant.

Daer is een versche Rebier een boogh-schoot bande Stadt/dan
inde mont leyt een lant/ daer de klepne Schepen qualijck konden
ober komen: maer binnen ist navigabel voor grooter schepen/welc

1595. 6 ofte 8 mijlen opwaerts. Des nachts boer de Generael Draeck
 Decemb. met 150 mannen opwaerts/ ses mijlen Oostwaerts ende nam een
 Nombze Diercken. Het volck verliet/ behalven 16 of 20 Soldaten/ die wat
 de Dier. wederstants deden: maer werden veel ghebanghen met eenighe
 Negros. Wy bonden daer wat Diercken ende andere hant inde
 hupfen/daer wy ons wat verberichten/ Thomas Baskerfielde troc
 opwaerts.

Den 6 December quamen daer Spaengiaerts om de Stadt
 La Hacha te rantsoeneeren/maer wy konden niet accorderen/ende
 als wy ghereet waren om te vertrecken/ saghen wy een Carveel/
 d'welck wy binnen een ure namen/met noch 2 Barken/ die gela-
 den waren met Indische Cerwe/dat wy Mays noemen/met sock
 wat silbers ende peerlen/doch van klepne weerde.

Den 7 December stierf Meester Iarcke, Capiteyn op de Hope,
 ende doen wert Thomas Draeck Capiteyn op de Hope gemaeckt/
 ende Ionas Boderham, Capiteyn op de Bonaventura, ende Mr.
 Caesar, Capiteyn op de Amitie.

Den 10 Concluideerden de Spaengiaerts booz't rantsoen van
 de Stadt op 24000 Ducaten/ende een gebangen belooft booz' sijn
 rantsoen 4000 Ducaten.

Den 14 brochten die inde Stadt een quantiteyt Peerlen/maer
 schatteerden die so hooghe/ datse den Generael te rugge sant: aen-
 seggende/dat sy niet langer dan 4 uren respijt hadden om het rant-
 soen te betalen.

Den 16 October quam de Gouverneur selve inde Stadt te
 noemnael/ende onder andere conferentie metten Generael Draeck,
 seyde hy opentlick dat hy op de Stadt niet en paste/ ende wildense
 daerom niet rantsoeneren/ ende dat de Peerlen daer teghen sijnen
 wil ghebrocht waren/ende datter geschiet was/ware alleenlick ge-
 schiet om tijt te winnen/tot dat d'ander Steden/ die niet weybaer
 waren/mochten geadviseert wesen om haer goet/beesten/ ende volc
 te verbergen in bosschen uyt onse handen. Des niet tegenstaende
 gaf hem Draeck, volgende sijn gheleyde/ twee uren tijts om hem
 te verliet.

Den 17 boer Baskerfielde met de Elizabeth, Constantie, Phoe-
 nix,

nix, Carveel, ende 4 ofte 5 Pinassen eenige mijlen Westwaerts/ ende 1595.
 de landen albaer/ treckende opwaerts in 't Landt/ nae een plaetse/
 geheeten Tappa, die hy nam ende afbzande / ende van 't eenige we-
 derstant / alsoo hy over een water passerde / dan hem werde maer
 een man ghequetst/ die wy noch levendigh 't scheepe byochten/ ende
 trocken noch een mple voorder / verbzandende het Bozp Salamba,
 ende keerden weder t' scheep/ met eenighe ghevangens ende redelic-
 ken bunt.

Decemb.

Den 18 December werde de Rangericca ende de Stadt van
 Riodela Hacha, totten gront verbzant/ behalven de Kerck ende de
 Jonckvrouwen huys / om dat spaen den Generael daerom ghe-
 schreven ende ghebeden hadden / ende dien dagh setten wy het sepl
 weder op om hy d'ander Schepen te komen / diemet Baskerfielde
 waren.

Den 19 keerden wy nae de Caep de l'Aguja, ende den twintigh-
 sten Decembzis 'smorghens kregghen wy 't in 't ghesichte. Het is
 een Caep seer subject tot stormen/om datter seer hoogh lant is/ ende
 binnen die Caep leydt een Eplandt/ inde mont bande strindel/ende
 heeft een witte kladde ofte placke in West Noort-west. Het landt
 daer ontrent is heubelachtigh / ende daer staet op den top van een
 klippe een waeck-huys / ende binnen de klippe leydt een kleyn E-
 landt/ ende tusschen Dibotte ende 't vaste landt mooght ghy in va-
 ren/ oft te lypwaert/ ende daer hy ofte binnen is de Keede ofte stadt
 S. Martha, die wy namen ten elf uren. Het volck was al geblucht/
 behalven eenighe Spaengiaerts / Negros/ Simeroves/ ende In-
 dianen/ die ons voor een bzavade dertigh ofte veertigh scheuten ga-
 ven / ende so wech loopende. Ende dien nacht wert de Lupsenant
 des Gouverneurs ghevanghen/ ende kregghen eenighe bunt uyt de
 Boffchagie/ want inde Stadt was niet ghebleven/ ende in al 't vaste
 landt en was gheen rijcker plaetse / want het sant blinkte gelijk
 oft met Gout vermenght hadde geweest. S. Martha licht tusschen
 een hoogh gheberghte/ ende is ses-en-twintigh leguas van Rio de
 la Hacha. In dese Wape is een slechte of quade Keede te meer om
 dat wy een clepne Maen hadden / want alle clepne Maen-ghetij-
 den maect daer veel storms/ alle 't vaste landt heenen.

Notai.

Den 21 Decembzis wert bevolen die Stadt te verbzanden/ ende
 t' sepl.

1595.
Decemb.

t'sepl te gaen/ seer sterck waepende : maer hielden 't upt/ veel Solda-
ten geimbarqueert zijnde inde smalle Schepen naest den lande. Wp
verlooren dien nacht 't ghesicht vanden Phoenix, Capiteyn Au-
gustijn, Pieter Lemmond, ende de Garland met de Pinasse/ zijnde
naest het lant/ werden ghesaecht vande Galepen upt Cartagena,
ende Pieter Lemmond, met negen van ons volck/ worden ghevan-
ghen/ ende de reste gheraecte weder onder onse vlote.

Den 26 December saghen wp de Eplanden welcke eenighe imp-
len Oostwaerts ghelegghen zijn van Nombre de Dios.

Den 27 quamen wp tot den mont van Nombre de Dios, ende
te een ure namen wp die Stadt in / 't volck al ghevlucht zijnde/ be-
halven eenighe hondert Spaengiaerts/ die het Fort behielden/ ende
met drie ofte vier velt-stucken nae ons schoten/ waer van datter een
berste in 't affschieten/ ende schoten oock al hun cleyn gheschut tot
ons af : maer siende onsen gheweldighen aenval/ bloeden sp nae de
Woschen.

De Stadt is redelijke groot / hebbende breede straten / hooghe
hupsen / van sterck hout gherimmert / met oock een fraeye Kercke
ende een houten. Daer en was niet inde Stadt ghelaren/ ende al-
le de winckels waren gheleeght. Daer was een Molen boven de
Stadt/ ende op de top van eenen anderen bergh/ in 't bosch/ stont een
wachthups/ daer bonden wp twintigh stucken Silvers/ ende twee
barren Gouts/ met sommige gellagen munten/ ende anderen buyt.

Nombze
de Dios.

Dese Stadt is ghelegghen in een waterachtighe plaetse / seer ge-
negen tot reghen/ ende soo een ongesonde locht/ als eenighe plaetse
in West-Indien : daer groepen veel Orangie-Appels/ Banna-
nas/ Cassaue wortels/ ende dierghelijcke Fruyten : maer sorgelick
te eten. Aende Oost-zijde van de Stadt/ binnen de Wap/ valt een
versck Keviercken/ van goet water/ vol hupsen ende hoven/ ende een
half mijle van dese Stadt Oostwaert in 't Landt/ licht een Indi-
aens Stedecken/ derwaerts wp trocken met 100 Man/ dan sp had-
den een byzugghe af gebroken / ende lagen inde Woschagien met 20
ofte 30 Busschieters/ besprongen ons ende sloegen Ionas den Lieu-
tenant door/ ende quetsten 3 oft 4/ ende vluchten soo inde Stadt / en-
de staken selve 't buyt daer in/ ende liepen nae de Woschagien/ ende
wp byanden de rest/ terwyl onse Generael een mijle van daer water

in

in nam. De Reede van Nombre de Dios is fraep: dan als ghy 1595.
wilt ankeren booz de Stadt/ daer liggen een reghel steen- klippen
aen elcke zijde/ doch sonder pertijckel/ om dat men se niet/ men mach
tuschen beyde liggghen op 3 oft 4 badem: ende buyten de klippen
op 8 ofte 10 vaem/ want daer mach u niet hinderen. Onse Ser-
giant Mapo2 stierf aldaer.

Den 24 December trock Sir Thomas Bas kerfielde met 703 Bas ker-
man/ ofte 750 behalven Chirurghen ende den tros nae Panama, fiede
alwaerle eenen engen quaden wegh bonden/ 30 Engellsche millen trecht na
lanck/ uytgehouden uyt 't gheberghte ende boschagien/ leer vuyl/
diep/ ende waterachtigh/ werden dickwils bespronghen/ ende ons
volck hadde noyt quader wegh ghesien/ ende ontrent half weghen
hadden de Spangiaerts (langhe te vooren ghewaerschout zijnde)
op den top van een berggh/ in een enghete/ die wy passereren moesten/
een ffort ghemaect/ daer sy 90 oft 100 sterck op waren/ ende dier-
ghelijcke 2 sterckten (soo wy hoorzden) moesten wy noch passereren/
eer wy te Panama konden komen. Wels van 't ffort schoten ende Panama
sloeghen op ons/ eer wy op onse hoede waren/ ende dooden strack
meer dan 20 bande onse/ waer dat onder was Capiteyn Marchan,
Quartier-meester Generael/ de Wendigh Samson Mairritz Wil-
liams, een vander Coninginne Helberdiers/ den Luptenant Hunt-
ley gequetst/ namaels gestorven/ Capiteyn Nicolaes Bas kerfielde
in sijn Ope gheschoten/ met meer andere/ omtrent 40. Onse Sol-
daten moede ende mat zijnde/ hebbende gheen victualie meer/ noch
middel om te bekomen/ soo resolveerde Bas kerfielde sijn aenflagh
nae te laten/ ende te rugghe te keeren/ ende 't selfde schreben se aen 1596.
Generael Draeck, ende keerden den 4 Januarij 1596. nae Nom- Januarij.
bre de Dios.

Den 5 Januarij 1596. alsoo de Generael Draeck/ Nombre de
Dios hadde doen verbranden/ verbranden oock de kerck ende al-
le haer Fregatten, Barcken/ ende Galioten/ ende wy setten 't sepl
des avonts westwaerts.

Den 10 Januarij saghen wy westwaerts een Eylandt/ 30 mij-
len van daer/ gheheeten Escudo, daer ankerden wy op 12 badem
goet zant ende ancker-gront/ soo men komt nae den Oost-hoeck/
moetmen een regel klippen schouwen/ die daer uytleggen ten eynde

1596.

Januarij.

De van't Epland/soo wy ten ancker quamē/ saghen wy een ſchip
 ſeylen/ dat onſe Pynas nae jaeghden/ ende wy namen t' t welck
 Mays in had/ t volck geexamineert zijnde/ bekenden datſe gheſon-
 den waren van Nombre de Dios, om alle de Zee-havens Weſt-
 waerts te waerſchouwen van onſe konſte. Dit Eplandt licht
 omtrent 9 ofte 10 mijlen van't vaſte Landt/ende is vol boſſchagien/
 ende wel 2 mijlen langh onbewoont: heeft ſchoon ſoet water aen
 alle kanten/ maer is ſeer reghenachtigh. Hier maechten wy onſe
 ſchepen ſchoon/ ende ruſten onſe reſterende Pinallen op/ tot den 22
 Januarij/ende voeren weder na Nombre de Dios, want onſe Ca-
 piteyn Pilot daer ſtierf van ſiechte/ ende de Generael Draeck wer-
 de mede ſieck/bleef in ſijn kamer/ klagghende van kamer-ganch.

Den 23 Januarij ſetten wy't ſeyl nae Porto Bello, welck maer
 3 mijlen Weſtwaerts is van Nombre de Dios.

Den 28 Imorghens te 4 uren ſoo ſtierf onſe Generael Draeck,
 hebbende een tijt ſieck ghetweeft vande loop des dancr/ die 'nachten
 te vooren begonde te ſtoppen. Hy verklaerde eenige dingen recht
 eer hy ſtierf/ als dat hy vooz getwis wiſſe/ dat de Spaenſchen haer
 ſouden ontmoeten / ende datſe wel ſorghe ſouden draghen vooz de
 Schepen van haere Majesteit / ende meer dinghen/ haer nootdick
 wſende. Daer nae ſtont hy open kledede hem: maer woode weder
 te bedde ghebroecht / ende ſtierf inden Heere een ure daer nae. Hy
 maecte ſijnen Broeder M^r. Thomas Draeck, ende Capiteyn Io-
 nas Boedham, Executeurs van ſijn Teſtament / ende Thomas
 Draeckx/ſone/ſijn Erfgenaem van alle ſijn erfgronden/uytghen-
 men een Hove/die hy Capiteyn Boedham vooz gaf. Daer ſtierf
 oock Iofias Capiteyn van't ſchip Delicht. Den ſelvendagh an-
 kerden wy inde Haven van Porto Bello, zijnde de beſte Haven die
 wy noch ghevonden hadden. Wy bonden langhs de kuſt goede
 rede vooz groote ende klepne ſchepen/ daer ſtont een ſtack geſchuts
 op den Ooſt-hoeck van't Eplandt een ſaker gheheeren/ende daer
 is tuſſchen dat ende't vaſte Landt, of 6 baden waters: maer het
 beſte inkomen is in den open mont/ tuſſchen dat Eplandt ende een
 ander Eplandt dat Weſtwaerts leyt/met een regel ſteen-klippen.

In Porto Bello waren maer achte of thien hupen/ behaoven een
 groot nieu hups/datmen daer boude vooz de Gouverneur/ die daer
 komen

Draeck
 ſterft.

komen sonde. Daer was oock een seer sterck foyt by de water-
 ynde met Bolwercken van groote Boomen ghemaectt ende daer
 steenen ende eerde tusschen ghebrukt. Soo wy daer niet gekomen
 hadden/ende haer voornemen belet/so souden daer de sterste plaet-
 se van alle t'vaste Landt ghemaectt hebben / meynende daer een
 groote Stadt te bouwen. Wy vonden aldaer drie Metalen stuc-
 ken gheschuts/gheloncken inde Zee/die wy uptichten. Het volck
 met alle haer goet was geblycht. Binnen de Baye was een kleyn
 Wey sonder sterckte / daer by een groote versche Rivier / die ons
 volck twee mylen oproepde / ende vonden daer Wijn/ Olie / ende
 wat Aers.

Mer dat wy daer ten ancker gekomen waren/ ende Siere Fran-
 coys Draecks uptwaert volbrocht hadden/ ende dat Siere Thomas
 Balckerfelde, met al de Capiteynen aen boort waren van 't Co-
 mmisschick schip de Diffianca, soo wert daer een sermoen gedaen by
 Mr. Bryde de Predicant, ten propoofte dienstelick/ende hadde oock
 goet ghehoort. Van daer belaste Sire Thomas alle de Capiteynen
 aen boort te komen van 't schip de Garlanda, daer hy raet met haer
 hiel/toonende sijn commissie oft last/ ende hy worde aenghenomen
 voor Generael/ ende Bodeham worde Capiteyn van 't Schip de
 Diffianca, en Mr. Savel worde Capiteyn van 't schip de Aventure.

Boven de voorszeyden Capiteyn Iofias, stierf oock Capiteyn
 Egerton, een Edelman/van 't Schip de Voorlicht, ende Iawoon,
 principael Churgijn vande blote/ upt 't schip de Garlanda, met ooc
 Abraham Kendal, op 't schip den Saker.

Op dese plaetse namen wy weder versich water in/ wieschen onse
 schepen/maeckten nieu seplen/ende zijnde mette Generael alle Ca-
 piteynen gheacordeert/soo wy door eenighe middelen konden kee-
 ren op na S. Marta, dat wy dien wech souden ingaen/maer so niet/
 souden wy directelick nae Engellant varen.

Den 6 Februarij ontlasten wy 't Schip de Elisabeth, toebeho-
 rende Mr. Watz, Alderman van Londen/ ende soncken 't. Ten
 selven daghe/eenige upt het schip de Pegafus gaende wateren/wer-
 den bespiet van eenighe Spangiaerts/quamen op haer ghelooopen/
 ende sloegender twee doot/ende namen twee oft drij ghebanghen/
 loopende daer mede wech.

Februarij

1596. **Den 7 Februarij/** 't schip de Delicht ende Capiteyn Ednes Fre-
 Februarij gatte werden oock gheloft ende ghesoncken/ om datse leck waren/
 ende bande Coninginne Schepen hadden seplen van doen.

Den selven dagh monsterden wy/en hadden gesonden ende sie-
 ken 2000 man/ende 's anderdaeghs stelden wy alle onse gebangens
 aen lant/soo wel Spangiaerts als Negros/ maer te vooren hadde
 de Overste Sire Thomas, twee van onse ghevangen Spangiaerts
 ghesonden tot Nombre de Dios, ende Panama, om rantsoen te ha-
 len voor sommighe principael ghevanghens / maer sy en quamen
 noyt wederom: dan soo wy gereet waren om te vertrecken/ quam
 daer een niet een witte baen/beteckende bestant/ die tot den Gene-
 rael seide dat sy 18 van ons volck hadden/ die wel getracteert wa-
 ren/ ende soo wy noch 8 of 10 daghen wilden vertoeven/ sy soudon
 ons van Panama gebrocht worden/dan wy achten dat sy ons sulcx
 sochten wijs te maken/om so te doen vertoeven/ tot dat 's Conincx
 armade mochte komen.

Den 7 voor3 setten wy onse kours nae S. Martha, ende den 14
 saghen wy 't Eplandt Baru, eenighe 14 mijlen Westwaerts van
 Cartagena gheleghen. Onse Generael gaf 'nachts last dat wy
 soudon baren nae 't Stedeken Baru in de Bay: maer dien nacht
 waepdet soo veel wints (ende gheduerde alle de klepne Maen) soo
 dat wy dien nacht verloren uyt 't ghesicht: 't Schip de Voorficht,
 ende 's anderdaeghs weder nae lant keerende/verloren wy uyt 't ge-
 sicht de Schepen Susanna, de Panel, de Hope, ende de Pegafus,
 waer over wy den naesten dagh staken na haep S. Anthonio, en-
 de verlieten onse kours nae S. Martha.

Den 25 Februarij sagen wy het Eplant van Caiman Grande,
 wel 30 mijlen Westwaerts van Iamaca, zijnde een leegh sandigh
 Eplant/vol schilt-padden.

Den 26 sagen wy het hoogh lant van Cuba, Oostwaerts van-
 de gebroken Eplanden/ende aen 't Oost-eynde van 't Eplant van
 Pinos, waren wy ingeschoten/inde sozgelicke plaette Iardines, dan
 't selfde gewaer wordende/boeren Z. Z. O. uyt/ ende boeren doen
 Martius. West ende Noorden nae de Pynas/ welck wy den eersten Martij
 sagen. Het is een leegh eplant/ vol boomen ende versck water in 't
 West-eynde/ende soo ghy komt gelept op het middel/sult ghy sien
 rijlen

rijfen boven opd' ander landt 8 oft 9 ronde heubels/ ende aller We- 1596.
sterfche heester 3 in een.

Martius.

Al/oo wy waren aen 't West-eynde / ende meynen te watoren/
faghen wy 20 seplen/ ontrent een ure nae den noene. Dit was een
berdendeel van 's Conincks blote/ die alreede was ghesonden na de
Honduras, zijnde te samen 60 seplen / met bevel ons te bespringhen
waer sy ons vinden konden. Dese die ons ontmoetede/hadden haer
berberfchet inde Havana, ende voeren na Cabo de Corientes, zyn-
de 50 Spaensche mijlen van malkanderen/ daer ons dese Schepen
ontmoetede/ende so haest alffe ons saghen/meynende boven wint
van ons te komen/maer wy kregghen dien boven haer/ ende als wy
recht boven wint van haer waren met al onse blote/stack onsen Ad-
mirael de blagge bande Coninginne upt/soo t'seffens nae haer toe-
barende/dan hy belaste de Diffianca niet te schieten vooz datse dicht
by een waren.

De Vice-Admirael vande Spangiaerden / zijnde veel grooter
dan eenige vande onse/ende de beste sepler van alle haer blote/quam
vooz/ende schoot sijne twee voozste grootste stucken op de Concor-
de, de welke sy terstont betaelde/ ende alsoo begon de strijt. De
Bonaventuer hielt het d'agghende op hem/ hem toe klinckende sulc-
ken hoop geschuts ende musquetten/dat hy sijn geheele zijde scheur-
de. De Admirael en spaerde sijn kruyt en loot niet: maer de Dif-
fianca in 't midden van haer vanden donderende/vocht so ghedue-
righ/ tot dat de Vice-Admirael met 3 oft 4 andere ghedwonghen
waren Oostwaerts te wenden/ verlatende de Admirael met de rest
vande blote/die daer nae so heet niet meer aen quamen. Dese strijt
duerde 2 uren ende meer. Ten onderganck vande Sonne keerde
de gheheele blote Oostwaert/ ende wy volghden onse kours Oost-
waerts/ nae Cabo Corientes, meynende de rest van haer blote te
ontmoeten. In dit ghevecht verloor de Diffianca vijf mannen/ als
drie Engelsche/een Griek/ende een Negro/ ende in d' ander Sche-
pen waren eenige gequerste ende verflagen Capiteynen/ met eenige
andere/ ende saghen inden avont een groot spaensch schip in brant/
dat (soo ons dochte) by haer Bus kruyt toequam.

Den 2 Martij inden dageraet waren wy vast by Cabo Corien-
tes, welck is een leeghe Caep/met een hoop Boomen/ hoogher dan

1596.

Martius.

de rest/ zijnde een mijle Oostwaerts vande Caep / want al Cuba is vol Boomen ende Boschagien aende Zuyt-zijde. De Spaensche vloet/ die wy doen maer 14 telken/ hiel vast op ons aen/ te Wende- waerts/ maer dorsten ons niet nader komen / hoe-wel onse Admirael nae haer toefde. Soo haest als wy met seplen de Capo ghemommen hadden/ behalven 't schip de Salomon, die soo nae 't landt was / dat hy de Cabo niet konde verdoobelen oft kriyghen / wierp hem oostwaerts/ ende was so achter ons/ te luywaert van onse vloet. Dit siende 3 ofte 4 vande beste seplers der Spangiaerden / quamen na hem/ ende wy dit siende/ setten de Diffiance nae hem toe om hem te verlossen / d' welck de Spangiaeres siende/ liepen weder by haer vloet/ ende terwijl lach onse vloot stil/ verwachende den Salomon, ende soo setten wy onse kours nae Cabo de bona S. Anthonio, d' welck wy twee uren nae noene in 't ghesicht kriegghen/ zijnde oock een leeghe Caep/ ende tot den Zuyt-oosten heeftmen een wit-sandighe Bay/ daer drie oft vier schepen mogen wateren. Daer is goet de reede voo? Nooyt ende Ooste winden. De selve nacht lagen wy een glas oft twee Nooyt-west / ende daer nae Nooyt Nooyt-west/ ende Nooyt-oost/ ende 'smorgghens te 5 uren kregen wy 't ghesicht van Cuba, d' oosten vande Organos, welck zijn sooghelijsche steen-klippen/ liggende ontrent 8 mijlen op de Nooyt-zijde van Cuba, so haest ghy Cabo S. Anthonio passeert. Van daer seplden wy oostwaert van 't lant/ den wint zijnde Zuyt-west/ ende 'sabonts te seplen hadden wy groot ontweer/ ende daer nae kriegghen wy de heele nacht kalmte.

Den 5 Martij wert de wint heel schaers.

Den 7 saghen wy een hoogh landt/ ghelijck een kroone/ dat hem vertoonde 13 of 14 mijlen Westwaerts van de Havana, mede ten ander plaetse in Cuba, gheheten Mesa de Maria, dat is de tafel van Maria, acht mijlen Oostwaerts vande kroone. 't Landt ober de Havana vertoont twee kleme berghen / ghelijck eender byoutwen boysten/ ende wy vonden geen groot ghetijde/ voo? dat wy quamen in de Canael van Bahama.

Den 10 saghen wy de Cabo de la Florida, zijnde maer een redelijck leegh lant/ ende gebroken Eplanden ten zuyden vande Cabo/ ende ten twee uren nae noene verloren wy 't ghesichte van 't landt/

12 mijlen

12 misfen Oostwaerts bande Cabo. Daer nae voeren wy Nooyt-
oost tot middernacht/ ende doen voeren wy Oost ten Nooyden/ tot
den 13 Meert/ ende waren in 31 graden/ daer nae soo schaerste ons
de wint met eenen storm/ in welken wy verloren den Bonaventuer,
ende den kleynen Ian, ende seplden doen Oost Zuyt-oost.

1596.

Martius.

Den 19 Meert waren wy in 29 graden / onse kours was Oost
Nooyt-oost / ende den 21 Meert hadden wy grooten storm / waer
goeden wint/ ende doen bleender veel van onse blote achter/ uptge-
men de Hope, die vooz was / soo dat niemant by den Admirael en
bleef dan de Diffiance, de Aventure, ende de Phoenix.

Den 31 waren wy in 39 graden/ ende namen de kours op Flores,
d' welck wy den 8 Aprillis saghen/ ende den negende April quamen
wy ten anchor aende Zuyt-zyde van 't Eplant/ daer wy waterden/
om dat den Diffiance niet veel waters en had. Draecks twee Pi-
loten aen lant gheset.

Aprillis.

Den 10 Aprillis setten wy 't seyl op/ ende hadden Paesch-dagh/
zijnde den elfsten Aprillis/ veel regens ende wints/ ende quamen in-
de haven van Pleymouth, ende andere plaetsen van West-Eng-
landt den 15 May/ ende eenighe van hem binnende Riviere van
Londen den 29 May/ Anno 1596. ende de ander schepen oock vooz
en naer.

F I N I S.

Becher

**Beschryvinghe bande See-
baert der geheeler Werelt van Cabo Blanco in Gui-
nea, tot / ende doo? de Magallanische Straet / ende van daer
voozts langhs de Zee-kusten van Chili, Peru, Nicaragua,
Guatimala, Mexico, California, ober de aldergrootste
Zee/totte Eplanden Philippijnen, Molucken, Ban-
da, Borneo, Iava, ende Sumatra, vooz- by de
vaste landen van China, est Oost-Indien/
het Eplandt Madagascar/ Cabo de
bona Esperanca, de Eplanden
van Sint Helena, ende
Cabo Verde.**

Vanden bequamen tijdt om te varen na de Magallanische Straet.



Die ylt Engellant nae de Magalla-
nische Straet wil gaen / moet den eersten van
Junijs ontfetten / op dat hy de Sonne altyds
naer hem houde / want soo ghy doo? de Ma-
gallanische Strate in den bequaemsten tijdt
des Jaers wilt varen / moet ghy inden De-
cember daer doo? varen / want dan sult ghy
schoon weder hebben ende Oostelike winden/
ofte ten allerlancksten in de Maent van Januarijs : want anders
ist seer qualijck daer doo? te varen. De Edele Heere Thomas Can-
dish, quam in de Strate den 6 van Januarijs / ende den 23 van
Februarijs was hy doo? de Strate ghekomen / ende het was bypl
weder / ende waepden veel Westelike winden / ende men kan de
Magallanische Straet wel in drie oft vier Maenden (met Gods
hulpe) beseplen / als men onderweghen niet en vertoeft / om hem te
verberffchen.

Van

Van Engelants epnt tot het Canarisch Eplandt Palma, is de streckinghe Zupt Zupt-west/ ende Nooyt Nooyt-oost 470 Engelsche leguas/ 't welck zijn 352 en een half duysche mijlen. Van het Epland Palma tot Cabo Blanco, oft Wit-hoofst is de streckinghe Zupt wel soo Oostelick/ende Nooyt wel soo Westelick 160 Engelsche leguas/ welck zijn 120 duysche mijlen.

Zupden ten Westen van Cabo Blanco, licht een sant/ ende ghy meucht ankeren van die Cape in 5 oft 6 bademen waters. Dese Cape staet in de hoogte 20 graden ende een halve/ ende daer bloeyt altijts eenen stroom upt de selve Wap. So ghy Zuptwaerts wilt gaen/so neemt uwe streckinghe Zupt-west ten zupden/ ende Nooytwaerts is de kuste by / ghy meucht onder die Cape rijden van Nooyt Nooyt-oost/ tot Zupt Zupt-west in 8 ofte 9 bademen waters. Insgelijks wacht u oock van den loop-stroom / want hy set nae het Oosten/ want wy seiden maer 12 graden Zuptwaerts/ ende wy liepen nae het Oosten / ende bevonden dat wy van den loop-stroom bedroggen waren 60 Engelsche leguas / ende liepen in met Sere Leona in Guinea, men reket 20 Engheleche leguas ende 60 Engelsche mijlen in eenen graet der breedte/ soo dat vier Engelsche leguas zijn drie Duysche mijlen. Dit lant ten Zupden streckt hem 5 ofte 6 leguas veer/ ende so ghy ten Zupden begeert te trecken/ ende met Sere Leona komt/ set in de wint West ten Zupden / tot dat ghy gantsch van Madrebombe zijt ontrent 25 ofte 30 bademen/ ende dan sult ghy by van Madrebombe wesen / maer indien ghy om gheen ander saeck in en gaet dan om waters wille / ick soude u wenschen aen het groote Epland te wateren / want in Sere Leona daer komen gheweldige wyerde baren van den Oever. Maer het is een bequame haven om te berghen / nochtans wacht u van den Nooyt-westen punct in 't inkomen / want daer leyt een rijk Kotsen twee kabels lenghde vanden oever/ende Oostwaerts een sant/ ontleent daerom seer naer den Westelijken punct / ende ghy sulter 8 oft 9 bademen waters bevinden / het bloeyt op den Oever over den ander dagh/ O ten Z. ende W. ten N. den vloet loopt zuptwaerts/ ende bloeyt 10 voeten waters in de haven. Van Cabo Blanco tot Cabo Frio in Brasilia / is de streckinghe Z. Z. W. ende N. N. O. 930 Engelsche leguas/ welck zijn 697 ende een halve duysche mijlen.

Cabo Frio.

Cabo
Frio.

Cabo Frio is een seer hoogh lant / ende so ghy upt de Zee komt / ende valt daer van Nooytwaerts 7 oft 8 leguas / sult ghy zijnde 10 Leguas van daer hebben 55 bademen wit Sandt / ende de Cape van u zijnde Zuyt-west ten westen / ende loopende West aen zijnde 5 leguas van lant / sult ghy veertigh bademen hebben slijckachtighe gront / met klepne steentgens so groot als erwteten / ende drie leguas van de Oever sult ghy achthien bademen waters op swartachtige slijck-gront hebben / ende soo ghy het loot ontrent Cabo Frio laet schieten / als het Nooyt-west van u licht / sult ghy geen gront hebben in hondert bademen waters / ende maer twee leguas daer van zijn. Cabo Frio staet inde hooghte van 23 graden by Zuyden de Middellinie. De kust 12 leguas Nooytwaerts leydt Zuyt ende Nooyt / ende inde maent van October hebt ghy de winden seer ver-
anderlick / ende daer loopt een groote stroom nae het Nooyden / soo ghy 20 leguas binnen Cabo Frio nae S. Sebastiaens waert / het diep loot werpt sult ghy 45 bademen hebben op swarte slijckerigh sant / ontrent 4 ofte 5 leguas van 't landt.

De Eylanden die ten Noorden liggen aen Cabo Frio.

De Eylanden die Nooytwaerts van de Cabo Frio, liggen negen leguas verre vande selve Caep / ende sy ligghen Nooyt ten Oosten / ende Zuyt ten Westen / ende het grootste Eylandt onder hen / leyt teghen het Oosten / ende is het uyterste / ende tusschen hen is een legue / ende het vastste Landt toont hem ofte het Eylanden waren / ende ick achte / dat soo wanneer pement daer in met het Lant bedwonghen wiert te varen / mocht hem selven onder dees eylanden bergen / want wy deden versoeck van de bovenghenoemde Eylanden / ende wy quamen tusschen hen ende het Lant / ende hadden 20 ende 25 bademen waters aldaer / ende sy en zijn niet over een halve boogh-scheut verre van den Oever / ende ligghen op de hooghte van 22 graden ende 33 minuten / daer en is gheen meer perijckel dan wy bevinden ofte sien en konden.

Het Lant ten Oostwaert van S. Sebastiaen.

Seplende van Cabo Frio voozby de Riviere van Ianeire, (alwaer de Portugesen een Stedeken hebben) soo sal hem het Landt verhoonen / welck 8 leguas Oostwaert licht van S. Sebastiaens eylandt /

lant/ ende als dat selve Lant van u licht Nooyt-west ten Nooyden
 vijf leguas / soo verthoont het hem seer ghelijck het Eplandt van
 S. Sebastiaen, maer woxt een wepnich leegh lants in 't West ghesien/
 d' welck soo ghy S. Sebastiaen Nooyt-west ten Nooyden hadet/sout ghy geen Lant in 't Westen konnen bemercken / ten sp dat
 ghy ver daer van waert / ende met helder we'er sult ghy d' Eplant
 Alleatres sien.

S. Sebastiaen.

De Eylanden van S. Sebastiaen.

Als het Nooyt-ooster hooft van S. Sebastiaens Eplandt van u
 licht West ten Nooyden / ende het Zuyder-hooft Zuyt-west ten
 Westen/soo en kont ghy nae het Westen gheen meer Lant ghesien/
 ten sp dat ghy seer veer daer van waert / ende dan meucht ghy de
 Alleatres aen het Westen van de Eplanden sien / ende soo ghy aen
 het Nooyt-ooster-hooft ingaet/ daer en is geen meer perijckels dan
 ghy siet/tot dat ghy tusschen de Eplanden ende het vatte Landt ingheschoten zijt / ende daer is een ondiepte / die bykans den halven
 wegh ober streckt. Maer weest alrijts stout aen de Eplanden 8
 ofte 9 bademen waters te ontleenen/ ende hout dese streck so langh
 tot dat ghy van verren veel verschapden Wapen siet / daer sult ghy
 versch water vinden/ende een bequame plaets om 8 ofte 9 bademen
 waters op schoon sant te rijden. Ende Maent van November is
 het daer tot veel regen onderworpen/ ende de Winden zijn seer ver-
 anderlick/ende soo ghy een Net met u draeght/ en behoeft ghy geen
 spijs van u victualie te verquisten/ want ghy daer meer visch kont
 ghekrijghen dan men op eten kan/ ende insgelijcks so ghy een Pynas
 met u hebt/ kont ghy boghelen ghenoegh vande Eplanden Alleatras
 krijgen/ want 4 ofte 5 leguas in 't Zuyden van het Eplant
 S. Sebastiaen, daer ghy in 't ghesichte rijdet / hebt ghy groote menichte
 van vogelen.

Item in 49 graden/zijnde van lant 4 ofte 5 leguas/in 't midden
 vertoont het hem als offer een haven waer/maer daer en isser geen/
 want wy daer niet onse Pynas waren. Het is een seer diepe Wap-
 pe/ende de kust leydt daer van Zuyt ten Westen / ende Nooyt ten
 Oosten / tot dat ghy in 50 graden ende een halve daer van komt/
 ende bloept so naer als ick bedencken mach Zuyt-oost op den ver-
 ander dagh/het Zuyden-hooft West Zuyt-west van u zijnde / en-

de het Noorder-hoofst Noort-west ten Westen/soo ghy vier leguas daer van staet sult ghy 30 bademen waters op swartachtige gront hebben.

In 50 graden ende een halbe/ zijnde 6 leguas van 't Landt/soo weet het upterste lant in 't Noorden is een Cape/want het Landt zuyt-waert streckt Noort-oost ende Zuyt-west/ ende is een schoone kust/ende soo ghy het loot werpt ontrent 6 leguas daer van/sult ghyer 24 bademen krijgen op swarte steenkens/ so groot als boonen/met eenighe roode schelpen / de Cape van u hondende Noort-west ten Westen / ende het Zuyden-hoofst West ende Zuyt-west van u dragende. Het lant liggende op 51 graden ende 20 minuten/ streckt hem Zuyt ende Noort / ende aen het Zuyt-wester-hoofst is een openinghe/ en is een haven/ maer oen dat het soo grooten wint waeyden / en konden wy niet onse Opnas niet daer in gaen / ende van daer loopt een lange beke / ende dat boert u nae de Cape Maghet/ de openinghe vande Straet. Die kust leyt zuyt zuyt-oost/ ende noort noort-west / en de Cape vande Maghet Maria is een witte Cape/ ende steplachtigh als Doever is/ daer binnen in is een lage beke/ende loopt in West Zuyt-west. De breedte van de Cape is 12 graden ende 50 minuten.

De kust van 51 graden ende een derdendeel leyt zuyt zuyt-oost/ ende noort noort-west tot 52 graden en 30 minuten/ het welcke de Cape Maria is/ende van de Cape Maget leyt een lage banck/ende is soo langh als het boven-ghenoemde landt is/ het leyt van de Cape Maget West Zuyt-west/en is 2 leguas langh/de straet leyt van des bancks punct West Zuyt-west ontrent 36 leguas / ende daer ligghen twee Eplanden/dat in 't zuyden is ghelegghen/wordt Penguijn Eplant genoemd/ende daer meucht ghy stontelijck rontsom dat Eplant in 7 ofte 8 bademen waters rijden / maer eer ghy aen het Eplant komt/leyt een ondiep water/ en komter niet naerder dan in 5 ofte 6 bademen waters/ het leydt aen de habens zijde. Aen de Noort zijde leyt Mores de Hambre, de streckinghe is zuyt zuyt-west van Penguijns Eplant/ende het leyt daer van 16 leguas/ ende van daer tot de Cape Frouward,ofte Suerliende leyt de streckinghe zuyt-west ende noort-oost/ende is 14 leguas van daer ghelegghen / ende van de Suerliende Cape leyt de kust noort-west ten westen/

westen / ende zuydt-oost ten oosten tot aen de Cabo Galanti, ende daer is de aller bequaemste reede van de gantsche Straet/ende van daer tot de Bay van S. Ierombe leyt de streckinge nooxt-west ende zuyt-oost/ende het leyt 7 leguas van de Cabo Galanti.

Het Eplandt van S. Maria, gheleghen aende zee-kusten van het **S. Maria**
Gout-rijk lant Chili, op de zuyderlijke hooghte van 36 graden/^{tia.}
is een bequaem Eplandt/ende overbloedigh van allerley victualie/
ghy moochter aen de oost ende nooxt-zijde seer bequamelijken rij-
den/wacht u nochtans van de nooxt-zijde/wanter een lant leyt/en-
de het zuyder-hoofd is een Engelsche mijle verre al gebroken gront.
Dit Eplandt staet in de hooghte van 37 graden 15 minuten / ende
van S. Maria Nooxt-oost ten oosten 36 graden 40 minuten / is een
bequame haven/de Conception genaemt/ ende het teecken is rijk/
ende daer leyt in de openinghe van de haven Searadoro ghenaemt/
een seer bequame haven vooz alle zuydelicke winden.

Item de Kuste van het Lant van Conception, de welcke is de
hooghte 36 graden ende 2 minuten / tot dat ghy komt tot 35 gra-
den/streckt Nooxt ten Oosten/ ende zuydt ten westen/ende van die
hooghte tot dat ghy komt tot 34 graden Nooxt-oost ten noozden/
ende zuyt-west ten zuyden is het een schoone kust daer ontrent te
ancheren / ende van 34 graden tot 33 leyt Nooxt-oost ende zuyt-
west. Het is een byse kust.

Van Conception totte Baye van Quintero, is de streckinge **Concep-**
Nooxt ten Oosten/ ende zuydt ten westen 60 leguas/ welck zijn 45^{tion.}
Duytsche mijlen. De Baye van Quintero is een bequame ha-
ben vooz alle winden/ maer vooz de Nooxt-westen winden moocht
ghy in 6 ofte 7 bademen waters rijden. Ontrent den Oever is
versck water/ ende groote menichte van Ossen. Dese Bay is te-
ghen het Noozden van Malvareso ofte S. Iago 7 leguas/ en staet in
de hooghte van 32 graden 10 minuten. Aen het Epland is gebo-
gelt genoegh te kregghen.

Van de Bay Quintero tot het Landt van Morromoreno, is de **Quinte-**
streckinge Nooxt ten Oosten wel soo Oostelijck/ ende zuyden ten^{ro.}
westen wel soo westelijck 185 leguas/ welck zijn 138 ende drie vie-
rendeel Duytsche mijlen. Morromoreno staet in de hooghte 23
graden ende een halve. Dit is een bequame Haven vooz alle
winden/

winden/ende ghy moocht aen beyde zijden wel upt komen. In die haven is veel visch/maer gheen hout nochte water. De Indianen sullen vooz u doen dat ghy begeert.

Morro-
marcus.

Ende vande Morromoreno tot het landt van Arica, leyt de kust noozden ende supden/ ende Arica staet inde hooghte 18 graden ende twee derdendelen. Het is een bequaem lant om bekent te worden/ ende van daer nooztwaerts leyt de Zee-kust noozt-west/ende alhier meucht ghy insgelijcks in de reede vooz alle winden ankeren/ende als ghy het zupderlant zuyt-west ten zuden bzinget/so meucht ghy in acht ofte neghen bademen waters ankeren. Wy namen drie schepen daer.

S. Iago

Wanneer dit lant van S. Iago Noozt-west ten noozden van u is/ meucht ghy nae de reede daer in baren oost ten noozden/ ende ghy meucht daer bequamelijck vooz alle winden die daer waepen ankeren/ende het staet in graden neghen ende een halve/ ende daer is hout ende water ghenoegh te krijghen.

Cabo de
Corien-
tes.

Cabo de Corientes is goet om te kennen/ ende de kust leyt van daer tot de Cabo de S. Lucas West ten Noozden/ ende west noozt-west.

Cabo Corientes staet inde hooghte 19 graden ende een halve. De haven van Natividad licht te naester hant van daer Oost ende West.

Ghy mooght tusschen de Eplanden ende de punct van Mapatlan ankeren vooz alle winden/ uptghenomen den zupclicken wint/ ende soo den zupdelicken wint wilt waepen/meucht ghy tusschen de Eplanden ende het selve wel uptbaren/ ende het is een bequame plaets sonder alle perijckel/ende staet in de hooghte 23 ende een derdendeel graden.

Cabo de
S. Lucas

De kust by Cabo de S. Lucas leyt Noozt-oost ende Zuyt-west/ ende soo ghy ontrent de Cape van S. Lucas zijt/ leyt het lant noozt-west ende ten noozden/ ende in 't noozden van de Cape van S. Lucas isser een Bay/ daer ghy wel ankeren meucht. De plaetse is Aguada Segura ghenaeamt/ de Cape staet in 22 graden ende, 8 minuten.

Spiritus
Sanctus

De Cape van Spiritus Sanctus, licht op de hooghte van derchien graden/ ende van daer tot aende Straet van Manilla streckt

De

de kust West ten Noorden/ ende leydt daer van seshien leguas.

Wanneer dit voozlant is zuyt zuyt-west van u/ dan is de Strate van Manilia zuyt-west ten westen van u/ ende de hooge Pijcke west ende ten zuyden/ en 5 leguas daer van zijnde / soo vertoont het hem seer bequamelijcken vande Straet te onderkennen/ ende tot een eylant Capaligenaemt/ is het 9 leguas / ende het leyt daer in van der Straten mont zuyt-west / ende het is een bequaem Eplandt vooz hort ende water/ ende de Mooren die daer in woonen zijn seer goet volck/ ghy meughten rijden rontsom het Eplant/ na dat de winden waepen.

Wanneer dit lant van Pariaroca 7 leguas zuyt zuyt-west van u is liggende / dan vertoont de Strate van Balimbuan ten zuyden/ ende ertwijlen dat het groot Iava aen suer-boort is / ende het kleyn Iava aen back-boort / soo en isser gheen meer perijckel dan ghy siet/ het leyt dooz het zuyden ende ten westen/ ende het staet inde hooghte neghen graden thien minuten/ ende is drie leguas ober / en leyt de Cape Cetebe ten 3. 3. w.

Het lant van Balambuan licht west ten noorden vande Straet 16 leguas af/ ende heeft inde bzeede 8 graden/ 48 minuten/ ende brenghet dit lant Noort Noort-west van u/ ende dan vertoont het hem 4 leguas daer van zijnde/ ende soo ghy victualie ende water ontbreect/ gaet in aen het Ooster-hoofst wel nauwelick toesiende/ want aen de punt leyt een san t/ ende ghy meuchter tot aen het lant ingaen/ ende ghy meuchter allerley victualie hebben/ uptghenomen het broot/ want het volck aldaer is seer stille.

Wanneer de Cabo Falso Noort ten Westen van u light/ so ver- roont het hem 5 leguas daer van/ ende de Cape Bone Esperanca is van daer vier-en-dertigh leguas/ ende leyt N. W. ten N. ende staet in 34 twee derdendeel graden/ het is een Eplant/ het welcke alst hel- der weder is/ hem vertoont gelijk de Cabo de Bone Esperanca.

De Cabo de bone Esperanca, alst van u ten Noorden draecht/ dus vertoont het hem 5 ofte 6 leguas af / en ontrent dese Cape en zijn geen ondiepten/ ende aende Cabo Falso 28 leguas af/ hebt ghy een ondiepte/ ende het is wit lant. De Cabo bon Esperanca staet in de hooghte 34 graden ende 25 minuten. Meester Candish Straet/ welck is de Straet van Balambuan, ende de Cabo de Bo-

Balambuan!

Cabo Falso.

Cabo de Bone Esperanca.

na Esperanca legghen naester handt West ten Zuiden ende Oost ten Noorden/ ende is daer tusschen die twee 1900 leguas.

Van de Cabode Bona Esperanca tot het Eplandt van S. Helena, is de streckinghe Noort-west ende een halve streeck Westelicker/ staet inde hooghte 15 graden ende 40 minuten/ ende de reede is aen de Noort-west zijde van het Eplandt/ ende ghy meucht daer voor alle winden rijden/ want ghyer nimmermeer daer eenighe noordelicke winden hebt/ ten zy dat het in 't keeren vander Zee is/ ende het is een bequame plaets om daer te wateren.

Den 9 Junij quamen wy tot het Eplandt/ ende schepden weer van daer den 21 Junij: op dit Eplandt hebt ghy groote menichte van allerley vruchten/ als Dapen/ Vygen/ Orangien/ Limoenen/ Citroenen/ ende het isser vol van Swijnen ende Gepten.

Dagh-boeck vande Zee-vaert

van Mr. Thomas Candish.

Dagh-
boeck.

Van den 26 dagh des middachs tot den 27 dagh des middachs/ namen wy onse streckinghe West zuyt-west 12 leguas/ ende wy waren 24 leguas van daer/ ende inde hooghte 50 graden ende 10 minuten/ merckt oock dat de kuste lept van de Cabo Deseado, het welck in 53 graden staet/ tot dat ghy komt in 50 graden Noorden ten Westen een wepnich westelick/ ende dan valt het lant ten noorden/ ofte Noort ten Oosten/ ende op den selven dagh/ zijnde den 26 vielen wy met het lant in 50 graden.

Van den 27 tot den 28 dagh des middachs/ maecte wy onse streckinghe ten Noorden ende ten Westen/ nae mijn duncken 10 leguas op ende neer.

1 Maert

Den eersten dagh van Maert aemmerckte ick de Sonne/ ende hebont ons te zijn inde breedte 49 graden 8 minuten/ zijnde 33 leguas van het lant/ ende woens daeghs des middaeghs al los.

Den 3 Maert waren wy inde breedte acht-en-veertigh graden ende een halve/ ende wy waren 26 leguas van 't lant/ en des Wp- daeghs op den middagh al los.

Den 4 dagh van de Maert waren wy inde breedte 48 graden/ es van 't lant 38 leguas/ ende des saterdaeghs op den middagh al los.

Den

Den 5 dagh bande Maert waren wy in de bzeede 37 graden en 5 minuten/ ende des Sondaeghs op den middagh al los.

Den 6 dagh bande Maert waren wy in de bzeede 45 graden ende een halbe/en des Maendaeghs op den middagh al los.

Op Dinghsdagh/ zijnde den 7 dagh bande Maert quamen wy in de bzeede 45 graden en 10 minuten al los.

Den 9 dagh bande Maert waren wy in de bzeede 42 graden ende 50 minuten/zijnde op Donderdagh des middaghs al los.

Den 10 dagh bande Maert waren wy in de bzeede 39 graden ende 15 minuten/ Balladerio van ons zijnde Oost ten Noorden/ ende wy waren 20 leguas van het lant/ende het Eylant van Moncho van ons zijnde Noort Noort-oost daer van liggende 15 Leguas/op Saterdagh ten noen al los.

Den 12 dagh bande Maert quamen wy in de bzeede 34 graden 10 minuten/ vooz't aengaende van den 11 tot den 12/ 22 leguas Oost ten Noorden van den 12 tot den 13 dagh.

Den 13 dagh bande Maert waren wy in de bzeede 38 graden/ ende twee derdendeel/noordelick zijnde ontrent den middagh/ ende wy liepen 24 leguas.

Den 14 dagh bande Maert bielen wy met het landt des morgens te 6 uren/den wint int zuiden/ ende wy liepen 35 leguas.

Dit Eylant van S. Maria staet in 37 graden ende 15 minuten/ ende van daer ginghen wy Noort-oost ten Oosten in 6 graden 40 minuten. Het is een seer goede bequame haven ende een groot eylandt/ ghy meuchter romsom heenen gaen/ ende vooz alle winden ankeren. Noteert oock dat van Mocho de kust lept ten Zuiden ende Noorden tot dat ghy aen S. Maria komt : ick aenmerckte de Sonne/en bebont ons te wesen in de bzeede 36 op den 20 dagh van de Maert/ ende de kust lept daer heenen wegh Noort ten Oosten/ ende Zuidt ten Westen/ ende is een seer goede kust daer aen te ankeren/met veel bequame Bayen.

Insghelicks de kust lept van Lacope Besione, het welcke staet inde bzeede 36 graden 10 minuten/ tot dat ghy komt in 35 graden Noort ten Oosten/ende Zuidt ten Westen/ en is een seer schoone kust daer ontrent te ankeren.

Weet oock dat het Eylant van S. Maresa ende Consebeseon, S. Maria.
liggen

liggen Nooyt-oost ten Oosten/en Zuyt-west ten Westen.

Den 28 dagh aenmerckte ick de Sonne in 34 graden ende een halve/ende den wint ten zuyt-oosten.

Den eersten dagh van April waren wy aen den Oever om ons van water te versien/ ende daer quamen af hondert ofte meer peerde-volck/ende sloegen 13 van onse mannen doot.

Den tweeden dagh ten 9 uren des nachts / hadden wy een Aertbevinghe.

Item op de twee Eylanden bynten den Nooydelijcken punct is gebogelt genoegh/so veel als men eten kan/beyde aen oude ende jonghe Pellicanen in de maent van April.

Item op den 5 dagh van April vielen wy met de Wap / ende het staet in 33 graden / ende leyt ten zuyden ende ten nooyden. Van de Wap ende daer twee leguas ghebroken gront hebt ghy geboghele genoegh/ghy meucht het lant Nooyt Nooyt-oost byngen.

Den 7 van April aenmerckte ick de Son met den liniel-stock in 30 graden ende 20 minuten / het welck is 29 graden en 28 minuten.

Item in 27 graden staet een Wap / daermen vooz alle winden ankeren kan/dan alleenlijck den Nooyden wint / maer daer en is geen water in de Wap/of eenich dragende dinck darmen sien kan/ende de kust leydt lanckx heenen Nooyt ten Westen / ende Zuyt ten Oosten.

Den 17 dagh van April aenmerckte ick de Son / en bevont ons te wesen in 22 graden ende 10 minuten. Noteert oock dat Moremorani staet in de hooghte 23 graden ende een halve ten Nooyt-waert van den punct: Moremorani is een bequame haven vooz alle winden. ende daer is visch ghenoech / maer gheen hout ofte water. Den 20 dagh van April bevonden wy in 20 graden en twee derden-deelen te zijn.

Den 26 dagh van April quamen wy van Arica, ende den 24 waren wy derwaerts ghekomen / ende wy vonden daer een schip van 100 tonnen met twee barchen/ het Stedecken heeft drie stucken gheschuts/ de reede is redelijcke bequaem / ghy meuchter op 8 oft 9 vademmen waters ankeren/ ghy meucht het zuydelicke lant zuyt-west ten westen bynghen. Het staet inde hooghte 18 graden ende twee derdendeelen/ en van daer leyt de kust N. W. ende Z. O.

Den

Den 5 dagh van de Map waren wy tot Paraca ende Perſca, ende wouden te Paraca ghelant hebben / maer de Zee ginck te ſeer ſtoornigh/en Paraca ſtaet inde hooghte 13 graden twee derdendeelen/ende het is een open Bay/ ende inde ſelve Bay daer liggen twee ofte drie Eplanden met ghebroken gront. De Bay van Perſca is een open Bay.

Den 15 dagh van Map namen wy twee Schepen op buyt/het eene was 40 ton ſwaer/gheladen zijnde met Meel ende konſerven/ ende het ander was een ſchip van 120 ton / ende was gheladen met Sreep/ Meel/ Speck/ honigh/ Smeer/ ende dierghelijcke proſjiten/ en wy brachtenſe te Charva, den 13 dagh des nachts/ende verbrandenſe daer/ende quamen weer van daer den 19 Map.

Het Epland van Puna ſtaet in de hooghte 2 graden 40 minuten/ ende wy quamen aen het Epland den 26 Map/ende berghden ons ſchepen daer/ ende op den tweeden dagh Junij quamen de Spangiaerts af/ende vielen op ons volck ende verſloegender elf/ want ſy ons volck onberſiens oberliepen / ende ſy hadden 50 ſtucken Scheluts/ met ſoo veel bendelen/ ſpieſen/ bogen/ ende pijlen.

Ende ſoo ghy van 't Zuyden komt / ende wilt nae Puna gaen/ moet ghy van Cabo Blanco nooyt-oofſt gaen/ want de Eplanden liggen heel diep inde Bay.

Op wat dagh Meester Candif h ſijnen buyt in de Zuyder-Zee verkreegh.

Wy namen het Schip op de Santano op den 4 dagh Nobembriſ/ende wy waren 9 leguas van de California, ende wy quamen in een haven 2 leguas van de Cape in 't Noorden ghelegen/ ende is Aguada Segura genaemt/ende wy blebender tot de 9 dagh van der ſelver maent/ wy vierden daer/ ende vertroocken weer van daer des nachts te 7 uren/ ende wy verloren daer een van onſe Schepen/ de Content ghenaemt.

Op den eerſten dagh van December/ontrent den middagh waren wy in 13 graden ende 5 minuten Weſt / ende des nachts te ſes uren quamen wy wegh ten Weſten tot op den 4 dagh des middaghs/ wy ginghen 144 leguas/ en waren in de hooghte 12 graden ende 15 minuten/ des Maendaghs op den middagh/ den ſelfen dagh der Maent 19 leguas.

Bierde
Nobembriſ.
vcr.

Eerſte
Decembriſ.
vcr.

Ick meyne van 13 graden gingen wy van eersten dagh Septembris tot den 5 toe/ 192 leguas.

Item op den 6 dagh ten 12 uren/ 240 leguas.

Item den 7 dagh van December waren wy in 12 graden 46 minuten/ ende waren van 13 graden 288 leguas.

Item den 8 dagh van December waren wy in 11 graden 45 minuten/ ende wy quamen van den 7 dagh te 11 uren/ tot den 6 dagh te 12 uren 48 leguas.

Op den welcken dagh van December in twaelf graden ende een halve/ tegen het noorden droeghen wy 50 leguas kort van de Ladronas, zijnde den 10 dagh te twaelf uren.

Item den 12 dagh waren wy inde hooghte 12 graden ende 30 minuten/ zijnde van de Philippinas 450 leguas.

Item den 14 dagh van December waren wy inde breedte derstien graden en twintigh minuten/ zijnde 180 leguas voort gheschoten ontrent de Carde, ende met haer additie voort gheschoten 680 leguas/ ende den 14 dagh al los.

Item den 16 dagh waren wy in 13 graden 24 minuten/ zijnde 270 leguas van de Ladrones geschoten.

Item den 18 dagh waren wy in 14 graden ende 30 minuten/ vande Eylanden 200 leguas.

Item den 20 dagh waren wy in 14 graden ende 20 minuten/ kort zijnde van de Ladrones 9 leguas op Woensdaghs des Middaeghs.

Item den 22 dagh waren wy kort van de Eylanden zijnde in 13 graden ende 50 minuten.

Item den 23 dagh aenmerckte ick de Sonne/ ende bebont ons te zyn in 13 graden ende een halve.

Item op Sondaghs den 24 dagh der Maent/ waren wy in 13 graden ende 36 minuten.

Item den 26 dagh waren wy 13 graden 4 minuten/ ende hadden 23 leguas volbracht. Ende wy quamen ontrent de Eylanden Los Ladrones, den 3 Januarij 1588. ende quamen binnen de Strate vande Eylanden Philippinas, den 15 Januarij/ ende voeren die voorsz den 28 Januarij.

De Cabo Spirito Sancto staet in 13 graden/ ende van daer tot

de

de Straet Manilia leyt de kust West ten Noorden/ende is tusschen beyde 18 leguas : wy quamen in aen de Straet den 15 dagh Januarij/ende quamen tot het eylant van Capole den 16 dagh der selver maent/ende het is 9 leguas van de Straten/ende wy anchorden aen de West-zijde daer van/ tot aen den 24 dagh des morgens/ende wy vonden daer redelick volck / ende wy namen van hem Kaes/Wortelen/ende diergelijcke dinghen.

Maer van de straten in 10 mijlen/leyt het zuyt-west/ende nooyt-oost/ ende van het Eylant Cape Pole tot Basebate, leyt het nooyt-west ende Zuyt-oost 14 leguas daer van/ ende van Basebate tot Deglone is 7 leguas. Deglone leyt aen de zijde van Manilia, ende is een seer goede bequame haven vooz alle winden. Noteert oock dat van Basebate tot de allerbinnenste Straet zijn 12 leguas West Zuyt-west/ende heten een Eylant aen hoogh-hooyt liggghen / Sabonna genaemt/ende was 6 leguas lanck.

Noteert oock dat van het Eylant van Sababonna, het welcke in 11 graden en 50 minuten staet/ quamen wy West Zuyt-west tot Panay. Het Eylant is 32 leguas lanck/ende leyt West ten noorden ende Oost ten zuyden/ ende aen het Ooster-hoofst liggghen veel Eylanden/ ende tusschen hen ondiepe wateren/ ende van dees Eylanden 10 leguas zuyt-west/daer is een hoofst Kape Boy,ende van daer 3 leguas Oost Zuyt-oost leyt een Eylant / ende van daer quamen wy West Zuyt-west/ tot dat wy het westelike-hoofst van het Eylant Deugresso zuyt zuyt-oost van ons gheboecht hadden/ ende wy quamen daer van wegh 12 leguas ten zuyden ende ten westen met onsekere ondiepten/ want wy dickwils maer 7 bademen waters en hadden/ ende menichmael weer 13. Wy quamen daer aen soo veel Eylanden darmense niet ghetellen konden/ende van daer Zuyt ten Westen/ quamen wy tot de allerbeste Straet zuyt-west ten zuyden. Wy voeren vooz de Philippinas den 28 Januarij / God sy danck. Het zuyder deel daer van is in 10 graden ghelegghen.

Wy quamen weer van de vooz3 Straet zuydelick/ tot dat wy vielen met het noorden-hoofst van Melle de Navaye, ende van daer quamen wy zuyt ende zuyt ten westen / tot dat wy met het zuyden-hoofst van 't landt vielen/ het welcke Cabo Canella ghe-naemt is/ ende van die Cabo Kanella leyt een Eylant ten zuyden ses leguas

van daer/ ende brynght dat Epland ten Westen Oostwaerts van u/ ende ontrent den Oever tusschen den zuyt-oosten ende nooyt-westen liggen 28 Eplanden / wacht u van de ondiepten die onder ons allefins ligghen / want ghy hebet altemet 10 bademen waters / ende menichmael 12 bademen / ende 6 bademen. De Cabo Canella leyt in de hooghte 6 graden ende twee derdendeelen. Efforanno is inde hooghte ses graden.

Op den 4 dagh februarij kregghen wy het uiterste eynt in 't oosten/ghelegghen van het Epland Franco, Nooyden ten Westen/ van ons 120 leguas af / ende wy quamen Zuyt ten Westen 8 leguas daer van/ zijnde des mogghens. Item op den 7 dagh hadden wy Cabo Canello ten Nooyden ende ten Oosten van ons/hebbende inde breette twee graden ende vijftich minuten/ ende op dien dagh des middaghs quamen wy van daer Zuyt Zuyt-west.

Cabo
Felle
Bessa.

Item den 12 dagh van februarus quamen wy West Zuyt-west / ontrent 14 leguas van de Cape Felle Bessa, het is een seer hoogh lant/ ende 10 leguas tegen het West Nooyt-west van de Cape leyt een Epland.

Item van de Cape Felle Bessa, tot die deelen in 't Oosten/ leydt het lant Oost ten Nooyden ende Zuytwaerts/ ende Zuyt ten Westen ofte Zuyt Zuyt-west/ den 12 dagh des middaeghs.

Item van dien nacht/ tot den 13 dagh des middaeghs/ maecte wy onse streckinge 6 leguas Nooyt-west / het welcke ons dede inde hooghte te wesen 4 graden en 3 vierendeelen.

Item op den 13 dagh van de selve maent/ waren wy inde breette 5 graden/ende 25 minuten/ ende liepen heenen 15 leguas.

Balamba.

Item den 16 dagh van de Maert quamen wy van de Bape van Balamba, de plaets daer wy ankerden aen de Straet van Balamba, lagh Oost ende Nooyt van ons. Noteert wy waren vast op de kust 5 dagen.

Den 18 dagh van de Maert waren wy inde hooghte 17 graden 40 minuten/ ende al los op den middagh.

Wanneer ghy uyt het Zuyt-wester-hoofst gaet 3 leguas af/ verroont het hem dan/ende den uitersten punct in 't Westen houdende Nooyt ten Westen/ ende den Oosterlijcken punct Nooyt-oost ten Oosten / ende dit Epland leydt Nooyt-west ende Zuyt-oost. Het

Wester-

Wester-hoofst van het Eplant ende de Alleatres liggen Zuyt-west ende nooyt-oost/ ende sy liggen tusschen beyde 7 leguas gescheppen. Het Eplant staet inde hooghte 23 graden 48 minuten.

Dit Lant staet in 40 graden ende 30 minuten. Dese kust leyt Zuyt ende Nooyden/tot dat ghy komt in 48 graden/ ende het is een lustighe bequame kust daer ontrent te ankeren. De vloet strecket ten Oosten ende ten Zuyden/ende het bloeyt op de kust ten Zuyden ende ten Nooyden/tot dat ghy aen de punct de Cruces komt.

De haven van de Cruzo, liggende van ons West ten Nooyden/^{Cruzo} ende het zuydelijcke Eplant/ende de haven de Cruze liggen Nooyt-west ende Zuyt-oost/ende zijn 6 leguas van malkanderen. De haven de Cruze is een seer bequame haven / ende in 't ingaen is het ten minsten 6 ofte 7 vademen waters diep/ soo ghy aen het Westen byaght / maer soo ghy van het Nooyden komt/siet wel upt nae de kust/ tot dat ghy in 't gesicht van eenen tooren komt/ de welcke aen de Zuydt-zijde staet / ende soo wanneer ghy den Tooren West ten Zuyden van u hebt/gaet dan in met den Tooren west/ tot dat ghy den zuyderlijcken punct in de ooght krijght / en is een swarte kust/ dan hout den Tooren op den swarten punct / tot dat ghy seer naer aen 't lant van den Oever komt/ ende dan suert recht aende nooyt-zijde met den punct van de banck / ende dan meucht ghy ankeren daer ghy wilt. De haven de Cruze staet in sijn byede 47 graden 40 minuten.

In 48 graden ende 30 minuten leyter een Rotse 7 leguas van het landt/wp schoten ons loot byten booyt in de Zee/een Engghelsche mijle van de Rotse/ende wp hadden 24 vademen/ende het landt leyt binnen in de rotsen/ende verheft dus west Nooyt-west van u zijnde. De kust leyt van 48 tot 49 ende een derdendeel zuyt-west ende nooyt-oost/ende het bloeyt zuyt zuyt-oost op den veranderdagh.

Het landt vertoont hem 3 leguas af in 48 ende 40 minuten / ende het midden daer van west van u liggende/ ende de zuyt-west punct zuyt-west ten westen zijnde/ en het nooyden-hoofst ghelijck een ghebyoocken gront.

De kust leyt van 51 graden ende een derdendeel zuyt zuyt-oost/ ende nooyt nooyt-west/ ende van de Cape der Wager Maria leyt ^{De Cap} ^{Wager} ^{Maria} een leege banck/als boven verhaelt is / ende leyt van Cape Wager Maria

Morere
de Hamb-
re.

Maria West Zuyt-west/ende is twee leguas langh/ ende de straet leyde van des bancks punt West Zuyt-west 36 leguas lanck/ende daer liggen twee Eplanden/ het zuydlicke is het Eplant Penguijn, ende daer mencht ghy rontsom dat Eplant 7 of 8 vademen waters ankeren/maer eer ghy aen het Eplandt komt/is daer een ondiepte aen de nooyt-zijde. Ende van Penguijns Eplant tot Philips-stadt; anders ghenaeat Morere de Hambre, oft sterben van honger; is de streckinghe zuyt zuyt-west/ ende nooyt nooyt-oost/ ende ligghen 16 leguas van malkanderen/ ende van daer tot de Cape Froward, leyt de streckinghe zuydt zuydt-west/ ende nooyt nooyt-oost/ ende sp liggen 14 leguas van malkanderen. Ende van Cape Froward tot Cape Galliant, leydt de kust nooyt-westten westen/ ende zuyt-oost ten oosten/ ende daer is de allerbequaemste reede in alle de straten/ ende van daer tot de Bap van S. Hieronymus leydt de kust nooyt-west ende zuyt-oost/ ende is van de Cape Galliant seven leguas gescheiden. En teghen ober de Bape S. Hieronymus aen de zuydt-zijde is een seer bequame haven vooz alle winden. Ende van daer tot de Cabo Blanco leydt de kust west zuydt-west/ ende oost nooyt-oost/ende is 9 leguas daer van ligghende/ ende binnen in de Cabo Blanco na het westen/is een seer bequame haven/ en van daer light de straet nooyt-west ende zuyt-oost/ ende zijn 27 leguas. Item ghy en hebt geen Eplanden in de Straet eer ghy komt tot het Eplandt Penguijn, ende van daer en sult ghy gheen meer Eplanden hebben/ eer ghy komt tot de Cabo Galliant.

Vande Zee-vaert van Mexico, nae de Eylanden
Philippinas en China.

Dande
Zeebaert
van Me-
xico.

Nu om te bewijssen op wat maniere dese Schepen haer kourse doen nae de Philippinas, op de kusten van China, ofte nae het Eplant Iapan, gaen ghemeenlick dese Schepen van de haven Acapulco. Sp setten voozt in de Maert/ ende hebben nimmermeer winden van doen om hen upt te dzaghen/ ende sp seplen gemeenlick tot de Philippinas in 50 dagen/ende dat zijn 2500 leguas/ende in 't weder keeren moeten sp nae het nooyden toe loopen, tot op de hooghte van 38 ofte 40 graden/ende daer binden sp nooyt-weste winden, die hen t' huyswaerts bzenghen/ sp komen in het eynt vande Maert van

van Nobembzys/ oft in 't begin van Decembzys/ ende sy zijn 5 ofte 6 maenden in 't wederkeeren.

Vanden handel ofte Koopmanschap
die de schepen doen.

De Schepen die nae de Philippinas varen/voeren ghemunt ofte onghemunt Silber/ ende vooz het Silber dat sy daer voeren/ konnen sy soo veel gouts in ghetwichte kriegen soo sy selfs willen/ doch die in China ende de Eylanden Philippinas gheweest zijn/ ghetuyghen datmen gemeynlyck aldaer heeft vooz vier pont Silvers een pont Gouts/maer sy en soecken geen groote menichte Gouts/ om dat sy soo veel in Peru ende Chili hebben/ daerom handelen sy ghemeynlyck vooz de meestendeel met die van China, die met groote menichte van schepen in de haven Manilia komen/ daer de Spanjaerden een sterckte hebben / ende handelen aldaer t' samen met Goudt/ Zijde/ Lijntwaedt/ Muskuljaert/ Fluweelen/ Specerijen/ Stael/ Yser/ ende veelelerle andere soorten van koopmanschappen/ ende maecten in hare wederkomste van elck hondert een duplent.

Vanden
handel
ende
koop-
man-
schap.

Beschryvinge vande Zee-kusten vande Lan- den Nicaragua ende Mexico, van Panama Westwaerts tot het Landt van California.

Dan Panama tot Perqua	_____	_____	230 leguas/
Dan Perqua tot Kelsish Possesseon	_____	_____	80 leguas/
Dan Kelsish Possesseon tot de Golf Phousea	_____	_____	18 leguas/
Dan daer tot Zensomata	_____	_____	48 leguas/
Dan daer tot Gouls Teguantepoke	_____	_____	90 leguas/
Dan daer tot Guatulco	_____	_____	40 leguas/
Dan daer tot Acapulco	_____	_____	80 leguas/
Dan daer tot Cignataneio	_____	_____	40 leguas/
Dan daer tot S. Jago	_____	_____	60 leguas/
Dan daer tot de haven de Canabebad	_____	_____	7 leguas/
Dan daer tot het Eylant van Chamelle	_____	_____	12 leguas/
Dan daer tot Valle de Pardeassa	_____	_____	40 leguas/
Dan daer tot de haven Tacalla	_____	_____	40 leguas/
Dan daer in Massatlano/ gheleghen in Shemelle	_____	_____	80 leguas/
Dan daer tot de haven Debatto	_____	_____	20 leguas/
Dese haven Debatto leyt in de breedte 23 graden 36 minuten.			
En tot Canallalla zijn	_____	_____	8 leguas.

Volkomen Beschryvinghe

van de distantie der plaetsen/ ende van de Rivier

Plate, tot dat ghy komt tot Pette Guaras ten Noorden/

ende weder beginnende vande Rivier Plate tot dat

men komt aen het eynde van de Magallanische

Straet ten Zuyden/ met de graden van de

breedte daer elck plaets in staet.

De rivier
Plate.



S. Ma-
ria.

De Riviere Plate leyt in 35 graden 10 minuten/ op de Nooyt- zijde van de punct lichte een Eplant/ een leguas vanden Oever.

Van Lobato tot aen de Cape van S. Maria, leyt het Lant Nooyt-oost ende Zuyt-west/ ende tusschen beyde zijn 55 leguas.

Zuyt-oost van de Caep Sancta Maria leydt een Eplant twee leguas van den Oever/ ende tusschen beyde is een bequame reede/ tusschen het Eplant ende 't vaste Lant/ het welke laegh Lant is.

De ha-
ben S.
Pedro.

Van de Caep S. Maria tot aen de haven S. Pedro, hebt ghy 42 leguas/ ende alle laegh Landt/ ende het Lant leyt Nooyt-oost ende Zuyt-west/ ende aen de zuyt-zijde van de haven van S. Pedro daer leyt een punct van een lant/ het welke een groote leguas was van den Oever.

De habē
Martin
de Souza.

Van de haven S. Pedro tot aen de haven Martin de Souza, hebt ghy 52 leguas/ ende het lant leyt zuyt-west ende Nooyt-west/ ende van de haven Martin de Souza tot de Laguna, hebt ghy 42 leguas/ ende het Lant leyt hoogher. Den loophier toe is Nooyt-oost ten Noorden/ ende Zuyt-west ten Zuyden/ ende daer leyt een Eplant twee leguas van den Oever/ daer een goede reede is om alle schepen te berghen.

Van de Laguna tot de haven Dunde Rea, hebt ghy 5 leguas/ ende

ende het is een goede Keede voor alle winden / uptghenomen den Nooyt-oosten wint/ende vande haven Dunde Reca tot den Rivier Patus, hebt ghy 10 oft 11 leguas/ende het Lant leyt Nooyden ende Zuyden / ende staet in 29 graden. Den mont van de Rivier woxt met het Eplandt van S. Catharina besloten / het welcke een groot Eplandt is van 8 oft 9 leguas in de lenghde / welcke Eplandt leyd Nooyden ende Zuyden / ende aen de Oost-zijde heeft geen reede / maer een kleyn Eplandeken dat aen het zuyden leyt/ende een ander aen de nooyt-zijde / het Eplant van Arburfa ghenaemt / het welcke hem toont als een groote Wap / dat tusschen het Eplant S. Catharina ende 't vasse Lant leyt / in welcke Wap ghy meucht op ancker komen/ende daer zijn veel kleine Eplandekens / ende 't nooyt-eynd van S. Catharina staet in 28 graden.

De hant
Dunde
Reca.De Rivier
S.
Catharina.

Van het Eplandt S. Catharina tot de Rivier S. Francisco, hebt ghy 26 mijlen/ende het lant leyt nooyt ende zuyden / ende de Rivier van S. Francisco heeft eenen grooten mont/ende leyt oost ende west / ende heeft drie Eplanden/daer ghy op ancker kont komen/ende het vasse Lant is hoogh en ghescheurt.

S. Ca.
tharina.

Van de Rivier S. Francisco tot Cannanea, hebt ghy 15 mijlen / het lant leyt nooyt-oost/ende zuyt-west / ende in den mont daer leyt een kleyn Eplandeken / dat hem als een Sadel verheft / ende is een goede Keede / ende staet in 29 graden / ende het vasse Lant is hoogh ende oneffen.

S. Fran.
cisco.

Van Cannanea tot aen S. Vincent, hebt ghy 40 leguas/ende het lant leyt nooyt-oost ten oosten / en zuyt-west ten westen / S. Vincent staet in 23 graden ende 30 minuten / ende heeft een kleyn Eplandeken in den mont / west ende nooyt-west van u / ende wert de Hensgiffard ghenoeemt.

Canna.
nea.

Van S. Vincent tot aen het Eplant van S. Sebastiaen, hebt ghy 12 leguas/ende de strekkinge leyt oost nooyt-oost / en west zuyt-west / ende dit Eplant is een groot Eplandt / en als ghy upt de Zee komt / het toont hem ghelijck een Caep / ende zuyt-west van het Eplandt daer leyt een kleyn Eplandeken / Alcatrazes ghenoeemt.

S. Vin.
cent.

Van het Eplandt S. Sebastiaen tot Agraderis, hebt ghy 16 leguas/ende het Lant leyt Oost Nooyt-oost / ende West Zuyt-west / ende van Agraderis tot de Rivier Genero, staet in 23 graden / en

S. Se.
bastiaen.

de verheft hem met hooghe gheberghen / ende een van de berghen toont hem soo spits / als het opperste van een schip. In den mont van de Rivier ligghen veel klepne Eplandekens / ende eenen hooghen pinnakel aen de west-zijde / ende wort het Supcker-broot genoemd.

Genero. Van de Rivier Genero tot de Cabo Frio, hebt ghy 18 leguas / ende het landt leyt Oost ende West / ende dese Caep / als ghy uyt de Zee komt / soo vertoont het hem als een steen-rots / met veel witte strepen daer in / ende op 't hooghste daer van verheft het hem ghebzoken / het welcke een goet merck is / ende staet in 23 graden / ende nae het Noorden van de Caep / ontrent twee mijlen daer van / is de Bay Formosa, ende heeft inijnen mont vier ofte vijf klepne Eplandekens / ende tusschen die ende het vaste lant / is een goede reede / ende aen de Noort-zijde van de Bay / daer is een steenen huys / by een klepne Rivierken.

C. Frio. Van de Cabo Frio tot de Bay van Salvador, hebt ghy neghen leguas / ende aen de zuyt-zijde van de selve Bay zijnder veel Eplanden / ende het landt leyt noort ende zuyden / tot dat ghy komt tot S. Jacobs Eplant / het welcke 12 leguas is / nae het Noorden van de Caep. Dit Eplant van S. Jacob is twee leguas van den Oever / ende heeft twee Eplandekens dicht aen / ende daer is een goede reede tusschen het vaste lant ende het Eplant / eenen goeden scheut van het Eplant / ende daer en is geen perijckel van dat ghy voor u liet. Dit Eplant staet in 22 graden ende 20 minuten / ende heeft hout / water / en vogelen in.

S. Jacob. Van het Eplant S. Jacob tot de Caep S. Thome, hebt ghy 8 leguas / ende het lant leyt noort-oost ende zuyt-west / ende staet in 22 graden.

S. Thome. Van de Caep van S. Thome tot Parayva, hebt ghy 8 leguas / ende het lant leyt noort-oost ende zuyt-west / en staet in 21 graden / en 40 minuten.

Paraya. Van Paraya tot Manage, hebt ghy 5 leguas / ende 't Landt leyt noort-oost ende zuyt-west / ende staet in 21 graden.

Manage. Van Manage tot aen Tapemere, hebt ghy 5 leguas / ende het lant leyt Noort-oost ende zuyt-west / ende staet in een-en-twintigh graden.

Van Tapamere tot Gleretebe, hebt ghy vier ofte vijf leguas/ Tapamere.
 ende het landt leyt Noort-oost ende Zuyt-west/ ende de selve punct
 van Gleretebe heeft een rye van steen-rotten/ het welcke anderhalf
 mijl ver leyt in de Zee/ ende de punct is laegh lant/ ende staet in 20
 graden ende 45 minuten.

Van de punct Gleretebe tot Guarrapare, hebt ghy 7 leguas/ Gleretebe.
 de de streckinghe leyt noort-oost ende zuyt-west. Dit Guarrapare
 heeft een Eylandt dat daer aen leyt / het welcke is ront/ ende wozt
 Ilant Salvado, ofte onbruchtbaer ghenaeint / en leyt anderhalf le-
 guas van den Oever/ ende het lant is vol berghen ende onessen/ het
 welcke een goet merck is/ ende staet in 20 graden ende 30 minuten/
 ende nae het noorden van dit Guarrapare hebt ghy drie Eylanden/
 de welcke drie leguas van het vaste landt ligghen/ ende tusschen het
 vaste lant ende de Eylanden een half mijle van den Oever leyt een
 goede reede.

Van Guarrapare tot Spiritus Sanctus, hebt ghy 8 leguas / ende Guarrapare.
 het lant leyt noort-oost ende zuyt-west/ ende Spiritus Sanctus heeft
 een rye van Rotten/ dat aen de Noordt-ooste punct leyt. Van den
 punct ontrent twee leguas op te lantwaerts in/ sult ghy eenen ron-
 den hooghen bergh sien/ die alleen op hem selven staet/ ende ieer on-
 essen/ die genoemt wozt den bergh van Meester Alve, ofte Meester-
 bergh / ende van hier kont ghy eenen grooten wegh sien in de Zee.
 Dit Spiritus Sanctus is een groote Wap/ ende heeft veel klepne ey-
 landekens in 't midden ofte den mont daer van/ ende de Rebier leyt
 noort-oost/ ende zuyt-west/ en staet in 20 graden in de breedte.

Van Spiritus Sanctus tot de Rebier Mangus, hebt ghy ses le- Spiritus Sanctus.
 guas/ ende het Landt leyt Noorden ende zuyden / ende dese Rebier
 Mangus maect binnen in 't lant drie berghen/ ghelijck ronde Ey-
 landen / die een goet merck zijn / ende staen in 19 graden ende 40
 minuten.

Van de Rebier Mangus tot de Rebier Doulce, hebt ghy 7 ofte Rio Douce.
 8 leguas/ ende het lant leyt noordt-oost ende zuyt-west/ ende het is
 heel plat landt/ anderhalf leguas van den Oever/ ende het landt is
 laegh lant/ ende binnen in 't lant is eenen hoogen bergh/ die lanck-
 werpigh als de kust leyt/ ende dese rebier staet in 19 graden ende 20
 minuten.

Createre.

Van de Siebier Doulce tot Createre, hebt ghy 17 leguas / ende het lant leyt noorden ende zuyden / ende dese Createre aen de zuyt-zijde / toont ons 4 openinge / een leguas van malkanderen / van dewelcke twee ons hoogh lant toonen / ende de ander twee legh lant / ende sy zijn malkanderen so ghelijck / datmen maer een Siebier daer van kan mercken / tot dat ghy hen seer naer komt / ende het staet in 18 graden ende 45 minuten.

Maranepe.

Van Createre tot Maranepe, hebt ghy 10 leguas / ende het lant leyt noort ten oosten / ende zuydt ten westen / ende heeft in den mont van de Siebier een witte kloof / ende toont ghelijck een stuck Lijnwaet / ende is een goet merck / ende het staet in 18 graden en vyfthien minuten.

Van Maranepe tot Parawepe, hebt ghy 5 leguas / ende het lant leyt noort-oost ende zuydt-west / ende aen desen Parawepe licht een hoogh punct van het landt met veel boomen daer op / ende om dat het is al ondiep na de Zee / van den mont des havens kont ghy sien de ondiepten van Aburalus. Ende als ghy gaet van Parawepe, sult ghy een leguas t' zeewaerts seplen / ende dan sult ghy Noort-oost gaen om de Bays wil / die seer vol perijckel is / ende als ghy de lechte ter zeewaerts liet / sult ghy 6 ofte 7 bademen diep loopen / ende seer last lant binden / ende dan zijt ghy geheel recht in de Canael / ende als ghy komt soo hoogh als de punct Parawepe, by den wech dien ghy gemaect hebt / sult ghy u selven een leguas daer van vinden : ende als ghy u selven meer als een mijle daer van vint / doelt wat neder / dooz breefe om op de laeghte van de zee te vallen.

Parawepe.

Van Parawepe tot de Siebier Caruels, hebt ghy 3 leguas / ende de Canael sal u vertoonen hoe ghy booz't meucht seplen / ende ghy meucht vzielick wat nae de laeghte ter zeewaerts loopen / om dat den mont van de Siebier Karuels is heel ondiep / ende heeft veel sand-platen.

Caruels.

Van de Karuels tot het eynt van het Roode Klif / hebt ghy 5 ofte 6 leguas / ende in desen wegh hebt ghy geen perijckel / maer wacht u van het breeken der zee / en inde Siebier ontrent Costion moetmen wel toefien. Van het eynt van't roode klif tot Corebabo, hebt ghy twee leguas / ende wacht u dat ghy niet boven anderhalf leguas van den Oever en gaet : want alle den wegh van de Roode

Wilt af tot Corebabo toe/lept een punct van sant/ende so haest als ghy de punct van de rotsen voorszijt/Isult ghy recht nooxt-oost by het sant stueren/tot dat ghy komt binnen een steenwerp daer van/ende dan stuert voorsz van daer oostwaerts. De punct van Corebabo staet in 17 graden.

Van de punct Corebabo tot de haven Seguro, hebt ghy 28 ^{Coreba-} leguas / ende het lant leyt noozden ende zuden / en wacht u als ghy soo hoogh komt als de haven Seguro, want de rotsen die te Zee- ^{bo.} waerts liggen zijn seer periculeus. De haven Seguro heeft groote roode kliffen die aenden boet van het doyp staen/ende soo ghy voozghenomen hebt in de haven te trecken/so begeeft u selven Oost ende West van de kliffen / ende dan stuert recht met hen / tot dat ghy komt binnen de punct van de rotsen/ ende dan stuert van hier zuytwaerts: want de Nooxt-zijde van de Kevier is al ondiep / ende de Kevier leyt op 16 graden en 30 minuten.

Van de Kevier ofte haven Segure tot Santa Cruz, hebt ghy drie leguas/ende het is een bequame plaets om cleme schepen te bergen: maer wacht u vooz het perijckel dat ghy siet.

Van Santa Cruz tot de Kevier Rio Grand, hebt ghy 9 ofte 10 ^{Santa} leguas/ende wacht u al desen wech/dat ghy binnen drie leguas aen ^{Cruz.} den Oever niet en komt te genaken/want daer liggen veel leeghten onder weegh/ende het lant leyt Nooxt Nooxt-oost/ ende zuyt zuyt-west/ende over den arm van dese Kevier Rio Grande, sult ghy drie bergen vol bosschen sien/ d'welck hen gelijck Eplanden vertoonen/ende zijn een goet teecken/ende staen in 15 graden 30 minuten.

Van Rio Grande tot de Illeas, ofte de Eplanden/ hebt ghy 18 ^{Rio} leguas/ende het lant leyt Noozden ende Zuden/ ende in desen wech ^{Grande.} hebt ghy gheen ondiepten/ maer 3 ofte 4 leguas daer van: ende soo ghy nae de Eplanden wilt gaen / hout u altijts langhs den Oever in 't gesicht van het sant / want anders kont ghy de Eplanden niet sien/om dat se kleyn zijn/ende soo haest als ghyse siet/stuert recht tot de grootste van hen/ende tusschen den Oever is een goede reede/ ende so ghy in de Kevier wilt gaen/de Canael leyt van het groote Eplant tot de mont van de Kevier/ nooxt ende zuden/ ende staet in 14 graden en 45 minuten.

Van de Kevier Illeas tot de Kevier Contas, hebt ghy 8 leguas/ ^{Illeas.} ende

ende het lant leyt Nooyt ende Zuyden. Dese Kevier heeft veel rotsen in den mont liggen/ ende ter Zee-waert daer leyt een kleyn Eylandeken ghelijck een Korse: soo ghy in de Kevier Contas wilt komen / soo komt seer na die Korse / want aen de ander zijde is het al laegh.

De Kevier Contas.

Van de Kevier Contas tot Camamo, hebt ghy 6 leguas/ende desen Kamamo heeft eenen wijden mont / ende van den punct van de Nooyt-kuste sult ghy een Eyland sien / het welcke Cayepenaemt woort: wacht u dat ghyer niet te naer en komt / want het veel ondiepten daer ontrent heeft: maer ontleent wat aende Zuydt-zijde/ want daer loopt een Canael dat 5 ofte 6 bademen waters heeft/ ende van daer tot Guepena hebt ghy drie leguas.

Teniere.

Van Guepena tot Teniere, hebt ghy 4 leguas/ende Teniere aen de Zuyt-zijde toont eenen hoogen bergh/ den welcken Nooyt-west van u liggende/ sal hem verheffen ghelijck een Galleg/ met sijn achterste deel opwaertes/ende so ghy binnen wilt gaen/ soo neemt vyeck wat vande Zuyt-zijde/ ende ghy sult 5 ofte 6 bademen waters hebben/ ende staet in 13 graden. Desen hoogen Bergh is de Moer van S. Pablo.

S. Pablo.

Van de Moer S. Pablo tot Bayea, hebt ghy 12 leguas / ende de streckinge nooyt-oost ende zuyt-west/ende soo ghy wit sant siet/ soo zijt ghy aen de Nooydt-zijde van Bayea, in de punct van Iappeane, het welcke witte stucken in 't landt toont/ als ofter laken te droghen lejde/ende Bayea staet in 12 graden ende 30 minuten.

Bayea.

Van Bayea tot de Kevier Roiall, hebt ghy 26 leguas / ende het lant leyt Nooyt-oost ende Zuyt-west/ ende de punct van Tappeane staet in 13 graden. Soo ghy uyt Bayea gaet nae het Nooyden/ soo moet ghy nae het Oosten seplen/ ende ten Nooyden / tot dat ghy 30 oft 40 leguas van den Kevier zijt.

Royal.

Van de Kevier Royall tot de Kevier S. Francisco, hebt ghy 17 leguas/ende het lant leyt Nooyt-oost ende Zuyt-west/en staet in 11 graden in de bzeede.

S. Francisco.

Van de Kevier S. Francisco tot de punct Gurra, hebt ghy 15 leguas/ende het lant leyt Nooyt Nooyt-oost/ ende Zuyt Zuyt-west/ ende staet in 10 graden ende 20 minuten.

Van de punct Gurra tot de klippen van Camare Cuba, hebt ghy 6 leguas

6 leguas / ende dit zijn groote hooghe klippen / ende zijn een goet merck / en is een goede reede voor alle westerlijke winden / ende van dese klippen tot de rivier van Steenen / hebt ghy 5 leguas / ende het lant leyt nooyt nooyt-oost / ende zuyt zuyt-west.

Van de rivier van Steenen tot de Caep S. Augustijn, hebt ghy 12 leguas / ende het lant leyt nooyt nooyt-oost / ende zuyt zuyt-west / ende dese Caep als ghy upt de Zee komt / schijnt een bergh gheleijck eenen sabel te wesen / ende staet alleen / liggende naectter hant O. ten N. ende W. ten Z. van de Caep op binnen 's lants / en komen de lant de kust / de Caep leyt uptwaerts / ende toont als ofter klepne boschen daer op verdeelt stonden / ende 5 mijlen nae het zuden / sult ghy sien het Eplant van S. Alexo, het welcke een kleyn Eplant is / ende is een goet merck / ende de Caep van S. Augustijn staet in 8 graden 30 minuten.

Van de Caep S. Augustijn tot Fernambuche, hebt ghy 8 leguas / ende het lant leyt nooyt ten oosten / ende zuyt ten westen / ende het merck van Fernambuche is het steken selver / het welcke op eenen hooghen bergh by de waterkant staet / 't welcke toont als de Caep selver / ende staet in 8 graden in de breedte.

Van Fernambuche tot het eplant Tamareca, hebt ghy 4 leguas / ende aende zuydt-zijde van de punct van de Rivier heeft het roode klippen / ende so ghy in de Rivier wilt gaen / brenghet u selven nooyt-oost / ende zuyt-west by de roode klippen / ende dan soo voort in de Bay / daer ghy 9 ofte 10 boet waters sult hebben.

Van de Riviere Tamareca tot Parryba, hebt ghy 15 leguas / ende het lant leyt nooyt ten oosten / ende zuyt ten westen / ende staet in 6 graden en 45 minuten.

Van Parryba tot Toppoam, hebt ghy 10 leguas / ende het lant leyt nooyt nooyt-oost / ende zuyt zuyt-west. Ende van Toppoam tot der Monicken Herbergh / hebt ghy 7 leguas / ende het lant leyt nooyt-west ende zuydt-oost / ende dese haven der Monicken staet in 5 graden en 30 minuten.

Beschryvinge vande Zee-kusten van Rio de la Plate, tot de Magallanische Straet.

De Cabo S. Maria aen de nooyt-zijde van de Rivier Plate, staet zuyt in 35 graden / tot de Caep S. Anthoni, dat de zuyt-caep

is van de Rivier Plate, hebt ghy 28 leguas/ en de selve Caep staet in 56 graden 20 minuten / de streckinghe tusschen beyde is zuyt zuyt-west/ ende nooyt nooyt-oost.

Baxos
de Casti-
liana.

Weet dat van de Rivier Plate Oostwaerts 25 leguas / daer leyt een ondiepte/ dat sy Baxos de Castiliana noemen/ die sijn streckinge wilt nemen van de Caep S. Maria om zuytwaerts te trecken/ moet nae het zuydt-oost wat opklimmen/ tot dat hy sy in 36 graden/ dan neemt eenen graet zuyt zuyt-oost/ want dat sal u de ondiepten ontdekken / als oock de ondiepte van S. Anthoni, ende als ghy krijghe 40 oft 41 vademen waters/ sult ghy doncker root sant oock krijgen/ dan seylt zuyt-west ten zuyden/ tot dat ghy tot 40 graden toe komt/ daer ghy groote menichte van onkrupst sult binden/ en sult 20 Leguas van den Oever wesen.

Van de Caep S. Anthoni tot de Caep van de groote sandige bergen/ sijn 48 leguas/ sy liggen Z. W. ten Z. ende N. O. ten N. Ende 18 leguas van S. Anthoni leyt de Rivier S. Anna ghenaemt / de welke in den mont heeft veel leegten ende ondiepten/ daerom moet ghy niet naerder den Oever komen dan op 40 vademen.

S. Andries.

Van de Caep van de sandighe bergghen tot de Caep S. Andries, hebt ghy 31 leguas/ ende den halven wech/ tusschen hen beyde/ hebt ghy Bapen ende Rivieren/ die vol ondiepten sijn. Beyde dees Capen liggen zuyt-west ten westen/ ende nooyt-oost ten noorden.

Van de Caep S. Andries tot de ghesuncken Bap/ hebt ghy 30 leguas. Dese Bap staet 39 graden 50 minuten/ het leyt West Zuyt-west/ ende Oost Nooyt-oost.

Van de ghesuncken Bap tot de effen punct / hebt ghy 25 leguas. Dese punct staet in 41 graden 30 minuten/ sy liggen zuyt zuyt-west ende nooyt nooyt-oost/ en van dese punct tot de Bap/ hebt ghy 35 leguas/ sy liggen west zuyt-west/ ende oost nooyt-oost. Het diep-water Bap staet in 42 graden 20 minuten.

De hant
Lpong.

Van diep-water Bap tot de haven van Lyons, hebt ghy 37 leguas/ de Caep over het sandige Bap leyt zuyt zuyt-oost/ ende nooyt nooyt-west/ en in de boorsz diepte meucht ghy stoutelick aen den oever aenlant seplen/ van de Rivier Plate tot de boorszepde Bap/ hebt ghy geen habens booz eenighe groote schepen.

Van de Bap tot de haven van Lyons is een kust daermen stoutelick

telick aen mach komen / en is leegh lant met witte kusten : dese haven staet in 44 graden / als ghy tot 43 komt oft wat naerder siet upt nae een rye van rotsen die aen de nooyt-zijde van de haven ligghen feer nae aenden Oever van 't lant.

Van de voozjs haven van Lyons tot de Caep met der bosschen / hebt ghy 30 leguas / sp ligghen Z. ten W. ende N. ten O. ende ten halve wege tusschen beyde daer is een Vap.

Achtghien leguas Nooytwaerts van de ronde Caep / hebt ghy een Rivier die in 't westen leyt / ende woyt den Rivier van Craniles ghe- noemt / ghy sulc weren als ghy dwers ober de Rivier zijt / daer zijn eenighe roode strepen die gaende stroomen zijn. De Caep leyt van dese haven tot de ronde Caep der bosschen / zuydt-oost ten zuyden / ende nooydt-west ten nooyden. De selve Caep der bosschen staet in 45 graden 30 minuten. De ronde Caep.

Van de Caep der Bosschen tot aen de Cabo Blanco, ofte de witte Caep / hebt ghy 32 leguas / de kust leyt zuydt ten westen / ende nooyt-oost / ende dese witte Caep staet in 45 graden / ende ontrent 3 leguas nooytwaerts van de Caep leyt het landt al N. N. W. met witte klippen / die in 't ghetal ses zijn / en de leste is de grootste ende breefste / toonende hem van verre als een seyl / ende op 't hooft van de voozjs Caep is eenen ronden bergh / die hem toont als een wolcke / ontrent dese Caep liggen eenige rotsen bykants aen den Oever / ende 3 kabels lenghde van den Oever sulc ghy 25 bademen hebben / ende over de ander zijde van de witte klippen leyt de gront effen / ende onder de klippen die de Zee gemaect heeft / ende staet daer tegen als oft het opspuwinghe van Walvisschen waren / ende op de Caep zijnder eenighe klepne buscagiens daer volck in woont / van welck ghy u moet wachten. Het opperste deel van de Caep leyt Z. ende N. een leguas in de breeide / ende heeft in 't midden een rye rotsen boven water / ende aen de Zuyt-zijde vande Caep hebt ghy een haven daermen wel ankeren mach / maer in het midden daer is een rotse / vande welke ghy u wachten moet. Van de Caep tot de haven S. Iuliaen, zijn 37 mijlen / den loop is Z. W. ende N. O. in de haven van S. Iuliaen aen de Zuyt-zijde van den inganck liggen steenrotsen als kasteelen / die daer in komt / moet hem na de Nooyt-zijde be- De haven S. Iuliaen. ghy

ghp byzelyck dan aen meucht liggen. De haven staet in 49 graden.

Tusschen de Cabo Blanco ende de haven van S. Iuliaen, liggen de Eplanden van Sampson, die acht in 't ghetal zijn.

Van de haven S. Iuliaen tot den bergh S. Anna, zijn 55 leguas/ de kust leyt Zuyt-west ende Nooyt-oost / een seer effen lant hebbende/ maer alleenelyck eenen bergh/ ende nae het Zuyden zijn klepne hammock/die in 50 graden/ende 30 minuten staen.

Den
Bergh
S. Anna.

Van de rivier S. Anna tot de rivier S. Cruz, hebt ghp 8 leguas. De Cruz leyt Nooyt-oost ende Zuyt-west. Aen de Nooyt-sijde van de Rivier de Cruz is een hoogh lant van twee leguas lanck/ende is effen op het top/liggende Zuyt ende Nooyt/ende daelt aen beyde sijden als een sadel. Dese kust is 4 leguas ver ondiep / maer dicht by den Oever kont ghp wel 20 bademen waters hebben.

De rivier
Galgos.

Van de Rivier de Cruz tot de Rivier dos Galgos, hebt ghp 25 mijlen / de streckinghe is N. O. ende Z. ende staet in 52 graden en 10 minuten/ ende heeft tot sijn merck eenen bergh/ ende aen het opperste van den bergh is een pleyn / ende aen de Nooyt-oost-sijde is het seer dalende op ende neer/ende heeft witte ende bypne klippen/ den oppersten kant daer van swart / ende onder den Bergh aende oost-sijde/toont het hem als of het trappen waren/ met eenen swarten punct in de zee. Een halve Engelsche mijl van dese punct zuytwaerts leyt een Dape / het welcke by den inganck is van de Rivier dos Gallegos daer het ebt eff vloeyt / 12 badem waters in de rivier. Wacht u dat ghp niet te ver in en gaet om de periculen wil/ daerom en gaet niet verder dan op 18 bademen waters.

De straet
Magal-
laen/de
Caep van
de Ma-
get Ma-
ria ghe-
naemt.

Van de Rivier dos Gallegos tot de Magallanische Straet / genoemt de Caep van de Maget Maria, zijn 8 mijlen / de streckinghe is Z. Z. O. eff N. N. W. ende 4 mijlen eer ghp tot dese Caep komt/ sult ghp hooge steyle klippen sien/eff grautwe/ vol van swarte scharen/ de Zee daer tegen slaende/als of het opspuynge van Walvischen waren/maer eenen seer gesonden Oever/daer ghp voor eenen Z. W. wint ankeren meucht/ het hooghste van dese Kaep van S. Maria is geliick de Kaep S. Vincent in Spaengien. Aen het oosten van de Kaep is een rpe van Korsen / die een sant rontsom haer hebben/ dat vol putten is/ daer ghp diepe wateren vint / ende terstont weer gront / het welcke met een leegh water hem selven op toont/

daerom

daerom moet ghy wel toefien dat ghy een halve Engelfche mijl van den Oever hout/tot dat ghy de felve Caep gebzocht hebt **W. N. W.** van u / dan gaet **Z. W.** aen / tot dat ghy tot het leeghſte komt/daer ghy ¹⁰ of ¹² bademen fult hebben. Deſe plaets wort de Purification genaemt/ ende een halve legue binnen het landt is een ſtedeken/dat met den naem Ieſus genaemt wort. Van de ſelve caep fult ghy een klif hebben / komende van de Caep / ende op het eynt van de klif ſtaet een doorp/ ende is in de hooghte ⁵² graden ³⁰ minuten/ende van de ſelve Caep de Straete inkomende/aen de **N. W.** zijde binnen ¹⁴ mijlen/ begint het nauwer ende nauwer te worden/ tot dat ghy komt op de hooghſte plaets van den allernaefte inganck / het welcke **W. N. W.** ende **O. Z. O.** leydt / ende de ſelve ſtraten gaen een derde deel van de Canael aen de Nooytſchen oever/om dat aende Zuyt zijde een rye rotſen zijn/ ende fult daer ſant ſien/daerom moet ghyſe by tijts in de ooghe hebben/als ghy dan de eerſte ſtreghſe voorby zijt/ſo gaet 8 mijlen **W. Z. W.** tot dat ghy komt in een Caep **S. Gregorius** genaemt/ met een groote klip/ ende een goede reede. Van het **N. W.** tot het **Z. W.** van deſe Caep en betrouwt het volck daer in niet/want ſy zijn vol verraderſe.

Aen deſe Caep beginnen twee Straten/ ende wordy by de onſe Lady van Grace genoemt / het leydt 3 leguas **W. Z. W.** ende **N. N. O.** ende in 't inkomen van de Straet / fult ghy drie Eylanden ſien Weſt van u liggende / onder de welke ghy meucht ſeylen/ wel acht nemende dat ghy in de Bapen niet en komt te geraken/want ſy vol perijckels zijn. Van de 3 Eylanden ſoeckt de Canael van de Straten **W. Z. W.** 2 leguas verre/ van daer fult ghy na het zuyden ſtrecken/tot dat ghy komt ⁵³ graden en ³⁰ minuten/ daer ghy een punct fult vinden/de punct van **S. Anna** genaemt/ ende **N. N. Weſt** van daer fult ghy twee ofte drie pleynen ſien / in een van de welke daer een doorp ſtaet/ het Stedeken van Coninck Philippus genaemt/ ende voorby varende het Bol-werck ende eenen grooten Boom/meucht ghy op het Ancker komen/daer ghy vier bademen waters fult hebben.

Eenen Brief van **S^r. Thomas Candif h** tot den Edelen Heer mijn Lord Camberlinck, een van haer Majefteyts hooghe ſecreten Raet, aengaende den voorſpoet van ſijn Voyagie rondom de Werelt.

Seer Edele Heer / als u ghenade hier te boren altijs tot my-
 waerts is genegen gheweest / so ootmoedelick bidde ick u dat
 ghysle wilt volherden / en oft schoon daer geen middelen zijn
 waer doo? ickse verdient hebbe / nochtans mijnen upersten dienst
 sal nimmermeer ontbreecken / soo dicktals als uwe genade die sulc
 willen gebuycken. Ick bidde uwe edele hoogheyt / dat u Genade
 haer Majesteit wilt doen weten de groote begeerte / die ick tot haer
 Majesteits begeerte gehadt heb in het volbringen van deser vopar-
 gie / ende alst Godt belieft heeft haer de overwinnunghe van haer
 vbandt in 't deel te verleenen / soo hoop ick eer langh haer te sien alle
 haer vbanden onder te brengen. Want alle de plaetsen van haer
 rijkdommen / waer doo? sy soo geweldigh haer oorlogen ghevoert
 hebben / zijn nu gantschelijck ontdeckt / ende soo het haer Majesteit
 belieft / mach sy den roof met een wepnige macht van hen allen ne-
 men. Het heeft Godt den Almachtighen belieft my de gantsche
 Globe van de werelt om te seplen / inbarende langhs de Magalla-
 nische Straet / ende wederkeerende langhs de Caep de Bona Espe-
 ranca. In de welcke vopagie ick heb beyde ontdeckt ende kennisse
 ghedaen alle de rijkste plaetsen der gantscher werelt / die noyt van
 eenighe Christenen bekent ofte ontdeckt zijn gheweest. Ick sepl-
 den lancks de kusten van Chili, Peru, en Nova Hispanie, daer ick
 groote plonderinge dede. Ick brande ende sonck 19 schepen kleyn
 ende groot. Alle de dorpen ende villagien daer ick opt aen landede /
 brandende ende plonderde ick / ende en had ick op de kusten van hen
 niet ghesien gheweest / ick soude daer groote menichte van schatten
 verkregen hebben. Ick geniete de groote profyten van een groot
 schip des Conincks / dat ick te California nam / welck Schip van
 Philippinas quam / een vande rijkste in koopmanschap dat opt de
 Zee ghepasseert had / als des Conincks registerende der koopman-
 den reeckeninghe dat selve uytweisen / want het verhuyl hem tot den
 prijs in Mexico om verkocht te worden : de welke goederen (om
 dat mijn schip de minste deel niet laden en kost) wiert ick bedwon-
 gen die in brant te setten. Van de Caep California, die de uperste
 deelen zijn van gantsch Nova Hispania, seplden ick in de Eylanden
 Philippinas, seer naer de kust van China, van het welke ick sulcke
 kennisse ontfangen ende mede gezocht heb / alser noyt in dese stre-
 ken

ken af gehoozt is geweest/ van welcke 's lants rijkdom ende verhebhentheynt
breefe verhael te maecten/ oft ick niet geloof en wierde. Want had ick niet
verleert geweest van uptnemende Rijkdom van dit lant/ ick soude so on-
gelooflick geweest hebben/ als niemant anders die de gelijcke erbarentheynt
niet gehad en hebben. Ick seylde lancx de Eylanden van Moluccas/ daer
ick onder eenighe van dat Heydens volck seer beleefdelijck onthaelt was/
ende ons volc mach daer so bypelic handelen als de Portugijers/ so sy selfs
willen. Van daer passeerde ick de Caep van Bona Esperanca, ende vout
onder weegh in 't weder 't huys keeren/ het Eylant S. Helena, daer de Por-
tugalosers gewoon zijn haer selven te verberghen/ ende van dat Eylant
heeft my God verleent weder in Engeland te keeren. Al den welcken dienst
ick ootmoedelick werp onder haer Majesteits voeten. Den eenwighen
Almachtighen Godt biddende haer regeringhe langh onder ons te laten.
Want op den huydighen dagh is Sy de wylt-beroemste ende victorieulste
Princesse die daer in de Werelt leeft. Dus ootmoedighlic verlof biddende
voor mijn lancksamenheyt/ wil ick voorts uwe ghenade tot Gods bescher-
minghe bevelen. Tot Plymouth den 9 van September 1588.

Uwe Genades ootmoedigen Dienaer

Thomas Candish.

*- Seeckere aenmerckinghe ofte verhalinghe, ghenomen wylt de groote Caerte
van China, i' huys gebracht door Sr. Thomas Candish, 1588.*

Het groote Coninckrijk van Mogores,
lept op het N. W. en valt op Tanassakin,
voorzij Massacca, en voegt hem aen Bengala,
het is krijgbaer volc/ maer en bechten anders
niet als te paerde/ sy gaen in haer kleedinghe
als de Portugijers.

2. Een Stad daer eenen Chiviaen in is/ een
seer leelick man/ onder hem veel krijgs volck
houdende/ sy voert Oorlog tegen de Tartars
ende de Mogores, die tusschen hen liggen/ en-
de lept bukten de rontheyt van de wal.

3. Voorzij sekerhe geberchten daer de Tar-
tars wonen/ die te horen groote vrienden met
der Chinaens waren/ maer voeren nu eenen
gestadigen oorlog onder malsanderen/ en dat
sy gewelbig datter dickeils meer als 100000
menschen verslagen worden/ die aen Mosco-
vien ghelegen zijn/ ende in haren krijgh heb-
ben sy allerley gewoer.

4. De Probintie van Canlas heeft 4 groot^e
steden/ ende 20 klepne steden/ ende 77 dorpen
ende kasteelen/ het heeft in de lenghde 55 le-
guas/ het heeft 363000 groote Heeren huysen
die tribuut geben/ en 13900 krijghs volck/ en
heeft 47000 paerden die des Conincks zijt/
tot sijn bescherminge gehouden.

5. De groote stad Paquijn, daer de Coninc
hem onthout/ heeft 8 groote Steden tot hem
toebehorende/ ende 18 klepne steden/ met 113
dorpen ende kasteelen/ het heeft 418789 grote
Heeren huysen die tribuut betalen/ het heeft
totte krijgh 258100 paerdevolck. De stad
staet in sijn brede 50 graden ter noorwaerts/
ende het is daer soo hout alst ghemeenlijck in
Nederlant is.

6. In de groote Stadt van Cantan is veel
krijghs volck/ om de passagien voor de Tar-
ters te behoeden.

7. De Probintie van Soychim heeft 7 grote steden ende 16 kilepne / met 12 dozpen en Castelen / en een groote stad daer hem veel volck vergadert om teghen de Tartars te bechten. Het heeft 17 leguas in syn lenghde, ende heeft 164118 groote Heeren hupfen die tribuut betalen / ende 96000 krijgshvolck.

8. De Probintie van Santo heeft 6 groote steden / ende 14 kilepne / met 90 dozpen en Kasteelen. Het is 82 leguas lanc / en heeft 77555 groote Heeren hupfen / die aen 63808 paerdevolckis / en 31000 voetvolck ter oorlogh tribuut betalen.

9. De Probintie van Oyman heeft 7 groote steden / 13 kilepne / met 90 dozpen en Kasteelen / en heeft 470 leguas in de lenghde / en 132958 groote hupfen die tribuut betalen aen 82800 krijgshvolck. Dit dese Stadt komt koper / Quichsilver / ende swart Loet.

10. De Probintie van Curcheio heeft 8 grote steden / ende 12 kilepne / met 83 dozpen / die gawer bereyden om met de lawes te bechten / die aen de ander zijde van Cauchin-china wonen. Het is 100 leguas bree / en heeft 32920 paerdevolck ende voetvolck / het heeft 405670 groote hupfen die tribuut gheben / waer van het krijgshvolck betaelt wort.

11. De Probintie Languijn heeft 14 groote steden ende 17 kilepne / met 95 dozpen en Kasteelen. Het is ober de 120 leguas / het heeft 952818 groote hupfen die tribuut gheben / het heeft 208900 krijgshvolck / van de welcke daer zijn 52500 Tartars peerdevolck die booz soude diende.

12. De Probintie van Uquam heeft 14 grote steden ende 19 kilepne / 150 dozpen ende Kasteelen / ende is 210 leguas bree / ende 53161 groote hupfen die tribuut gheben / en 71600 krijgshvolck.

13. De Probintie van Som heeft 7 groote steden / ende 11 kilepne / met 105 dozpen ende Kasteelen / ende is 200 leguas bree / en heeft 139567 hupfen die tribuut betalen / ende hout 345632 krijgshvolck.

14. De Probintie van Esiran heeft 11 grote steden / ende 75 kilepne / met 80 dozpen ende Kasteelen / ende is 440 leguas bree / en heeft 1242135 hupfen die tribuut betalen / en hout 33900 krijgshvolck.

15. Dese Poel leydt boozhy Siam, en booz Champa, en boeght hem aen de Lappians, en van daer komt al het water dat het Koninkrijk van China dient. De Indiaen van de Chinias segghen dat dese Poel sp van de gantsche Werelt / en daerom schilderen sp de Zee / de Maen / en Sterren daer in.

16. De Probintie van Canray heeft 13 stede en een hooft-stad / met 73 dozpen ende Kasteelen / en is 260 leguas bree / en heeft 1393629 hupfen die tribuut gebe / en 12700 krijgshvolck.

17. De Probintie van Guansa heeft 12 grote Steden / ende 45 kilepne / met 51 dozpen ende Kasteelen / het is 260 leguas bree / ende heeft 1096390 groote hupfen die tribuut betalen / ende hout krijgshvolck / bepde te paerde en te voet 100100.

18. De Probintie van Vanam heeft 14 grote steden / ende 36 kilepne / met 51 dozpen ende Kasteelen / het is 260 leguas bree / en heeft groote hupfen die tribuut betalen 589296 / en krijgshvolck 15100.

19. De Probintie van Suckin heeft 8 groote steden / ende een hooft-stad / met 54 dozpen en Kasteelen / ende 2 groote steden tot garnisoen / om wacht tegen de Iepons te houden / 200 leguas bree / ende heeft 500932 groote hupfen die tribuut betalen / ende daer zijn 4003225 mannen van de Conincks garde.

20. De Probintie Canton heeft 40 groote steden / ende 7 kilepne / met 77 dozpen ende Kasteelen / ende een Stadt dat met 100 schepen uysset tot bewaringe van Cachewe. China is 380 leguas in de bree / en heeft 483383 grote hupfen die tribuut betalen / ende houden 39400 krijgshvolck.

21. De Stadt Champa staet in 14 graden noortwaerts van den Equinoctiael.

22. De haben van Cochinchina staet in de bree 16 graden ende een half ten noeyden.

23. De Probintie van Enam heeft 7 groote steden / en 13 kilepne / met 90 dozpen ende Kasteelen / en is 88 leguas bree / en heeft 589296 groote hupfen die tribuut betalen / ende hout 15100 soldaten.

Paerdevolck 454728, Voetvolck 7459057.
De gantsche somme 7923785.

Wy hebben hier noch achter by gevoeght een Beschryvinghe vande Regeringe van Peru, door Pedro de Madriga gebooren tot Lima. Als mede een verhael van Pedro Fernandez de Quir, aengaende de ontdekkinge van 't onbekent Austraalia, sijn grooten Rijkdom ende vruchtsbaerheyt.



Digitized by Google



Voor•reden.

Gunstige Leser,



Alle Politijcken, die van-
de Staet des Coninghs van Hi-
spanien kennisse hebben gehad,
hebben t'allen tyden geoordeelt,
datter geen bequamer middel is,
om den Oorlogh uyt Nederlant
te diverteren, ende den Spaen-
giaert tot sijn oude armoede te
brenghen, als hem sijne West-

Indiens af-handigh te maecken, ofte sijne inkomste uyt die
Landen te beletten, dewijl hem daer mede de middel be-
nomen word, waer mede hy tot noch toe den Oorlogh
in Christenrijk gevoert heeft. Hieromme is by verschey-
de Scheeps-tochten, soo op de Noort-Zee als op de Zuyt-
Zee, ghetracht hem de gheseyde inkomsten af te nemen,
ofte onbruyckelijck te maecken, maer de selve tochten en
zijn door verscheyden ongheleghentheden niet alle nae
wensch uyt-gevalllen. Ende alsoo onder de onghele-
ghentheden van de attentten op de Zuyt-Zee wel de voor-

(*) 2

naemste

Voor - reden.

naemste is gheoordeelt het perikeleus passeren van de Magellaensche Straet. Soo hebben de Hoog-Mog: Heeren Staten Generael der Vereenighde Nederlanden, nae dat voor weynigh jaren, een wyde passagie by Oosten, ende een open Zee ten Zuyden van Tierra del Fuego ontdeckt was, door verscheyde rapporten de gheleghentheydt van Peru en de Zuydt-Zee aengaende, haer laten bewegen tot toe-rustinghe van een Vloot van elff Schepen, onder den naem ende auctoriteyt van haren Gouverneur, ende Admirael Generael, den Doorluchtighen Vorst MAURITS DE NASSOUW, Hoogh-loffelijcker memorie, committerende tot de bevorderinghe van dien de Heeren Hugo Muys, Albert Ioachimi, en Abraham Bruyningh, die op den 29 April, Anno 1623, onder 't beleydt van de Heer Admirael Jaques L' Hermite, ende Vice-Admirael Gheen Huyghen Schapenham, uyt het Goereese-gat in Zee ghelopen zijn. Het wedervaren deser Vloete hebben wy voor desen in druck verveerdicht, dan soo alldoen te seer ghespoet is om niet by anderen gheprevenieert te worden, en derhalven vele saecken nae-ghebleven zijn, waerdigh om ghelesen en gheannoteert te worden, soo hebben wy de tweede ende derde druck verkocht wesende, het Journael nae ghesien, en op diverse plaetsen verbeterd en vermeerderd, op dat de Leser, die gaerne wat meer kennisse van Chili en Peru hadde, gecontenteert mocht zijn.

Deſe

Voor-reden.

Deſe voorſz Schepen hadden op 1637 koppen, daer onder begrepen 600 ſoldaten, verdeelt onder vijf Compagnien: waren voorſien met 294 ſoo Metale als Yſere ſtucken, ende uyt-gheruſt by verſcheyde Collegien ter Admiraaliteyt, ende der Ooſt-Indiſche Compagnie, blijckende by het naer-volgende.

Van Amſterdam,

't Schip Amſterdam, als Admirael, groot 400 Laſten, daer Capiteyn op was Leendert Jacobſz Stolck, Capiteyn vande Soldaten Enghelbert Schutte, de Coopman Pieter van Weely, gemant met 237 eters. Noch voeren op dit Schip Fredericq van Reynegom als Fiſcael, Johannes van Walbeeck, als Mathematicus deſer Vlote, en Juſtus de Vogelaer, als extraordinaris: was ghemonteert met 20 Metale en 22 Yſere ſtucken.

Delff, als Vice-Admirael, groot 400 Laſten, daer Capiteyn op was Witte Cornelis de Witte, Capiteyn van de ſoldaten Willem van Brederode: ghemant met 242 eters, en ghemonteert met 20 Metale en 20 Yſere ſtucken.

Den Arent, groot 200 Laſten, daer Capiteyn op was Meyndert Egbertſz: ghemant met 144 eters, en ghemonteert met 12 Metale en 16 Yſere ſtucken.

Voor - reden .

Het Jacht den Hasewindt, groot 30 Lasten, daer Capiteyn op was Salomon Willemsz. ghemant met 20 eters, en ghemonteert met 4 Metale stucckens.

Van Zeelandt,

Orangien, als Schout by nacht, groot 350 Lasten, daer op was varende Jan Willemsz Verschoor, schout by nacht, de Capiteyn Laurens Janz Quirynen, en de Capiteyn van de soldaten Omarus Everwijn : gemant met 216 eters, en gemonteert met 10 Metale ende 22 Ysere stucken.

Van Rotterdam ,

Hollandia, groot 300 Lasten, daer op was varende Cornelis Jacobsz. Raedt van den Admirael , en de Capiteyn Adriaen Tol : was ghemant met 182 eters , en gemonteert met 10 Metale en 24 Ysere stucken.

Mauritius , groot 280 Lasten , daer Capiteyn op was Jacob Adriaensz , en de Capiteyn van de soldaten Johan Ter Halte : was ghemant met 169 eters , en ghemonteert met 12 Metale en 20 Ysere stucken.

De

Voor-reden.

De Hoop, groot 130 Lasten, daer Capiteyn op was Pieter Harmanfz Slobbe: ghemant met 80 eters, en ghemonteert met 14 Yfere stucken.

Van Noort - Holland,

De Eendracht, groot 300 Lasten, daer Capiteyn op was Jan Yfbrantfz, en de Capiteyn van de soldaten, Pieter Everfz de Vries: was ghemant met 170 eters, en gemon-teert met 18 Metale en 14 Yfere stucken.

De Coningh David, groot 180 Lasten, daer Capi-teyn op was Jan Thomaifz, ghemant met 79 eters, en ge-monteert met 16 Yfere stucken.

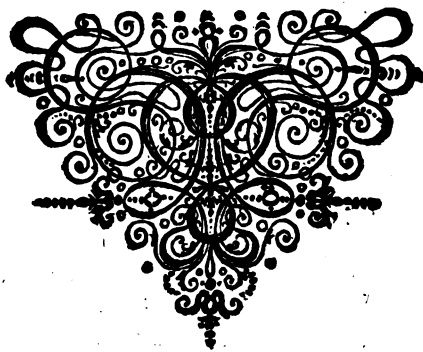
De Griffioen, groot 160 Lasten, daer Capiteyn op was Pieter Cornelifz Hardloop, ghemant met 78 eters, en gemonteert met 14 Yfere stucken.

Alle dese voorfeyde fchepen, uytghefon-dert het Jacht de Windt-hondt, 't welck met den eerften wederomme nae Hollandt gheschickt is, zijn door de Straet van Le Maire, ende de Zuyt-Zee, behouden in Oost-Indien ghe-arriveert, van welcker avontuyr ende weder-varen het vol-ggende Journael volkomen onderricht sal geven.

Wy

Voor - reden .

Wy hebben hier noch by gevoeght een Beschryvinghe
vande Regeringhe van Peru , ghestelt door een ghevangen
Spangiaert genaemt Pedro de Madriga, ghebooren zijnde
tot Lima. Als mede een kort verhael van Chili. Noch
een verhael van seker Memoriael, ghepresenteert aen Sijne
Majesteit den Coningh van Spangien, by Capiteyn Pedro
Fernando de Quir, aengaende de bevolkinghe ende
ontdeckinghe van 't vierde deel des Werelts ,
ghenaemt *Austrialia incognita* , ofte on-
bekent *Austrialia*, sijn grooten rijck-
dom ende Vruchtbaerheydt,
ontdeckt by den selven
Capiteyn.



Beschryvinge vande Voyagie om

den gantschen Aerdt-kloot, gedaen met elf Schepen,
 onder 't beleyd van den Admirael *Iaques l'Heremite*,
 ende Vice-Admirael *Gheen Huygen Schapenham*, in de
 Iaren 1623, 1624 ende 1625.



D't Jaer 1623 / den 29 April / is de 1623.
 Heer Admirael *Iaques l'Heremite* met een *N.*
N.O. wind / met negen Schepen en een Jacht / Aprilis.
 uyt het Goerecke gat in Zee geloopt / te weten :
Amsterdam / Delf / Hollandia / d' Eendracht /
Mauritius / den Arent / de David / de Hope / de
Giffioen / ende 't Jacht de Wint-hont.

Den 30's abonts doen wy *Dunckercke* ende *Gevelinge* ghe-
 passeert waren / is de Heer Admirael veradverteert / dat het schip de
Arent booz aen de boegh so leek was / dat het alle twee glazen 3000
 stecken waters moete pompen. Het schip *Orangie* / Schout by
 nacht vande *Blote* / 't welck in *Zeeland* toe-gerust was / is aldoen
 by de *Blote* ghekomen / daerom wy met kleyn zepl ettelijcke uren
 hadden by-gehouden.

Den 1 May met den dagh heeft de Heer Admirael den Raedt Mayus.
 vergadert / alwaer geresolveert is / datmen / om het leek van 't schip
 den *Arent* te repareren / naer het *Eylant Wicht* soude loopen / dooz
 dien wy anders het selve Schip soudent hebben moeten derben / en-
 de achter-laten. In 't weder-keeren vande *Boots* / zijn *Orangien*
 ende de *Hope* aen den ander gheraecht : *Orangien* is sijn gallioen
 schadeloos ghemaect / ende de *Hope* sijn befaens-mast af-gestre-
 ken. Op de naer-middagh zijn wy met de *Blote* in *Wicht* gheko-
 men / ende hebben ons ancker booz *Posmuren* laten vallen / maer
 de *Hope* (also de *Capiteyn* van 't schip dooz laetdunckentheyt een
 ander kours stelde als de resterende schepen) is met hoogh water
 bot aen de gront gezept / en in geen kleyn perijckel gekomen / dan
 is dooz neerstigheyt van de Vice-Admirael / die met de groote

1623.

Mayus.

Boots daer na toe ginck / ende het gheschut loste / noch den selven nacht blot ghebracht.

Den 2 hebben wy ons anckers gelicht / de wind O. zijnde / ende hebben 't onder 't Kasteel de Con geset. 's Avonds is het schip den Arent aen de grond gehaelt / ende de voeringh van de boogh afgenomen zijnde / bevondmen / dat de eycke huylt aldaer op secker plaetse onghedreven was / soo datmen daer een mes met de schee konde in steeken.

Den 3 is de Vice-Admirael aen lant gheweest om de Gouverneur van 't Kasteel te congratuleren.

Den 4 ende 5 hadden een storm uyt de Zuidelicker hand / so dat wy ons stengen door schoten.

Den 6 is het schip den Arent wederom klaer gheweest.

Den 7 heeftmen aen 't volck begonnen rantsoen te gheven / als volgt : vier pont boter ter weke / voer peder back van seven man. Een kaes van 7 pond / aen peder back ter weeke.

Twee Dief-dagen ter weeke / namentlick : Sondag ende Donderdag / aen elcken back seven pont daeghs :

Des Dingsdachs speck / aen peder back vif en een vierendeel pont : Des Maendachs / Woensdachs / Dinsdachs ende Saterdachs een en dym vierendeel pont Stockvisch daeghs / aen peder back van seven man :

Op de naer-middagh quamen twee schepen van Guinea op de Reede.

Den 8 is de Plote met een Z. O. wint onder zeyl gegaen / haer kours achter om Wicht nemende / maer eer het schip Orangien / ende het Jacht de Winthont de Naelden gepasseert waren / werde het calm-stil / so dat wy het buyten de West-naelden moesten setten.

Den 9 den gantschen dagh stilte / tot op den avond / doen wy een kleyn koeltjen kregen uyt den W : waer mede het Jacht de Winthont by de Vloot ghekomen is / rapporsterende aen de Heer Admirael / dat het Schip Orangien om de stilte niet by ons heeft konnen komen.

Den 10 's morgens zijn wy met een W. wind onder zeyl gegaen / de kours doende naer het Oost-ende van Wicht. De Heer Admirael heeft het Schip Orangien door het Jacht geadviseert / dat

dat wy van sinne waren naer het Oost-ende van Wicht te lopen/ daer het soude sien by ons te komen.

† 623.

Den 11 een Weste windt / ende schoon weder: dese nacht is 't Schip Orangien by de Plote ghekomen.

Mayus.

Den 12 tegen de middagh kregen een koeltien upt den Oosten/ dan soo haest het ancker gelicht was/ liep het wederom Westelick. Tegen den avondt saghen wy drie schepen / die de Vice-Admirael versprack: de twee quamen upt Oost-Indien/ ende de derde was een Straets-vaerder/ die te gelijk haer kours na Hollandt stelden. Dese avondt hebben wy 't niet de ebbe laten drijven / ende voort den gantschen nacht met weynigh koelte upt den Westen onder zepl ghehouden.

Den 13 's morgens met een W. wind ende mistig weder hebben wy 't geanckert: naer de middagh de mist opgetrocken zynde/ zijn wy niet de ebbe onder zepl gegaen / ende de ebbe verlopen zijn de/ hebben wederom geset. 's Nachts liep de windt N. W. / waerom de Heer Admirael een scheut liet schieten om 't zepl te gaen/ maer also de kogel niet wel aengeset was/ is het stuck gebozsten/ twelck sulcken slaghe ghemaeckt heeft / dat twee balcken vande bovenste/ ende een vande tweede oberloop in stucken bozsten/ de naeste koopē wech sprongen/ ende veel kisten ende ander goet schadeloos raecte: die het stuck af-bzande / was een Alifistent / die daer af gantsch gheen letsel kreegh / maer een Bos-schietter daer ontrent staende/ werd sijn arm tot twee plaetsen in stucken gheslagen / van welcke quetsuere hy namaels gestorven is.

Den 14 de wind N. ende de kours langhs de wal: op de middagh liep de wind W: op den avondt Boortlant N. N. O. 6 mylen van ons leggende/ hebben wy de bloed gestopt.

Den 15 heeft men aen peder man 4 pond brood ter wecke/ ende 24 pond kaes voor de gheheele reyse ghegeven. 's Avonts hebben wy 't niet de Plote voor Doornuyen gheset.

Den 16 's morgens met een Weste wind / ende mistigh weder/ ontmoeten ons 10 schepen/ soo Hamborgers als Engelschen/ daer van 2 Schippers by de Heer Admirael over-quamen/ ende soo het sterck upt den W. begoft op te kocken / zijn wy met de 2 schepen vande voorsz schippers voor Flanshoofft ten ancker ghekomen/

1623.

Mayus.

maer 't schip Orangien ende 't Jacht die te verre inde hre waren/ konden de sieede niet bezeplen.

Den 17 heeftmen in de twee voorsz schepen gheinquireert/ ofter onbyde goederen waren/ maer gheen bevonden. Het waepde desen dagh so sterck/ datter in ons gesichte een Engelsche Bood omgeworpen werdt/ daer van vijf personen dood bleven/ ende een met groot geluck door des Vice-Admiraels Chaloupe geberghet wert.

Den 18 is 't schip Orangien met het Jacht onder Ranshooft by ons ghekomen.

Den 19/20/ ende 21 de wind al Westelijck/ so dat wy niet konden onder zepl gaen.

Den 22 is de Vice-Admirael van des Konings schepen/ ende de Meper van Pleymupen/ met andere Edelen/ de Blote komen besichtighe/ ende zijn van de Heer Admirael op het middagh-mael treffelijck ghetraecteert.

Den 23 zijn wy met een O. wind t'zepl ghegaen.

Den 24 's morgens lagen wy Lezaert W. van ons.

Den 25/26/ 27 ende 28/ hadden een doorgaende O. wind/ ende lustighe voortganch.

Den 29 de wind N. ende hadden op de middagh de hooghte van 40 graden ende 40 minuten. Van daegh hebben wy 't Jacht de Winthond los gemaect/ dat wy om sijn onbezeplthepdt ettelijcke dagen gesleept hadden. De Heer Admirael gaf ordre/ dat de schepen haer verspreyden souden/ om tijdinghe vande Spaensche Silver-Blote te bekomen/en tegen den avond weder by den anderen komen.

Den 30 is by de Heer Admirael ende den Raet besluten/dat men de Spaensche kuste in 't gesichte soude loopen/ om eenige schepen te ontmoeten/ daer uyt wy de ghelegentheyt vande Silver-Blote mochten verstaen.

Den 31 's morgens lagen wy drie schepen/ die ons verspraken: het waren drie Turcke zee-roovers/die haer seyden achtervolght te wesen aen de Cabo S. Vincent van 6 Spaensche Oorlogh-schepen. Tegen den avond ontrent 2 mylen van de Barrels ontmoeten ons noch andere 8 Turckse schepen/ waer van een tusschen de Blote door-liep/ die by het Schip d' Eendracht ghedwongen is te strycken/

strijcken / daer van de Capiteyn by de Heer Admirael aen boord ghekomen is.

Den 1 Junius is de boord Capiteyn/die op gister avont vande Heer Admirael ghescheyden was/ wederom by de Heer Admirael aen boord ghekomen / versoeckende restitutie van 5 slaven / die hy seyde in des Vice-Admirael's chaloupe gheballen te wesen / doe de chaloupe op gister sijn schip visiteerde / welcke hy selver te Algiers gekoft hadde. De Heer Admirael heeft over dese saecke den Raedt beroepen / ende de slaven aen boord ontboden / die gheexamineert zijnde/ al t'saem Nederlanders bevonden werden/ende verklaerden daer-en-hoben / datter eenighe Oosterlingen op het Turck schip waren/die kottelinge upt Hollandische schepen gelicht waren/ ende alsoo die al te samen/ volgens het accoozt met de Hoog: Mog: Heeren Staten/ ende die van Algiers gemaect / behoordten by te zijn/ werdt/ geresolveert/ datmen alle de boord personen/ volgens het boordse Contract / als byne ende libere luden upt des Turck schip soude lichten/ waer toe eenighe Capiteyns ghecommiteert werden / die de selve dadelijck hebben over-ghehaelt / ende soo is de Turckse Capiteyn/ een Bries aen de Consul vande Nederlanders in Algiers mede nemende / met kleyn contentement van ons ghescheyden. Alle de overghekomen personen zijn terstont door de Plote verdeelt ende op Maentlijcke gagie gestelt.

1623.
Junius.

Den 2 dreeven wy ontrent Cabo Korent in stilte.

Den 3 met Sonnen-ondergangh saghen wy vijftien seplen te loefwaert van ons/ die tegen ons over quamen loopen. Wy deden den gantschen nacht ons best/ om haer te beseplen/ maer also sp onraed mercten/ doen sy ontrent ons waren/ hebben sy haer versprent.

Den 4 met den daghe sagen wy thien seplen/ verre van den ander verstroyt/ daer wy terstont nae toe hielden/ maer alsoo het stil wert/ ende wy met seplen weynigh op haer avanceerden / zijn de Boorts ende Chaloupen uptgeset/ die na haer toe roepden/ ende vier daer af bekomen hebben. De drie waren Spaensche Barquen/ die by het schip Delf veroverd werden / ende het vierde een Spaensch scheepken/ dat van 't Schip d'Endracht genomen wert / al te samen met Supckeren gheladen / komende van Fernambock/ maer alsoo de koelte naer de middagh wackerde/ende de resterende verre boord upt

ofte te loefwaert van ons waren / zijn spronken. Op het spaens
Scheepken voeren als passagiers een Spaensche Pape / ende een
aensienlijke Spangiaert / ghenamt Augustino Orozco die langhe
jaren in Peru verkeert hadde / ende van daer over lande tot Bue-
nos Aires gekomen was / ende hem op dese Schepen begeben had-
de / om na Spangien te varen.

Den 5 ende 6 hebben wy noch op de Spaensche Cust gehouden.

Den 7 's morgens sagen wy een Schip / daer wy na toe hielden /
ende soo wy het met langh na-seplen achterhaelden / bevonden wy
dat het een Turckse Zee-roover was / die wy wederom lieten va-
ren. In het na-jaghen van dese Turck / konden de bekomen Prijs-
sen de Plote niet volgen / ende soo spallengskens verder achter upt
raeckten / was een ander Turckse zee-roover daer na toe geset / ende
soude ons de selve voorseker afhandigh gemaect hebben / ten waer
de Vice-Admirael sulcx gewaer werdende / in tijds naer de Prijsen
gewent hadde / ende soo de Zee-roover de Vice-Admirael inwach-
te / heeft een Christen-slave / die aen het roer stondt / het Schip den
Vice-Admirael voor de boegh aen boord gheleijdt / waer op alle de
Christenen terstont in den Vice-Admirael over sprongen / ende soo
de Capiteyn / zijnde een Enckhuyser van gheboorte / genaemt Hen-
drick Harmensz by de Vice-Admirael overkomende / versocht resti-
tutie vande over-ghelooopen slaven / is by dooz inductie van de selve
beweeght gheweest sijn goet upt het Schip te laten halen / ende met
de resterende slaven by de Vloot te blijben / soo dat de Turcken / ach-
terlatende haer Capiteyn / ende noch 17 Christenen / van de Vloot
ghescheijden zijn.

Den 8 is op het rapport vande over-ghekomene Turckse Capi-
teyn / die verklaerde datter 29 of 30 spaensche Oorlogh-schepen in
zee waren / by den Raed besluten / aengesien onse schepen / overmits
de onrumpite / onbequaem waren om tegens enige macht van oor-
logh schepen te slaen / ende de schepen oock noch soo seer gheladen
waren / datmen ons onderste geschut niet koste ghebruycken / waer
toe wy ons niet kosten prepareren / sonder ons eerst te ontledighen
van vele goederen / die men op onse reyse niet souden connen missen /
ende alsoo wy oock so vele voordeels niet souden kunnen doen met
het slaen teghen de Spaensche schepen / als wy wel schade souden
lijden

lijden met de verachteringhe van onse reyse / datmen nae de Keede van Safia soude loopen / om met eenighe Hollantsche schepen / die ons aengedient waren dat aldaer souden leggen / de veroverde goederen naer het Vaderlandt te senden. Volghens die besluyt stelden wy de cours met een N. wind Z. Z. W. aen.

1623.

Iunius.

Den 12 hebben wy Cabo Cantinghepasseert / ende op dat de Hollandsche schepen / als sy ons te ghelijck souden sien aenkomen / niet souden meenen dat wy de spaensche Plote waren / ende sonder ons te verwachten dooz-gaen / is de Vice-Admirael vooz upt ghesepit / ende 's avonts op de Keede van Safia ten ancker gekomen / ende alsoo het Oozlogh-schip Over-ijssel onder sepi ghegaen was / heeft de Vice-Admirael sijn Chaloupe daer na toe gesonden / waer dooz het schip weder keerde / ende op de Keede sette. Wy bevonden op de Keede niet meer als drie schepen / het voozsz Oozlogh-schip / met noch een France ende een Engelsche handelaer.

Den 13. 's moorghens zijn alle de andere Schepen met de vier Prijsen op de Keede gekomen. De Vice-Admirael / ende de Capiteyn van 't Oozlogh-schip zijn terstont by de Heer Admirael gekomen / om hem de gelegentheyt van 't schip te kennen te gheven / hoe datter eenige van sijn volck ghemutineert waren / die haer meesters van 't schip ghemaect hadden / soo dat hy sijn commandement op 't schip by nae gantsch quijt was : hier op heeft de Heer Admirael ordre gegeven / datmen de delinquanten upt het Schip Over-ijssel soude lichten / die in de Schepen Amsterdam ende Delf in apprehensie ghestelt zijn. Op de namiddagh heeft de Heer Admirael den Raed beroepen / aldaer geresolveert is datmen 't schip Over-ijssel / 't welck van hier dacht te vertrecken / tot het in-nemen van eenighe supckeren soude prepareren.

Komen
op de ree-
de van
Safia.

Noch dat men 't Jacht den Hasewint om sijn onbesepthent na 't Vaderlandt soude senden / ende een verovert scheepken / zijnde een vande 4 Prijsen / inde plaerse behouden / daer op de Schipper van de Hasewint met sijn volck soude overgaen. Gock wert besloten / datmen een kleyn nieu Carveel by de Plote soude houden / dooz dien wy qualijc van Jachren voozsien waren / en men achte dat het selve Carveel seer wel besepit was

Den 14. 15. 16. ende 17. is men besigh ghewest om de Schepen met

1623.

Junius.

met Surckeren te laden / ende de ghevangens van 't schip Over-
 Assel te examineren.

Den 18 zijn op 't versoek vande Capiteyn van 't schip Over-
 Assel / seven personen vande Blote by den Raedt ghecommitteert /
 om neffens de voorsz Capiteyn ende sijn Officieren / de ghevangens
 van 't schip Over-Assel te sententieren. Dese daghen waerden de
 Wijzen by daegh sterck upt den N. N. W. ende 's nachts upt den
 N. N. O.

Den 21 zijn vier personen van 't Schip Over-Assel / die voorsz
 ghenomen hadden het selve schip af te loopen / ende van alles prijs
 souden hebben ghemaect wat haer voorsz de boegh quam / aen de
 Khee op-gehangen ; noch dyp anderen / mede aen het selve vercaedt
 schulwich / sijn gekielhaelt / ende op onse Vloot gebannen om sonder
 gagie te varen. De Heer Admirael imputerde de oorjaeck van dese
 disordze ten deele aen den Capiteyn / alsoo die selve sijn auctoriteyt
 by sijn volck niet hadde konnen manteneren.

Den 22 ende 23 zijn wy doende geweest met de Prijsen / die na 't
 Vaderlandt souden gaen / van volck ende viyses te provideren.

Den 24 zijn wy met 16 seplen van Safia vertrocken. Op den
 avond is het Oorlogh-schip Over-Assel / met twee Warquen / ende
 't Jacht de Winthondt van ons ghescheyden / ende heeft sijn cours
 na 't Vaderlandt ghestelt.

Den 26 passeerden wy 't Eplandt Lancerotta / latende het selve
 aen Srier-boort legghen.

Den 27 is by de Heer Admirael / ende den Raedt goet gebonden /
 datmen in passant de Eplanden van S. Vincent / ende S. Antonio
 soude aendoen / om de Portugesen van de ghenomen Prijsen aen
 landt te setten / ende soo veel Bocken ende Schild-padden sien te be-
 komen / als eenighsins doenlijck is / om daer mede dan voorts te loo-
 pen na Sierra Leona.

Den 28/29/30 was de windt N. N. O. de cours Z. W. ende
 Z. W. ten Z.

Julius.

Den 1/2/3 en 4 Julij continueerde de N. O. windt.

Den 5 's morgens zijn wy op de reede van S. Vincent ten an-
 ker ghekomen / ende alsoo wy hier ter plaetse op een seer bequame
 reede laghen / daer in een maendt tijds sonderlingh gheen regen te
 verwach-

verwachten was/ende het te Sierra Leona in dit sapsoen des jaers seer regent /is by den Kaedt goet ghehouden datmen alhier de schepen sonde op-rupmen/ verstoutwen/ ende het Geschut op de kiel leggen/en voorts alles doen 't gheen wy te Sierra Leona souden ghe-daen hebben/ uptghenomen het water-halen/ het welck nootwendigh moest in Sierra Leona ghedaen worden/ ter oorsaecke van de slechtheyt van hoepen / daer mede onse vaten voorszien waren/ alsoo hier geen ende daer rupmt van band-hout te bekomen was.

1623.

Julius.

Wreibern
1. de Baep
2. de Sint
Vincent.

Noch werdt geresolveert / dat de Schout by nacht met 3 Boots nae 't Eplandt S. Antonio soude varen / ende eenighe van de ghebanghen Portugesen mede nemen / om te sien of tmen op moeghen met vrientschap eenighe Limoenen/ Orangie-Appelen/ende andersins soude konnen bekomen.

Oock werdt besloren/ dat 2 compagnien Soldaten met alle de siecken deser Vloete aen landt souden gaen / tot welcken eynde men tenten soude opstellen/ om daer in bequamelijck te logeren/ende dat dese 2 compagnien 6 dagen aen landt gheweest zijnde/van 2 andere compagnien souden verlost worden.

Desen avont heefstmen niet wijs van strand putten ghegraven/ daer in wy versch water bekomen hebben. Oock heefstmen 2 smisfen aen lant opgesteld/ om pser hoepen en ander reetschap te maken/ tot de schepen noodigh.

Den 6 is de Schout by nacht met 3 wel-gemande boots nae 't Eplandt S. Antonio ghevaren.

Den 7 vooz den dage is de Schout by nacht weder van S. Antonio gekomē/ rapporterende aen de Heer Admirael dat de Swarten in vrientschap met haer gehandelt hadden / ende haer een Boogaert ghewesen / daer in Orangie-Appelen/ Limoenen/ Granaten ende Dijen waren/hoewel noch onrijp/daer van sy een deel tot behoef van de Vloete geploekt hadden : de Swarten hadden haer ooc 4 vrieven behandicht/ waer van delaetste was van 't schip Lenden/ inhoudende dat sy niet als met alle vrientschap vande swarten bejegt waren ende versochten daerom datmen de Swarten contentement soude doen/ende in vrientschap met haer handelen. De Heer Admirael heeft de Appelen dooz de Vloete laten verdeelen.

Den 9 is op het Eplant S. Vincenc een predicatie gedaen.

Julius.

Den 13 zijn de twee eerste compagnien verlost/ ende 2 andere aen landt in de plaetse gaen leggen.

Den 16 dese weke heeftmen aen peder man 3 en een half pondt broodt tot rantsoen uptghedeelt/ alsoo den Raed achte dat het volck hen daer mede genoegsaem konde onderhouden. Wp bequamen nu alle nachten ordinaris een groot ghetal Schild-padden/ die dooz de Plote gedistribueert werden/ ende vinghen soo veel visch als wp begheerden/ maer de Bocken en konden wp soo overbloedigh niet krijsghen/ als wp wel wenschten/ dan op 't lest doen wp de practijck hadden/ konde peder schip 15 of 16 Bocken daeghs vangen.

Den 17 is geresolveert/ datmen den 25 deses maends soude vertrecken/ ende nae Sierra Leona loopen: om te sien ofter eenighe Schepen zijn/ daer mede men de resterende supckeren na 't Vaderlandt mochte senden/ ende oock om onse schepen van zout te versorgen/ daer eenighe schepen gantsch onvoorzien van waren.

Den 22 is de Vice-Admirael met het Jacht de Hasewint ende 2 wel ghemande boots na 't Eplandt S. Antonio ghevaren/ mede nemende alle de gevangen Portugesen/ ende de schippers van de genomen Scheepkens/ die elck 12 Realen van achten tot teer-gelt gegeven is/ maer de gevangen Spangiaert Augustino Osorio is bp de Plote ghehouden.

Den 23 is de Vice-Admirael wederom gekomen/ medebrengen: de ontrent 22000 Orangie-Appelen/ die hp met vriendschap vande Swarten vooz een klepne schenckagie bekomen hadde: hp hadde oock een brief aen de Swarten gylaten/ vooz de vrienden die na: maels dese Eplanden soudent aendoen/ hoe dat sp in vrientschap met haer ghehandelt hadden/ en met goet contentement gheschenden waren.

Den 24 hebben wp de Swiffen opgebroken/ ende tegen den avont alle het goet van landt ghebracht.

Den 25 's mozghens is de Plote upt de Wap van S. Vincent t'sepl ghegaen. De Eplanden van S. Vincent ende van S. Antonio zijn de 2 Westelijckste vande Soute Eplanden/ gelegen tusschen de 16 en een half/ ende de 18 graden Noorder-brede/ ende legghen ontrent 2 mijlen vanden anderen. De Wape aen S. Vincent/ daer: men het serret op 18/ 20 ende 25 vademen zand-grondt/ leydt op de

hooghie

Beschrij-
ving van t
Epland S.
Vincent.

hooghte van 16 graden ende 56 minuten/ende is een groote schoone ende heerlijcke Baep / daer het voor de schepen seer ghemackelijck om te leggen is. Sanct Vincent is een doo/ klippigh ende bar Epland/ daer wepnigh versc water voor de Schepen te bekomen is/ dan men heeft een kleyn Spruytken aen de Z. Z. W. zijde van de Bape/ daer haer 2/ ofte ten hooghten 3 schepen van water souden kunnen versorgen/ ende om dat dit de gantsche Plote niet en konde helpen/ waren wy genootsaecht putten te graven/daer wy wel water bequamen/maer brack-achtig / ende niet heel goet om drincken/ want wy achten dat hier doo/ naewaels de roode loop ghecauseert werdt. Op dit Eplandt zijn menighthe van vette bocken / die beter van smaec zijn als op eenige andere plaetsen/ dan zijn om de scherpte van het landt/ ende de moepelijcke wegh/ qualijck om te vangen/ voor al-eer de wegen bekent zijn/ende men de practijck heeft/alsdan men met troupen van 25 ende 30 mannen te gelijk upt gaende / genoegh bekomen kan. Schild-padden van 2 a 3 voet groot zijn hier veel/ als het in de tijdt is / dat sy bynachte upt der zee aen landt komen/ om haer Eperen in het zandte te begraven / die vande Sonne uptgebroeyt worden/ het welck geschiet vande maende Augusto tot in Febuario / alsdan sy voort in zee blyven. 't En is gheen quaede eten / en in de smaeck meer visch als vleesch gelijk. De Wijskens van de Schild-padden hebben Eperen/ die mede niet quaedt van smaeck zijn. Voort isser veel groote ende schoone visch/die men met hoecken aen de klippen vanght/ ende dat soo overbloedigh/dat ons geheel scheeps-volck daer aen genoegh hadde. Dit Eplandt is onbewoont/daneens 's jaers komt hier eenigh volck van S. Lucia/ die de Schild-padden vangen/ om traen daer af te branden/ende de bocken slachten/daer van sy de vellen in Portugael senden/ende het vleesch na S. Iago brengen/tot provisie vande schepen ende Carveelen/die na Brasil willen. Van vruchten zijnder geen/dan eenige wilde Vijgh-boomen/ die hier en daer te landtwaert in staen/ ende veel Colocynthis Splvestris/anders is het gantsch doore/principa-lijck als het byten den regen-tijt is/ ghelijck doen wy hier waren. De regen-tijt is van Augusto tot Februarium/ maer is geen vaste reghel.

Het Eplandt S. Antonio is bewoont van Swarten / die met

Junius.

Befchz-
ting van't
Eylant S.
Antonio.

vrouwen ende kinderen ontrent 500 sterck zijn. Het heeft veel bo-
ken daer sy van leven/ ghelyck de ander Eylanden/ ende daer valt
ook eenige Cattoen. Aen de zee-kant is een Bogaert van Oran-
gie-Appelen ende Limoenen/ daer men ontrent de 50000 soude
kunnen krijgen/ als spruij zijn. De Swarten zijn gheneycht om
niet vrientschap te handelen/ ende voor kleynen snijpsterpe laten sy
al de Appelen en Limoenen plocken. Werckens/ Schapen/ Hoer-
deren/ ende ander vee hebben wy hier niet vernomen. In Zee ko-
mende/ ontmoeten wy de windt heel Oostelijck/so dat wy niet bo-
ven Z. ende Z. Z. O. konden seplen.

Den 26 met den daghe saghen wy dize seplen te loefwaert / die
wy gaerne souden versproken hebben/maer also de selve haer cours
bleven houden/hebben wy die verlaten.

Den 27 's avonts verbielen wy by Westen S. Jago / soo dat
wy Isla de Majo niet konden besepelen. Wy wenden het weder
t'Zee-waert / hopende met de een oft ander slachboegh boven S.
Jago te geraken/ ende leyden het te middernacht over naer de wal
toe. Dit gheschiede door faute van de Stier-lieden/ die op de mid-
daghe hooghte genomen hebbende aen de Heer Admirael verklar-
den/ niet moghelijk te zijn om boven S. Jago te seplen/waer op
wy dragende gehouden hadden/ anders souden wy Isla de Majo
een sloefs besept hebben.

Den 28 'smorgens zijn wy dicht by't landt gedaeght/ maer be-
vonden meer verloren/als gewonnen te hebben: wy wenden weder
t'zeewaert/ende op den middaghe wederom ita de wal toe/ daer wy
op den avond by-quamen/maer konden niet boven seplen / alsoo
eenige schepen te verre in de hie waren/ waerom de Heer Admirael
een schoot liet schieten / dat de loef waerste schepen souden af ko-
men.

Den 29 met den dage misten wy 3 schepen van de Vloot/ Delf
Orangien ende den Arent/waerom by den Raedt goed-gebonden
werd/ datmen van daeghe ende morgen alle de voer soude doen/ om
by Zuiden S. Jago/ Isla de Majo aen te doen/ende de 3 voer-
schepen aldaer te vinden/ende soo het selve door contrarie wint niet
wesen wilde/ datmen alsdan met de Plote naer Sierra Leona sou-
de

de loopen/om de schepen aldaer te verwachten. Wy hadden desen dagh veel stilten en variable wind.

1623.

Julius.

Den 30 ende 31 hebben naerstighejd gedaen om Isla de Majo te bepleen/oft in't vaer-water vande andere schepen te komen.

Den 1 Augustus 's morgens bevonden wy de drie voorsz schepen dichte by ons/ die met een Z. O. ten Z. cours van Isla de Majo in ons vaer-water vervallen waren. De Vice-Admiraal rapporteerde aen de Heer Admiraal/ dat sy aen Isla de Majo geen Schepen ghebonden hadden/ende dat sy daer ontrent 70 Tonnen zouts ingenomen hebbende/om de groote barminghe upt het zout-halen ghescheyden waren/ ende soo haer cours datelijck verbozert hadden.

Augustus

Den 2 een doorgaende N. N. O. wind.

Den 3 's morghens de wind als voren / op de namiddagh stiltende tegen de nacht een Z. Z. W. wind/de cours om de Oost.

Den 4 de hooghte 11 graden en een half/ de wind Z. W.

Den 5 heeft het den gantschen dagh continuelijck geregent: de wint was W: de cours om de Z.

Den 6 wint ende cours als voren. Wt de continuele regen ende het ongemack/dat ons volck hier leden/als oock door dien het water/dat wy aen't Eplant S. Vincent in-genomen hadden/ byackachtigh bevonden worde/ soo is de roode-loop inde schepen ontfcken/ die in Sierra Leona seer toeghenomen heeft/ waer door veel volcks van't leven berooft is. Van dese sieckte is van daegh overleden Cornelis Roodt/Commiss op 't schip de Eendracht.

Roode-loop.

Den 7 kregen wy verandering van water/ ende wierpen gront op 15 bademen: wy liepen O ten Z. aen recht in de wal tot op 8 bademen/ daer wy het inde voornacht setten.

Den 8 's morghens saghen wy 't land/ 't welck hem slecht ende laegh vertoonde/ daer upt wy bevonden / dat wy noch een groot stuck by Noorden Sierra Leona waren/ en stelden daerom ons cours niet een Z. windt O. Z. O. aen.

Den 9 de windt Z. Z. W. ende alsoo de stroom om de N. liep/ ende met laberen weynigh voordeel te doen was/hebben wy 't geset op 10 ofte 11 bademen.

Augustus

Den 10's nachts de windt Westelick loopende/zijn onder seyl gegaen/maer abanceerden weynigh / soo dat wy weder ten anker quamen. Op de middagh de koelte upt de Westelijcker handt wackerende/zijn wy weder onder seyl ghEGAEN/ ende liepen Z. aen dicht by de windt/ passerende over een drooghte van 4 ende 4 en een half badem water/ t welck ontrent een half wy gheduerde. Tegen den avondt passerden wy noch een drooghte van 7 badem water/ ende sagghen doen het hooghe landt van Sierra Leona Z. ten O. van ons/daer wy in de voornacht ten anker quamen.

Wonen in
Sierra
Leona.

Den 11 zijn wy met de Vloot op de Reede van Sierra Leona ten anker ghekomen. De Vice-Admirael is met eenighe Boots datelick na landt ghevaren / om na een plaetse te sien daermen het Jacht de Winthondt/ t welck seer leck was soude moghen setten/ om te verdubbelen/ende na de water-plaetse vernemen: weder komende / bracht eenighe Swarten mede/ die begheerden te sien wat schepen wy waren / daer voorn eenighe van ons volck aen landt in Ostagie waren ghebleven.

Den 12 is het Jacht de Winthondt aen strandt gheset/ om het welcke spoedelick te verdubbelen/ weder schip twee Timmer-lieden ghesonden heeft. Oock zijn de Cuppers aen landt ghesonden/om na hoepen upt te sien/die wy groot ghebreck hadden.

Den 13 wilden de swarten niet consenteren/ dat onse boots aen land souden komen/voorn sy gecontenteert waren/ waerom de Heer Admirael eenighe swarten/ die aen voorn quamen/ wel getracteert heeft/ ende een bereeringe van 2 staven Ipers/ eenigh Linnen/ende andere snupsterpe voorn des Coninghs broeder / ende de Capiteyn van 't Dorp aen land ghesonden heeft. Hier mede waren de swarten te vreden/dat wy soo veel hout/Limoenen/ende water van land souden halen als wy begeerden.

Den 14 is des Coninghs broeder/ ende de Capiteyn van 't dorp den Heer Admirael / nae dat sy hem te voren van haer komste advertteert hadden/ aen voorn komen besoecken. Sy vercerden aen den Heer Admirael een Olyphants-tant met eenige Hoenderen/ waer voorn sy wel getracteert zijn / ende met eenige kleynigheden beschoncken. Des Coninghs broeder was ghekleedt met een Legatuy pack/op sijn Hollands ghemaect/ met blaewwe kousen/

sen/ende roode muhlen. De Capiteyn hadde sijn gewoonlijk habijt aen/ende scheen seer op sijn reputatie te staen.

Den 15 hebben onse Boots/ by Oosten de Riede/ in een Ribieren/ meer als 120000 Limoenen gehaelt. Van daegh is 't geschiet dat eenighe Maets van 't Schip de Eendracht seker Noten hebben vinden legghen/ van ghedaente als Noten- Muscaten / maer wat puttiger/waer van sy de keerne ghegeten hebben : aen boozdt komende / werdt een van haer subptelijck uyt het leven gheruckt/ die van 't senijn blaeu uytgeslagen is/waer dooz de andere bequaeme remedye tegen 't senijn inghenomen hebbende / 't perijckel ontgaen zijn. De Heer Admiraal heeft het volck laten waerschouwen/ende de selve Noten dooz de Plote vertoonen.

Den 16 is in den Raedt goet- ghevonden/datmen van hier t'seyl gaende/in passant/het Eylant Annabon soude aendoen/also wy niet water genoegh konden in-nemen / om sonder eenighe water-plaetse aen te doen/in de Zuyt-zee te gheraken.

Den 17 bevondmen dat het water met het laetste quartier soo veel niet viel/dat men aen de kiel van 't Jacht konde komen om te verdubbelen / oock soo wies het water soo veel niet / datmen het Jacht blot konde kriijghen / waer dooz de Timmer-lieden verhindert zijn/ende 't werck heeft moeten blijven staen.

Den 18/19/20 ende 21 is alle naerstigheyt gedaen om 't Jacht blot te brengen/maer hebben niet ge-effectueert.

Den 22 is het Jacht met Cabels vande gront gewonden / ende datelijck naer 't schip de Griffioen toegebracht/ om overghelijck te worden.

Den 23 konde men het Jacht om de leckhepdt qualijck boven houden/ ende soo is met het selve te stoppen / den gantschen dagh verlopen.

Den 24 is tot Commijs op 't schip de Eendracht gestelt Pieter Claesz Slacht/Commijs op 't schip de Hope/ in wiens plaetse gestelt is Nicolaes van Waertshuylen/Assistent.

Den 25 hadde 't schip Mauritius by na verongeluckt geweest/ dooz dien de spy-gaten in het krengen van 't selve schip waren vergeten te stoppen/waer dooz het water so sterck ingelopen was/dat sy al 7 of 8 voeten water in 't schip hadde/aleer sy sulcx gewaer werde.

1623.

Augustus

Den 26 is men doende gheweest met het Iacht te verdubbelen.

Den 27 hebben wy 't Iacht weder moeten opheven/door dien de mast begost te barsten/ anders souden wy desen dagh gantsch klaer gheracckt hebben.

Den 28 is Jacob Adriaensz van Durn/ Capiteyn ende Schipper op 't Schip Mauritio/ overleden.

Den 29 is de selve Capiteyn/ geaccompagneert met alle de Officiëren van de Vloot/ ende een Compagnie soldaten/ aen lant eerlijck begraven. 't Avonts is op 't schip Amsterdam overleden Joannes Aleman/ Secretaris.

Den 30 is Pieter van Weelp/ Secretaris ende Commijs op 't schip Amsterdam/ overleden.

Den 31 is de boortsz van Weelp/ gheaccompagneert van de Heer Admirael ende alle de Officiëren/ ende een Compagnie Soldaten/ dicht aen de water-plaetse begraven.

Septem-
ber.

Den 1 September is tot Capiteyn ende Schipper op 't Schip Mauritio/ in plaetse van Jacob Adriaensz/ die overledē was/ gestelt Pieter Hartmensz Slobb/ Schipper op 't schip de Hoop: in wiens plaetse tot schipper op de Hoop is geordineert Salomon Willemz/ schipper op 't Iacht de Hasewind/ ende in plaetse van dien tot schipper op 't Iacht de Hase-windt Ewout Ewoutsz/ Opper-stierman op 't schip Mauritio. Oock wert besluten dat de 3 ghebannen personen van 't schip Ober-Isfel/ gemerckt sy haer seer wel ozoegen/ doortaen op gagic souden ghesielt worden.

Den 2 heeft men om het onghestupmigh weder ende geweldigen regen/ niet sonder s konnen verrichten.

Den 3 is men besigh gheweest alles klaer te maken / om op morgen t'sepl te gaen.

Scheppen
in Sierra
Leona.

Den 4 zijn wy met een Zuidelijcke windt van Sierra Leona in zee gheloopt. Sierra Leona is een gheberght op het vaste landt/ op de Zuyt-zijde vande mondt van een Rivier/ die op de West-zijde van Africa in zee valt. De Reede/ daermen gewoon is te ankeren/ leydt op de Noord-zyde van 8 graden ende 20 minuten. Sierra Leona is seer hooch/ twee ende drie-dobbel landt/ dicht met boomen beset/ ende licht om te bekenen voer die vande Noord komen/ om dat men daer ontrent gheen soo hoogh landt op de Cust ontmoet/

Besicht-
ingh van
Sierra
Leona.

voor

voorz al eer men by Sierra Leona komt. Het heeft een ongelooflijke menigte van Limas boomen ('t welck een specie van Limoenen is/ van smaect ende couleur als de ghemeene spaensche Limoenen/maer wat kleender) in 't wilt wassende/daer van men/als men met de Swarten veraccordeert is / soo veel mach halen als men begeert. Wy waren hier in de tijt dat de Limas seer schoon stonden/ ende wy haeldender meer voor onse Schepen als wel nut was/ om dat door het onmatig eten van de selve/ ende het vuple onghesonde weder/ de roode-loop/ die al van te vozen in onse schepen was / terwijl wy hier lagen / seer toeghenomen heeft/ soo dat wy van den 11 Augusti tot den 4 September 42 Mannen uyt de Vloet verlozen. Palmijst-boomen zijnder veel/ oock eenige/ doch weynighe Ananasen. Wy hebben ons alhier wel voorzien van brant-hout ende van balcken/die om de goede ghelegenthepdt seer wel te bekomen zijn/ oock van hoepen/daer mede wy onse vaten verstellt hebben. Voor de reede vindmen een afwateringe van seer goed water/het welck seer licht om halen valt / alwaer men de naem van francops Draeck ende andere Engelsen/ die voorszijds dese Reede besocht hebben/op de klippen vint ghehoutwen staen. Ontrent een mijl vande mondt deelt haer de rivier in twee armen/die haer wijd te lande-waert opstrecken / waer in haer allengskens veel aderen vergaderen. De ouvers vande voorszijde armen zijn aen alle kanten / tot diep inde Riviere/met boomen beset/ soo datmen schier nergens te lande kan komen

Aen de Noort-zijde vande Rivier zijn wy mede gheweest/ daer wy geen ververschingh bekomen hebben/en alsoo de Swarten van dese Noort-zijde daeghlijcx met de Portugesen frequenteren / en men perisckel loopt van door de selve overvallen te worden/so is gantsch ongeraden datmen / om ververschingh te hebben/ sich daer nae toe begheve.

Den 5 de windt noch al Zuidelijck : op den avont de hooghte 8 graden ende 50 minuten/ soo dat wy gisten een halve graed door de stroom verlozen te hebben.

Den 6 de wind Westelijck/de cours om de Zuid.

Den 7 verspraken wy 't Nacht de Wint-hondt/daer uyt wy verstonen/dat het meer als twee duysent sterck waters in een quartier

1623. most pompen / en hadde daer-en-boven vrees dat het sijn Gallioen
 Septemb. verliesen soude: de windt Westelijck.

Den 8 ende 9 de windt Zuydelijck / de cours om de Oost.

Den 10 hadden wy Cabo de Monte Nooyd-Oost van ons. Ontrent dese tijdt is de Admirael in een sware sieckte gevallen / die hoe langhs hoe meer toe-ghenomen heeft.

Den 11 / 12 / 13 / 14 / 15 / 16 / 17 / 18 tot den 28 de windt al Zuydelijck / de cours om de Oost / somtwijlen om de West. Hec wel het gheduerig loopen van de stroom om de Oost in de bocht van Guinea voorsz ontwijffelijck ghehouden wordt / soo hebben wy eventwel sulcx niet bevonden / want onse bestecken met de Gaerte meest accordeerden.

Den 29 's mozhens saghen wy 't Eplandt S. Thome voorsz upt legghen / daer wy niet boven konden seplen / soo dat wy draghende hielden om by Oosten S. Thome om te loopen. Hier bevonden wy hoe veel de geheele Plote dooz 't Schip den Arent in haer repse verkozt was / na het welck / in de lye zijnde / wy alle dagen een groot stuck hadden moeten af-comen / anders souden wy niet alleen boven 't Eplandt S. Thome ghelooopen / maer bukten twijffel Annabon van by Westen aen-gheseylt hebben / 't welck ons wel een maende tijds in de repse soude gheprofiteert hebben. De Oost-hoeck van S. Thome gepasseert zijnde / sagen wy eenige schepen op de Keede / die ons dochte dat bukten schoot van 't Casteel laghen / waerom de Heer Admirael met de twee veroverde Prijsen daer op een aenflagh dacht te maecken / om die ontversiens te bemachtighen / maer soo de windt ondertusschen gingh leggen / ende calm-stil werdt / is den aenflagh achter ghebleven. Wy dreven den gantschen naer-middagh in stilte. De Vice-Admirael geraeckte op vijf vademen daer hy het sette.

Den 30 's mozhens was de Plote onder de wal by den anderen / ende stelden doen ons cours met een Z. W. wint nae Cabo Lep. S. Gonçalvo.

October.

Den 1 October met den daghe sagen wy Cabo Lopes / 't welck wy niet besепен konden / maer ver vielen wat Noozdelijcker / so dat wy by na den gantschen dagh met labecren ober-bzachten / aler wy ten ancker quamen / maer de Schepen Orangien ende den Arent / die te verre in de lye waren / konden de Keede desen dagh niet beko-

men.

men. Des Admirael's Chaloupe is/ soo haest wy geset waren/ na land geroept/ om na 't versck water te vernemen/ die weder-komen- de/ een galep-vaetken water aen boort bracht/ welck water gantsch troubel ende onbypckelijck was. De Heer Admirael/ die alhier ex- pres ghekomen was/ om de Plote van water te versorgen/ wetende dat de Guineesch-vaerders alhier haer Water ordinaris innemen/ heeft den Raedt vergadert/ alwaer eenighe ghecommitteert zijn om het water te besichtigen/ die weder komende/ rappoorteerden/ dat het Water 'twelck de Guineesch-vaerders aen Cabo Lopes innemen/ nu ter tijdt was wepnigh/ vuyl/ stinckende/ ende onbequaem om te gebypcken/ waeromme besloten datmen noch den aenstaende nacht met de Plote soude vertrecken/ om te sien oft wy Annabon mochten beseplen. Wy verstonden van de Swarten dat de Peerl van Cop- penhaven/ daer op Roeland Crappee commandeerde/ den 20 Au- gusti alhier ghearriveert/ ende den 6 September vertrocken was/ ende dat den Gouden Leeu upt Indien aldaer ghekomen was pri- mo Julij/ ende vertrocken den 6 des selvigen Maents. 's Nachts zijn wy met een Zuyde windt in Zee gesteken.

Den 3 hadden wy de slaggh-boegh teghen/ soo dat wy meer als een mijle by Noorden Cabo Lopes verbielen.

Den 4 hadden wy de slaggh-boeg mede/ maer de stroom sette ons om de Noort/ soo dat wy de Caep niet beseplen konden. Wy hiel- den over ende weder tot naer de middaggh/ doen wy een groote slag- boegh kregen/ daer mede wy W. ten N. aen recht nae de Caep lie- pen. Op den avondt is 't schip Amsterdam ontrent dyp-bierendeele van een mijl W. ten Z. van de Caep wesende/ op een drooghte ver- vallen/ veranderende subptelijck van 25 a 3 bademen sant-grondt. Wy wierpen het strackx over staegh/ om van de gront te gheraken/ 't welck niet en geluckte/ ende soo het Schip de Pendzacht mede op de selve drooghte vast sat/ heeft de Heer Admirael een schoot laten schieten/ om de andere Schepen te waerschouwen/ die terstont met haer Boorts ende Chaloupen met anckers ende toutwen het Schip Amsterdam te hulpe ghekomen zijn/ ende met groote moeyten on- des stroom's wil een Ancker achter upt brachten/ waer mede het Schip/ het geschut verset zijnde/ vande gront ghewonden is/ ende blot ghebracht. Terwijl men noch doende was om het Schip in

1623.
October.

meerder diepte te brengen/ soo is de Cabel/daer aen het Schip ge-
anckert lagh/ dooz misverstant los ghemaect daer dooz het schip
op een nieu weder teghen de gront gedreven is/ en dat met meerder
perijckel als van te vozen/maer dooz naerstigheyt vande Capiteyn
is het haest geremediateert/ende het schip van de grondt ghewonden.
't schip de Gendracht hadde een Woyp-anker uytghebracht daer
mede het lichtelijck vande grondt raecte / soo dat wy geen moeyte
daer mede hadden / maer de meeste schade die wy leden / was in de
persoon van de Heer Admirael / die nieulijck van sijn sieckte opge-
staen zijnde/dooz grooten pber hem in dit accident boven op 't schip
vertoonde/ alwaer de lucht hem soo bevanghen heeft/dat hy na die
tijdt alle sijn kracht allengskens begoste te verliezen.

Den 5 hebben wy dooz contrarie windt gantsch niet konnen
avanceren. De schepen Hollandia ende de David hebben peder
een ancker verlozen.

Den 6 deden wy ons best om de Caep van Lopes te beseplen/
om diesswille de Heer Admirael verstaen hadde/dat aldaer/ behalvê
het water/dat onbryckelijck bevonden was/ men ghelegentheydt
hadde om Putten te graven/ daer in men goet Water bekomen
konde.

Den 7 is de Blote ten tweede-male aen Cabo Lopes ten anc-
ker ghekomen/ maer de Vice-Admirael/ Orangien/ende 't Jacht
konden de reede noch niet beseplen. De Capiteyns die aen landt
ghelonden waren/om putten te doen graven/rapporteerden aen de
Heer Admirael/ dat het water/ 't welck den 2 deses onbryckelijck
bevonden wert / soo ghewassen was/datmen bequaemheyt hadde
om onse ghehele Blote van water te voorsien/ sonder datmen put-
ten behoefde te graven.

Den 8 is de Vice-Admirael met het Jacht op de reede gecomen.

Den 9 is het schip Orangien niet wijs van de Blote geanchert/
de Heer Admirael gaf ordre dat de Boots nae 't Schip Orangien
souden vaten/om sijn lege vaten in te nemen / die sy met water we-
derom souden aen boort brengen/ om dat na het selve schip gheen
wachten soude wesen. Oock werdt den Raedt vergadert / alwaer
besloten werdt / datmen dry en een half pondt broodt tot rantsoen
aen peder man ter weke soude yndeplen.

Noch

Noch wert gheresolbeert/ ghesien zijnde de indictien tegens **Mr. 1623.**
Jacob Degeer/ Opper-Barbier op 't **Schip Mauritio/** van ver- **October.**
 schepde personen door sijn medicamenten van cant gheholpen te
 hebben/ datmen de selve **Mr. Jacob** tot scherper examinatie soude
 stellen.

Den 10 was de windt soo scherp/ dat niet gheraden was met de
 schepen onder seyl te gaen.

Den 11 is met advijs bande **Opper-Stierlieden** by den Raedt
 goet gebonden/ dat het schip de **Hope** ende de **Wint-hondt** beproe-
 ven souden / oft sy niet laveeren/ ende behulp van 't ghetyp de **Caep**
 mochten passeren: want alsoo de scheurbuyck in onse schepen be-
 goft toe te nemen/waer door ons volck hooghnoodigh met **Oran-**
gie-appelen/ ende ander verberschinge diende gesterckt te wesen/al-
 eer men met de **Blote** naer de strate van **Le Maire** konde ober-ste-
 ken/ soo wenden wy alle middelen voor om boven de **Caep de Ho-**
pe te gheraecken/ende het **Eplandt Annabon** te beseylen. Op den
 avondt heeft het schip de **Hope** een schoot gheschoten/tot een teken
 dat het de **Caep** gepasseert was. Wy sonden oock een **Chaloupe**
 buyten de hoeck/die op het ghetyp acht gaf.

Den 12 met den daghe is de **Blote** met een **Z.** windt onder seyl
 ghegaen: de **Chaloupe** die op het getyp acht ghegeven hadde/ rap-
 porteerde aen de **Heer Admirael** dat sy geen kenteringh van **Stroom**
 vernomen hadde/maer dat de **Stroom** gestadigh om de **Noord** liep. **Stroom**
 Teghen de middagh liep de windt **Z. W.** ten **Z.** daer mede wy 't
 overleyden/ende kregghen op den avondt de **Caep N. O.** van ons.
 De **Vice-Admirael** ende **Schout** by nacht als **Ghecommitteerde/**
 van wegen de **Heer Admirael/** tot de examinatie van **Mr. Jacob/**
Barbier op 't **Schip Mauritio/** hebben met vriendlijcke ende schoone
 woorden den selven tot bywillige behydemisse gesocht te induceren/
 maet soo hy alles obstinatelijck ontkende/ zijn sy tot de torture ge-
 komen/ ende hebbē hem ses vande swaerste kamers aen sijn naeck-
 te lijf doen hangen/daer van hy so weynigh werck maecte/dat hy
 de **Heeren** stoutelijck aenspeide / dat sy met hem souden handelen so
 als sy 't verstonden. Hier door dachten de **Heeren** datter eenighe
Duyvelsche konsten onder moesten schuylen/ ende belasten hem
 naeck te ontkleeden/ ende vonden alsdoen op sijn borst in een sac-
 ken

1623
October.

ken hangen een Slangen-bel/met een Slangen-tongh. De Heeren hebben hem naerstigh doen bewaren/ende desen dagh de saecke daer by laten beruften.

Den 13's morgens laghen alle de schepen vande Plote ontrent anderhalf miyl by S. Cabo Lopes gheanckert/uptghesondert het schip Amsterdam/dat by abonture in een dwers-stroom gheraecte was/so dat het de plaetse/daer de andere schepen gheset hadden/niet heeft kunnen beseplen. De Vice-Admirael siende dat het schip Amsterdam dooz de stilte hoe langhs hoe meer verlooze/ende dat het binnen korten tijd upt het gesicht soude raken/heeft sijn ancker gewonden / ende is vooz de wind met de andere schepen nae de Heer Admirael toe-gelooopen/ so dat wy ten derde male op de Reede van de Capo Lopes ten ancker gekomen zijn.

Den 14 hebben wy dooz contrarie wind niet kunnen onderseyl gaen.

Den 15 is in den Raed goet gebonden/dat men soude onderseyl gaen soo haest de wind dienen wilde/ om West/ ofte Zuidelyster als West aen te gaen.

Den 16 was de wind Z. W. daerom wy bleven legghen. De Vice-Admirael ende Schout by nacht zijn desen dagh weder be-sigh geweest/ om de examinatie met Mr. Jacob barbier op 't schip Mauritio te eyndigen: als dese boben op de Compange ghevangen sittende/by den Proboost ontsloten wert/die hem beneden soude brengen / is hy niet beyde de armen gestoten van de Compange in zee ghespronghen/ van meeninge om hem selven te verdrincken/maer een Trompetter van 't selve schip is hem datelijck nae ghespronghen/die terstont sijn best dede om de vooz Mr. Jacob niet ghewelt boben water te houden/dan ten soude niet gheholpen hebben/want Mr. Jacob niet doende als water inswelgen/socht den trompetter te belemmeren/om niet hem te gelijc te gronde te gaen/ten waer noch een ander toegesprongen hadde/die doen beyde hem soo langhe boben water hielden/tot dat de chaloupe haer is komen halen: tot sijn selven ghekomen zijnde / heeft hy bukten pijn bewillighliick bekent / dat hy Mr. Jacob Degeer/gheboren te Nieuwen/van spaensche Ouders/ende Licentiaet in de Neder sne/leffen personen deser Plote niet wille ende vooz-bedachte raed/dooz ooz sake

sake dat sy in haer sieckte hem wat te lastigh vielen/ende hy in korten tijd daer van begeerde ontslaghen te wesen/ van 't leven berooft heeft/ende dat hy soo haest hy eenige triestelijcke cure soude betoont hebben/ aen de Heer Admirael de Casel van de Egypt soude versocht hebben/ende soo verre het selve hem afgeslagen wierdt/ dat hy alle middel soude aengheleydt hebben/om de Heer Admirael/ Vice-Admirael/ ende de andere voornaemste Officieren/ die hem hier in souden tegen geweest zijn/ te vergeven. Hy verklaerde oock/ dat hy al voor langhe van sin was geweest met de Duyvel in compact te treden/maer dat de Duyvel hem noyt heeft wil verschijnen/wat moeyte hy daer oock toe ghegaen heeft/ende dat hy noch een-mael/ gedurende sijn gebanckenisse/ ghepooght heeft hem siben het leven te benemen/ ende dat dooz een kussen op sijn mondt te legghen/om hem selven te smoozen/maer dat het hem misluckt was. Hy werde noch ghesuspecteert van andere sware seften/maer de Heeren vonden goet om sijn groote swackheydt/ dat men het met dese sijn vzwwillighe bekentenisse soude laten berusten.

Den 17 is hy den Raet / die overmits de sware sieckte van de Heer Admirael op 't schip Delf vergadert was / sententie gheprononceert tegens Mr. Jacob Degeer.

Den 18 zijn wy met een Zuyden windt onder seyl ghegaen. Dese morgen is de voorz. Mr. Jacob met een hyle op 't schip Mauritius onthalt. 's Nachts hadden wy een-doorgaende kockte uit den Zuyden.

Schenck
van Cabo
Lopra:

Den 20 's morgens hadden wy 't Eylant S. Thome in't gesicht. Om datter om dese tijdt wepnich apparentie was/ om het Eylant Annabon te beseplen/ende groote byse was/ dat de scheurbuyck/die in alle schepen ontsteken was/ lichtelijck de over-handt soude nemen/ so werd hy de Heer Admirael goed gebonden/ dat het Nachts / ende twee Chaloupen aen Isla de Rolles soude varen/een Eylantdecken legghende aen de Z. W. hoek van S. Thome/om nae een goede recde voor de schepen uit te sien / en te bernemen/ of daer so-danige quantiteyt Orangie-Appelen te bekomen was/als wy tot verbersinghe vande Blote van noode hadden.

Den 21 hadden wy de slaggh-boegen tegen / so datter niet seplen riet g'abancee. t werd.

October.

't Jacht
met 2 cha-
loupen
lopen aē
Jla de
Kolles.

Den 22 is de Vice-Admirael met het Jacht/ ende twee Chaloupen na Jla de Kolles gegaen/lopende tusschen Jla de Kolles ende S. Thoma doo? / om nae een goede reede voo? de schepen upt te sien. De schepen laghen ondertusschen op de lpe/ wachtende na het bestemde teken/dat een van de Chaloupen met een vlagge soude af komen/om haer op de Reede te leyden/ maer en vernamet niet voo? op den avond/doen men het Jacht ende de twee Chaloupen achter Jla de Kolles sagh uptkomen/hebbende Jla de Kolles achter om gepasseert/die de schepen doen intwachten.

Den 23 heeft de Heer Admirael upt de Vice-Admirael verstaen/ 'tgeen hem op gisteren wederbaren is/dat sy aen Jla de Kolles geweest hadden/maer seer weynich Appelen bevonden / doo? dien het te laet in 't jaer was/dat sy onder Jla de Kolles 7/6/5/4 en een half vadem water bevonden hadden/ maer klippighe grond ende quaed om te ankeren/ waerom voo? de Blote ongheraden dacht te wesen aldaer te setten/ doo? diender gantsch gheen verberschinghe te bekomen was. De Heer Admirael de sake verstaen hebbende (de wind contrarie zijnde om Annabon aen te doen)/heeft de Predikant belast een predikatie voo? 't volck te doen/ende haer te bermanen/om God den Heer de saecke te bevelen/ende hem te bidden dat hy haer in ghesontheyt wilde bewaren / ende een goet succes op de voyagie verleen/alsoo alle mogelijcke naerstigheyd om eenige verbersch-plaetse aen te doen/bp de Overheyd ghebruyckt was. Van daegh hebben wy ons kours om de West ghestelt/ om in de Zupd-Ooste winden te geraken.

Den 25 's nachts hebben wy wederom ghewent om niet op S. Thome te vervallen. 's Avonds lagh Jla de Kolles O. Z. O. van ons vier mylen.

Den 26 ende 27 deden wy ons devoy?/om de Zupdt te krijghen.

Den 28 avanceerden wy al om de Zupdt/ also ons de slaggh-boegen vozerlijck waren.

Den 29 naer de middagh sagen wy 't Eplant Annabon W. ten Z. thien mislen van ons. Het is grootelijck te verwonderen/ dat doen wy alle middelen aenwenden om Annabon te beseplen / wy gantschelijck niet konden effectueren / ende dat wy/ doen alle hope om het selve te krijghen/verlooren was/ teghen wil ende danck in 't gesichte

gesichte van 't selve Epland geraeckt zijn waeromme by den Kaart geresolveert werd/ datmen soude de kours na het selve eplant stellen om aldaer 3 of 4 daghen te blijven legghen/ om de Blote van water/ ende Orangie-Appelen te voorszien / alsoo men ooghen-schijnlijck merckte / dat Godt de Heere ons daer ter plaetse als metter hande wilde ledden / om de Blote van het aenstaende perijckel / het welck haer dooz de scheur-bupck over 't hooft hingh/ te beghyden / ende te verlossen.

Den 30's nachts zijn de meeste schepen op de Kreede van Anna-
bon gearriveert.

Komen
aen an-
nabon.

Den 31 met den daghe is Cornelis Jacobsz ende de Jiscael dooz last van de Heer Admirael aen land ghegaen/ die met een vree-baen ontfangen werden/ende accordeerden met de Gouverneur genaemt Antonio Nunes de Matos/ dat men met de inwoonders in vrient-
schap soude mogen handelen/ende so veel water/ende appelen halen als wy selver begeerden/ ende dat wy ooc soldaten tot onser defensie aen de water-plaetse mochten brengen/sonder dat sy eenige overlast ofte schade aen de inwoonders souden doen. Ondertusschen zijn alle de ander schepen op de Kreede ghekomen/ ende heeft doe de Heer Admirael ('t rappoozt van landt verstaen zijnde) gheordineert / dat de Schout by nacht met 100 Soldaten/ ende alle de Boords aen de water-plaetse soude gaen/ om aldaer volkomen orde te stellen/ dat de Boords het water sonder perijckel mochten in nemen. De Vice-Admirael was ondertusschen aen land by den Gouverneur gegaen/ doch sonder Soldaten/ om dat de Gouverneur sulcx in gheenderley wijze en wilde consenteren / ende selde aldaer orde om met de inwoonders te handelen/ 'twelck desen dagh niet wel heeft konnen geschieden / om dat de inwoonders met haer vee Boschwaert in gheblucht waren. De Chaloupen quamen op den avondt wederom/ brengende water/ende menichte van Appelen.

Den 1 November zijn wy aen landt vooz zout ontrent 40 Vers-
kens/ende eenige Hoenderen geruplt. Novemb.

Den 2 en 3 hebbē wy noch doende geweest om water en Appels te halē/en met de inwoonders te ruplen. De Vice-Admirael is van dage met meer andere Officiers aen lant geweest/ vereerende aen de Gouverneur een present waerdig ontrent 300 gulden/waer mede de

Gouver-

1623.

Novemb.

Gouverneur seer qualijck ghecontenteert was / ende om dat ons volck de swarten aen de water-plaets eenige oberlast gedaen hadden met de hoenderen/ende andersins te rooben/soo scheelde het seer wepnigh/oft hy soude de Vice-Admirael ende de andere Officieren al t saem aen lant vast gehouden hebben/ dan also sy op sijn woort haer vertrout hadden / was hy te vreden dat sy soudent vertrecken/ haer waerschouwende dat sy voortaan haer vbandt soo lichtelijck niet soudent vertroutwen / naer dien hy middel hadde haer in't gheberghthe ghebanckelijck te houden / alwaer t dat de Blote noch eens soo veel macht hadde/ en so zijn sy noch met vrientschap vanden anderen ghescheyden. Het is groot wonder dat de Vice-Admirael en Cornelis Jacobsz met meer ander Officiere sich so stichtelijck aen lant begeben hebben/alwaer sy niet besonders te verrichten hadden/ betrouwende op het woort van de Portugese Gouverneur / die nochtans om de insolentie van ons volck aen de water-plaets (die met oogluypkinge van onse Officiers aldaer getolereert werdt) oorsaeck ghenoech hadde om haer al t samen vast te houden/ ende het playsier van aen landt te gaen/ dier te verkopen : vanden Gouverneur is te wysen / dat hy sijn woort ende belofte so trouwelijck ghehouden heeft. Aen dit Eylant zijn twee van ons volck overgelopen/ de een was een Spangiaert/ ende de ander een Griek / die beyde uyt Turckie zee-roovers inde Spaensche zee op onse schepen waren over-gekomen.

Gaen
t'zepl van
Annabon

Den 4 zijn wy met een Z. ten W. wint van Annabon t'zepl gegaen. Annabon is een Eylant / leggende op de hooghte van 1 en een derdendeel graed/ by Z. den Equinoctiael/ (te wete het Noorteynde/ alwaer de reede ende het doorp is) groot ontrent 6 mijlen in't ronde : het is heel hoogh landt/ ende bewoont van swarten/ die ontrent 150 in t'ghetal zijn/ behalven vrouwen ende kinderen/ die het getal vande mannen verre excederen. De inwoonders zijn onder subiectie der Portugesen/ ende hoe wel daer ordinaris niet meer als 2 oft 3 Portugesen op het Eylant zijn/ diese gouverneren/ soo houden sy nochtans de selve in suetke onderdanigheydt / dat het te verwonderen is/ endeso daer niemant is die misdoet/ die wordt strack naer het Eylant S. Thome verlonde/ 'twelck de meeste straffe is die sy de swarten aendoen/ ende daer sy oock meest vooz vreesen.

Het

Het Eplandt is seer overbloedigh ende vruchtbaer van Fruyten/ als Bananas/ Ananassas/ Coquos/ Tamarindas/ Supcker-riet ende Patatas/maer het principaelste/ende 't geene de schepen/ daer komende/meest van doen hebben om te ververschen/ zijn Orange-Appelen/ die aldaer in soo grooter abundantie vallen/ dat wy in de 4 dagen tijds/ die wy hier lagen/over de 200000 Appelen aen boort gekregen hebben/sonder die gene die aen land van 't volck gegeten ende vernielt zijn/ende noch waren/nae 't segghen van de Gouverneur/de meeste Appelen by verscheyden schepen gehaelt: de Appelen zijn goet van smaeck/ niet heel supz noch heel soet/ ende zijn groot/wol van sap/jae daer zijnder die dyp bierendeel pont weghen/ende een mutsken sap in hebben: daer zijn oock soete Appelen/ dan niee soo veel/die van de inwoonders in waerden gehouden worden: men vindse 't gheheele jaer dooz/maer zijn in de eene tijdt bequamer om te dueren als de ander/want sy te dese tijt volle rijp waren/ende ons met groote hoopen af-bedorven. Amoenen vintmer oock/maer wepnich: daer is oock Vee/als Ossen/Koepen/Bocken/ende menichte van Vercens/die de swarten booz zont aen ons verruyden. Oock is aen de 2. 3de van het Eplandt een schoone water-plaets/ daer het water in een valeye ynt het geberghte komt loopen/ die met veel appel-boomen ende fruyt-boomen vertiert is: alhier wort het water ghehaelt niet sonder groote moeyte/ om te barminghe/ ende de swarten hebben oock een bozstweeringhe van steen op den ander gheleypd/waer mede sy het landen ten deele konnen beletten. De reede is aende Noort-Oost-3de van 't Eplandt/ alwaer men het sedt op 7/ 10/ 13/ 16/ etc. vademen schoone zand-gront/dicht onder 't land/recht over een Bozp/ daer die van 't land een steene bozst-weeringe hebben/ daer ynt sy eenighe defensie konnen doen/ als men teghen haer danck wil landen/maer alser groot geweldt komt/ verlaten sy haer huplen die van hout ende stroo ghemaeckt zijn/ende begeben hen in 't gheberghte/daer sy eenige trenchen hebben: sy zijn wel boozsien van musquetten ende ander geweer/ ende daer zijnder oock eenige die daer wel mede konnen omgaen: oock wasser Catoen op het Eplant/het meeste datter valt/twelck de swarten plocken/ende schoon gemaect zijnde/nae Portugalsenden/daer zijn oock eenige Chibet-katten/die in 't wild in t

1623.
Novemb.

gheberghte loopen / waer van sy de Chiver vergaderen/dan heeft niet veel te beduyden. Het volck gaet heel armelijck ghekleedt / de vrouwen gaen niet het hooft / ende boven-lijf gantsch naeckt / ende beneden de Borsien tot op de knien hebben sy een doeck / die sy om haer lijf winden. Alle Neerlandsche schepen / die dit Epland Annabon om te ververschen aendoen / moeten seer voorszichtigelijck met dit volck handelen / ende op sulcke conditie met haer tracteren/dat sy haer engen volck in geen perijckel stellen / oft op der swarten beloften behoeven te verroutwen: sy moeten oock op haer defensie zijn / oft het gheschiede dat de Swarten boven haere beloften niet attenteerden: want verscheide schepen / om dat sy op der swarten beloften te seer staen bleven/groote ongelucken over-gekomen zijn.

Den 5/6/7 ende 8 was de wind Zuidelijck/de kours om de West.

Den 9 en 10 Oostelijck de wind / en seilden al om de West.

Den 11 ende 12 kregghen wy de generale Oostelijcke wint. Wy waren doen ontrent 90 mylen by Westen Annabon / op de hooghte van drie graden.

Den 20's avonds is het schip Amsterdam een ongheluck over-gekomen: de jongers speelden en stommelden met den ander/ ende zijn soo al stommelende teghen Scheeps-boort aenghelopen/ ende drie te gelijk/de een den ander vast houdende / over-wichtig geraeckt/ ende bukten boort gheballen. Wy setten de Chaloupe upt/ die een van haer berghde: de ander twee zijn verdroncken.

Den 22 boort den daghe is de Barque 't Schip Mauritius rechte voor de boegh geraeckt/ soo dat de boegh-spiet van Mauritio tusschen de Besaen-masten vande Barque inquamen. Mauritius raekte sijn gallioen schadeloos / ende sijn voor-seplen werden ghescheurt / ende de Barque raekte een van sijn besaens-masten quijt/ ende soo het dagh wert / hebben de Boorts ende Chaloupen van de Schepen haer van malkander geboucheert.

Den 25 op de middagh de hooghte 16 en een vierendeel graden/ ende verlepden doen onse Compassen op thien graden Noort-oosteringhe.

Den 29 hadden de hooghte 19 en een half graet/ ende lengte van de Eplanden van Marten Vaes. Den Raed by de Heer Admiraal beroepen zijnde/ werdt goet ghebonden datmen de kours tot aen de

Tropi-

Tropieum Capricorni **W. Z. W.** soude aenstellen. **Wp** bevonden desen avondt 13 graden **Noort-oosteringe**.

Novemb.

Den 2 December hadden de hooghte 20 en twee derdendeel graden. Om dat de bestecken der **Strier-lieden** ofte tusschen de **Eplanden** van **Warten** **Daes** dooz/ ofte nae by liepen/ en w p met een **W. Z. W.** gangh de **Eplanden** niet in 't ghesicht kregen/ staet vast te presumeren dat w p met de **Vloot** by **Westen** de selve **Eplanden** gepasseert zijn.

Decemb.

Den 3 kregen w p een schip in 't gesicht/ dat w p lange te vergeefs na jaeghden.

Den 12/ 13/ 14/ 15/ 16 ende **17** hadden vele stilten op de hooghte van ontrent de 30 graden/soo dat w p weynigh vertierden.

Den 18 op de hooghte van 31 en een half graden/ het landt ontrent 120 mijlen **West** van ons zijnde/ werdt besloten/ dat men **Z. W.** soude aengaen/ ende de compassen verlegghen op 18 graden **Noort-oosteringhe**. Van daegh/ in 't oversien van de bestecken der **Strier-lieden**/ bevondmen dat eenighe 60/ eenige 100/ 110/ 130/ 150/ 160 ende 180 mijlen het landt **West** van haer hadden: De oorsaeck van dese seer groote differentie is/ om dat w p sint ons vertreck van **Annabon** meest **W.** ten **Z. W. Z.** ende **Z. W.** ten **Z.** gheseylt hadden/ende dat eenighe **Strier-lieden** haer cours vast stellende/ de selve tot haer bekomen hooghte verlenghen/ sonder regart te nemen op haer geseplde mijlen/ waer upt volget/ dat met so een flaeuwe cours een klepne differentie van hoogte groot verschil van mijlen causeert/ maer die al van haer hoogte en gheseylde mijlen vast stellen/ zijn dese faute niet onderwoypen. Op den avondt op de selve hooghte bevonden de **Noort-oosteringe** van 19 graden.

Den 19/ 20/ 21/ ende **22** was de windt upt de **Noordelijcker** handt.

Den 23 veranderde de windt/ ende kregghen harde koelte/ met donder ende bliem.

Den 24 dreeven w p in calmte.

Den 25 's nachts de windt upt den **Noorden**/ dan hy draende om de west/ tot dat hy **W. Z.** ende **Z. Z. W.** was. 's Avonts dreeven in calmte/ende bevonden aen des **Sons** onderganch 21 graden **Noort-oosteringhe**.

1623.
Decemb.

Den 26's morgens de windt Noozdelijck / maer hy dzaepde om als op gisteren / soo dat wy in de windt kregen.

Den 27 was de windt wederom Noozdelijck / maer hy dzaepde om / als de voorleden dagen.

Den 28 de wint Z. Z. W. ende Z. W. de cours om de Z.

Den 29 dzeven wy den gantschen dagh in calmte / ende hadden op de middagh de hooghte van 38 graden. In de vooz-nacht kregen de windt upt den Noozden / die teghen den dagh West liep met stozm.

Den 30's avonts liep de windt Zuiden / waer mede wy 't wendden / maer soo wy geen vperen van de ander Schepen konden sien / meenden wy dat de ander schepen om de Oost bleven houden / ende het wendden niet ghesien hadden / daerom wy 't weder om de Oost ledden.

1624. Den 31 misten wy 3 Schepen / Orangien / de Hope / ende de Gysfioen / die wy achten om de West van ons te wesen.

Januarius Den 1 Januarius heeft de Heer Admirael aen peder back een een kanne Spaensche Wijn tot een Nieuwe-Jaer laten geven.

Den 2 een stozm upt den Z. W.

Den 3 de windt W. Z. W. ende kregghen op de middagh de hooghte 42 en een vierendeel graden.

Den 4 bevonden wy 22 graden Noox-oofferinghe / ende hadden de windt upt den W. in de vooz-nacht een bliegende stozm upt den N. en te middernacht upt den W. N. W.

Den 5 was de windt vooz de middagh N. W. ende na de middagh Z. W. de stozm continuerende. Wy sagghen daegghlijcks veel quallen ende steen-kroos drijven / daer dooz wy vermoeden / als ooc upt de menighte van 't Ohevoghelte / dat wy niet wijdt van Landt waren.

Den 6's middaeghs bevonden de hooghte van 44 graden en 40 minuten / ende waren doen Oostelicker als de Caep S. Jorge 20½ graden. Dese Caep leydt op de Custe van Brasil op de hoogte van ontrent 47 graden. Alhier sagen wy groote menighte van Meeruwen / en veel steen-kroos drijven / waer upt wy concludeerden dat Terra Australis niet wijs van ons was / hoe wel wy het selve niet sien konden.

Den 7 ende 8 was de windt Zuydelijck/ de cours om de West.

Den 9 heeftmen om de koude aen peder. Van een pinnelken Brandewijn beginnen wpt te deelen/ende hadden op de middagh de hooghte 44 en een derdedeel graden.

Den 10/11/12/13/14/15 ende 16 was de wint meest zuydelijck/ somwijlen wat van den Oosten / somwijlen wat van den Westen.

Den 17 op de middagh de hooghte van 45 graden / de wint wpt de Noordelijcker handt.

Den 18 bevonden de afwijckings 15 graden Noort-cofteringe/ en wierpen grondt op 70 bademen/walige grondt niet swart zant vermenght/sonder dat wpt het landt sien konden : het luchtjen was wpt de Noordelijcker handt.

Den 19 's avonts in de schemeringe sagghen wpt dat de zee haer tot verscheyde steden root verchoonde/als of sy met bloet gheverft waer.

Den 20 bevonden wpt/dat wpt de roodicheyt/die op gister avont in zee ghesien was / niet anders was als een onepnlicke menichte klepne roode kreeftkens/sao dat de zee door de heelheyt root schieen te wesen : de wint was N. O.

Den 21 ten storm wpt den Z. W. de cours om de Oost/ ende tegen de nacht wpt den Z : Waer mede wpt 't overleypden.

Den 22 ende 23 was de windt Noordelijck.

Den 24 ende 25 variable wint.

Den 26 op de middagh de hooghte 51 graden ende 10 minuten. Tegen den avondt de wint seer sterck wpt den Z. W. met sulcken koude/dat een/die om sijn dieverpe vast sat / beyde sijn beenen ver-voren.

Den 27 continueerde het tempeest tot op den avondt/ doen de windt bestont af te nemen.

Den 28 misten wpt de Barque / die wpt sint niet weder ghesien hebben : daer waren op 18 mannen/daer onder 3 Portugesen/ende was van virtualie sober versien. 's Avonts kregen wpt het koeltje wpt de Noordelijcker handt. Wpt verstonden naemaels dat dese Barque te vergeefs gesocht hebbende om weder by de Schepen te komen/zijn cours na Hollandt gestelt hadde : dan gebreck hebben de van water/was eerst nae Rio de Plata gheseylt/en de Rivier soo

1624.
Ianuarius

hooch op-gheloopen / dat sy het versch water schepten / van daer waren sy met groote nuserie tot onder Engelandt geraeckt / alwaer sy van een Dupn-kercker teghen strant aen ghejaeght werden / en zijn soo noch eyndlijck behouden over-gekomen.

Den 29 de hooghte 52 graden : na de middagh een lustige koelte upt den Z. Z. O.

Den 30 hadden de hooghte 52 graden en een half / ende wierpen gront op 55 bademen : wy dzeben desen dagh meest in kalmte.

Den 31 hadden wy de windt upt den O. N. O. die teghen de nacht wacker begoft op te koelen.

February.

Sie Ter-
ra del
Fuego.

Den 1 februarius met den daghe saghen wy 't lant Z. Z. W. van ons legghen ontrent 5 mylen : het was de Caep de Pennas / hem vertoonende niet hooghe bergghen boven met sneeu bedeckt : Wy wierpen gront op 52 bademen / ende stelden ons cours met de N. O. windt / Z. O. ende Z. O. ten Z. aen. Om upt onse seylagie te willen besluypen oft de Straet van Le Maire ten aensien van het Eylant Annabon wel inde Caerte gelept is / dat is onmogelijck / om dat vele Stier-lieden sulcks voor een ghebruyck hebben / dat so wanneer sy met haer besteck aen lant komen / ende geen tekenen van lant sien / dat sy alsdan naeu de helft van haer ge-seylde mylen in de Caert boort stellen / ende ter contrarie haer ghe-seylde mylen wel dobbel in de Caerte stellen / als sy verre van lant zijn / en het landt nae by vermoeden : Want op de hooghte van 31 en een half graden verscheelden de bestecken der Stier-lieden seer veel / gelijk als doen gheannoteert hebbe / ende alhier quamen sy meest weder over een / hoe wel ondertusschen noch wel 400 mylen sonder landt te sien / ge-seylt waren. Van goede Stier-lieden betrouwen op haer konst en ervarenhepdt / wetende dat de Caerte soo wel als haer besteck kan faute onderworpen zijn.

Om dat onse instructie niet toe liet / dat wy Noordelicker als Rio de Plata de kust van Brasil soudent aendoen / soo hebben wy de hooghte van Rio de Plata bekomen hebbende / alle blijft aengewent om de kust van Brasil aen boort te kryghen / maer wy zijn door de Z. W. winden so verre om de Cost geraeckt / als verhaelt is. Daerom / die hier nae de Strate van Le Maire sal willen be-seylen / die sal sijn best doen om hoe eerder / hoe liever de Cust van Brasil

Brasil in 't gesicht te loopen/ ende langhs de selve sijn cours stellen/ daer hy bukten twijffel beter winden ontmoeten sal.

Den 2 met den daghe verbielen wy vooz de mont van de Straet Le Maire/ die in een dijs lach/ so dat wy geen doorgangh sien konden/ ofte vermoed souden hebben/ maer de Stier-man van de Gendzacht/ Valentijn Jansz/ die Anno 1619 in Januario met de Spaensche Caravellen alhier geweest was/ kende de Straet upt de bergen/ die aen de West-zyde van de mondt legghen/ ende hiel dragende met het Schip de Gendzacht/ om de Straet in te seplen. De mondt van de Straet is seer kennelijk/ dooz dien het Oost-landt bande Straet/ Staten-land genaemt/ hoogh/ heubeligh/ ende hacheligh is/ ende op het West-land/ Mauritijs-landt ghenoeemt/ vertoonon haer ettelijke ronde heubelen/ dicht aen de strand ghelegen. Aen de ingangh van de Straet komende/ sagen wy 2 schepen in de Baep leggen/ (naemaels Verschooz Baep genoemt) die ter stont sepl maeckten om by ons te komen/ ende so de wind seer Oostelijck liep/ ende de stroom ons gheweldigh inne-waert aen sette naer het West-landt toe/ was de Heer Admirael seer twijffelachtigh/ oft hy met de Vlote in Valentijns Baep/ in de Straet Le Maire/ soude ten ancker komen/ dooz dien het een lager wal was/ ofte niet/ maer so wy na de Baep (die/ van by Noozden af te rekenen/ tusschen de tweede ende derde hoek aen de West-zyde van de Straet leyd) toehielden/ om de gelegentheyd te besichtigen/ ende wy een schip daer in sagen geanckert leggen/ heeft de Heer Admirael na de Baep laten toe houden/ ende so wy nu al gereed waren om het ancker bukten de Baep te laten vallen/ sagen wy een Chaloupe upt de Baep nae ons toe komen roepen/ ons wenckende ende toe-raepende/ dat wy daer niet souden setten/ waerom wy strack wenderen/ seplende met groot geluck boven de Zuid-punt bande Baep/ daer wy noch 15 bademen rufsighe gront wierpen. Van hier zijn wy midden in de Straet gheloopen/ daer wy met den anderen wachten nae de twee Schepen/ die wy bukten de Straet ghesien hadden/ die teghen de middagh by ons quamen/ ende waren de schepen Orangien ende de Hope/ soo datter niemant ghemist wert als de Griffioen/ die in de vooz Valentijns Baep gheset lagh/ ende de Barque/ ende om dat wy dachten dat de Griffioen met dese windt niet konde onder sepl

gaen/

gaen/ hebben wy onse repse ver vordert / ende zijn de Straet gepas-
seert. Het was de voormiddagh soo d'nsigh ende morrigh/ dat wy/
in't midden van de Straet wesende/ aen geen van beyde de zijden
het lant konden bekenen/daerom wy oock weynigh vande ghele-
genheyt vande Straet weten te schryven. Op de middagh/ doen
de Zuid-hoek van het Oost-lant van de Straet **O** van ons was/
kregen wy de hooghte van 55 graden ende 20 minuten. De **N. O.**
wint continueerde tot middernacht/ doen hy **N. Z. W.** liep. Vele
sullen grootelijks verwondert zijn dat wy in onse seplage van Hol-
lant nae de Strate van **Le Maire** maenden van doen hebben ge-
hadt/ende daeromme achten soodanige vaert by na onbepelick
te zijn/maer men sal recht contrarie bevinden (soo men alles wel in-
siet) dat dese vaert seer facil en licht is / als sy op bequame tijdt aen-
gevangen wordt. Want de Spaensche Caravellen die dese Straet
in't Jaer 1620 besepden/ schepden eerst van Lisbona inde maendt
van October/en niet tegenstaende haer lange verlet in Rio Janero
arriveerden aldaer in Febrero: maer de oorsaeck dat wy so lange
en moepelijke repse hebben ghehadt / is gheweest dat wy te v'oegh-
upt Hollandt ghesep't waren / en op een onbequame tijdt om den
Equinoctiael te passeren. Soo dat die gene die namaels daer moch-
ten na toe gaen/ moeten letten en acht geven / dat sy niet vooz't leste
van Octob're ofte Novemb're de Linie passeeren / ende soo sullen sy
met hulpe vande Noordlijke winden/die aldan tusschen de Tropi-
cos regneren/een korte en spoedige repse doen.

Den 3 was de windt **N. W.** : op de middagh de hooghte 56 gra-
den : op de na-middagh calm-stil/als wanneer **J. W.** Verschoor/
Schout by nacht /den Heer Admirael gherappoortert heeft 't gheen
hem met de Schepen Orangien / de Hope ende Griffioen/ sint den
laetsten December gherescontreert was : dat sy op de hooghte van
54 graden het landt aenghebaen hadden / ende den 30 Januarij de
Strate in-sep'den/maer dat sy door de geweldige stroom / die haer
tegen quam/belet werden de Strate te passeeren/dat sy den volgen-
den nacht by gehouden/ende den lesten Januarij de Baepen aen de
West-zijde vande Strate besocht / maer gheen bequame Anker-
gront gevonden hadden: dat sy daegs daer aen 't schip de Griffioen
met de Chaloupe van 't schip Orangien naer Valentijns Baep ge-
sonden

sonden hadden/daer wy het op gisteren hadden sien gheset legghen/ om te vernemen of de Blote daer oock getweest ware/ende de ander schepen daer van te vertwittighen/ die mede in de selve Baep meenden te setten/ by aldien daer goede ancker-gront was / ende dat sy onderrusschen met de twee Schepen/Orangien ende de Hope/ buyten de Straet in Verschooys Baep waren ten ancker ghekomen/ daer speens met de Chaloup aen landt gheweest waren/ om te sien wat gelegentheyt daer was. Sy warē in een rivierken/ 't welck sy ontrent de schepen saghen / ingheroept/daer sy een seer goede reede voor klepne Schepen bonden / die aldaer voor alle winden beschut konden leggen/maer groote schepen en souden haer om de ondiepte aldaer niet kunnen berghen. Sy hadden met de intwoonders ghehandelt/ende eenige Kobbe-vollen geruylt/maer hadden gheen verschinge of beesten kunnen bekomen. Alhier leggende/ vinghen sy met hoecken so veel Visch/van gedaente ende smaect als Schelvis/ als sy selver begeerden. Maer alsoo sy inde selve Baep voor een Oostelijcke windt niet wel beschut lagen/ ende de Zee grof aen schoot/hadden sy haer ghespoet/ om van daer te gheraken/al eer sy ons in 't gesicht hadden ghekrege. Het was den gantschen nacht calm-stil.

Den 4 een mop koeltjen upt de Z. Z. O. ende Zuyt Oost.

Den 5 was de windt W. Z. W. met groote kaken/ haghel ende regen.

Den 6 met den dage sagen wy de Caep de Hoorn N. N. W. drie mislen van ons/ende om dat wy een stijve W. Z. W. windt hadden/daer mede wy niet boven 't lant konden seplen/hebben wy 't om de Z. gewent.

Sien
Caep de
Hoorn.

Den 7 's mooghens liep de wint N. N. W. ende na de middagh N. N. O. ende N. O. de koelte al eben sterck continuerende. Op de na-middagh wierp het de Vice-Admirael op de Ip / ende hiewt sijn Gallioen af buyten de woelingh / gelijk 't Schip Amsterdam/ ende meer anderen al van te boren ghedaen hadden. In de nacht kregen wy soo subpten storm upt den Westen / dat eenige Schepen haer mars-sepls verlozen.

Den 8 hadden noch al harde storm upt den Westen : op de middagh de hooghte 57 en een derdendeel graden. Wy waren seer verwondert

wondert ober dese hooghte / overmidts wy op gisteren meerder hooghte behoorden gehadt te hebben / ende wy onderrussen noch ontrent 12 mijlen om de Zuydt gheseylt waren / waeromme presu-meerden dat alhier harde stroom moeste gaen / maer oft hy om de Oost ofte West gingh / konden wy niet weten.

Den 9 continuerte de strom upt den W. N. W.

Den 10 op de middagh de hooghte 58 graden en een half / ende waren met den strom upt den W. N. W. met schoover-seyl Z. ten O. gheseylt.

Den 11 de hooghte als op gister / en hadden een hert vaerweer upt den N. W.

Den 12 hadden wy noch harde koelte upt de Westelicker hant. Op dese tijdt regneerde de honger seer in de Vloet / om dat het rant-soen van broodt en toe-spijsse niet verhooght en wert / ende de koude die onghelick grooter was als vooz desen / was oorsaeck dat de Maets seer qualick met haer toe-ghelende rantsoen haer konden behelpen / ende alsoo onse lange reyse die wy noch vooz handen hadden / ons rade tot menageren / soo konde men niet strafheyt van Justitie de moerwillighent van eenige / die anderen haer broot en rantsoen ontfalen / te desen tijde naelick in toom houden.

Den 13 was de windt meest N. W. wy kregen des nachts veel sneeu ende hagel-buynen.

Den 14 bevonden wy aen des Sons op-gang 25 graden Noort-oosteringhe / anderen hadden maer 23 ende eenige maer 21 graden / soo dat de af-wijckinge / hoe-wel de Compassen wat verscheelden / extraordinaet groot bleef / waer van wy ons niet ghenoech konden verwonderen. Wy kregen op de middagh de hooght 56 en een derde deel graden. Naer de middagh dacht de Heer Admirael den Kaet te onbieden om der Stier-lieden advijs over de Stroom te verstaen / maer soo haest de witte blagge waerde / sagen wy de Caep de Hoozn W. N. W. seven mijlen van ons / waer upt volghde dat ons de stroom geweldigh om de Oost geset hadde / hoe-wel dit verbuynen onse gissinghe was / want wy vastelick gheloofden dat de stroom volghens het schijven van Le Maire om de West gingh / waerom de meeste bestecken der Stier-lieden verre by Westen de Caep Hoozn waren.

Maer

Maer de middagh is de Vice-admirael by de Heer Admirael gekomen/proponeerende oft niet geraden was / nadien wy in 12 dagen tijts meer verachttert als geabanceert hadden/ datmen ontrent de Caep de Hoorn eenige Baeye ofte Woerde opsocht/daer de Vloete haer op een nieu van water mochten voorzorgen / waer op by de Heer Admirael/ende Vice-Admirael besloten wert/dat hy soo verre de wint teghen moezghen goet wert/ dat men het soude laten voortstaen/om dat in onbekende Baepen met soo sware Schepen op te soecken vele swarigheyt ghelegen was/ doch by soo verre de windt teghen moezghen niet veranderde/ maer staen bleef/dat men alsoan soude toe sien/ om inde eene / ofte andere Baep water ende Ballast te bekomen. Tegen den avont kregen wy de wint uyt den N.O. ende N.N.O. dan hy veranderde snachts/ ende liep N.W. ende N.N.W.

Den 15 smorgens met den dage hadden wy de Caep de Hoorn 2 mijlen W. N. W. van ons. Ons gesinne was/ dat wy niet soo een doorgaende koelte de Caep te middernacht souden hebben gepasseert / maer de stroom liep soo sterck om de Post/ dat wy hem even doot seplden/ en het middagh was/ al eer wy de Caep Hoorden van ons kregghen. In 't voorby seplen saghen wy tusschen de Caep de Hoorn/ en de naeste Caep by Westen een groot Inwijck/ die hem so wijd te landewaert op-streckte als men beoogen conde/ daer wy verhoopten datmen eenighe goede Baepen soude vinden/ ende om dat na de middagh de wint W. liep/ daer mede wy om de Z. loopende/ voorzeker beneden de Caep souden drijven/ soo heeft de Heer Admirael het Nacht voor uyt ghesonden / ende is met sijn schip tusschen beyde de Capen in gelooopen/ hoopende datmen daer een goede reede soude vinden / om de schepen den aenstaende nacht te setten/ ende dan op morgen naer een bequame plaetse uyt te sien/ daer men de Schepen van water/ ballast ende brandt-hout mocht versorgen. Wy liepen tot op 52 bademen/daer ons docht dat wy eenige goede Woerden saghen / maer alsoo het/ de nacht op handen zijnde/stille wert/ende wy gheen ghelegghentheyt saken om de aenstaende nacht te setten/hebben wy t'zeewaert gewent. In de noornacht kregghen wy een Noozdelijcke windt/ daer mede wy uyt de Baeye liepen/ ende ons cours langhs de wal stelden.

1624.

Februar.

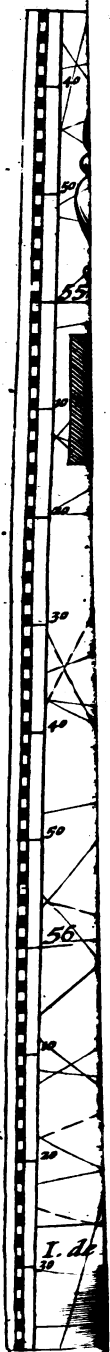
Den 16 was de wint N. N. O. tot op de middagh / doen het stil wert/ende wy de hooghte kregghen 56 graden ende 10 minuten/ de Caep de Hoorn O. van ons zijnde. Wy saghen alldoen twee Eylanden/ die ontrent 14 of 15 mijlen by Westen C. de Hoorn leggen/ in de Caerte niet bekent / en lieten een Chaloup aen de dregge legghen/ om te vernemen hoe de stroom liep / die wy bevonden om de Hoorn-west te gaen. Savonts liep de wint Zuyt-west.

Den 17 's morgens was de wint w. N. w. ghelijck hem de wal streckte. Alsoo wy de voorszeden nacht verre te ruggh gedreven waren/ende voorszeker was/ by soo verre de wint continueerde/ dat wy beneden de Caep de Hoorn souden raken/ vond de Heer Admirael goet/ dat wy ons cours na een groote Voerde souden stellen / naemaels Nassausche Voerd ghenaeemt/ ende verwachten daeromme het Jacht de Wint-hont/ om het selve te laten voorszeylen/ maer de Vice-Admirael vreesende / dat niet het tardeeren van 't Jacht den dagh soude eyndighen/ ende de Vlote beneden de gheseyde Voerde dymben/ heeft/ als wesende de voorszeyde / sijn cours recht de Voerd in gheset/ende die ontrent twee mijlen ingeseylt zijnde / sijn ancker laten vallen/ende de vlagghe laten waepen/ tot een teken datter goede ancker-gront was: De ander Schepen zijn tegen den avont mede op de reede ghekomen/ende hebben het gheset op 25 a 30 vademen kalckachtige gront.

Den 18 zijn de Capiteyns dooz ordze van de Heer Admirael na landt gheroeyt om na de ghelegentheyt van 't Lant te vernemen : sy bonden teghen ober de reede een bequame plaetse / alwaer men vooz de barninge bevijsd konde leggen/ daer men het versich water uyt het gebergte vlietende/ met enmers in de boots conde toe-repken / ende daer ballast/ ende byant-hout genoegh te bekomen was. Dit was in de derde Baep van de Zuydt te tellen / nae de naem van de Vice-Admirael/ Schapenham-Baep genoemt.

Den 19 's morgens moey weder: op de middagh ontsack subp-
telijck soo groote storm uyt den W. Z. W. dat de schepen Velf/
Orangien/ Mauritius ende de Centbracht dooz gingen/ die ter stont
ander Anckers uyt brachten/ en haer stengen dooz schoten/ ende so
bleven vast houden. De Boots ende Chaloupen die tusschen het
lant ende de schepen waren/ deden haer best om haer aen 't eenen/
ofte

Stomē in
Schapen-
hams-
Baep ten
ancker.



39
 lope 1624.
 the= Februar.

den
 on=

on=
 the=
 der=

nn/
 ren
 ten
 va=

een
 ren
 niet

19
 die
 17
 he=
 ren
 dat
 ant
 le 2
 ge-
 alle
 ael
 die
 en/
 ren
 m

en
 lte

1624.

Februar.

Item in
Schapē
hams-
Wap ten
ancker.

wer
Can
land
in d
ghe
No
strei
ren/
ben
goe
ma
het
Dij
dag
du
ghe
ten
anc
op
kal
lan
sp
bo
up
kei
ba
tel
ani
ble
lar

ofte ander schip te berghen / maer de Boot van 't Schip de Hope werd omgeslagen / dan wert met het volck met groot geluck ghesalveert. Op den abont was het goet weder.

1624.
Februar.

Den 20 op de middagh begoft het weder te stormen uyt den Westen / soo dat de Boots den gantschen na-middagh niet konden verrichten.

Den 21 is de Vice-Admirael met het Jaecht de Winthont onder seyl gegaen ende opwaert aen de Voerd in gebaren / om de gelegentheydt te besichtighen / ende te vernemen / ofter eenighe verberfchinge van beesten te bekomen ware.

Den 22 een Weste wint / en variabel weder / de een ure een storm / ende d'ander uur schoon weder : des nae-middaeghs kregghen een harde storm / soo dat een partije van ons volck aen landt moesten staen blyben. Van daegh vertoonden haer de Wilden aen de water-plaets / die met ons volck in vrientschap verkeerden.

Den 23 's morghens variabel weder / ende nae de middagheen storm uyt den Westen / soo dat het Schip den Arent 19 mannen aen landt heeft staen laten / die sijn Boot om het harde weer niet doost aen boort halen.

Den 24 doen de Boots aen landt quamen / bontmen van de 19 man van 't schip den Arent / niet meer als twee man levende / die verhaelden / hoe dat de Wilden op gister abont de resterende 17 van haer volck met haer knodsen / singhers / ende piecken omghebracht hadden / sonder dat de Wilden eenigh leet van ons volck aen ghedaen wert / 't welck sy lichtelijck hadden konnen doen / om dat het selve volck geen geweer by haer hadden. Men vont aen strant niet meer als vijf dooden / waer onder de Opper-stierman / ende 2 jongers waren : de Opper-stierman was op een breeemde wijs gemartelt / ende de jongers waren in stucken van een ghescheurt / alle de ander hadden sy met genomen / om te eten. De Heer Admirael dese tijdingh verstaende / heeft ghecommandeert dat peder boot / die aen landt voer / 8 oft 10 soldaten tot bewaringe soude mede nemen / om van de Wilden beziijdt te zijn / maer na die tijt hebben wy geen Wilden ontrent de Reede meer gesien : 's Abonts een harde storm uyt de westelijcker handt.

Den 25 booz den dagh is de wint afgenomen / ende kregghen een

koelte

1624.

Februar.

koelte uyt den N. O. ende O. N. O. met welcke wint de Vice-Admirael met het Jacht de Wint-hont by de Plote ghekomen is/ rappositerende aen de Heer Admirael 't gheen haer op de reyse wederbaren was/ dat sy vooz eerst recht toe naer de plaetse gheloopen waren/ daer men van de Heede de roock konde sien opgaen/ op de plaets in de Caert Winthonts Baep genoemt/ alwaer sy de naeste nacht hadden gheset ghelegghen/ ende dat sy 's morgens met een Chaloupe daer na toe roepende/ eenige Huttekens bonden/ alwaer de Wilden by haer quamen: dat sy van daer met het Jacht omde Oost seylende/ een groot Canael ghepasseert/ ensoo by Oosten de Caep de Hoozn vervallen waren: dat sy bukten het selve Canael achter een hoeck/ ende binnen een Eplant/ Terhaltens Eplant genoemt/ ondertusschen hadden gheset ghelegghen/ tot dat sy met de Oostelike wint weder by de Plote gecomen waren. Hy verklaerde/ dat Terra del fuego (gelijckerwijs als de Caerte sich vertoont) in veel eylanden verdeelt was / ende datmen / om inde Zuyt-zee te gheraken / Caep de Hoozn niet behoefte te passeeren/ maer datmen het selve by Zuyden latende legghen / van de Oost de Nassausche Voerd in-loopende / by westen de Caep de Hoozn kan in Zee komen / ende alsoo sich ober al veel bochten ende inhammen vertoonden/ die soo wijt te landewaert opstrecken als men be-ooghen kan/ dattet te presumeren is datter in dese Nassausche Voerde passagen zijn/ waer dooz men 't scheep in de Magellaense Straet soude konnen geraken.

Terra del fuego is meest bergh-achtig/ dan heeft ober al schoone valpen ende lustige beemden / die bebloeyt worden met schoone afwateringen/ uyt het geberghte spruytende/ ende verciert zijn met schoone krupden. Het heeft tusschen de Eylanden verscheyde goede Heeden/ daer men een Plote schepen met sekerheyt soude konnen berghen/ alwaer bequame water-plaetsen zijn/ daermen overbloet van hout om te branden/ ende steen tot ballast ghenogch bekomen kan.

't Geberghte/ 't welck uyt der zee schijnt doz ende bar te wesen/ is geheel met geboomte beset/ al te samen na het Oosten ober-hellende / om de geweldige westelike winden / die in dese contraye ordinaris domineren. De aerde van het geberghte/ daer dit geboomte

op

41
ten
ige

1624.

Februar.

ms
ren
nen
del
ide
rd
ren
a 3
de
me
go
pd
ten
len
en

tk/
vu
de
en
t
aer
en
an
an
je
ns
de
lve
ren
ge/
en
ht/
die

1624.
Februar.

40
kor
ad
ra
der
we
ple
ste
el
de
o
e
acl
no
o
de
in
gh
he
v
m
de
da
zu
ne

ne
af
sch
de
be
ba
ke

ge
de
na



F. 21

op waft/ is beenachtigh/ bol/ ende niet boven twee ofte dzy voeten diep/ twelckmen met een stock dooz de aerde/ tot op de steenachtige klippen stekende/ lichteliick onderwindet.

De Zucht in dese contreye is seer windigh/ ende veel tempeest onderwozen/ ende dat om de groote exhalatien/ die uyt de wateren rylen/ ende met groot geweld van de West om de Oost ghedreven worden/ ende om dat dese Westelicke winden ontrent Terra del Fuego/ so dapper op-koelen/ als in eenigh oort vande werelt/ ende soo subijt ende onverwacht/ ghelijck wy in de Nassausche Voerd daeghlijck zijn ghewaer geworden/ datmen naeu tijt heeft om een seyl neer te strijcken/ ende soo geweldigh/ dat de schepen booz 2 en 3 anckers/ onder een opper-wal legghende/ dooz-dreven/ ende de Boots aen't Schip vast zijnde/ omgeworpen worden; daeromme moeten die gheene die om de West willen wesen/ Terra del Fuego soo veel myden/ als eenighsins doenlijck is/ ende haer om de Zuyd begeben/ alwaer sy van de westelijcke winden ontslagen zijnde/ een Zuydelijcke windt (nae vermoeden uyt onse ondervingh) sullen ontmoeten/ die haer byten twijffel ter begeerder plaetse sal byn-ghen.

De inwoonders van Terradel Fuego zijn van natuere blanck/ als die van Europa/ ghelijck bleeck uyt een jongh kint/ twelck wy ghesien hebben/ maer sy bestrijcken haer lichaem met rootsel/ ende schilderen haer op menigerhande wyse: Eenige zijn root van aensicht/ van beenen/ armen/ handen/ ofte andere leden/ de rest van 't lichaem wit/ plackerigh/ beschildert of bestreecken hebbende: daer zijnder oock eenige die half root/ half wit zijn/ soo dat yeder op een besondere wyse geberft is. Sy zijn kloeck van persoon/ ende van leden wel gheproporzioneeret/ van groote ende stature als die van Europa. Sy dragen lanck ende dick swart hant/ om te byesselijcker te schynen/ ende hebben scherpe tanden/ als een mes. De mans gaen heel naeck/ sonder haer schamelhepdt te bedecken/ maer de vrouwen bedecken de selve met een stuccken leers/ zijn op de selve wyse gheschildert als de mans/ ende verciere haer hals met een snoerken van schelpkens of hoornkens. Eenighe/ doch weynige/ van de inwoonders hebben een Robbe-bel om haer schouderen hangen/ twelck weynigh beschutsel tegens de koude by-bringht/

1624.
Februar.

die hier extra-ordinaris groot is/soo dat het te verwonderen is/hoe sy des winters de koude kunnen upstaen. Haer huttekens oft huyskens zijn van boomen te samen gheset/beneden ront/ende boven spits toe-loopende/ tentes-gewijse/ daer eenighe openheyt ghebleven is/ om de roock wil : sy zijn binnen 2 oft 3 voeten diep inde aerd upt-geholt/ende buyten met aerde beset. In haer huttekens is niet te vinden als eenighe bieles kozkens/ daer haer vis-tuygh in is/ 't welck bestaet in eenige lijnkens ende steene vis-hoecrkens/ op onse wijze seer aerdigh ghemaect / daer sy mosselen aen hanghen/ waer mede sy soo veel vis vanghen als sy begeeren. Haer gheweere is verscheyden/eenige hebben pylen ende bogen/welcke pylen voozaen steene harpoenkens hebben die konstigh ghemaect zijn. Sy hebben oock langhe spiessen / aen de punt met een scherp beenken voozien / 't welck tanden heeft om te beter in 't vleesch te hechten/ oock knodsen ende slingers / daer sy met groot ghewelt mede kunnen werpen/ende steene messen / die scherp snyden. Sy hebben altyd haer gheweere by haer/dooz oorsaeck (nae soo veel wy upt haer ghebaer konden verstaen) dat sy continuels kriijgh voeren met een ander geslacht/eenige mylen om Cost aen de Goeree/ende ontrent Terhaltens-Eylant woonende/die upt den swarten geberft/ ende geschildert zijn / eben ghelijck de inwoonders van Schapenham's Baey ende Wintjonts Baey / upt den rooden. Haer schuytkens ofte canoes zijn waerdigh om te sien/ ende konstigh ghemaect/op de navolghende wise : Sy nemen een gheheele bast van een van de dickste boomen/ die sy so weten te buyghen/sommighe riemen upt-snydende/ende dan die weder toe-naepende / dat het ten laetsten de forme kriijght van een Venet's gondelken : dit weten sy seer aerdigh te doen/stellende de bast op houtkens/ gelijk men de schepen op stapel in Holland doet. Als nu de bast/de forme van een gondel hebbende/bestorven is/ so oberlegghen sy de bodem van vooren tot tot achteren dwers over met houtkens om de vastighejdt/ die sy weder oberleggen met basten van boomen/ ende soo herjt te samen binden. In dese schuytkens die 10/12/14/en 16 voet langh/ende ontrent 2 voet breed zijn/ kunnen 7 oft 8 mannen bequamelijck sitten/sonder dat sy vleugels daer aen hebben/ende scheppen daer mede so sterk als men met een beroepde chaloup soude kunnen roepen.

Wat

Wat aengaet den aerdt ende de natuere van dese inwoonders/
daer inne zijn sp meer de onredelijke beesten / als menschen gelijk/
want behalven dat sp menschen-bleesch raen verslinden / ende men
niet een boncrken van religie ende politie in haer bemerckt heeft / so
zijn sp soo onbeschaeint ende beestachtigh / dat sp dick haer water
een ander op 't lijf souden maecten / ten waer men haer selver ont-
weeck.

Sp verstaen haer seer weynigh van het Europische ghewepz/
denckende niet datmen met een Kapiet / veel min met een Musquet
pemannt schaden kan / maer vatten met haer handen soo licht nae de
lemmer / als nae 't ghebest. Sp zijn al t' samen boos ende schelm-
achtigh / betoonende met den eersten den vzeemdelingen niet als alle
vzienschap / ondertusschen nieuwers om denckende / als om de selve
op het onboozsienste te overballen / ende te massacrerem / ghelijck het
den 17 mannen van 't Schip den Arent weder baren is / als boven
verhaelt. Hierom sullen die gheene / die namaels de Nassausche
Boerd souden mogen aendoen / (alwaer overbloet van schoon wa-
ter / ballast ende bzandt-houdt te bekomen is / maer Dee noch Visch
heestmen ontrent Schapenham's Baep niet konnen vernemen / als
alleen mosselen / die over al in menighre zijn /) naerstigh hebben te
letten ende toe te sien / dat sp dese Wilden / wat ghebaer sp oock ma-
ken / ende hoe geckelijck sp haer aenstellen / gantsch niet en vertrou-
wen / maer ghestadigh op haer getweer letten / ende dat sp haer volck
om beesten / ofte ander verberschinghe van de inwoonders te beko-
men / die wp weten dat aldaer te landewaert in zijn / niet en pericli-
teren / gelijk anders lichtelijck soude konnen geschieden.

De indicien waer dooz wp weten dat in Terra del Fuego bee-
sten zijn / zijn dese : Men heeft op verscheppen plaetsen den dreck /
ende het gewende van beesten / ende pezericken van Stieren gesien.
Oock is de Vice-Admirael / onder Goeree met het Jacht ten an-
ker leggende / van een Soldaet / die sich wat wonder te landewaert in
begheven hadde / aengedient / dat bp hem in een groene breemde me-
nighre van beesten gesien waren.

Op den avont ontstont soo vzeesselijcken storm upt den Westen /
dat de schepen onder een opper-wal met 3 ende 4 anckers een groot
stuck dooz-dreven / waer dooz verscheppende Schepen Anckers ende

1624.
Februar.

touwen verlozen/ ende de chaloupen ende Boots schadeloos raecten / jae het waende soo vreesfelijk dat men op het schip naen staen konde. In dese storm is de boot van 't schip Orangien omgeworpen / daer acht man in verdroncken : ses werden noch van 't schip Delf geberght/ na dat sy wel anderhalf uur geswommen hadden.

Den 26 's morghens nam de storm noch meer toe/ soo dat alle de schepen genoegh te doen hadden.

Den 27 heeft de Heer Admirael / om dat de schepen in de Baep leggende/ daeghlijck in perickel stonden/ van anckers ende touwen te verliesen/ ende op een lager wal te dynen/ een schoot gheschoten/ om onder seyl te gaen : de windt was Noordelick / waer mede wy dicht langhs de West-3nde van de Boerd dachten in zee te loopen/ maer eer wy buyten quamen/ wert het doot-stil/ so dat ons de harde dyninghen / die door de voozleden stormen veroorzaect waren/ diwers na de Oost-hoek van de Boerd toelietteden/ ende by so verre de skilte noch een ure ghecontinueert hadde / souden verscheyden schepen tegen de klippen hebben gedreven/ daer geen ancker-gront was/ ende daer het soo hart barnde / dat het psselijk om sien was/ maer de koelte wackerde/ so dat wy sonder schade in zee ggheraecten. Op den abont kregen wy een storm upt den Westen/ die den gantsche nacht continueerde.

Den 28 bleef het noch soo sterck upt den W. koelen / dat wy de Mars-seyls niet konden ghebruycken.

Den 29 was de wint noch W. N. W. als op gisteren/ ende lieten het met schoover-seyl voortstaen.

Martius.

Den 1 Martius 's morghens maecten wy de Mars-seyls by/ ende doen Noordelichte de windt/ dat wy W. N. W. konden aengaen. Op de middagh de hooghte 58 graden/ ende liep doen de wint weder westelijk.

Den 2 op de middagh de hooghte 59 graden/ ende waren met een W. N. W. wint Z. Z. W. gheseylt.

Den 3 op de middagh de hooghte 59 en dyn vierendeel graden : de windt was N. W. De meeste Zee-varende personen hebben tot noch toe gheachtet / dat het wel door de Strate van Le Maire nae Chili te komen is / maer onmogelijk om van Chili ofte Peru door de Strate van Le Maire weder in de Noort-Zee / achtende dat

dat de gestadige Zupde windt inde Zupd-Zee sulcks in geenderlen wijsse toeliet/ maer de saecke is gheheel anders gelegen: Want dese Westelijke en N. W. winden betoonen dat het onghelijck lichtcr valt van Chili dooz de Strate te passeeren/ de cours nemende langs Terra del Fuego / als anders na Chili gaende wanneer men hoog om de zupd loopt/ om van de westelijke winden ontslagen te wesen.

Den 4 was de wint W. Z. W.

Den 5 kregghen wy de hooghte 58 en twee derdedeel graden : de windt W. Z. W.

Den 6 de wint W. N. W. ende N. W.

De Heer Admirael hadde groote vreesse/ dat dese W. N. W. winden/ die soo langhe achter een waepden/ wel mochten een passael-windt wesen/ want wy hoe langer hoeminder kans sagen om by Zupden Caep de Hoorn in de Zupd-Zee te gheraecken/ ende om dat wy nu daeghlijcks groote stormen/ mist ende regen kregen/ daer dooz lichtelijck de Schepen van malkanderen souden komen te gheraecken/ die/ de westelijke windt continuerende/ niet souden weten waer na toe sy haer cours soude stellen/ om by de Plote te komen/ also gheen ander plaetse by de Hoogh-Mogende Heeren Staten/ om malkander te wachten/ was gestelt/ als de Eplanden van Johan Fernando/ die sy/ in sulcken gheval/ niet souden konnen beseplen. De Heer Admirael dese swarigheden considererende/ heeft desen morgen den Raet vergadert/ ende geproponeert/ dat peder een sijn advijs soude segghen/ welke plaetse by de bequaemste achte te wesen/ om met de Plote te verwinteren/ ende waer de Schepen/ die dooz ongeval van de Plote verstecken/ malkanderen souden vinden/ by aldien de westelijke winden noch bleven continuerende. Hier op werden tot verwinter-plaetsen by den Raedt vooz-geslagen Terra del Fuego/ de Strate Magellan/ ende meer anderen : eyndlijck na veel debatten op de commoditeyten ende incommoditeyten van de vooz-gestelde plaetsen gheballen/ werdt goet-gebonden/ datmen vooz eerst noch twee maanden souden by-houden/ om te sien oft wy de selve Caep konde passeeren/ ende in de Zupd-zee geraken.

Den 7 op de middagh de hooghte 60 en een vierendeel graden : de windt was npt den W. N. W. die op den avondt soo sterck opkoelde/ dat wy het met schoover-zeplieten voorstaen,

1624.

Martius.

Den 8 was de windt variabel upt de Westelijcker hant. Wy gisten op de middagh de hooghte van 61 graden.

Den 9/10 ende 11 de wint upt den Zuyt-westen/ende Z. Z. W.

Den 12 ende 13 de wint Nooydelijck/somtijts mistigh ende regennigh weder.

Den 14's morgens misten wy het Schip Orangien/'twelck wy van daegh niet weder in 't ghesicht hebben gekregen. Op de middagh de hooghte 58 graden. Naer de middagh de wint variabel/ende inde voornacht de wint West.

Den 15/16 ende 17 de wint upt den Z. Westen/ende Z. Z. W.

Den 18/19 ende 20 de windt Z. Z. O. een doorgaende koelte. Dit was een wint die ons recht diende/en om de goede gherempert-herdt van de locht en bequaem weder / alsoo wy tot noch toe schier continueel buyghigh weder ghehadt hadden/ scheen het dat wy in een ander werelt waren.

Den 21 en 22 de wint N. N. O. Den 23 een storm upt den Z. W.

Den 24 misten wy de twee schepen Mauritius ende de David/ die wy van daegh niet weder by ons ghekreghen hebben / so dat de Plote noch seven schepen sterck bleef. Op den avont de hooghte 47 graden/ ende hadden de windt W. Z. W.

Den 25 wert inde Plote gheodzonneert/ datmen de Compassen/ die sint den 6 December voorszeden op 18 graden Nooyt-oosteringe hadden gelegen/soude verleggen op 5 graden Nooyt-oosteringe/ gelijk als die doen ter tijt in de Plote bevonden wiert. Desen middag hadden wy de hooghte 45 en een half grade/ de wint was W. N. W.

Den 26 en 27 de wint N. N. W. ende N. W.

Den 28 bevonden wy 't lant van Chili O. Z. O. van ons. Op de middagh de hooghte 42 en een sestiendeel graden. Op den avont waren wy dooz de Weste wint het lant so genaecht/dat wy niet boven een mijl daer af waren/ ende so de wint ruynde/ zyn wy 't Zee geloopt. Het lant verthoont hem twee ende dyp dobbel met rede-lijck hoogh geberghte. De Heer Admirael kranck te bedde leggende/so hy verstonk dat wy Chili vooz ons hadden/ ende even vooz de port van Chilue verballen waren/daer Swarte Cheunis in 't jaer 1603 met sulcken affectie van de inwoonders ontfanghen was/ hopen-
klaerde

Zien
t'vaste
landt
Chili.

klaerde hy wel te wenschen / dat hy in sijn instructie mocht ghelast wesen om nae Chili recht toe recht aen te gaen / dooz dien hy meer hoope hadde / dat wy aldaer / alwaer de inwoonders der Span-giaerden harde byanden zijn / yet goets souden verrichten / als ter gedestineerder plaetse / maer onse instructie / geen ander oogh-merck hebbende als de conqueste van gheheel Peru / en liet sulcks niet toe / en begeerde dat wy eerst aen de Eplanden van Johan Fernando souden verberfchen / en van daer recht toe nae Arika loopen / om de Spaensche Gallioens te vermeesteren / ende nae de in-nenninge van die plaets met hulpe van de Indianen onsen principalen aenslagh in't werck te stellen.

Den 29/30 en 31 was de wint Zuidelijck / met schoou heerlijck weder ende slecht water.

Den 1 April op de middagh de hooghte 38 en een seltendeel gra-den / ende hadden een doozgaende Z. Z. O. wint. Wy verston den dat de Vice-Admirael aen een sware sieckte te bedde lagh / so datter op dees tijdt weynich hope was dat den Admirael oft Vice-Admi-rael het leven daer souden af brengen.

Aprilis.

Den 2 ende 3 een doozgaende Z. wint.

Den 4 op den middagh saghen wy het Eplant van Juan Fer-nando W. ten N. van ons / en hadden alldoen de hooghte 33 graden en 50 minutē. Wy hielden dicht by de wint tot op den abont / doen de Heer Admirael vzele hebbende / dat wy by N. het Eplant souden dypben / het Jacht vooz wpt sont / om met de klare Mane-schijn de Reede op te soecken / en so wy na het Eplant toe-hielden / verbielen wy op de Zuyt-zyde van 't Eplant / maer so het Jacht geen teken dede van de Reede ghebonden te hebben / hebben wy t'Zee-waert gewent / ende na een ure weder ober-leggende / zijn wy een weynich vooz den dage op 30 bademen ten aneker gekomen.

Dē 5 met dē dage heeft de Heer Admirael een chaloup na lant ge-sondē / om te siē oft wy op de Reede ge set lagē / en wat verberfchinge aen lant te bekome was / die terstont wpt vele circumstantiē bevant dat dit de regte Riede niet en was / maer dat hy was het om de noort gelegē / waerom wy onder zepl gingē / en so wat noozdelijc lopende / lagē wy eē ander Baep by na eē myle wijt / wiēs puntē N. W. en Z. O. vā dē ander lagē / en om dat wy in dese Baep seer variabele wint ende

Arriberē
aen het
Eplandt
van Ju-
an Fer-
nando.

ende stiltten kregghen / hadden wy groote moeyte met bouchereen/ al eer wy de Schepen soo wijdt konden byengen/ dat wy met 60 oft 70 vademen bors grondt konden bewerpen : de Schepen hadden den gantschen dagh werck / al eer sy ontrent de Zandt-Baep quamen/ daer de groene Dalepe is.

Den 6 werdt goet ghebonden / dat peder Schip eeuwighe Driessse Kuyters ende Pallisaden souden maecten / om in ons exploicten te lande te gebruycken/ oock is de Vice-Admirael (die van sijn sieckte opgestaen was) met eenighe upt den Raedt ghecommitteert : om de Schepen te besien/ oft sy nae behoozen gheartmeert waren/ ende de Constapels te examineren/ oft de stucken op haer behoorlijke maet geladen werden.

Op den avondt is het Schip de Griffioen op de Keede by ons gekomen/ het welck wy meenden dat over een maent alhier behoorde ghearriveert te zijn/ om diestwille wy soo langhe in Schapenhams-Baep hadden geset gelegen. Het was den tweeden february twee oft dyp uren/ na dat wy de Baep in de Strate Le Maire gepasseert waren/ met een Hoorde lijcke wint upt de Baep geraecht : het hadde op de hooghte van 60 graden geweest / ende gheweldige stormen uptgestaen/ maer de Caep de Hoorn nopt in't ghesicht ghekreghen. De Capiteyn verklaerde oock / dat de selve Baep / vooz desen Valentijns Baep ghenoemt/ seer goede ancker-gront hadde / ende bequaem was om onse gheheele Flote te berghen / ende dat het toeroepen vande boot van 't Schip Orangien om niet ten ancker te komen/ tegen sijn wil ende sonder fondament geschiet was.

Den 7 van daegh roepden twee Chaloupen/ de een by Zuyden/ ende de ander by Noorden het Eplandt om / om te sien of perwers eenige verstercken schepen van de Flote gheset lagen/ dan hebben niemant vernomen. Op de naermiddagh is het Schip Orangien by ons op de Keede ghekomen/ verhalende/ dat sy/ sint sy vande Flote getweest waren/ een Maars-seyl ende Schouer-seyl dooz storm verloozen hadden/ ende dat sy onderwegen tweemaal de vasse Cust gesien hadden/ eens op de 50/ ende een tweeden-mael op de hooghte van 41 graden.

Den 8 zijn vijsf personen van 't Schip Hollandia/ om dat sy heer rynn opghebroocken/ ende de Wiijn met Galep-baetkens daer upt ghehaelt

ghehaelt hadden / ghecondemneert om ghehanghen te worden.

Den 9 de Boorts ende Chaloupen waren nu daeghlijck besigh om de Schepen van water / ballast / ende branc-hout te versozghen. Op versaghen ons oock van balcken / die tot swalpen ghezaeght werden / om vooz de Casteels te maecten / ende de Schepen boven schoot-vyp te maken vooz een Musquet.

Den 10 zijn dooz t' voozbidde van meest alle de Officierien van de Plote / de 5 ter door-berwesene persoonen van 't schip Hollandia by de Heer Admirael gepardonneert.

Den 11 hebben wy preparatie ghemaect om op morgen t'sepl te gaen. Op den avont hebben wy 't Schip de David in 't ghesicht gekregen / het welck ontrent de Zuyt-punt van de Kede geset heeft. De Capiteyn veradvteerde den Heer Admirael dat het Schip Mauritius mede by de wercke was / ende dat sy al vijs oft ses daghen ontrent het Eplant gheswozen hadden / sonder het selve dooz contrarie wint te kunnen beseplen.

Den 12 heeft de stercke Noort-Ooste wint belet / dat wy niet konden onder sepl gaen : oock heeft het Schip Mauritius / 'twelck by Zuyden het Eplant was / daer dooz de Kede niet kunnen beseplen.

Den 13 was de windt N. W. ende soo wy meenden onder sepl te gaen / is het Schip Hollandia de Eendracht vooz de boegh ghedreven / waer dooz het schip de Eendracht / by-na sijn gantsche Boeghspriet verlozen heeft / soo dat de Plote een halve dagh verlet is / maer het selve by provisie wat gerepareert zijnde / is men na de middagh onder sepl gegaen. De Eplanden van Johan Fernando zijn twee / waer van het Oostelijckste / wesende het grootste / lept op de Zuydelijcke bzeete van d'n-en-dertigh graden ende veertigh minuten / ontrent seventig duysche mpen by westen de vaste Custe van Chili / het ander / volgens het seggen vande spaensche Piloten / W. ten N. van het eerste / twintigh mpen. De Spangiaerts noemen het Oostelickste Isla de Tierra / ende het Westelickste Isla de Fuera / soo dat het een groot abups is / de klippe die in het Z. W. van het Oostelijcke Eplant lept vooz het tweede / ende het kleynste Eplant vooz Johan Fernando te nemen / daer de vooz3 Eplanden twintigh duysche mpen van den anderen verschepden leggen / ende het Westelickste Eplant mede soodanighen klippe heeft. Het grootste

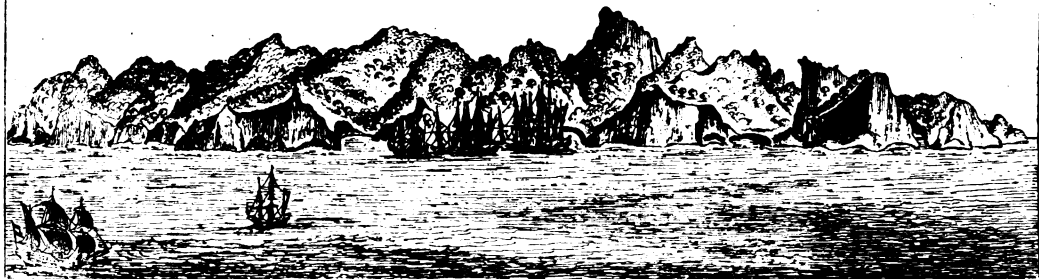
Gaen
t'sepl van
Johan
Fernando.

1624.

Aprillis.

ofte Oostelijckste Eylant/daer wy met de Blote onder hebben geset ghelegen/ is groot in sijn ombangh ontrent 6 mylen/ meest O. ende W. gestreckt 2 of derdehalf mijs langh / ende heeft sijn Reede aende N. Ooste zyde / daer eenige Dalepen zijn met klaver ende gras bewassen: de Baep heeft stepl-op-gaende grondt/ eensdeels rutsigh ende vuyl/eens deels swart zant.

Teylandt van Guan Fernando



Men heeft om de groote diepte/beel moeyten al eermen op 34 en 30 bademen een half Musquet-schoot van 't landt kan ten ancker komen/ dooz dien men by de wercke zijnde / beel variabele winden ende stilten kriecht/ soo dat wy ghenootsaecht waren ons anckers op 80 ende 90 badem te laten vallen/ ende geraeckten so met woep-ankers uyt te brengen tot op 30 bademen/daer de rechte Reede is. Naer de wint die wy in de Baep/ gheset zijnde/onderbonden hebben/ schijnt het/ datmen dit Eylantd soo wel van by Noorden/ als van by Zuiden kan beseplen / doch is secker/ datter in de Somer beter ghelegghentheyt is om dit Eylant van by Zuiden/ ende in de Winter van by Noorden aen te doen. Dit Eylantd heeft abundantie van goet water / ende is overbloedigh van alderhande vis/ die seer soet van smaek is/ ende sonder moeyten ghevangen wort/ want men laet soo haest den hoeck geen halve voet in 't water sinken/ of de visschen swemmen om strijt nae het aes / soo dat men al-leenlijck heeft op te halen. Zee-leeuwen ende Zee-robben zijn hier wet dunsden/ die by dage upter zee opkomen/ om haer in de sonne te verlustigen. Ons volck sloegender beel doot om te eten/ende beel om playsier ende tijt-verdrijf/ die op 't jonghste sulcken stanck veroorz-

veroorzaeckten / datmen naeu aen lant ghedueren koste / eenighe
smaeckte het vleesch / tweemaal opgesoden / ofte gebzaden / ende het
vette daer af gesneden / als schapen vleesch / anderen walghden daer
af / ende en konden het niet verdragen. Bocken zijnder in grooter
menichte / maer niet soo goet van smaek als die van 't Eplant S.
Vincent / ende zijn om het kreupel-bosch qualijck te vangen / maer
ander ghedierte hebben wy hier niet vernomen. Wat aengaet de
fruyten / wy hebben veel Palmyten op 't gheberghyte vinden staen /
ende omtrent de Reede drie Qué-appel-boomen / waer van wy on-
trent 100 appelen bekomen hebben / voort gheen andere fruyten
meer. Dit Eplant is rijck van Sandel-hout / dan is soo goet niet
als 't geen van Timor komt / het heeft oock een soorte van seer hart
en bast-houdende hout als Epenhout / welc bequaem is tot gpen-
blockx ende schyben : oock is alhier hout 't welck dienstigh is om
te verwercken / ende tot byanthout te gebruycken / maer hooge boo-
men / die tot masten ofte stenghen soudien dienen / hebben wy nieu-
wers konnen vinden. Eertijts plachten op dit Epland 10 of 12
Indianen te wesen om visch te vanghen / ende traen vande Zee-
Robben te bzanden / 'twelck na Luna geboert wiert / maer teghen-
woordigh is het gantsch onbewoont. Aen dit Eplant zijn 6 man
van 't schip van de Vice-Admirael / 3 soldaten / ende 3 boschjeters
al willens staen blijven / die de Plote niet langer wilden volgen.

Den 14 dzeven wy meest in stilte.

Den 16 ende 17 was de wint upt de Westelijcker hant.

Den 18 / 19 / 20 / 21 ende 22 was de wint zuydelijck / met schoon
heerlijck weder. Nu konde men sien dat wy in Mari Pacifico
waren. De afwijkinghe van de naelde is alhier 1 en een half / en
2 graden Noort-oosteringe.

Onse instructie begeerde / dat wy aldien de tijt verstrecken was /
om de Gallioens te Afrika aen te treffen / dat wy aldan van Jo-
han Fernando recht toe nae het Callao de Lima soudien loopen /
om te sien oft wy die met het Silber aldaer soudien konnen beko-
men.

Den 23 heeft de Heer Admirael een ordinantie gheraemt / die de
Capiteynen behandicht is / om in 't slaen met den vyant hen daer
na te reguleren / luydende als volghet :

1624.

Aprillis.

Omerckt de goede oꝛdꝛe in alle saken de baer-moeder van goe-
de successen is/ende dat sonder de selve te onderhouden/gheene ghe-
wenschte uitkomsten te verwachten zijn/ 't welck by de Heer Ad-
mirael overwogen zijnde/ heeft hooghnoedigh gheacht te oꝛdonne-
ren ende te stellen dese nae-beschreven Artikulen/ waer nae hem een
peder/den vꝛant rescontrerende/ sal hebben te reguleeren.

Eerst woꝛt dese Blote ghedeelt in drie Esquadrongs/ te weten het
Schip Amsterdam Admirael/by wien ghevoeght is 't Schip Hol-
landia/den Arent met de Giffoen: 't tweede het Schip Delf Vice-
Admirael/dien toe-gevoeght is het Schip de Eendracht/de David
ende het Jacht: 't derde het Schip Orangien Schout by nacht/
dien toe-gevoeght zijn het Schip Mauritius ende de Hope. Elck
sal goede soꝛge draeghen dat hy hem in 't seplen ver voeghe beneffens
den geenen daer hy is gheoꝛdonneert / op datmen den vꝛant soo
in goede oꝛdꝛe kome te rescontreren / ende malkanderen / des noot
zijnde/gevoeghlijck kan seconderen: waer mede nochtans niet ver-
staen woꝛt/ dat pemant soo aen sijn gheoꝛdonneert Esquadron ge-
bonden sal blyven/dat niet en soude moghen pemant van de andere
Schepen/ontrent hem in noot zijnde/ te seconderen/daer op een pe-
der wel sal hebben te letten/also de verdeelingh van de Esquadrongs
maer gestelt woꝛt/omme den vꝛant met oꝛdꝛe aen te tasten.

Elck sal goede soꝛghe draeghen/ dat sijn Canon wel vaerdigh y/er-
ende ter bequamer plaetse gestelt/ omme 't selve/ als 't noot komt te
verepfichen/wel te konnen gebuycken/wel acht nemende dat peder
ten hem reguleere in ghevolge van de neven-gaende Oꝛdonnantie/
die met advijs van de Constapels op peder Struck over elck Schip
in 't bysonder gemaect is: sal oock mede datelijck oꝛdꝛe stellen over
de verdeelingh van het Canon / oꝛdonnerende op wat Stucken de
Constapel/ ende oock elcken Boschieter in het bysonder sal hebben
te passen/ stellende by elck so veel Marroosen ende Soldaten als tot
gouvernement van het selve noedigh bevinden sal/ ghevende peder
Boschieter by specificatie over / wat stucken vooz hem zijn gheoꝛ-
donneert/ende wie hem tot sijn hulpe zijn by-ghevoeght/ ten eynde
hem een peder ten tyde van rescontre op sijn ghedestineerde plaetse
weer te ver voeghen: Besoꝛghende voozder dat tot elck Struck ten
minsten twintigh ofte vyf-en-twintigh Cardoesen gemaect woꝛ-
den/

den / detwelcke op bequame plaetfen in het ruyt diep genoegh beneden water moeten gheset worden / ende in dyen verdeelt / op dat men by tyde van 't slaen om alle perickelen te ebiteren / niet in de krypt-kamer beoocht worde te gacn / lettende datmen by elck stuck nae de quantiteyt van de Cardioesen het scherp ten bequaemste daer by legghen.

Weder een sal wel verdacht wesen / dat by elck stuck Canon een balie water worde ghestelt / als oock op den oberloop / ende alle andere plaetfen / daer het nodigh soude moghen wesen / met haer lederen emmers ofte putfen / ende swabbers daer by om de stucken te koelen / ende den brand / die Godt verhoede / te kunnen lesschen. Voorder ontrent den Wyandt komende / sal elck sijn Schip so van buyten als binnen wel nat maecten / ten eynde dat het byer daer op geen vatten heeft.

Elck hooft sal besondere sorghe draghen / dat hy de Soldaten / die met de Musquetten sullen geordonneert worden / ten bequaemste stelle / daer den Wyandt den meesten afbreuck kan gheschieden / wel acht nemende dat hy deselve nergens en stelle / dan daer sy schoot-by staen voor een Musquet / daer elck naer geleghentheyd van sijn Schip sal dienen op te letten. Ghelyck oock elck sal besorgghen / dat hy sijn volck ordonnere / die noodigh sullen zijn tot het scrielen van de seplen / opgeven van cardioesen / ende andere ordinarisaken / op dat / ten tyde als men aen de man komt / hemelck op sijn werck weet te verboegen.

Weder sal acht geven dat de Timmer-lieden haer gereedschappe by der hand hebben / oock de proppen / plaeten / ende alles anders dat dienstigh is om eenige lecken te stoppen / op dat / indien eenige schepen onder water werden gheschoten / het dadelijck kan gestopt worden / besorggende dat men rontom van binnen in het ruyt een mans lengte over al by kan / op dat door faute van dien in geen noot komen te verballen / doende voort wel lusteren naer eenighe schoten / die onder water moghen werden gheschoten / op datmen het dadelijck remediere.

Alle bylen ende ander scheeps-gereetschap moet klaer ende voort der hand zijn / om in tyde van nood / tot conserbatie van onse schepen / ende krenckingh van den Wyandt / touw-werck / reeden / ende

1624.

Aprilis.

anders/ te mogen af houwen.

Ghelijck mede vooz der hand / ende op haer behoorlijke plaetse in het schip verdeckt sullen worden alle hand-getweeren / van braetspeten / piecken / zabels / ende andersins / omme het selve / ten tyde als men het van doen soude hebben / te kunnen gebruycken.

In het slaen en sal niemand vermenigen / 't zy matroos ofte soldaet / vande plaetse te wijcken daer hy is geordonneert / het zy onder wat pretext dat het soude mogen wesen / op lijfstraffe / ten waer hem sulckx hy de Commanderende belast werd / maer hy aldien de musquetiers / 't zy kruyt / loot / ofte anders mogen van doen hebben / sullen hy het hebben te eysschen den genen die daer toe sal zijn geordonneert / de welcke haer het noodige sal bestellen.

Also dooz het onbooslichtig schieten in het slaen / dickwils ons schepen van onse ygen meer schade komen te lyden als den vyant / sal sonderling daer op dienen gelet te worden / dat onder 't deersel van eenigh schip te seconderen / gheen schoot geschoten word die den vyand ende 't schip van de onse datter ontrent is / 't samen soude komen te beschadigen.

In ghevalle de Admirael yemand van de Spaensche schepen quame te aborderen / sullen de ander schepen van het Esquadrzon alle mogelijke debon? doen / ofte so veel als geboegijck is / sonder malkanderen te verhinderen / sullen kunnen te wege brengen / omme ten bequaemsten 't geabbordeert schip aen boort te komen / ende den selven alsoo met alle macht te vernielen ende 't onder te brengen: middeler-wyle sullen de andere schepen alle naerstigheyt aentwenden / dat den Vyand belet worde eenigh secours te kunnen doen den ghenen die van de onsen aengetaft is / ende haer / so veel doenlijck is / wachten malkanderen aen boort te komen / op datmen niet in confusie kome te ballen.

Ende of 't gebiele (gelijck met Godes hulpe niet en twiiffelen) dat onse schepen eenige der vyanden quamen te overwinnen / moet wel acht ghenomen worden / dat hem niemand en vergete met dooz 't schip te loopen ruymsnypen ende te plonderen / gelijck in sulcke ghelegentheden veel tyden komt te ghebueren / maer sullen de Hoofden daer op letten / dat elck hem vozder aenstelle omme den Vyand gantsch te dempen ende te vernielen / tot datmen buyten soz ghe vol-

ghe volkomen meester is: sal oock elck wel verdacht zijn/ datj die gene die schip ofte schepen komt te veroveren / ende volck daer inne settet/ dat sy versien worden van goede Hoofden/ die sozge dragen/ dat niet van 't gene in 't schip soude mogē zijn/ by niemant aengetast worde/ maer dat alles blyve in sijn geheel/ ende by aldien men comt te onderbinden datter eenighe disordze in 't selve ware ghepleeght/ sal 't misbyrueck van niemandt als van den Commanderende op 't schip ge-epscht worden/ die vooz 't gene dien aengaende geschiet is/ sal moeten instaan/ ende de man zijn / tot dat hy aenwysinghe weet te doen/ wie sijn ordze overtreden heeft: derhalve mach elck acht nemen/ dat hy sulcke ordze stelle/ datter niet onbehoorlijck van niemant by der handt ghenomen werdt. Elck sal hem oock wachten van niet Boots ofte Schuyten aen de veroverde Bysen te varen / sonder erpreffe ordze ende last van de Heer Admirael.

By aldien sich den vband niet 't zee begave / maer op sijn vooz-deel op de reede onder 't beschut van 't Canon bleve leggen / sal elck goede acht gheven/ dat hy niet tegen de selve en attentere/ maer hem houde by sijn Esquadron / lettende wat den Admirael (in ghevalle men malkanderen niet behoorlijck konde spreken) aenvanghen sal/ omme haer/ nae gelegentheid van saken/ op de selve maniere aen te tasten.

Ende alsoo het niet mogelijk is/ datter op alles/ watter in sulcke occasien van staen kan vooz-ballen / pertinente ordze worde ghesfelt/ sal een pegelijck nets oncurrende / daer in dese instructie gheen mentie van gemaect word/ sich hebben te reguleren / na dat hy ten meesten dienst van het Vaderland/ ende krencking van den vband noodigh sal bevinden / wel lettende/ dat hy hem in sulcke voozballen beraedslaghe met den Admirael / of wel 't hoofd van 't Esquadron/ indien het doenlijck is.

Wat aengaet de ordinantie van de Constapels / daer van mentie gemaect/ die is gheraemt als volghet:

De heer

1624.

Aprilis.

De heele Kartoutwen van 4000 R fouden gheschoten werden met	—	—	—	—	10
De halve Dupsche Kartoutwen van ontrent 4800 R met	—	—	—	—	10
De halve Kartoutwen van de nieuwe slaghe van 3000 R met	—	—	—	—	4 $\frac{1}{2}$
De halve France Kartoutwen van 3800 R schietende 18 R pfer/ met	—	—	—	—	8
De pferre Saekers van 18 R met	—	—	—	—	8
Saekers van 12 R pfer met	—	—	—	—	6 $\frac{1}{2}$

} R krupt.

Den 25 de hooghte van 25 graden/ de wind Zuidelijck als de voorleden dagen/ met goed weder.

Mayus.
Sien de
Kust van
Peru.

Den 3 Map sagen wy de Cust van Peru op de hooghte van 16 en een derden deel graden.

Den 5 heeft de Heer Admirael den Raed beropen / ende aen de Capiteyns begheert / dat ieder sijn volck soude animeren / ende tot kloekmoedicheyt vermanen/ overmits sijn indispositie niet toeliet/ om sulcx selver in persoon op de andere sche pen te doen. Voer werd beloofd aen den genen die de Blagghe vanden Spaenschen Admirael soude afhalen/ twee hondert Kealen van achten: die de Blagge van den Spaenschen Vice-Admirael soude afhalen/ hondert Kealen van achten: ende van de Schout by nacht ofte een vaendel vande Soldaten/ vijftigh Kealen.

Den 6 hadden wy de gantsche dagh stilte: op de middagh de hooghte derthien graden. Om dat wy het Callao de Lima naeckten / ende wy so verre van de wal blyvende / niet wel seckerheyt van 't land konde bekenen / heeft men de wal wat naer der ghelopen/ om op moeghen verken te raken.

Den 7 waren wy so na de wal / datmen de barningh sien konde. Wy sonden dyp wel-ghemande Chaloupen nae een hoeck / welck een Eplandscheen te maecten / om de ghelegghentheyt van die te besichtigghen / maer de Chaloupen weder-komende / wisten geen sekerheyt van het Callao de Lima te verhalen. Op de middagh de hooghte 12 graden 45 minuten.

Den 8 met den dage werden wederom dyn wel-gemandede chaloupe na een hoeck gesonden/ om te sien oft aldaer het Callao de Lima was/ also wy vzeefden beneden het Callao te raken. Voor de middag saghen wy upter Zee een sepl recht op ons aenkomen/ daer terstondt een Boot met een Chaloup van de schepen na toe ghesonden is/ om het selve te nemen/ maer de dyn Chaloupen/ die na de hoeck toegeroept waren/hadden dit seplken oock int gesicht gekregen/ ende daerom haer cours daer na toe gestelt/ so dat sy hem de wal af sneden/ende om de stilte kozt nae de middagh achterhaelden/ ende by de Heer Admirael byachten. Het was een kleyn open Bartse/ van de Vice-Kop upt het Callao gheschickt/ om ons te verspieden/ daer in was een spaensche Capiteyn/ genaemt Martijn de la Rea/ met noch 4 spangiaerts/ ende 6 ofte 7/ soo Indianen als Negros/ die verhaelden/ dat des Conings Silver-blote voorszeden bypdag/ zijnde den 3 deses maernds/ upt het Callao naer Panama vertrocken was/ sterck zijnde 5 seplen/ 2 oorloogh-schepen ende 3 Coopvaerders/ die extraordinaris rijckelijck geladen waeren/ daer was noch in het Callao blyven leggen den spaenschen Admirael/ een Gallioen groot 400 lasten/ voorszien met 40 metale stucken/ ende 2 Paraches/pder van 14 stucken/met noch wel 40 oft 50 Coopvaerderschepē meestendeel sonder geschut/ die al te samen dicht aen strant onder 3 Batterpen geset lagen. Dese Batterpen waren van steen op-ghemaect/ ende hadde een Boortweer van bozen en ter spiden/ daer op lagen 6 ofte 7 metale stucken/en de resterende stucken tot 50 int getal/ die de voorszeden nachr upt Lima gebracht waren/hadden de spangiaerts op strant geset om ons het landen te beletten/ also de Viceroy ons siende recht opt Callao aenkomen/ wel dachte dat ons entreprinse op het Callao soude vallen. Daer lagen in het Callao 4 Compangien soldaten/ peder van 70 ofte 80 koppen/also de 2 beste Compangien met de Silver-blote na Panama vertrocken waren/maer de spangiaerts vergaderden op 't gebodt vande Vice-Kop/die op gisteren de eerste tydunge van onse komste verstaen hadde/ van alle kanten in het Callao/ endesouden in kozten rijt ettelijcke duysenden sterck zijn.

Op den avond werden vier seplen te loefswaert gesien/ die recht op Callao schenen aen te komen/ daerom de Heer Admirael de

H

Schout

1624.

Mayur.

Komen in
Callao de
Lima ten
ancker.

Schout by nacht met drie van de kleine schepen / ende drie wel-gemante chaloupen daer nae toe gesonden heeft / die dicht by de wind souden houden / op dat de Spaensche schepen tusschen bedden mochten beset worden.

Den 9 met den daghe zijn top dicht om de hoeck van het Eylant de Lima in 't Callao ten ancker ghekomen / daer de Schout by nacht met de by andere schepen / sonder eenighe Schepen ghesien te hebben by gekomen is. De Heer Admirael heeft desen morgen den Raet vergadert / ende oordeelt ghestelt om op morgen vroege het Callao de Lima met alle ghewelt aen te grijpen / stellende tot hooft van dit exploit / overmits sijn swachheyt ende sieckte / de Heer Vice-Admirael Gern Hungen Schapenham / ende tot Sergeant Maas sijn Swager Cornelis Jacobsz. Daer werdt besloten / dat men boven de vijf vaendels Soldaten / noch ander vijf vaendels uit de Matroosen soude maecten / daer over tot Capiteyns ghestelt zijn de Scheeps-Capiteyns Lenert Jacobsz Stolck / Witte Cornelis de Wit / Laurens Jansz Quersien / Jan Wbrantsz ende Wernbert Egbertsz / ende om datter inde Plote niet vaer-nuch genoegh was / om de Soldaten ende Matroosen ghelijckelijck te landen / dat men vooz eerst inde na-nacht al de Soldaten soude landen / die een halve maen van Drieffe rupters tot haer defensie souden opwerpen / ende op strant soo langhe bliuen sonder pet te attenteeren / tot dat de vijf vaendels matroosen mede souden gelant zijn / om also ghelijckelijck den aenslagh op het Callao in 't werck te stellen.

Dele achten dat by ons seer quakelijck en ontwisselijck ghebden is / dat by de Silver-blote / die den 3 uit het Callao gescheiden was / niet en vervolghden / also by die wellicht in zee souden achter haelt hebben / ofte ten minsten onder Panama gheset hebben vanden legghen / sonder dat het selve noch soude gheloft zijn : maer die moeten verstaen / dat tot sulcks geen apparentie was / overmits de passagie kort is / ende de Spaensche schepen soo hart in 't voozelen souden gheweest zijn als by in 't na seilen / ende als by die schoon geladen onder Panama aengetreft hadden / (waer toe gheen hope was / om dat sy datelijck bestaen te lossen) soo soude daer weynigh avantagie vooz ons geweest zijn / om dat sy aldaer gheset liggen tusschen twee Forren die malkanderen konnen beschieten. Soe was het gantsch onge-

ongeraden/ dat men sich niet soodanige Plote in de bocht van Panama soude begeven/ sonder ervaren Piloten te hebben/ om de behermenten stroomen die in die bocht vallen / ende perikeleuse drooghten die aldaer liggen/ waer door men lichtelijck de schepen soude komen te verliesen/ gelijk eben-wel noch menighmael ghebeurt/ ende noch meerder swarigheyt heeft men om upt de bocht te geraecken / overmits de Zude wint / die langhs de Cust domineert/ ende de calmeten/ die men inde maanden Junio ende Julio onderwoopen is. Dit zijn de redenen die ons ghemoetbeert hebben de Silver-Plote niet te vervolgen / maer veel liever een aenslagh op het Callao de Lima te doen / twelck wy meenden door het vertreck vande Gallioenen op sijn alder swackste aengetroffen te hebben/ ende daeromme hoopten lichtelijck te vermeersteren/ om alsoo den staet van den Koningh van Hispanien in Peru op het hooghste te altereren/ en te beproeven of te wy met hulpe der Indianen ende Negros/ een deel van de rijke Landen souden konnen bemachtigen.

Den 10^{en} morgens voor den dage is de Vice-Admirael met al de Soldaten nae lant gheroep/ meende tusschen het Callao de Lima/ ende de Kevier van Lima te landen/ daer ons aengedient was dat men droogh tot sijn wille soude kommen aen Landt komen/ ende de Boots voor de barninge bezyjt konden leggen bukten het geschut van 't Callao/ maer doen wy ontrent de strant waren/ bebonden wy de barninghe soo groot/ dat het niet mogelijk was/ dat de Soldaten sonder haer Musquetten ende krupt nat te maecken/ ende de schuyten pericliteeren/ konden aen Lant komen / waerom de Vice-Admirael met schuyten langs de strant bleef roepen / om den dagh te verwachten/ ende te sien oft pewers beter gelegentheyt waer om te landen/ dan alsoo des moghens niemants eenighe bequaemheyt sagh/ ende over al eben sterck brande/ ende ondertusschen een groote hoop Spangiaerts te dier plaetse ghekomen waren/ om ons het landen te beletten/ so is de Vice-Admirael/ na dat hy met de metale sturckens verschepte rofsen op de Spangiaerts vper ghegheven hadde/ met al het volck weder na boort gekeert.

In het landen dachten wy mede te gebruycken den goeden dienst van eenighe Indianen in het Barkjen op eergisteren bekomen. Dese toonden haer seer vperich voor ons/ en verskerden ons van-

1624. de toe-val der Indianen / ende revolte der Negros / soo wy maer
 Mayus. vaste plaetse aen lant kregen.

Nemen
 3 Spaen-
 sche
 schep-
 kens.

Hier na roeyden onse Boots nae drie Spaensche scheepkens/
 die in stilte ontrent het Callao dreeven / die sy veroverden /
 ende in de Vloot brachten / het volck aen landt meest ontkomen
 zijnde: het eene was geladen te Pisco met 2500 Pottpfen wijn / en-
 de veel verberschinge/ als appelen/ dzyphen/ etc. welck ons tot ver-
 quickinge van de siekten seer wel te pas quam: het tweede quam
 van Guarnep/ ende was gheladen niet als met brand-houd/ ende
 het derde van Porto Guanaco / ende hadde eenighe tarwe in met
 veel packen van Pausselicke Bullen/ende andere dingen van we-
 nigh importantie.

De heer Admiraal vondt goet/dat men het Jacht de Winhont
 dicht aen strant sonde boucheeren / om onder 't fabeur van 't selve
 gheschut de aenstaende nacht ons volck te landen: maer de Span-
 giae: is ons voornemen siende / hebben metter haest 2 stucken ge-
 plant / waer mede sy het Jacht voor in de boegh trefsten / ensoo is
 dese aenslagh achter ghebleven.

Steken
 de Spaen-
 sche sche-
 pen in de
 brandt.

Den 11 is men beligh gheweest met de Pzpen te lossen / ende de
 goederen te verdeelen. Ontrent middernacht zijn de Capiteyns
 Adriaen Col/Pieter Harmenſz Slobbe/ ende Meyndert Egbertſz
 met twaelf wel-ghemande Boots / voorsien met metalen draec-
 kens ende vyer-wercken / recht toe na de Spaensche schepen ghe-
 roept/ die ontrent vijftigh in 't getal onder 't geschut van drie Bat-
 terpen / ende het Spaensche Gallioen / ende twee Pataches gheset
 laghen / ende hebben/ terwyl een groot stuck by Noorden het Cal-
 lao een valschen alarm van ons volck gemaeckt wert / peder een
 Spaensch Schip aen boort gelept/daer sy terstont met vyer-werc-
 ken den brand in kregen/van daer roeyden sy weder aen een ander
 schip / daer sy mede de brand in kregen / ende so weder aen een an-
 der/ tot dat alle haer vyer-wercken verbeligt waren: Ondertusschē
 hadde den Wyant alle sijn geschut na onse Boots gewent / ende be-
 goft byesselic te schieten/so upt de batterpen/als ooc upt het gallioen
 en Pataches/de onse wederom vyer gebende met de metalen draec-
 kens ende steenstucken/ende haer meest bedeckt houdende onder de
 spaensche/om vant spaensche Canon ten deel bevynd te wesen/ ende
 oock

oor van de musquetten/ alsoo de gantsche strand met musquettiers beset was / die gestadeliĳck op onse Boots vper gaben. De Boots haer aenſlagh volbracht hebbende/ zijn na de schepen gekeert/hebbende in den brand gesteken/ gelijk men berekenen konde/ tusschē de 30 ende 40 van des Wyands schepen/ waer onder veel groote waren /ende eenige met gheschut voorszien / maer de Spangiaerts hebben na het verrreck van de onsen / met hulpe van de slaven ende Indianen / noch in eenige schepen den brand gelesche. Wy hebben in dese tocht 7 dooden gehad / ende 14 oft 15 gequetsten / meest van 't Schip van de Vice-Admirael / om dat sijn Volck een van de Bataches meende aen boort te legghen / 't welck haer misluckte. Indit exploict op de Spaensche schepen/ 't welck met een groote manhepden couragie umgheboert werd / heeft ons al samen voorszichtighepd ontboken: want by aldien wy bylen mede ghenomen hadden/ souden wy met klepne moeyte / te weten met het afhacken van haer rouwen/ende sonder merckelijck perijckel/ alle die schepen in onse handen ghekregeen hebben/ om dat de land-wind die na ons toe-boerde. Dooz den daghe quamen negen Spaensche Schepen al brandende van de wal dypben / om welke te ontwijken wy ons anckers lichten/ ende nader het Epland liepen.

Den 12 heeft de Boot van de Eendracht een Spaenschscheepken met wpen becomen / 't welck by dicht van strant onder 't geschut van de Batterpen van daen haelde.

Den 13 is Capiteyn-Enghelbert Schutte met sijn Compagnie op 't Epland de Lima gaen leggen / daer wy een Reduyt gemaeckt hebben/ tot bewaringhe van onse groote Chaloupen / die tot noch toe in het rupm hadden ghelegghen / ende wy nu van sin waren op te setten

Van daeg is by de Heer Admirael en den Raedt beraetslaegt/ wat men best met de Blote by der hand soude nemen / na dien onser aenſlagh op Callao de Lima misluckt was. Onse instructie begeerde dat wy eenighe tijt in het Callao souden blyben houden / om te sien oft wy dooz ons verbliben aldaer met het beletten van de commercie/ende het nemen van alle gaende ende comende schepen/eenige veranderinghe konden te wege brengen. Want sijn Excell. dooz eenighe die langhe in Peru verkeert hadden/aenghedient was/ dat

1624.

Mayus.

De Indianen ende insonderheyt de Negros die in Lima met vele duysenden zijn/niet en souden onder-laten/als sy hulpe lagen/tegen haer Meesters op te staen / ende ons daer mede occasie gheben om Lima ofte het Callao te bemachtigen. Maer de Vice-Key/ gelijck wy namaels verston den/ hadde hier in voorszien/ latende gestadigh 2 Compagnien Spangiaerts binnen Lima / om op der Negros doen achttingh te geben. Oock wiert niet toeghelaten dat de Negros messen by haer hadden / ende daer-en-boven hadde de Vice-Key een Vaendel ghegagieerde Negros / waer ober een Negro als Capiteyn commandeerde/die op alles naeuwwe toetsicht gaben/ende alle der Slaven aenflaghen om stieten. Wat de Indianen aengaet/ die wiert wel toegelaten messen te hebben/maer werden nieuwers anders toe gebruyckt / als om wercken te maecken.

Alsoo dan om het Callao beset te houden de gheheele Plote niet gherequireert werd/ soo werd besloten dat Cornelis Jacobsz met vier schepen om de Zuyd soude gaen/ om te sien oft aldaer ten dienste van 't landt ende afbreuck van de Spandt / yet goeds te verrichten was. By so verre wy alle de ghelegentheden in Peru sodanigh ghebonden hadden / als wy in Hollandt gheinformeert waren / dat de selve souden zijn / soo souden wy met de Plote van Lima nae Arika ghelooopen hebben/om het selve te bemachtighen/ en so met hulpe van de Indianen/te sien nae Potosi te gheraecken/ 't welck wy meenden van wapenen onvoorszien te binden / en overmits de groote rijkdom/ suffisant om de kosten van onse uptredinge te betalen; maer wy verston den recht contrarie upt onse ghevanghens / dat Arika wel ghestrekt en voorszien was/ ende dat te Potosi alleen verre ober de 20 duysent Spangiaerts waren/ (behalven de Indianen en Negros/) al t'samen van gheweer wel voorszien. Sy hadden 1000 desen wepnich wapenen te Potosi gehad/maer dit Jaer was tusschen de Castilianen en Biscainen een groote twist ontsaen / om het vergeven bande Officien/ soo dat sy malkanderen bypandijck met de wapenen aengetast hadden / ende en was de saecke noch niet gheheel gheslist. Alind wy bebonden de saeck so gelegen / dat vooz ons op sulcke groote aenflaghen niet te doen was.

Den 14 hebben wy noch een scheepken met Spaensche Wijn-
nen

nen bekomen. Op den avondt is Cornelis Jacobsz / als Commandeur / met vier Schepen / de Gendracht / de David / de Griffioen ende Winthont / uyt het Callao t zepl ghegaen / die sijn kours om de Zuid stelde / om la Palma / Pilco / oft andere plaetsen / by Zuiden Lima ghelegen / te bemachtighen.

1624.

Mayus.

4 Schepen gaen om de Zuyt.

Den 20 herftmen 2 van de ghenomen Spaensche Prijsen met velders toe-gherust / die van dicke plancken seer hecht ghemaectt werden / ende so dicht ghebreeven / datter gheen water konde in komen / ende rondom met steenen bestouwt ses voeten dicke / daer in Boskruyt soude geleydt worden / om aen het Spaensche Gallioen gebacht te worden / ende dooz de slaghe van het selve / het Gallioen met al datter ontrent was / in de Lucht te doen springhen. Dese nacht zijn twee Grieken uyt de Vice-Admirael's Schip met een kleyn schuytken na land by de Spangiaerts geroept.

Den 22 hebben wy een Spaensh schip verobert / dat van Guayaquil quam / met hout gheladen / op hebbende ontrent dertigh personen / soo Spangiaerts als Negros.

Den 23 is de Schout by nacht met twee schepen / Mauritius / ende de Hope / ende de twee Compagnien Soldaten bande Capiteynen Schut ende Brederoode / t zepl ghegaen / om de Stadt Guayaquil / ende een nieu Gallioen van den Koningh / dat aldaer ghehouwt werd / te ruineren. De inneminghe van Guayaquil werd ons dooz de ghevangen Spangiaerden / die haer selven tot leyschuyden presenteerden / vooz seer licht aenghebieut / en om de groote huyt / die wy daer verhoopten / noch lichter van ons aengenomen / maer de saeck was soo klaer niet als wy wel dachten. In plaets van de soldaten / die vertroocken / zijn veertigh Matrosen tot bewaringhe bande Chaloupen op het Eylant de Luna inde Reduyt ghelapdt.

2 Schepen gaen na Guayaquil.

Den 24 is een Bos-schietter op 't schip Hollandia / die voorge-nomen hadde by den Wyandt over te loopen / aen 't Eylant de Lima opgehangen.

Den 27 's nachts is een bande brand-scheepkens / 't welck met een kelder toe-gerust was / daer in twee duysent pond kruit ghelept / ende boven met byerballen / granaden / ende brandende materie belept was / naer het Gallioen ghezept / om het selve aen boort te leg-

1624.

Mayus.

te leggen/ ende te ruineren. Op dit scheepken waren vijsf personen die haer dienst/ om dit werck te volvoeren/ gewilligh presenteerden/ waer onder als Hoofd was Willem Commers / Commissijs op 't schip den Arent. Sp seplden soo nae het Gallioen/ dat men met een musquet-schoot wel konde toerepcken / sonder datter van de Spangiaerts alarm ghemaecht werd/ ende dachten vooz eerst de brand in de vper-ballen/ ende de brandende materie te steken/ die boven op het Schip lagh/ op dat/ terwyle de Spangiaerts doende mochten zyn om den brandt te lesschen/ het vper aen het krupdt mochte komen: maer soo het rif/ daer achter het Gallioen gheset lagh/ soo verre upt-streckte/ dat het brand-scheepken het Gallioen niet beseplen konde / is het weder by de Blote ghekomen.

Junius.
De heer
Admirael
sterft.

Den 2 Junius / 's morgens is de Heer Admirael Jaques L' Hermite van sijn langduerige sieckte in het Callao de Lima overleden. Hy was sint ons vertreck van Sierra Leona nopt gesont gheweest / maer altijd van verscheide sieckten aengetast / die hem soo matteerden / dat hy de laetste vier oft vijsf maenden alle kracht van sijn leden quijt was. De heer Vice-Admirael vondt goet / dat de Vlagghe op 't Schip Amsterdam soude blyven waepen / op dat de Vpandt bande doot van de heer Admirael gheen kennisse soude krpghen. Desen dagh is een Spaensch Scheepken in de Blote gebracht / 't welck ontrent achthien Lasten Cartwe in hadde.

Den 3 is het lichaem van de heer Admirael op het epland de Lima heerlijck begraven: Het Lijck werd ghedraghen van de Capiteyns/ gheaccompagneert van de heer Vice-Admirael/ ende alle de Officieren van de Blote. Vooz het Lijck ginghen dyp Waendels Matrosen/ (alsoo alle de Soldaten wegh ghesonden waren) die peder haer musquet vijsmael losten / ende schoot het Schip Amsterdam neghen schoten / 't Schip Delfs leven/ Orangien vijs / ende voort alle de ander Schepen vervolghens yder dype schoten. Wy hadden op de veroverde Spaensche Schepen vele Vlagghen laten waepen/ op dat den Vpand soude dencken/ dat dit schieten tot een Triumphe van de veroverde Pypsen/ ende niet om de doot van den Admirael gheschiede. De heer Vice-Admirael vondt goet sijn Authorisatie tot Admirael een tijdt langh op te houden / wachten- de nae de komste van de Schout by nacht/ ende de wegh-gesonden schepen.

Den

1624.

Junius.

Verslagh
op het
Spaens
Gallien
midacht.



1624.

Mayus.

Junius.
De heer
Admiraal
sterft.

Den 6 nae de middagh is het Schip Orangien onder zepl ghegaen/ende heeft dicht by de punt van het Callao gheset/ om langs de Strant met sijn stucken te flanqueren/op dat het byant-scheepken ondertusschen met minder perijckel onder de bescherminghe van het selve gheschut / het Spaensche Gallioen mochte aen boord klampen. Het brandt-scheepken daer Willem Commers / koopman op 't Schip den Arcnt/ met noch vier andere kloecke Maets op was/ stelde sijn kours dicht by het rif langhs / om te beter het Gallioen te bezelen: maer soo sy al binnen een Musquet-schoot van 't Gallioen waren / ende gereed om het selve aen boord te legghen / is het aen de grond ghezept / doo; dien het Gallioen in een Com gheset lagh / 't welck wy niet en wisten. De Spangiaerts wenden alle haer gheschut nae het brandt-scheepken / ende schoten daer dwers doo; heen tot verscheide reysen/ghelijck oock de Musquetiers/ die aen Land stonden/ niet en deden als continuelijck op het selve te schieten/waeromme die ghene die daer inne waren/sien- de gheen middel om het van de grond te krijghen/ de brandt in het Overtwerck staken/als oock in de pipe die na het krupt ging/ende salbeerden haer met haer vieren in een schuytken/de vijfde het hooft af-gheschoten zijnde. Het scheepken is daer na al brandende van selfs van de grond gheraecht / ende dreef nae de wal toe/ sonder dat het krupt ontfteercken werde / booz op den avondt / doen het krupt nat gheworden zijnde / niet als een kleyn slaggh gaf.

Nendlagh
op het
Spaens
Gallioen
misdukt.

Den 8 worde een aertbevinge op het Eplant de Lima gevoelt.

Den 13 heeft de Heer Vice-Admirael op 't instantelijck aenhouden van eenige gebangen Spangiaerts/ gheconsenteert dat sy een brief aen de Vice-Key om haer verlossinge mochten schryven/ want sy dachten dat de Vice-Key seer veel booz haer doen soude/ 't zy met de twee obergelooopen Grieken aen ons te restitueren/ ofte op andere wijze haer te rantsoeneren. Den brief is aen een Assistent gelanght/ die met een bree-blagge in een kleyn schuytken na de punt van het Callao gheroeyt is / ende soo de Spangiaerts een witte blagghe daer teghen op-staecten/heeft hy de Spaensche chaloupen/ die op hem wpt-quamen/ in-ghewacht/ die hem met het schuytken terstondt in het Callao brachten. Den Assistent sende wel geen ander last te hebben/ als om de brief over te leveren/ maer

1624.

Junijs.

de Spangiaerts en achten 't selve niet/ ende de Vice-Kep gaf strack oorde/ datmen ons volck de handen soude binden/ ende de oogen verblinden / ende soo in de Chaloupen betoern. Op den avont heeft de Generael vande Zuid-Zee den brief van den Assistent ontfangen/ ende heeft ons volck de handen doen los maken/ die man vooz man niet groote beloften vande Spangiaerts aengesocht werden/ om by haer in het Callao te bliuen/ ende so niemant by haer bliuen wilde/ heeft by den Assistent met het volck weder na de Heer Admirael ghesonden/ met dit antwoort: Dat de Vice-Kep vooz ons niet als krup en loot ten besten hadde / ende dat by niet van sinne was met ons in eenighe handelinghe te treden/ tot verlossinghe der ghevanghen Spangiaerts / ende dat by den eersten / die met een vzevlagge van de Heer Admirael na het Callao soude afgehaerdicht worden/ met de vzevlagge soude laten op hangen.

Den 14 is op het antwoort van de Vice-Kep by de Heer Vice-Admirael ende den Raed ghescreuen/ naer dien de soberheyt van victorie ende schact sigheyt van water/ daer mede onse Vloet voozsien was/ niet toe liet soo vele Spangiaerts sonder hope van profijt in gebuerige ghevanghenisse te houden / ende seck ongeraden was om verscheide oozsaken de ghevanghen Spangiaerts by te geuen/ dat men de schepen daer van soude ontlaffen / ende alle de ghevanghen Spangiaerts/ uyt-genomen die oude lieden/ van kant helpen.

Den 15 s moggens zijn in 't ghesichte van die van 't land/ 21 ghevanghen Spangiaerts op 't schip Amsterdam aen de focke-rhe opgehangen. By andere gevangens werden met een kleyn bootgen naer het Callao geschickt/ om de Vice-Kep de tydingh te brengen / hoe dat by voozsijn trots/ ende Barbarts antwoort/ alsoo by selver alle quartier af-geslagen hadde/ tot de executie der gevanghen Spangiaerts gedrongen/ ende genootsaecht waren.

Op den avont is Cornelis Jacobs/ die om de Zuid ghesonden was/ met vier Schepen in het Callao weder by de Blote gekomen/ rapporterende aen de Heer Vice-Admirael/ dat by van de 14 May voozleden tot het eynde van de selve maent gestadigh sijn beste ghebaen hadde om de Zuid te winnen / meenende met de eerste slagboegh / als de wind wat Zuidelijcher soude loopen / nae de wal te wenden/ om niet beneden te verballen/ ende ter gedefinierder plaetse het

1624.
Junius.



1624-

Junius.

Digitized by Google

se het land aen te doen/maer also de wind hoe langhs hoe meer Oor-
 selijckte/ dat hy seer qualijck tot wenden heeft kunnen komen/en-
 de eerst den 10 deses maents vier mylen beneden Pisco is komen te
 verballen/ hoewel hy al op de hooghte van 18 en een half graden
 gheweest was/ dat hy van daer met een slaggh-boegh hy de wal op
 raechte tot doo? Pisco/daer hy den 11 ten ancker gekomen is/ende
 dat hy den 12 met alle het volck ende twee Metale Spaerckens lan-
 de/ ende terstont binnen een Musquet-schoot vande selve Stede
 marcheerde/ daer hy doen beboort/ dat de Spangiaerts de Stadt
 Pisco met een steene mury van 15 voeten hoogh/omringht hadden/
 bryten welcke mury sy noch een bo?kweeringh hadden/ waer ach-
 ter haer Soldaten in defensie stonden/ende dat alle de flanken be-
 hoortlyck op den ander responderden/ ende also op een soo wel ge-
 fortificeerde plaetse/ die met groot Guarnisoen beset/ ongheraden
 was met sooveynigh volck per te attenteren/ datter met een ste-
 migh goet-binden van alle de Officieren besloten wert/darmen met
 de minste schade nae booyt soude sient retireren/ waeromme noch
 hy daghe een halve Maen tot haer defensie aen strant op-wierpen/
 daer sy nae eenighe schermutsinghe met den vyant ghehouden/ op
 den abont introcken/ende dat sy de naeste nacht al te samen embar-
 queerden/ ende nae booyt verrocken/ soo dat sy den 13 van Pisco
 scheyden/ende desen abont in het Callao anbeerden. Wy hebben
 in dese quade rescontre ghehad 5 dooden/ en 15 oft 16 ghequetsten/
 ende daer sijn wel 13 mannen hy den vyant overghelopen. Den
 vyant/ soo veel men sien konde/ was wel 2 duysent mannen sterck/
 wel van ghewep?booy?sen/ waer onder ontrent 200 Ruyters wa-
 ren/met schildende lance/ die haer bryten de Stadt hielden/ om de
 onsen van achter aen te vallen/ daer van eenige tot verscheide rep-
 sen gheschoten werden/maer wat schade de Wyant doo? het schie-
 ten van de Metale Spaerckens ontfanghen heeft/ konde ons volck
 niet weten.

Den 18/ van daegh heefmen/doo? ghebreck van water/aen pe-
 der man ses myshkens water daeghs beginnen upt te deelen.

Den 22 is eenen Bos-schietter/ die hy den vyant meende over te
 loopen/in apprehensie ghesels: die ghe-examineert zijnde/ bekende
 dat hy al over langhe met de twee over-ghelopen Grieken over-

1624.

Janius.

ghekomen was/ om de Heer Vice-Admirael gevangen in het Cal-lao te brengen/waer toe sy goede ghelegentheydt hadden/ om dies wille de Heer Vice-Admirael somwyle met een kleyn schuytken met vier man upt visschen boer/ daer sy met haer dijen/ als de best betrouwtste/ onder waren/ ende soo de twee Grieken met het selve schuytken te vooren/ terwyle hy niet scheep was/ dooz-gegaen waren/dachte hy haer met hulpe van eenighe Swarten van daegh te volgen.

Den 25 is de vooz3 Bos-schietser/ in presentie van meest alle het volck op het Eylant de Lima aen een galghe gehangen.

Wy hadden dese mael op 't Eylant de Lima twee Smitsen/ daer wy affuyten en ander gereetschap met alle naetstighen vaerdigh maecten/ want de Heer Vice-Admirael's meeninge was (also hy van de ghelegentheydt van Chili dooz een ghebooren Chilees/ en diversche andere ghevangens geïnformeeert was) om met de Plote daer nae toe te gaen/so haest wy van water souden versorgt zijn/ ende te sien ofte wy niet de assistentie van de Chileesen yet goets teghen den Spangiaert souden konnen verrichten/ waer toe ons groote hope van de Chilees ende andere Indianen ghegheben werdt/ en om dat wy wel wisten dat het verwachten vande Galioens upt de Manillas vooz en ontrent Acapulco weynigh te beduyden soude hebben/ soo wy niet aen de Caep Corrientes liepen/ waer toe wy neenden gheen tijdt te hebben/ soo achten wy dat het beter geraden was/dat wy in die tijt een tocht na Chili deden/ende soo van daer verberst/ ende van viyres versorght wesende/ volgens het begheeren van onse instructie/ nae de Manillas over staecten. 't Gheen wy van de ghelegentheydt van Chili verstaen hebben/ is als volgt.

De Chileesen voerden dit jaer noch dappere en harde oorloghe tegen de Spangiaerts/ende hadden in 't lest van het vooxleden jaer noch een troupe Spangiaerts van meer als 50 man/die op halart uptghegaen was/ soo beset en omcinghelt/ datter niet een en escapeerde. De plaetsen in 't jaer 1599/ by haer op de Spangiaert gewonnen/waer onder de vooz naemste is Baldibia/ blyven noch in haer gewelt/ ende en derben de Spangiaerden niet bestaen de selve weder te incorporeren/ niet teghenstaende de spraeck nu ter tijdt in Peru

Peru gingh/datter last van den Koningh was ghekomen/ dat men Baldivia/ ten aensien vande goede pozt/ weder soude sien te besetzen. Dit Baldivia is nu ter tijdt onbewoont/ leyt op de Zupderbzeete van 40 graden/ende heeft een uptnemende haven sonder sanden oft ondiepten. De Spangiaerts dooz middel van de musquetten overtreffen wel de Chilezen als sy te voet vechten/ maer als de Chilezen te paerde zijn/ (gelijck sy gewent zijn met groote Esquadrons van drie en vier duysent paerden somwylen de Spangiaert aen te tasten) soo zijn sy verre haer meester/ want een Spaensche Ruyter en sal gheen Chilees te paerde derben verwachten. De Chilezen hebben vooz een gewoonte alle de vruchten en het ghetwas der Spangiaerden gheheel te verwoesten/ ende daer na de Foxten rontsomme so te besetten/ datter niet kan in gebzacht worden/waer dooz de Spangiaerts/die daer in leggen/ in groote hongers-noodt geraten/ en moeten alsdan met de ypperste miserie so lange afwachten/tot dat de Gouverneur van Chili met alle sijnmacht van Conception komt om haer te ontfetten.

1624.

Junius.

De Spangiaerts senden noch ordinaris 3 oft 4 Vaendelen soldaten jaerlijckx van Lima nae Chili: dit is volck die meest in Peru om haer delicten ghevanghen sitten/ en alsdan te Lima te samen ghebzacht worden. Maer alsoo dese niet ghenoech waren om de Chilezen volkomen resistentie te doen/ soo hadde den Koningh van Hispanien dese naest-voorzgaende jaren een goede party Soldaten dooz Buenos Aires te lande daer nae toe gheschickt. De armoede en miserie der Spangiaerts in Chili was dit Jaer soo groot gheweest/datter een muiterpe onstaen was/ soo dat sy haer Officiere van haer jaeghden en qualijck tracteerden/ ende konden nauelijck nae groote moepte weder tot ghehoorzameijht ghebzacht worden. De oorzaeck waerom de Koningh van Hispanien Chili/ daer van hy gheen pzoijt en treckt/ niet en quiteert/is dese: dat hy vzeest dat het de Chilezen daer hy niet en souden laten blyven/ maer voozder gaen en Peru aantasten. Gock moet hy Indianen hebben upt de Zupder-quartieren van Peru en het Noozdelijckste van Chili/ tot het bearbejden van sijn Wpnen in Potosi/overmits dese bequaem zijn om soo swaren arbejdt beneden in 't diepste van de Wpnen te dzagen/ ende de ander Indianen hy Noozden Potosi ghehoorzigh/

te licht af sterben. Door der van de vryschepers van Chili/ als oock van de abundantie van 't goud/ dat aldaer vult/ petives te ver- halen/ is onnoedigh/ oermits alle schippers van die Landen daer van genoegsaem onderrichte geben.

Den 26 op dese tijt regneerde de scheurbupck seer gheweldigh in onse Vloet. De vier schepen/die om de Zuid geweest waren/ hadden soo veel siecken op / dat eenighe van haer niet machtygh waren haer eyghen Boot te mannen / ende op de ander Schepen begonste het scheurbupck oock heftigh te ontsien / ende also geenige appa- rentie ter werelt was / om groente/ ofte remedie teghen het scheur- bupck in het Callao te bekomen / ende wy ghenootsaecht waren in het Callao te blijven / om de Schepen Mauritius ende de Hope te wachten/ die anders in der Spangiaerden handen souden konnen komen te verballen / soo stonden de saken van onse Vloet in seer so- bere staet / ende souden binnen korten tijdt groot volck hebben ha- men te verliezen/ten ware het Godd gelieft hadde/dat een Sturfer/ met het scheurbupck gequeit/ op de hooghe berg van het Eylant de Lima ghegaen hadde / daer niemant eenighe groente vernoe- de/ alwaer hy seker groente gevonden heeft/ die hy kennende/gegeven heeft / ende groote haet hy beuonden. De Heer Vice-Admirael de krachte van dit krupt verstaen hebbende/ende dat het in abundantie te bekomen was/heeft gheopdermoert/ dat alle de schepen haer mee- ste volck s' moeghens vroegh naer land souden senden / om soo veel groente te halen als het geheele scheeps-volck souden konnen eten/ waer toe de Maats opende zijn gegeven wert/ende om dat doot dese groente/ die soo wel tot zakaet als warmoes ghebruycht wiert/ ons volck in seer korten tijdt al t' saem op de beenen gheraachten en verber sche werden/continueerden wy alle dagen dese groente te ha- len/soo lange de Vloet in het Callao de Lima heeft geset gelogen.

Den 28 verhanden wy eenighe Pyfen / die onbequaem waren om by de Vloet te houden. De spangiaerts quamen somtijden met eenighe chaloupen/ die swaere siecken op hadden/ontrent onse sche- pen/ende schoten om maeken ofte stongen te beschadigen/dan sy ver- richten wepnigh.

Den 1 Julius heeft de Heer Vice-Admirael op 't Eylant de Li- ma nae versich water laten graven / maer om de steenachtige gront heeft

heeft men niet diep ghemeygh kunnen komen / so datter niet wercken is wtgescheyden.

1624.

Julius.

Dit Eylant de Luna weseude in sijn omhangh ontrent 3 mylen/ is gantsch steenigh en rutligh : heeft niet als de groende/ daer van geseyt is/ op het hoogste van het geberghe. Men vint oock op het Zuidt-ende van dit Eylant vele begraeftissen der Indianen/ die seer out schynen.

Den 18 zijn twee Spangiaerts op vies-bossen aen 't schip Oran-gien komen dypben/ die wt het Callao quamen obergelooopen/ de eene was Oberste van de Peruse Comedianten/ ende de ander was een slecht Soldaet. Sp verhaelden aen de Heer Vice-Admirael dat de twee Schepen/ Mauritius ende de Hope/ onder 't Eylant Pena vier Schepen berobert/ ende de Stadt Guanaquil/ met het nien Gallioen van den Koningh gantsch verbrant hadden. Sp verklaerden/ dat het Callao de Luna rontomme getrencheet ende gestercht was/ ende met tachtentigh metale stucken boozien/ behalpen de veertigh/ die op het spaensche Gallioen laghen/ ende dat het beset was met veertigh Compagnien woertvolck/ ende leesthem Wannen Ruyters. De Vice-Sip hadde oock volck aen de naeste water-plaetsen gesonden/ om die te stercken/ ende tegen onse komste te versterken/ op dat wy nieuwers water souden bekomen. Sp seuden de oorsack van haer overloopen te wesen/ om die dwille de Generael van de spaensche Caballerie in het Callao ettelijke dagen verleden/ van haer/ om de questie van een hoere/ doot gesleken was/ ende wiste niet veel anders te segghen/ doer dien sy op 't laetste hadden verborghen geweest/ meer denckende op de conseruatie ende behoudenisse van haer leven/ als om penwes aen ons te rapporteren.

Den 22 quamen de Spangiaerts met elien wel-gemande chaloupen nae 't schip de Gendpacht/ ende schoten twee van sijn hooftrouwen in stucken. 't Schip de Gendpacht schoot mede wel 30 schoten nae den Spaens Chaloupen / maar doer dien het schip te seer slingerde/ konde sy haer niet na behooren treffen.

Den 23 is om het water te versparen/ op dat wy doer de komste der twee schepen Mauritius ende de Hope niet ghemootsaecht souden wesen wt het Callao te vertrecken/ geordonnert/ datmen geen pot-spyck inde Wlote soude schassen/ maar blitsch/ speck ende stock-wisch/

1624.

Julius.

visch / waer toe men sout water ghebruycken konde.

Den 24 schoten de Spangiaerts naer het schip de Dabid meer als 100 schoten/sonder yemant te quetsen: het waren koegels van 6/7 ende 8 pont pser.

De Heer Vice-Admirael het ooge (ghelyck gheseyt is) op Chili hebbende/hadde ordre gegeven/ dat men het bos krypt soo veel soude sparen als eenighsins doenlijck was/en toefien datmen geen vergeefse schoten dede. Hier op quamen de Spangiaerts te stouter upt/en somtopen soo nae dat sy deftig begroet wierden / en weder te rugh moesten.

Den 25 heeft de Heer Vice-Admirael in een Valleye op 't Eylant de Lima een musquet-schoot van strant twee diepe putten laten graven/om te besoecken oft wy versich water konden bekomen/daer niet groote naerstigheyt aen gewoest is.

Den 26 quamen vijftien Spaensche Chaloupen nae de schepen de Dabid ende Gyssoen/om die niet schieten te beschadighen/maer soo die schepen eenige sware stucken van de andere schepen verwisselt hadden/waer mede sy den Wyant in het aenkomen groeten/soo zijn de Spaensche chaloupen maer een schoot schietende / te rugghe nae het Callao ghekeert.

Den 29 met den dage waren de Spangiaerts met 13 wel-ghe-mande chaloupen dicht onder 't schip de Eendracht / ende om dat het Jacht de Winthont/ 't welck slechtelijck van geschut voorzien was / niet een touw aen de Eendracht vast lagh/ daer de Spangiaerts onder hielden / konde de Eendracht sijn gheschut op haer niet gebruycken/sonder door het Jacht te schieten/ 't welck ongheraden was / soo dat de Spangiaerts wepnigh schade leden / en wel dertigh schoten deden met koegels van seshien ende achthien pont pser/die meest trefsen/al eer de Eendracht gereddet was/ ende met sijn geschut haer konde toe-reycken/en het scheen of sy het Jacht de Winthont souden geboordeert hebben. Na dat de Spangiaerts wel hondert twintigh/ende wy daer tegen ontrent tsebtigh schoten gheschoten hadden / zijn de Spangiaerts nae het Callao ghereireert. In dit ghebercht is niemant als de Constapel vande Eendracht gequetst/die sijn rechter Arm af-geschoten is.

Augustus

Den 5 Augustus is de Heer Vice-Admirael Gheen Huyghen Schapen-

Schapenham / volgens den inhoud vande missive van sijn Excell :
 tot Admirael van de Plote geauthoriseert/ die van daegh het volck
 den eedt van ghetrouwigheyt op 't Schip Velf heeft af-genomen/
 daer alle het volck vande naeste Schepen gekomen was. Tot Vice-
 Admirael vande Plote is gheauthoriseert Jan Willemz Verschoor
 Schout by nacht / ende in des selven plaetse tot Schout by
 nacht Cornelis Jacobs/Kaet van den Admirael. Op de middag
 is den Admirael met alle de Boots ende Chaloupen na het Schip
 Orangien gebaren/daer het volck vande resterende Schepen ghe-
 komen was/om den nieuwen Admirael te sweeren / waeromine de
 Spangiaerts met vijftien soo chaloupen als fregatten/mede upt
 quamen / ende roepden nae onse Jacht/ als oft sy het wilden abor-
 deren/maer soo de Heer Admirael de Chaloupen datelijck liet man-
 nen/om den Wyant aen te vallen/ by aldien die per op het Jacht at-
 tenteerde/zijn de Spangiaerts/ontrent veertigh schooten ghescho-
 ten hebbende / weder nae het Callao ghekeert. Koert hier aen is de
 nieuwen Vice-Admirael Jan Willemz Verschoor / met de twee
 Schepen Mauritius ende de Hope/met noch een Wyjs in het Cal-
 lao de Lima gearriveert / die het succes van sijn gantsche reyse aen
 de Heer Admirael rapporteerde / als dat sy in haer aenkomste drie
 Schepen op de Keede van 't Eylant Puna veroverd hadden/waer
 van sy de twee verbrant hadden/ende het derde mede brachten : dat
 sy van daer de Rivier op nae Guapaquil ghebaren waren/ 'twelck
 sy van den Wyant dapper ghesterckt/ ende met groot Guarnisoen
 beset vonden : dat sy evenwel teghen der Spangiaerts Batterpen
 ghelandet waren / ende met verlies van vijf-en-dertigh mannen/
 die meest in het aen-komen in de Chaloupen gheschoten werden/
 de Stadt Guapaquil ingenomen hadden / ende alsoo sy na de ver-
 overinghe gheen twee hondert mannen sterck zijnde / niet suffisant
 waren de Stadt tegen soo groot ghewelt van den Wyant te behou-
 den/ nochte oock eenighe bequaemheyt van chaloupen hadden om
 den Wynt te bergen/dat sy de Stadt Guapaquil/ wesende de Haven
 van Quito/vol zijnde van alderhande koopmanschap/met oock het
 nieuw Gallioen van den Koningh / tot den gronde verbrant had-
 den/ende haer met het naeste ghetende nae de Schepen gheretireert:
 datter in dese inneminghe ontrent hondert Spangiaerden doot
 gheble-

1624.

Augustus

Berschoo?
loopt op
25 en een
derden-
deel gra-
den 2.
W. tot
350 mjl
t Zee/ om
verande-
ringh van
wint te
winden.

ghebleven zijn/ behalven noch seventhien ghevanghens/ die al te sa-
men/ om dat de Spandt met valsche koeghels gheschoten hadde/ op
de Reede van Puna over boort ghewoopen zijn. Dat sp daer naer
haer schepen schoongemaect / ende haer volck op het Eplant Pu-
nae verberscht hebbende / onder sept ghegaen zijn / nemende haer
cours dicht by de wint om de Zuyt/ soo langhe tot dat sp haer op de
hooghe van vijf-en-twintigh en een derdendeel graden by Zuy-
den de Linie ontrent by hondert en vijftigh mylen van landt be-
vonden/ doen sp veranderingh van wint bekomende/ eerst na de wal
ghewent hebben/ meenende ontrent Afrika te verballen/ ende onder
weghen noch eenighe verbersch-plaetsen met ghewelt aen te doen/
maer dat sp de wint so scherp kregen/ dat sp het vaste lant van Peru
niet hoogher als op de derthien graden hadden kunnen aendoen/
t welck op gisteren was/ ende dat sp haer cours vervolgende/ desen
dagh in het Callao de Lima ten ancker gekomen zijn.

De Vice-Admirael Berschoo? / en boort alle anderen/ gaven de
eere van dese victorie aen Capiteyn Engelbert Schutte / want hy
die gene was/ die doot sijn de frige aenspraeck/ doe op de eerste char-
gie pder de moet liet sincken/ het hert en couragie dede wederom ko-
men/ ende daer nae doot sijn boortsichtigh en Mannelijck bekept den
Spangiaert/ niet tegenstaende wel drie-mael stercker/ soo aentaste/
dat de victorie aen onse yde bleef ; anders soude apparentelijc ons
volck niet alleen het wederkomen sijn benomen/ maer souden oock
de Schepen Mauritius en de Hope perijckel gelooopen hebben van
in t gewelt der Spangiaerts te komen.

De Heer Admirael heeft sijn residentie blijven houden op t schip
Delf/ welck schip de vlagghe aen de groote stenghe gheboert heeft/
t Schip Amsterdam heeft de vlagghe van de boort-stenghe laten
waepen/ ende t schip Orangie van de Besaens-roede/ als voren.

Den 6 is van wegghen de authorisatie van de Heer Admirael
dobbel rantsoen van wijn en kost aen de maets uitgebeet.

Den 7 zijn alle de Capiteynen/ Lieutenanten/ Vaendraghers/
Commissen en Opper-snierlieden van de Vloet / by de Heer Admi-
rael ter maekrijt geweest.

Den 8 heeft de Heer Admirael het volc van de 2 gekomen schepen
Mauritius ende de Hope/ den eed van getrouwicheit afgenomen.

Den

Den 12 verthoonden haer de Spangiaerts met 20 soo Chalou- 1624.
pen als fregatten in het Callao.

Augustus

Den 13 hebben wy de hutten op 't Eplant de Lima afgebrooc-
ken / ende alle preparatie ghemaect om op moghen vzoegh t' sepl
te gaen.

Den 14 met den daghe zijn wy met 14 seplen / daer van de dyp by
ons verobert / ende om by de Plote te blyven / toegherust waren / upt
het Callao de Lima vertrocken. Wy stelden ons cours na de Pis-
cadores / ende liepen daer tusschen dooy / latende een kleyn klipken
aen back-booyt legghen / ende staecken doen dicht by de wint nae de
Baepachter de Piscadores / daer wy tegen den avont met de Plote
ten ancker gekomen zijn. De heer Admirael is ter stont met alle de
vijs Compagnien Soldaten / ende een kloecke hoop Matrosen aen
lant ghegaen / doende de plaetse besetten / de Matrosen ettelijke die-
pe putten niet wijs van strant graben / daer ons aenghedient was
darmen versc water konde bekomen / om te sien oft het also ware /
op dat de moepte niet te vergeefs soude zijn. Doen nu versc wa-
ter in de gegraben putten bevonden wert / heefmen een halve maen
aen de water-kant beginnen op te werpen / daer aen den gantschen
nacht dapper van de Matrosen ghewoicht is / soo dat die des mo-
gens in rebelijker defensie was. Ondertusschen bleven de Solda-
ten den gantschen nacht byten de halve Maen de wacht houden /
ende de heer Admirael liet onderwipen upt de Schepen 10 Metale
Draeckens / met haer assupten / in de halve Maen brengen / op dat
de Soldaten / by aldien sy met den daghe van den Wpandt werden
aenghetast / daer in souden moghen schuplen / ende onder de bescher-
minge van de selve Draeckens haer retraite nemen.

Den 15 's morgens trocken de vijs Compagnien Soldaten in de
halve Maen / ende daer werden ses sware stucken / schietende twint-
tigh a vier-en-twintigh pont pser / met haer assupten / met onghes-
looffijcke rassigheyt aen Landt ghebacht / ende inde halve Maen
gheselt / maer alsoo in de gegraben putten so kleynne quantiteyt wa-
ter bevonden wert / dat onse Plote haer in korten tijdt van water
niet soude hebben konnen versozghen / ende daer beneffens ontrent
onse Trenches verscherpe berghen ende heubelen laghen / die alle
daer ober commandeerden / waer die van Lima haer gheschut ende

1624.

Augustus

Landen
achter de
Piscado-
res klip-
pen.

forze lichtelijck konden brengen / ende onse halve Maent gheheel ontdekken / ghelijck die om de booschreben bergghen ende heubelen te belichtigen / wylt- gesonden waren / rapporteerden / so heeft de Heer Admirael de booschreben swaere metale Stucken noch den selven abont weder laten aen boort brengen / 'twelck met de selve rassigheyt gheschiet is / maer de metale Draerckens sijn tot morghen aen lant gebleven / om in 't retireren / des noot zijnde / tegens den Wyant te gebruiken.

Den 16 met den daghe is alle het volck met de Metale Draerckens in ordre gheembarqueert / ende 't scheep ghekomen / sonder dat de Spangiaerts eenighe wyne toonden om ons te vervolgen. Na de middagh sijn wy met de zee-wind 't zepl ghegaen / ende hebben ons kours West aen gheset / om boven Punto Perdido te zeplen.

Den 17 ende 18 hadden een doorgaende Z. Z. W. wind / de kours N. N. W.

Den 19 op de middagh de hooghte 8 en een sctendeel graden.

Den 20's avondts saghen wy het Zuidelijckste vande Eplanden de los Lobos / 't welck wy aen back-boort lieten leggen / passerende met een N. W. gangh tusschen beyde de Eplanden door.

Den 21 roepde onse Chaloupe naer een doode Walvisch / het welck wy vermenyden een Barkje ofte Clippe te wesen / om dat hy soo hoogh boven water dreef.

Den 22 liep de stroom soo sterck om de Zuid / dat wy niet een stijf Top-zepl-koelte boort de wind seer weynigh avancerden.

Den 23 saghen wy Cabo Blanco / de stercke stroom continueerde noch om de Zuid / als op gister.

Den 24 met den daghe lagh het Epland S. Clara N. O. van ons. Op de middagh sond de Heer Admirael d'n Chaloupen boort wylt / om de Indianen die op Puna woonden / te waerschouwen van onse komste / ende dat haer gheen leedt van ons volck soude ghedaen worden. Dit gheschiede op dat wy door de Indianen eenighe kondschap van des Wyands ghelegentheydt te Guapaquil mochten kriyghen. Des nachts de bloed verloopen zijnde / heeft het de Plote gheset.

Den

1624.
Augustus

Twrebe
aenlagh
op Gna
paquil.

Den 25's moꝛghens zijn wy weder onder zeel ghegaen / ende quamen kort na de middagh op de reede van 't Eyland Puna ten ancker. De afghesonden chaloupen waren vier uren vooꝛ onse komste alhier ghekomen / ende hadden een spaensch Barckjen op de Reede betrapt / twelck eenighe stuck-goederen in hadde / welcken ober landt nae Timia soudon ghesonden worden / maer de Spangiaerts ende alle de Inwoonders van La Puna waren geblycht / soo dat wy niemand hebben konnen belooꝛen / wat moeyte wy daer toe oock deden.

1624.
Augustus

Den 26 is de Schout by nacht met alle de soldaten / met thien Chaloupen ende twee Jachten op een tocht nae Guapaquil ghegaen.

Den 27 / van daegh hebben de drie principael Schepen haer Geschut ende ballast in andere Schepen gheloft / om aen de grond te setten / ende schoon ghemaect te worden. De Heer Admirael heeft oock een trouw Matrosen te landwaert in ghesonden / om te vernemen ofter eenighe Maps / ofte andere victualie / ten dienste van de Plote / op het Eyland te bekomen was.

Den 28 is Meyndert Egbertz / Capiteyn op 't Schip den Arent overleden. De Heer Admirael ontfingh oock bedroefde tijdinge van het quaed succes van onsen aenslagh op Guapaquil / hoe dat dooꝛ de disorde van eenige Officieren / ons volck in route gheraect was / ende de blucht nae de chaloupen hadden moeten nemen / met verlies van 26 of 28 mannen / twelck gheschiede / volghens het rappoꝛt van de Commandeur / dooꝛ dien de halve Compagnie soldaten van Capiteyn Everwijn / sonder haer Capiteyn te verwachten / den bergh op recht toe nae haer Vpandt marcheerden / meenende de eere van de victorie alleen te behalen / alsoo sy eenighe Spangiaerts hadden sien bluchten / maer alsoe de Spangiaerts / die haer op 't hooghte van den bergh in eenighe huylen ghetrencheet hadden / ghelijckelijck op haer los branden / daer mede eenige neder vielen / so veroorzaeckte het sulcken schrick / dat sy van stonden aen de blucht namen / ende met een in route brachten noch een ander Vaendel / 't welck om haer te seconderen / den bergh op marcheerde. Hier nae werdt den aenslagh weder herbat / maer om dat de Commandeur ghequetst werd / die daer

Twree
aenslagh
op Guapaquil.

1624.

Augustus

op dadelick belaste te retireren / ende de schick onder het volck was / soo was alles te vergeefs. In somma ons volck moesten haer nae de Chaloupen retireren met verlies van 25 oft 26 dooden / waer onder de Vaendrigh van Capiteyn Evertwin was. Wy hadden daer-en-hoben verscheide ghequetsten / als den Commandeur / ende Capiteyn Schutte / die tot op het laetste alle devoir ghedaen hadde / om de blucht te remedieren / die beyde van haer quetsuere ghenesen zijn / maer de Luytenant Sonnenburgh is van sijn quetsuere overleden.

Het is vreemt / dat wy Guapaquil nu ter tijt niet konden winnen / daer wy het te voren eens soo sterck beset ende gheretrencht zijnde / met het derdendeel vande macht ingenomen hadden. Het Ghemeene gheboelen was / dat de Commandeurs on-erbarentheydt in den Krijghs-handel de oorzaeck van ons ongeluck was / alsoo de Soldaten desperceerden onder sijn beleydt victorie te beverchten / en daeromme met rechte ernst en couragie haren vrandt niet aentasteden.

Den 29 heeftmen noch doende gheweest met de dyp principale schepen te setten / ende schoon te maecken.

Den 30 is de Vice-Admirael met thien Chaloupen / ende twee Vaendels soldaten aen 't vaste land ghegaen / om beesten ende apelen te bekomen.

Wcomen
eenighe
lasten
Mays.

Den 31 heeft de Heer Admirael van het volck / dat om het Epland La Puna te belichtighen / uptghesonden was / verstaen / dat op een secker plaetse van het selve epland / dicht aen strand eenige lasten Mays laghen / die men daer lichtelijck konde van daen halen / waeromme het Schip de Griffioen daer na toe ghesonden is / om de selve Mays te laden ende in de Plote te brengen.

Septemb.

Den 1 September waren de dyp principale Schepen schoon ghemaect / ende op haer defensie ghebeycht / waeromme de ander schepen mede ghereetschap maecten / om te setten / ende schoon te maecken.

Den 2 is de Heer Admirael selver op het Epland Puna aen land ghebleven om het water halen te beyderen / ende heeft de twee putten doen bewaerken met twee Corporaelschappen soldaten / op dat het water by den vrand niet soude vergeven worden.

Den

1624

Septemb

1624.

Augustus

Wcomen
eenighe
lasten
11Days.

Septemb.

7
d
i
n
n
g
q
v

n
z
e
h
a
b
n

f

p

l
o
l
h
o

a
n
n
l
p
o

Den 3 is de Vice-Admiraal weder ghekomen / mede brengende ontrent 8000 Orangie-Appelen / ende een groote hoop Bananas / maer beesten hadde hy om de wildigheyt niet konnen bekomen. 1624.
Septemb.

Den 9 is Pieter Heyndricksz / Stierman op 't Schip de Griffioen / tot Schipper op 't selve schip ghestelt / overmits Pieter Cornelisz Hartloop / schipper op de Griffioen / als Schipper op 't schip den Arant over-gegaen was.

Tot Luytenant van de Compagnie van Capiteyn Omarus Evertwijn / is ghestelt Abizaen van Noorderwille / ende tot Vaendrich van de selve Compagnie Robbert van Dollenhobe / beyde Appointees.

Doort wierd besloten (niet teghenstaende de groote apparentie die wy saghen om in Chili het goetds te verrichten) dat men volghens onse instructie / eerst nae Acapulco soude loopen / om op de Gallioens wpt de Manillas komende / te passien / ende dat men daer na sien soude / oft de ghelegentheydt van onse Plote soude willen toelaten / dat men noch van daer na Chili gingh.

Den 11 hebben wy het gantsche Doorp van La Puna in brandt gesteecken / ende de mueren van de kerck om ver getrocken.

Den 12 's morgens met de vooz-ebbe is de Plote van 't Plant Puna vertrocken. Wy misten acht Soldaten vande Compagnie van Capiteyn Schutte / 4 Franschen ende 4 Engelschen / die aenlant / ten tyden van ons vertreck / zijn klypen staen / ende by den vyant dachten over te loopen.

Dit waren acht personen / die haer in de voorighe tochten seer trouwlyck en mannelyck ghequeten hadden / maer nae de quade rescontre te Guanaquil despererden sy van haer fortune by onse Plote te sullen maken / ende soo sy wat strickt op de schepen ghehouden werden / ende tot scheep-werck gedwongen / so meenden sy datter beter avantagie vooz haer by den Wyand te verwachten was.

Den 13 konden wy dooz stike ende contrarie windt noch niet in zee geraken.

Den 16 's abonts verbielen wy ontrent 10 mylen by Oosten Cappo Blanco / doen wy het wenden / ende met een W. Z. W. wint N. W. aen seylben.

Den 17 bevonden wy op de middagh de Zuyder-breete van dyn graden.

Den

1624.

Sep. emb.

Den 18 kregen wy de generale Z. Z. W. wint.

Den 19/ van daegh is op 't Schip den Arent overleden Willem Commers/ Commijs op 't selve Schip/ een stout ende geresolveert krijghsman.

Den 20 continueerde de Z. Z. W. wint. Het verwonderde ons/ dat wy de Eplanden de Gallapagos niet en saghen / hoe wel wy/ volgens de Caerte/ de lenghte van de selve Eplanden hadden/ ende meest alle de bestecken van de Stier-lieden tusschen de Eplanden dooz-liepen/ dan wy gisten / dat sy op hare ware langhte niet en lagen/ ende dat sy by W. van ons waren.

Den 22 op de middagh de hooghte 1 graet ende 25 minuten/ ende sagen kort daer aen by Z. van ons eenighe Eplanden/ die wy de Gallapagos gisten / hoe wel de bestecken der Stier-lieden de selve Eplanden al gepasseert waren. De Z. W. wint continueerde tot. op den 10 October/ hoe wel wy in de laetste daghen somwplen stilte hadden/ doen de wind Z. O. ende O. Z. O. liep.

October.

Den 11 October op de middagh de hooghte 12 graden ende 50 minuten/ ende waren met een doozgaende koelte upt den Z. O. ende Z. Z. O. Noort-West gesept.

Den 12 ende 13 continueerde de Z. O. wint.

Den 14 ende 15 hadden wy meest stilte.

Den 16 de hooghte 15 graden en 55 minuten : de wint N. W.

Den 17/18 ende 19 continueerde de N. W. wint.

Den 20 met den dage sagen wy 't vaste landt van Nova Hispania/ 't welck hem met hooghe berghen vertoonde N. O. van ons. Op de middagh hadden wy de hooghte 17 graden ende 50 minuten/ ende dreeven den gantschen dagh in stilte.

Den 21 's morgens stilte / op de middagh de hooghte van 18 graden. 's Nachts in stilte zijn 4 groote Chaloupen na de wal geroept/ om een visschers Barkjen te intercipieren / daer upt wy des W. ants gelegentheyt verstaen mochten/ ende verkent raken/ hoe verre wy noch van de Poort van Acapulco waren.

Den 22, op de middagh de hooghte 18 graden ende 12 minuten/ ende waren noch ontrent 2 mylen van lant. Naer de middagh stelden wy ons cours met de zee-wint upt den Z. W. nae de wal toe/ om op de afgesneden chaloupen te wachten/ die na Sonnen ondergangh

Komen
op de kus-
te van
Nova
Spag-
nia.

gangh by ons quamen/ rapporterende / dat sich de Cust **C. Z. C.** ende **M. N. M.** streckt / ende dat de diepre een gotelingh-schoot van de wal is 20 a 30 bademen zant ende singel gront / ende dat sy wel eenigh volck aen lant hadden gesien/ maer dat sy om de groote barninge daer niet hadden konnen by komen.

1624.
Otober.

Den 23 's morgens stilte/de Zee grof upt **Z. W.** na de middagh de wint upter Zee als op gisteren/so dat wy bevonden/ dat de wint op de Cust van Nova Hispania ordinaris van vooz de middagh tot 's avonds upter Zee komt / ende middernacht upt het Landt. 's Nachts variabele wint/met donder ende blixem.

Den 24 hadden wy Siguatanejo / 't welck seer ken-baer is aen 4 witte klippen/die 3 mylen van Siguatanejo legghen. Wy saghen hier nae den bergh van Calvario/die ghehackelt is/ende **Z. W.** in Zee streckt/ende van alle kanten in't aenkomen een Plant schijnt te wesen. 's Nachts kregghen wy stilte met Donder/ Blixem ende Reghen.

Sien
Sigua-
tanejo.

Den 25 avanceerden wy wepnigh om de stilte/ ende dooz dien wy vreesden Acapulco by nacht vooz by te seplen.

Den 26 ende 27 seplden wy langhs de wal/ende hadden de hoogte van 17 graden/ op welcke hoogte de Poort van Acapulco ghelighen is.

Den 28 met den daghe waren wy ontrent een half mple van het Plant dat vooz de Poort van Acapulco lept / ende soo wy noch niet konden bekennen / dat alhier Acapulco was / soo is onse Chaloupe vooz uptgeroept/om te besichrigen/die weder-kerende/een schoot dede/tot een reken dat alhier de Haven van Acapulco was/waerom de schepen dragende daer na toe hielden/ende op den avont in't ghesichte van 't Casteel geset hebben. Het Fort ofte Casteel van Acapulco is dese laetste jaren eerst nieu ghemaect / ende op een upstekkende punt gelept/tot bebyndinge vande Gallioens die upt de Manillis komen / die dicht onder 't Casteel set ten konnen. Het heeft 4 Bolkwercken / die met 10 oft 12 stucken beset zijn / ende is met eene steene muur rontom omtrocken / het schoot in onse aenkomste twee schoten / die niet toerepckten. Wy bevonden alhier in de Haven 2 ofte 3 klepnie Barckjens/ die niet weerdigh waren yet daer op te atenteren.

Komen
inde Poort
van Acapulco.

1624.
Otober.

Den 29 hebben wy ghesocht met de Spangiaerts in onderhandelinghe te treden/om upt haer Ostagiers / ende maniere van handelinghe te verstaen / oft sp dit jaer oock Gallioens upt de Manillis verwachtende zijn/ ende oft der selver comste haest op handen was. Wy gaben aen de spangiaerts te verstaen/ hoe dat dese Plote langs de Custe van Peru seplende/ eenige Spaensche Capiteyns ende andere ghevangenen bekomen hadde / ende also de Heer Admirael nu van sinne was nae Oost-Indien over te steken / dat hy de Spaensche gevangens vooz eenighe ververschinghe wilde laten cantsoenen / by soo verre de Gouverneur eenighe ghequalificeerden als Ostagiers aen de schepen wilde senden om te handelen/ daer teghen eenige van de onsen in het Casteel souden bliben : hier op wert van de Gouverneur gheantwoort / dat hy niet van meeninghe was eenige Ostagiers aen de Heer Admirael te senden / ofte pement in het Casteel te ontfanghen/maer by aldien de Heer Admirael goet vont/ de gevangens vooz gelt te laten lossen/ dat men de gevangens soude vooz haer brengen/ dat sp in alle redelichheyt met ons wilden handelen/maer soo de Heer Admirael hier toe niet verstaen konde/ is de handelinghe ghe-eyndiget.

Den 30 ende 31 heeft de gheheele Plote in de Port van Acapulco bliben houden/ also men dooz stilte niet konde vertrecken.

Den 1 November zijn al de Schepen in stilte upt de Haven geboucheert/om onder sepl te gaen/daer het Casteel 6 schoten nae dede sonder te treffen. Op den avont is de Vice-Admirael/ met de schepen Amsterdam/ de Gendracht/ den Arent/ de David/ ende de Griffioen/ met de Nachten de Jager ende 't Ghetwelt/ ende de Chaloupe van den Arent/ van de Heer Admirael gheschepden/ ende is 18 ofte 20 mylen boven wints/ ofte by Westen Acapulco gaen setten/ op dat hy de Gallioens / die nae ons meeninghe daer ontrent het lant souden aen doen / mochte aen boort komen / ende beseplen / ofte dooz naerstigh vervolghen de selven het Esquadron van de Heer Admirael mochte in handen jagen. De Heer Admirael heeft het wederom in de Haven van Acapulco met de resterende schepen geset.

Novemb

Den 2 zijn de schepen Mauritius/ Hollandia/ de Hope/ de Wint-hont/ ende Nassau van Acapulco t' sepl gegaen/ ende hebbende een ontrent anderhalf mijl van den ander ghesettet / soo dat het Oostelijckste

ende 1624.
in het
n leg- Novemb
ngien

sche- Halen
r half water in
egen Puerto
goede del Mar-
sche- ques.

t En-

n we-
nbus-
lck de
nnen/
i man
an te
/ ende
btepn
ls ge-

pl ge-

en op
lomi-
desten
e sche-
e bar-
h on-
de l-
n vol-

migh

Den

1624.

October.

Deling
 Deling
 veru
 Wp g
 de C
 dere g
 van si
 sche g
 neren
 Osta
 eenig
 de S
 nige
 kaste
 de gel
 booz
 delen
 hand
 De
 blpve
 De
 boucl
 sonde
 pen 2
 foen/
 van d
 20 m
 hp de
 den a
 naerf
 rael n
 om in
 De
 hont/
 ontre

Novemb

lijckste schip de Hope ontrent anderhalf mijl boven Acapulco / ende het Westelijckste schip Mauritius het Oostelijckste schip van het Esquadron van de Heer Vice-Admirael in 't gesicht heeft gaen leggen / ende de Heer Admirael is met de schepen Delf ende Orangien in de Port van Acapulco blijven legghen.

1624.
Novemb

Den 3 ende 4 hebben de Boots ende de Chaloupen van de schepen Delf ende Orangien in Porto del Marques ontrent anderhalf mijl van Acapulco water ghehaelt. De Heer Admirael sont negen Soldaten op het hooghste van 't Eplant / om nacht en dagh goede wacht op de Gallioens te houden / ende toe te sien wat onse Schepen wedervoer.

Halen
water in
Puerto
del Mar-
ques.

Den 5 is een Bos-schieter van 't Schip Orangien van het Eplant by den Vpant ober geswommen.

Den 7 is Capiteyn Witte met de Boots ende Chaloupen wederom om water gheweest / maer soo de Vpant hem daer in embuscade ghelept hadde / die ons volck besprongh / soo heeft ons volck de vlucht nae de Chaloupen ghenomen / met verlies van vier mannen / die verdroncken ende gheschoten werden / ende sooder noch een man aen strant was staen blijven / is Capiteyn Witte / om die man te berghen / weder nae strant recht op den Vpandt aen-gheroept / ende heeft die man selver in de Chaloupe ghetrocken / maer de Capiteyn is ondertusschen in sijn zijde gheschoten / daer van hy naemaels genesen is.

Den 8 is de Heer Admirael upt de haven van Acapulco t'sepl ge-gaen.

Den 15 is de Vice-Admirael / latende sijn Esquadron schepen op de wacht legghen / met het Jacht de Winthont by de Heer Admirael ghekomen. Hy verhaelde / dat sy 16 oft 18 mylen by Westen Acapulco een goede water-plaetse gebonden hadden / daer de schepen haer van water voorszaghen / maer dat men om de groote barninghe aldaer qualijck konde landen. Wy waren van daegh ontrent 5 mylen by Westen Acapulco / en liet de Heer Admirael de lwaerfte Schepen waerschoutwen dat sy hem datelijck souden volghen.

Den 16 ende 17 was de windt Westelijck / soo dat wy weynigh avanceerden.

1624.

Novemb

Den 18 zijn vier Soldaten / die met de Chaloupe van het schip Hollandia nae de Wyant meenden te roepen / van den Kaed gecondemneert om ghehangen te worden.

Den 19 ende 20 de wint ypt de Westelijcker hant.

Den 21 sagen wy de Westelijckste schepen van het Esquadrón van de Vice-Admirael. Wy waren van daegh ontrent 17 mylen doven Acapulco/ende hadden in de tijt van ses dagen 11 mylen om de West ghewonnen. Des nachts hadden wy een Travade ypt den Westen/met groote regen.

Den 22 saghen wy alle de schepen onder zepl/die om de stilte die de gantsche dagh gheduurde/niet by ons konde komen. Wy verstoncken ypt het Nachte / dat booz af quam / datter ses Soldaten by den Wyant waren over-geloopen/ende dat de schepen Amsterdam/ende de Eendracht haer water inghenomen hadden / ende dat de Spangiaerts des anderen daeghs nae haer vertreck/haer wel 600 mannen sterck op strant verthoonden/die buyten twissel ons water-haelders soudén overballen hebben / ten ware ons volck al van lant hadde vertroocken geweest.

Den 23 een kleyn koeltjen ypt de Noorzdelijcker hant.

Den 24 een stybe koelte ypt den Westen : tegen den avont is de groote Chaloupe van de Vice-Admirael omgeworpen / die om het harde weder niet konde geberghet worden / so dat de Chaloupe met de metale Draerkens/daer mede die boozsien was / de zee ten besten gebleven is.

Den 25 / 26 / 27 / en 28 seyliden wy om de West dicht langhs de wal / soeckende nae de Eylanden de Ladzilleros / die 40 spaensche mylen by Westen Acapulco legghen / aldaer / volgens het schryven van het spaensche Journael / water / visch / ende Patattas in overvloet soude te bekomen zijn/ende also wy nu meer als 45 Duytsche mylen by de wal op-ghekomén waren/ende gheen apparentie van de selve Eylanden sagen / so dachte ons dat alle moeyte om de selve Eylanden te soecken/vergeefs was.

Den 29 heeftmen de Nachten / de Winthont ende 't Ghevelt in vyant gesticken / also die onbequaem waren om langer by de Vlote te blyven. Noch heeftmen een oude Pilot Diego Sanchios / die ons goede dienst zint de voyage ghedaen heeft / ende twee overloopers /

pers/op haer versoek / met een kleyn bootken aen lant ghesonden.

1624.

Op de middagh de hooghte 17 graden ende 50 minuten/en hebben doen alle devor: ghedaen/ om in de Oostelicke passlaet-wint te geraken. De wint was N. W. met een fraepe koelte.

Novemb.

Stcken
over nae
d'Oost-
Indien.

Den 30 heeft hem de Heer Admirael met de principaelste Officieren van de Plote op 't Schip Hollandia vervoeght/ om in 't executeren vande vier ter doot-verweseue Soldaten present te zijn/ maer alsoo alle de Krijghs-Officieren voor dese ghevanghens seer instantelick by de Heer Admirael intercedeerden / soo heeft de Heer Admirael gheconsenteert / dat sy met haer vieren biezkens souden trecken / en dat de drie van haer vieren souden gepardonneert worden. Het ongeluck is Frans fout van Hilderom te beurt gevallen/die datelick aen de Rock van de rhæ is opgehangen.

Op de middagh de hooghte 17 graden ende 50 minuten : de windt W. N. W. en teghen de Nacht N. N. W. met redelijcke koelte.

Den 1 ende 2 December was de windt N. N. W. ende N. de Decemb.
cours was Z. W.

Den 3 kregghen wy de ghenerale N. O. ende O. N. O windt/ waer mede wy de cours om de west stelden.

Den 14 's avonts op de hooghte van 15 graden/ende 15 minuten/hadden wy een groote Cravade upt den Noort-Oosten.

Den 16 heeft de Heer Admirael het Jacht de Jager laten voor seplen / om de Schepen by nacht met eenschoot te waerschoutwen/ indien hy eenigh lant gewaer wert.

Den 23 is op 't schip Mauritius overleden Adriaen Verplanken/Commis op 't selve schip.

Den 1 Januarij is aen peder back een kanne spaensche Wijn tot een Nieuwe-Jaer bereert.

1625.

Januarius.

Den 8 heeft de Heer Admirael belast / overmits de scheurbuyck seer toe nam / waer aen daghlijck veel volck van de Plote stierf/ datmen in het over-hoozt setten van de dooden niet en soude schieten : want het schieten/ 't welck menighmael. op een dagh in diversche Schepen geschiede/grooten schrick onder het volck causeerde. Men heeft oock aen peder man een pumpelken Brandewijn daegs begonnen upt te deelen.

1625.

Januarius

Sien
Landt.

Den 11 is Pieter Claesz Slacht/Commijs op 't Schip de Een-
dyacht overleden.

Den 15 's morgens lagen wy lant West van ons: 't was laegh
lant/daer het vzeesselijk barnde/ soo dat wy groot geluck hadden/
dat wy by nacht hier op niet en verbielen / om dat de gheheele Vlo-
te groot perijckel soude gheloopen hebben. Wy giffen dit Landt
Jlas de Galperico te zyn.

Den 23/ op dese tijt taste de scheurbuyck ons volck soo ghewel-
digh aen/datter daeghlijck vele stozben/ eenighe schepen waren so
machteloos dat sy naeuw ghesont volck hadden / om de Schepen
te voeren. Van daegh is Cornelis Jansz/ Commijs op 't schip de
David/ gestozben.

Sien de
Ladzo-
nes Ep-
landen.

Den 25 op de middagh saghen wy 't Eplant Guagan/een van
de Eplanden van de Ladzones/daer wy op den abont by quamen.
Het was redelijck hoogh effen lant/ende de Ladzonesen quamen de
Vlote meer als twee mylen met twintigh Canoes van lant te ge-
moet verruylende booz out pser/Coros/Bananas ende Patattas.
Wy hebben den gantsche nacht met groote stormen by gehouden/
om op morgen met den daghe de Reede te soecken.

Den 26 's morghens quamen de Ladzonesen met 150 Canoes
aen de Schepen/ verruylende Coros ende Anjamas/ soo dat ons
Schip alleen ruylde ontrent 700 Coros. Op den abont zyn wy
aen de west-zyde van 't Eplandt Guagan op 10 bademen zand-
grondt / een Gotelingh-schoot van de wal ten ancker ghekomen.
't Schip de Hope raecte gront af / ende soo hy maer 8 of 10 ghe-
sonde mannen op hadde / heeft hem de Heer Admirael hulpe toe
ghesonden/die hem des nachts op de Reede brachten.

Den 27 is de Vice-Admirael met de helft van de Soldaten nae
het kleyne Eplant ghevaren/ dat ontrent dry mylen by Zupden
de Reede gelegen was/ om te sien oft aldaer eenighe verberschinge
ten dienste van de Vlote te bekomen waer/dan alsoo het daer ghe-
weldigh barnde / ende men lichtelijck dooz de verborzghen klippen
een Chaloupe soude verloren hebben/ ende de Ladzones op de Vi-
ce-Admirael versochten / dat hy met sijn volck van lant soude wil-
len blywen/alsoo sy alles in overbloet aen de Schepen souden bren-
gen/is hy weder na de Reede gekeert. De Schout by nacht heeft
met

Water- 1625.
en de= Januarius

cha=
ndin=
ndrig
elijck

etwee
nefen
laetse

Kijs Februarij
atigh
/ die

biet/
epen

ber=
tepen

utte/
n die

aten

ghe=
men
p de
er de
ront
leest
n de
als
ijck
ch/



Ver



1625.

Januarius

Sien
Landt.Sien de
Ladys-
nes Ep-
landen.

Der
 Dracht
 De
 lant/di
 dat wi
 te groc
 Inas
 De
 digh a
 macht
 te voer
 Dabul
 De
 de Ep
 Het w
 Plote
 moet l
 Wy h
 om of
 De
 aen de
 Schij
 aen de
 gront
 't Sch
 sonde
 ghelo
 Di
 het kl
 de Re
 ten di
 weldi
 een E
 ce-At
 len bl
 gen/i:

met de resterende Soldaten de Baep besocht / daer hy een water-plaetse vant / daer het water licht om halen was. Wy rupden desen dagh eenighe hoenderen / ende meer als 7000 Cocos.

1625.
Januarius

Den 28 werden 50 Soldaten tot bewaringhe van de groote chaloupe / die aen Landt soude vertimmert worden / ende tot bevydinghe van de water-haelders / aen landt ghelept. Desen avondreis Capiteyn Omarus Evertwijn / van een hart-vangh subptelijck gestorven.

Den 29 waren wy ghenootsaecht meer Soldaten / ende twee Metale Oxaerckens aen lant te brengen / om dat de Ladzonesen met Assagapen gewapent / in groote menighte aen de water-plaetse quamen.

Den 1/2/3 / ende 4 Februarij brachten de Ladzonesen veel Rijs Februarij aen de schepen / die wy van haer rupden / een Bael van tseventigh ende tachtentigh pont Rijs / voer een verroeste bijl oft hack-mes / die gantsch bedorven was / ende nieuwers toe diende.

Den 5 is een ghegenerale Monstringhe door de Blote gheschiet / ende werden noch bevonden 1260 koppen / daer onder begrepen zijn 32 soo ghevanghen Spangiaerts / als Negros.

Den 8 is tot Capiteyn ghestelt / in plaetse van Capiteyn Evertwijn / die overleden is / Hendrick Rose / Lieutenant van Capiteyn Schutte.

In wiens plaetse tot Lieutenant is ghestelt Barent Schutte / Vaendrygh van de selve Compagnie / ende tot Vaendrygh van die Compagnie is ghestelt Otto van Dollenhove / Appointee.

Den 9 heeft de Heer Admirael aen Landt een Predicatie laten doen.

Den 11 's morgens zijn wy van 't Epland Guagan t'seyl gegaen. Het Epland Guagan is een van de Eplanden / die men noemt Ilas de las Velas / ofte van de Ladzones / ende leyt op de Noorder-breete van derthien en twee derden deel graden / maer de Kreede / daer wy met de Blote op 10 / 20 en 30 bademen zant-gront ontrent anderhalf Cartouw-schoot van de wal gheset lagen / heeft de hooghte van derthien en een half graden. De Kreede leyt aen de West-ypde van 't Epland / ende kan soo wel van by Noorden als van by Zuiden het Epland beseylt worden. Het Lant is tamelijck

hoogh/

1625.
Februarij

hoogh/ vruchtbaer/ ende op veel plaetsen met rijs besaeyt/ als blijktt
uyt de quantiteyt die wy gheruypt hebben. Cocos-boomen zijn
der sonder ghetal/ soo oock op het Eylant dat aen de Zuid- Oost-
hoeck leyd/ en Palmuyten heeft men ober al veel/ dan het schijnt dat
dese by de inwoonders in waerden gehouden worden. Anjamas
vallen hier sonder getal/ die wy in groote menighe van haer ghe-
ruypt hebben. Wy hebben in de tijdt/ dat wy hier ghelegghen heb-
ben ontrent 200 Hoenderen gheruypt/ dan gheen beesten konnen
bekomen/ wat moeyte wy daer oock toe gedaen hebben. De La-
dzonelen zijn van leden treffelijck ghepropotioneert/ ende van sta-
ture grooter als de Carnatanen ende andere Indische natien. Sy
zijn roosachtigh van colour/ ende gaen heel naect/ maer de vrou-
wen bedecken haer schamelheyt met een blad. Haer wapenen zijn
Aksagapen ende slingers/ daer mede sy den ander den oorlogh aen
doen/ meesterlijck daer met om gaende. Haer Canoes zijn aer-
digh ghemaect/ ende kormen seer scherp by de wint seplen/ sy heb-
ben maer eene vleugel/ waer mede sy de Canoe in 't seplen konnen
in 't ghewicht houden/ staende verder ofte nader de Canoe/ nae dat
de wint sterck koelet. Met dese Canoes dorven sy wel 2 of 3 my-
len in Zee gaen/ al is 't dat de Zee grof gaet/ om dat sy haer Ca-
noes/ als sy om vallen/ lichtelijck konnen dzoogh maecten. Sy
schynen met den eersten oprecht in 't handelen te zijn/ maer daer na
siet men dat de naem van Ladzones haer niet te vergeefs gheghe-
ven is/ want sy de Balen Rijs die wy van haer kochten/ ten deele
met zant ende steen bulden/ ende rechten meer ander dieberven aen.
Die hier aen lant willen gaen/ moeten haer wel verskeren/ ende
van wapenen voorzien/ ende in 't alderminste op de Ladzonelen
niet vertrouwen/ want alle die ter syden afgaen/ staen in perischel
van ghemassacreert te worden/ gelyck eenighe van ons volck we-
derbaren is.

Den 14 op de middagh de hooghthe 10 graden en een half/ ende
saghen doen een Eylant W. Z. W. van ons 8 mylen: wy gisten
dit lant het Eylant Sahabedza te zijn/ hoe wel het niet de Caerte
op 't naulste niet en accordeerde.

Den 15 saghen wy met Z. O. Son een ander Eylant/ twelck
wy een nieu Eylant achten te wesen/ om dat het niet in de Caerte
en

en stont. Het was redelick hoog lant even gelick Suagan / de N. O. ende N. W. hoeck leggende ontrent 4 mpen van den anderen / en het is tamelick breed so wy sien konden: aen de N. O. hoeck streck hem een groot rif af wel 2 mpen in Zee. Daer quamen diversche praewen van land / naer ons toe / daer in eenige personen saten van ghedaente ende postuur als de Ladzonesen / met langh swart hant / ende eenighe vertierselen om haer lijf behanghen / dan soo wy voort seiden / konden sy niet aen voort komen. Dit landt was bewoont ende wel gebouwt / soo veel men sien konde / ende leyt op de hooghte van 9 en d'yn vierendeel graden.

Den 16/17/18 ende 19 continueerde de doot-gaende N. O. windt.

Den 20 hadden wy stormachtigh weder upt de Oostelijcker hant / met gheweldighen reghen. Wy hebben het des nachts met schoor-seyl om de West laten voortstaen / om niet te vervallen in de Bocht by Noorden Caep de Viscajo / dat de Oost-hoeck is aen't landt van Magindanao / het Zuidelijckst groot Eplandt van de Philipinas.

Den 21 continueerde het stormachtigh weder. Wy lieten het des nachts met het hooft om de Noort met kleyn seyl d'ynen / om niet op een lager wal te vervallen.

Den 22 konden wy noch geen land sien / hoe wel de meeste bestecken de geseyde Caep al gepasseert waren.

Den 23 's morghens is by den Heer Admirael ende den Raet de bestecken van de Sier-lieden ghesien / ende haer advijs ghehoort zijnde / gheresolveert datmen Z. Z. W. soud aengaen tot op de hoogt van d'yn graden / ende al dan 't land van Gilolo aendoen / om van daer een vaste cours na Ternate te stellen. Op den middagh bevonden by 't peylen van de hooghte dat de stroom ons gheweldig om de Noort had geset / hoe wel de Noordlijcke Mousson doot-waepde.

Den 24 op middernacht vonden ons op 4 graden 50 minuten.

Den 25 wesende met N. O. wind Z. Z. W. gestevent / of so men meende gheseylt 12 mpen. Vonden op den middagh de hoogt 6 graden 20 minuten. Bevindende dat wy in een half etmael / in't Noortder Mousson Z. Z. W. steevende / een halve graed om de Noort geset waren.

1625.

Februarij

Den 26's middaeghs op 4 graden.

Den 27's middaeghs op 2 graden 45 minuten / blyvende by de gesepte Z. Z. W. cours/ de wind noch al upt de Oostlycke hand.

Den 28 sagen wy 't land W. 6 mylen van ons: de stroom sette ons geweldig in.

Martius.

Den 1 Martius dreeben wy in stilte.

Den 2/ kregghen wy in 't ghesicht de bergh van Sammacano/ ghelegen op de kust van Moro / het welck het Noord-eynd is van Halemahera / oft 't groote lant van Gilolo / daer de Moluckische Eplanden aen de West-zijde onder of by langs leggen.

Komen
inde Mo-
lucquos.

Den 4 op de middagh de hooghte 1 graed ende 40 minuten. Tegen den avond een lustighe koelte upt den Noorden / daer mede quamen wy inder nacht ontrent Malepen / hoofst-stadt van 't Koninghryck van Ternate. De Heer Admirael sand een Chaloupe vooz upt na Coluco/om de Heer Gouverneur vande Molucquos/ Jaques le Febze/ die vooz dien tijd aldaer was/ van onse komste te waerschoutwen/maer om dat het stilder werd/quamen wy eerst met den daghe vooz Malepen op de Keede.

Den 5 na onse/ ofte den 6 na de gemeene Indische reekeninghe heeft de ghemele Heer Gouverneur den Heer Admirael aen boord welkekom gheheeten / ende zijn teghen den middagh met den ander aen land ghevaren. De oorsaeck van het verschil des tijds is/ dat onse Plote van Holland om de West zeplende/ ontrent seftghien uren met de Sonne ghelopen is/so dat wy de daghen ordinaris een wepnigh groeter ghehadt hebben als van 24 uren / ende dat die upt Holland na Indien ghezept zijn/ om de Oost loopende/ teghen de Sonne gelopen zijn / dat die de dagen ordinaris een wepnigh korter ghehadt hebben als 24 uren/ ende de Sonne ontrent 8 uren op de middagh inde Moluccos vroeger ontmoet zijn als in Hollandt/ so dat de differentie een gantsche dagh is.

Den 9 is het schip de Gendracht ten dienste vande Oost-Indische Compagnie ghezept na Magusan / een van de Moluckische Eplanden / nameliick het vierde van de groote van Noord af te tellen / ende over ses daghen wederom ghekomen.

Den 13 is te Malepen tijdinghe gekomen/ dat de Troutwe/ een van d'Oost-Indische Compagnies Schepen / ghebleven is op Sangi/

Sangi / een Eplandt vijftigh mylen omtrent het Noord-West ten Noorden / van 't Epland Ternate / op den weg nae de Filipinen. Van daegh is de Heer Admiraal met de vier principaelste schepen / ende de meeste macht van de Vloet nae Calamate / een onser Forten op Ternate ghezept om het selve te slechten.

1625.
Februarij

Den 16 zijn de voorsz. Schepen / nae dat het Fort gheslecht ende 't gheschut daer van gelicht was / weder op de reede van Malepen ghekomen.

Den 17 is de Vice-Admiraal met vier Schepen van Malepen ghegaen om te slechten ons Fort / op 't Eplandt Motp? / wesende het derde groot Epland in de Molucquos.

Den 25 is de Vloet met den Gouverneur van de Molucquos nae Maquian ghezept / daer de Vice-Admiraal met de vier ander Schepen by ghekomen is / ende heeft op de reede van Snoffaqua gheset.

Den 26 is gheresolveert dat men voortgaen in de Vloet de Indische wijs / in het schaffen van de spijse soude volghen.

Oock is gheordineert / dat het schip de Eendracht nae Sangi soude gaen / om het volck ende het gheschut van 't ghebleven schip de Trouwe op Malepen te brengen.

Den 28 is de Vloet van Maquian ghescheyden / ende om dat de windt te scherp was om boven de Gorities te zeilen / zijn wy gheloopen doot de Strate die tusschen oudt ende nieuw Batjan dootgaet.

Den 30 zijn wy de engte ghepasseert / ende doot ons Fort op Labou in Batjan ten anker gekomen.

Den 31 zijn wy van Batjan ghescheyden / ende hebben ons kours nae Amboina gestelt.

Den 4 Aprilis is de Vloet ghearriveert op de Reede voo't Cassel op 't kleyn Amboina / alwaer het schip Delf hem van een nieuwe mast voo'sien heeft / ende is voo't by de Gouverneur van Amboina / ghenoeemt Herman van Spreut / alle preparatie ghemaeckt tot een tocht op Loehoe en Cambelo / op 't land van Ceram / tegen over den Noord-West-hoek van 't groot Amboina.

Aprilis.

Den 25 is de Chaloupe van 't schip den Arend met brieven van onse komste / aen de Heer Gouverneur Generael / weghens de Ge-

1625.

Mayus.

unieerde Nederlanden in Oost-Indien/ na Batavia af gesonden.
 Den 14 Mayus is de Heer Admiraal met de schepen Mauri-
 tius/ de Griffioen/ ende de David (het schip den Arent van te vo-
 ren nae Cambelle/ ende de Hope na Loehoe gheschepden zijnde)
 met de geheele macht vande Plote/ ende de Heeren Gouverneurs
 van Amboina/ Speult ende Gozum/ met alle de Corecorren en-
 de macht van Amboina op de tocht na Ceram ghegaen/ aldaer
 men vooz eerst de sterckte Loehoe verobert/ ende gantsch gherui-
 neert heeft/ en daer na de wederspannige Negries of Dorpen ver-
 brand/ ende al haer Nagel-boomen verdestrueert/ ende te gronde
 vernieticht heeft.

Loehoe
 ende
 Cambelo
 ghede-
 strueert.

Junius.

Den 22 Junius is de Heer Admiraal met de Gouverneurs
 weder op Amboina ghekomen/ latende de schepen met de siecken
 om de contrarie mousson/ op de reede van Cambelle blyben.

Iulius.

Den 18 Julius is de Heer Admiraal ende de Gouverneur
 Speult van Amboina met de Plote na Batavia t'zepl gegaen.

Den 19 zijn de schepen die vooz Cambelle gheset laghen/ by de
 Plote ghekomen/ om dat het Jacht de Jager (een van de spaen-
 se Pylsen) so leck was/ dat hy het niet langher boven water konde
 houden/ ordonneerde de Heer Admiraal dat het schip Hollandia
 het gheschut van 't selve Jacht op de reede van Cambelle soude
 lossen/ ende het Jacht in de brandt stecken/ ende in de Strate van
 Botton weder by de Plote komen.

Den 20 zijn wy dooz scherphheit van de Zuyden windt genoot-
 saecht by Noorden 't Eyland Boero om te loopen.

Den 22 heeft de Plote in de N. O. Bay van Boero het Jacht
 Nassau van sijn gheschut ontloft/ en als onbequaem om by de
 Plote te blyben/ verbrandt. Alhier is 't schip Hollandia weder by
 Plote ghekomen.

Augustus

Den 2 Augustus zijn wy op de reede van Botton gearriveert.

Den 6 is de Plote van Botton gheschepden.

Den 10 zijn wy op de reede van Macassar ten ancker gheko-
 men/ alwaer de Heer Gouverneur Speult aen landt geweest/ ende
 by den Koningh vriendelijck ontfangen is.

Den 19 is de Plote van Macassar ghezeplt.

Den 25 is de Gouverneur Speult met de schepen Orangien
 ende

ende Mauritius na Japara gegaen/ ende de Heer Admirael heeft met de resterende Schepen sijn cours recht toe na Batavia gestelt. 1625.
Augustus

Den 29 is de Heer Admirael met eenige schepenghearriveert op de reede van Batavia/ wesende de hoofst-stadt der Nederlandtsche Compagnie in Oost-Indien: alwaer de Gouverneur Speult ettelijcke daghen daer aen met de schepen Orangien ende Mauritius mede ghekomen is. Ende om dat ten tijde van ons arrivement / te Batavia gheen avantagieuze aenslaghen voor de Oost-Indische Compagnie voorvielen/waer toe men de gheheele Nassausche Vloote soude hebben moghen ghebruycken / soo werd by de Heer Gouverneur Generael ende den Raed van Indien goet ghebonden/ dat men de schepen van de selve Vloote soude schepden / en nae sulcke plaetsen schicken / daer sy het Vaderlandt / ende de Oost-Indische Compagnie / het meeste voordeel / ende den Vrande de meesten afbreuck mochten doen. De Heer Gouverneur Speult is met de schepen Orangien / Hollandia en Mauritius (daer op waren de Capiteynen / Engelbert Schutte/ Johan Ter Halte / ende Coert de Vries/ende Justus de Bogelaer/Coopman op 't Schip Amsterdam/) van Batavia na Suratte gezeplt/ die van daer op het spoedichste nae 't Vaderlandt dachten te komen. De Vice-Admirael Jan Willemsz Verschoor / is met de twee schepen de Hope en Grifoen/ ende noch twee Jachten van d' Oost-Indische Compagnie op een tocht nae Malacca ghegaen. De schepen den Arent ende de David zijn nae de Cust van Cozomandel ghesonden. 't Schip de Gendzacht/soo haest het upt de Moluccos tot Batavia gearriveert was/ heeft men 't toe-gherust om met den eersten na 't Vaderlandt te zeplen / ende de twee resterende schepen / Delf ende Amsterdam heeft men aen 't Plant Onrust gheset / om te verdubbelen ende de Gendzacht te volgen.

Den 29 October is de Heer Admirael/sieck zijnde/ met de Schepen de Gendzacht / ende 't Wapen van Hoorn vol-laden zijnde/ van Batavia na 't Vaderlandt gezeplt. October.

Den 3 November is de Heer Admirael Gheen Hunghen Schapenham op 't schip de Gendzacht overleden / ende den 5 dito op het Eplandt Pulo Boffoc 2 mijlen van Bantam begraven. November.

Den 27 zijn wy bynten de Straet Sunda geweest / nae dat wy

1626. Dooz contrarie wint ende stilte meer als d'yn weken in 't passeeren
van de Strate dooz gebzacht hadden.

Ianuarius

Den 22 Ianuarij zijn wy op de Reede van de Caep de Bona
Esperanca wel gearriveert/ alwaer wy hebben gebonden Brieven
van 't Schip Middellburgh van dato 28 December 1625. Als
wanneer 't selve van de Caep naer S. Helena is vertrocken / beset
met 136 man/ ende met goeden moet / so sy schyben/ om 't Schip
in 't Vaderlant te brengen.

Februarij

Den 9 Februarij zijn wy van daer t'sepl gegaen.

Den 24 zijn wy met de twee schepen op de reede van S. Helena
ghearriveert.

Martius.

Den 11 Meert zijn wy van 't Eylandt S. Helena gescheiden.

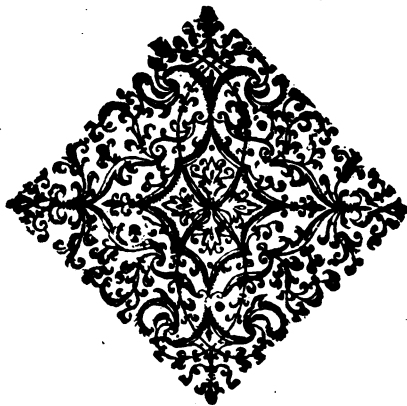
Iunius.

Den 16 Junij zijn wy dooz sieckte ghenootsaeckt gheweest in
Pleynruyten te loopen.

Julius.

Den 9 Julij zijn wy dooz Godts ghenade met beyde de Sche-
pen in Terel voorspoedigh gearriveert.

E Y N D E.



Beschrijvinge bande Rege-

ringhe van Peru, gestelt dooz eenen gebangen

Spanjaert / ghenaemt Pedro de Madriga,

gheboren zijnde tot Lima.



De Koninckrijcken van Peru, Chili ende Terra Ferma wert tegenwoordich gegouverneert by Don Ioan de Mendosa, en Lima, Marquis Montes Claros Viceroy, Stadt-houder ofte Luytenant/in plaetse vanden Coninck van Spanjen/ gelijcke macht alhier als zijne Majest. in Spanjen hebbende / so van giften te geven ende Offitien / d'welcken in dese Coninckrijcken Corrigimentos ghenaemt werden/ upt te deelen der Indianen Renten Administratien/ ende Alcaldias, wesende Meesters ofte regenten ober de Mine.

Dit voorsz. Officie van Viceroyship geeft den Koningh voorsz. 6 ofte 8 Jaeren / ofte voorsz. so veel hem beliest / den gestelden Viceroy daer s' jaer voorsz. tot leggende 40000 Ducaten/ mitsgaders alle kerstdagen/diz Koningen/ende noch 2 feestten/als daer zijn vanden H. Geest ende Paelschen/ telcken reyle 1000 Pesos Ensaiaados, elc Peso tot 12 Realen en een half 't stuc / obermits hy dan te gast heeft alle de Raets-Heeren van Audiencia / ende boven dien alle jaer als den Viceroy gaet aende Haven van Galao/omme te dispacieren de Armade/Konincx silver/so geeft hem den Koning 2000 Pesos Ensaiaados tot zijns onkosten verval / onvermindert zijn boven verhaelde gagie / de Viceroy wert gedient in zijn Pallays van veel Edeleende Crijcht-heeren van alderley soozten ende qualiteyt / want Koningen bewaren het Offitie bande Mapooz, Donio ofte Gientmeesters/ Mapstro de Sala Capiteyn van zijn garde ofte wacht/ oock Camerlinck/sonder dese zijnder ooc groote menichte van Paggien die binnen ende buytens s' huys dienen/ ende veel knechten die dese voorsz. Meesters dienē/als hy uytgaet/ wert hy vergeselschapt van alle de Edele vanden staet / ende heeft 30. Soldaten / diemen hier

hier heet Hellebaerdiers/ende soo hy buytten de Stadt gaet so gaert
hondert Lanciers ende 50 Muskettiers met hem/dit zijn Soldaten
die hier genaemt werden de wacht/ van 't Coninckrijcke/de Lan-
ciers genieten s'jaers 800 ende de Mulquettiers 400 Pesos Enfaia-
des, vooz haeren dienst ofte Salario van den koninck / in dit Co-
ninckrijk zijn 4 Audienten / alseen in Pannama, een inde Provin-
tie van Quito, een in Charlas, ende den vierden in Lima. Alhoewet
nochtans het Koninckrijk van Chili mede / een Audientia heeft/
sulckx dat zijne Maj. continuelijck dit Koninckrijk met een Sou-
verneur versiet / den teghenwoozdighen is ghenaemt Don Alonso
de La Ribera, dese audientien zijn Raets-Heeren banden Coninck/
welcke alle plepdopen so wel Civile als Crimenele decideren/ doch
ter tweeder instantie provisie van Appel gheobtinuueert /ende 't sel-
ve te doen intertenteren hebbende / werden alle de civile saecken by
Opdozes/ twelck syn als Commissarilen daer toe gecomiteert/ende
de criminele by Alwaldas van 't hof onwedderroepelijck ghet-
mineert/ dese al te samen gaen in een ghelijcke cledinghe / elck daer
vooz jaerlijckx/genietende 3000 Pesos Enfaiaes tot 12 en een ha
Apael/ de Stadt daer de Viceroy hem houdt / is ghenaemt Civita-
dos de los Reyes ofte des Koningen Stadt/ sy is gefondeert in een
groote / schoone Valaye, de Stadt is naer myn goet duncken inde
lengte ander halfmijle/ ende breekt drie quartier mijls/ heeft meer als
10000 inwoonders/ ende derhalven de gene die aldaer met menich-
te dagelijckx comen en gaen/ haer koopmanschappen drijven/ dese
Stadt heeft 4 plaetsen ofte merckten/ de eerste is daer het Koninck-
lijke Raedt-hups staet / ende de Justitie vergadert ende daer de
Koop- lieden vergaderen / ende haer Contracten besluyten/ ende in
dese plaetsen wort alle nootlijcke lijftocht ende Virtualie vercocht/
in dese Stadt woonen beele Indianen Ambachts volck / als sm-
ders ende schoenmakers / ende die woonen in een plaetse genaemt
Cercado/ het welcke dicht byde vooz3. Stadt ghelegen is/ ende in
dit pobel heeftmen veel arbeypders die met landwerck haer generen/
ende saeyen vruchten gelijk daer is Arij/ Kool/ Salaet/ Radijs/
Koninckcommers/ Meloenen ooc Mays Kamotes/ diemen in 2 pan-
jen noemt Patates/ ende al dit wort vercocht op de vooz3 groote
plaetsen oft merckt / de Indiaenen die in dit Pobel Cercado woo-
nen/

nen / zijn omtrent 2000 wepnich meer ofte min / de andere is ghe-
naemt St. Anna, is mede seet groot / de derde is genaemt St. Diego,
ende dese is wat cleynder. ende noch een plaetse / is genaemt El. Sato
de Los Cavalles, want alhier dagelijcx Paerden / Muplen / Ezels
ghekocht ende vercocht werden. In dese Stadt resideert den Aert-
bischop / genaemt Don Bertholomt Lobo, Guerrero, d'welcke tot
renten oft incomen heeft 50 ofte 60 Duplent Pesos naer dat de
tienden hoogh ofte leegh loopen / ende so de thienden hoogh loopen /
ist omtrent 60000 Pesos / ende soo sy leegh zijn omtrent 50000 / de
groote Kerck heeft 24 Prebenden / een Archidiacon / Schoolmees-
ters / Canoncken / Priesters / oock Capitanen / die hebben 2000.
Pesos ofte meer / naer de thienden hoogh zijn / dese Kercke heeft 4.
Pastooren ende elck heeft Renten 1500 Pesos vanden Koninck tot
onderstandt / dese groote kercke is genaemt Don Iuan Evangeliste,
sonder dese prochie / 't welck is de Metropoli, heeftmen andere 4. de
een genaemt Sinto Marcello, met 2 Pastoors / elck heeft te renten
1000 Pesos / Ian Sebastiaen met 2 Pastoors / ende hebben de selve
renten / noch een Santa Anna, met 2 Pastoors / ende hebben de selve
renten / het ander is het Gasthuys vande Weel-kinderen met een
Pastoor / welcke tot dienste is vande 4 Pastooren vande cathedrale
kerck / ende die geeft hem 500 Pesos tot gagie / dese Stadt heeft dese
navolghende Kloosters / van Monicken / als S. Franco. S. Domin-
go, S. Augustin, ende een van Nuestra de les Marfedes, ende elck
van dese heeft 2 Kloosteren / S. Franc: die heeft 3 Kloosters. Als te
weten haer Kloosters Prinsipael / het andere vande barre-boets-
loopers / ende het derde van onse lieve Vrouwe van Guadalupe,
sonder dese zijn daer 2 vande Jesuyten diemen in dit landt hiet
Teatinos, men heeft in elck van dese principale Kloosters 250
Monicken / ende in het Klooster vande Minores, 20. behalven dese
kloosters zijn daer 5 van Bagpnen / het een heet La Incarnation,
het ander La Conseption, het derde de Santissima Trinedada, het 4
van St. Iosepho, ende noch een van St. Clara, behalven dese kloo-
sters / is daer een kerck van Nstra Montecorate ende Nstra Prado,
en de Loretto. Hier zijn 4 Hospitales / het een genaemt St. Andries,
daer niet genesen wert dan 't arme volck / in dit Gasthuys heeftmen
ordinaris 400 siecke personen ende meer. Noch een Gasthuys ge-

naemt St. Anna, daer de Indianen genesen worden/daer is noch een genacint St. Pedro, daer Priesters ende Papen ghenesen worden/ ende noch een ghenacint La caridade, daer men die arme Vrouwen gheeneft: daer is noch een huys genaemt San. Lafaro, daer men Mannen cureert van oude siekten die gheen Renten en hebben/ daer is noch een genaemt El Spirito Santo, daer gheeneft men het varent volck / men heeft in dese Stadt meer als 6000 Missipapen/ behalven noch wel 1000 Studenten/ boven dese zijn hier drie collegien van Studenten/het eerste is vande koninck/daer zijn 24 Studenten/ende dese onderhout den koninck van costen/cleederen/ende wat sy sonderlinge van doen hebben: het ander collegie is genaemt naer de Aert-Bisschop St. Torinio, daer oock 24 Studenten zijn/ die den Bisschop onderhout/noch een genaemt Ian Martin, alwaer meer zijn als 400 Studenten/ die elck booz haer costen ende leeren moeten betalen 200 Pesos Ensalados/ de Onversiteyt daer men alle vyfpe consten leert ende gecanoniseert wert/ heeft meer als 233 gepromoveerde Doctoren/so Theologijns/Juristen/inde Heplige schijftuere oprechtelijck geleert/waer booz den Professoor jaetlijcx vanden koninck geniet 1000 Pesos Ensalados.

Daer naer zijn noch 2 classen ofte Auditoria/ vande welcke inde eene voormiddachs ende inde andere nae middachs de Canones/wetten ofte rechten oprechtelijck gheleert werden/ daer zijn twee Meesters/ yder geniet 600 Pesos Ensalados 8 jaers/ de Meesters vande vyfpe consten hebben elck 400 Pesos Ensalados 8 jaers/ gelijk oock doen diemen noemt de La Instituta, dese Doctoren kiezen alle jaren eenen Heertoos/ die sy heeten Jues ofte Rechter van alle de Studenten: in dese Stadt zijn soo binnen als buuten haer mueren meer als 20000 slaven/ hier heest men veel meer Vrouwen als Mannen/te weten Spaen'sche vrouwen: de Indianen van dit Lant syn byn gelijk de Spanjaerden selfs / alleen dat sy ghehouden syn aen den Coningh te betalen / ofte die sy daer stelt / alle ses maanden twee pesos ensalados / ende een Roen dat een Reael gelt/ een sjen ga Mays/t welck 8 Realen gelt/een half stuck laken daer de Indianen hare klederen af maken / ende by al dien de Indianen inde Vallepe ofte int pla:te Lant wonen/so moet het stof wels: nbaal Cartoen/ende so sy int geberghte wonen/so maken sy dat

van

van wolfe / elk Indiaen is verbonden den Coningh te dienen 30 dagen int jaer/ sy beginnen te dienen inde Maeyen in May/ tot het leste van November/ ende buyten desen tijt niet/ ende die naer by de Maynen woonen dienen inde selve ende die daer niet dicht by woonen/ moeten int Lant- werck dienen / en den Meester die sy dienen is gehouden haer te betalen 2 $\frac{1}{2}$ Realen daeghs voorsz dach- loon/ ende haer te eeten geven Broot/ Vleys/ Argen/ Sout/ sy moeten oock dienen int Velt/ onme haer niet beesten te generen/ die hier niet menichte zijn/ want boven dat hier veel Spaensche Schapen zijn / so syn hier noch menichte van andere van 't Landt/ soo groot als een half wassen Peer/ hebbende het sarjoen niet ongelijk de Kamelen/ ende dese heestmen van outs in dit Landt/ gebuyck in plaetse van Peerden en Maynen/ tot noch toe/ maer principael in Potosi, want op dese Schapen laden spint geberghte het stof dat sy upt de Maynen haelden/ om beneden te brengen.

De Haven van Arica tot Potosi, brengen Beesten / Terwenmeel/ Mayn/ Aricoca/ het welcke is een soorte van groen Krout dat de Indianen ordinaris inden mont nemen/ ende wert seer by haer gheacht: de Spanjaerden voeren alle haer koopmanschappen op dese Beesten/ niet teghenstaende daer Peerden ende Maynen overbloedigh genoeg syn/ de Indianen makē hier te lande van Mayn een drank/ die sy schica hieren / is ghesont ende koel ghedroncken: voorsz dese Stadt de Los Reyes, is overbloedigh van Lijf- tocht/ broot/ vleys en visch/ van alle soorten/ 16 onsen broot kost een reael: oft de Terwe goetd koop is oft dier/ de Terwe kost ordinaris drie Pesos/ al- hoe- wel dat dese voorszeden jaren de Terwe geweest heeft tot 10 ende 12 stucken van zichten/ het vleysch gelt de Mroba 4 ende een half Realen/ oock 5 Realen/ naer den omroepende stad gedacn wort / het pont versche Visch gelt 3 quart van een reael / men heeft hier veel visch/ upt de zee ende binnen- mueren van veel verscherden soorten : by dese stadts mueren loopt een Riviere / d'welcke in tijdt van regen ofte stortinghe van water / d'welck seer geweldichlijck komt/ want daer een Brugge over de selve Riviere/ gemaect van uptgehouden steen/ met negen boghen/ ende so sterck als men soude mogen bedencken/ is wech genomen dooz den stroom deser riviere : heeft mede vele ende verscherden soorten van smakelijcke visschen:

In dese stadt heefmen een vergaderinghe van 24 Raets-heeren/ daer is een Konings hups/ de Contractation met 4 Koninghlijcke Officieren/ als daer is den Tresorier / Condado? / Factor en Medo? : in dit hups is het Tresoor ende Rentten van den Coningh/ hier is oock een Tribunal vande Inquisitie / met 2 Inquisiteurs/ hebben tot Rentten 3000 Pesos / ende hebben haer Gebangen-hups apart / ende haer Majoor / ende 2 Notarisen / ende elck heeft 1000 Pesos 's jaers/ hier is mede een Tribunal van S. Crusada , met aflact ende Reliquien / die de selve rentten hebben / in dese stadt zyn 16 Compagnien soldaten/ 8 te peert ende 8 te voet/ ende is gelegen twee mijlen van Zee. De Haven hier van is genaemt El Callao , alwaer woonen omtrent 800 Spanjaerden / weynich meer ofte min/ hier by leyt een kleyn Dorp van omtrent 200 Indianen / die altemael goet spaensch spreken / want sy onder de Spanjaerden meest opgeboet zyn / ende haer dienen / helpen haer het lant bouwen tot Terwe ende andere nodighe dinghen / hoe wel daer menichte van Terwe ende Wijn komt over zee van Pisco , Yca, ende de La Naccha, van dese stadt werden naer Potosi gebzacht alle spaensche Waren / so van lakenen ende ander goet/ tot kleedinghe/ ende oock van Inlantsche Waren die omtrent Lima gemaect worden / tot kleedinge van 't volck: dese plaetse van Potosi is genaemt La Valla Imperiael, heeft in haer begriip eenen bergh seer hoogh/ daer in sy het Metael vinden om silver te maecken/ het is een vzeese ende verwonderinge in dese Wapnen te komen / ende gaen neer-waert inde aerde wel 400 trappen/ ende als men daer in gaen wilt / ist seer doncker/ dat niemant sonder keerffe kan gaen / in dese Wapnen wercken meer als 20000 Indianen die het Metael uptgraven/ ende dan zyn daer andere die het Metael afbzengen naer de Riviere inde Molens / die wel 100 zyn omme te malen / te supveren / ende het silver daer upt te trecken / ende als dit goet ghemalen is tot polver / dan doen sy dat in een vierkantenback met water/ doen daer Sout ende gebzoken Terwe met seecker menichte van quicksilver by / het welcke is een materie omme dat silver vande aerde te doen schepden/ ende also vande aerde gereynicht zynde / vermengt sich met het quicksilver / ende daer naer om dese twee Waterien silver ende quicksilver van den anderen te schepden/ hebben sy een Oven gemaecte

maeckt/ gelijk de Koopergieters haer Metael smelten/ uptghenomen dat hy boven is open ende wozt dan onder als een pannel ghestoocht / daer naer is een kappe ghemaect van klepe ofte leem die hier boven over hangt los ende vyz vanden Oven/ est dooz de hitte van 't vper wozt het quicksilver ghedreven boven onder dese voorsz kappe die daer hangt/ende het silber blijft sunder op den Oven/het voorsz quicksilver wozt wederom upt de kappe vergadert ende gebyrckt om te fineren. Dese plaets is kout / so dat daer in 4 mplen int ront gheen vuchten en wassen / dan een krupt dat de Indianen heeten Aho; alle de Virtualie van broot/wijn/bleysch ende mans/ ende alle soozten van vuchten worden met karren ende beesten aldaer meest gebzacht van Arica , 't welck is de Haven van Potosi, is altemet wel dier / maer daer en ontbreect niet / men heeft in dit Doorp omtrent 6000 Mannen/ weynigh meer ofte min/sonder noch wel 2000/ die haer hier onderhouden om haer winste te doen met Pet-waren hier te bzingen van Arica/ende oock upt sommige Valen omtrent Potosi / elck na sijn macht bzinght wijn ende meel/ den wijn van Peru kost 10 Kealen van achten / ende den wijn van Castilla 20 Kealen/ende een Broba bleys kost een Keael : het broot gelt het pont 2 Kealen ende dickwils meer/maer niet min: maer dese stadt is gelegen omtrent 180 spaensche mplen van sijn Zee-haven Arica / ende onderweghen heefmen veel Dorpen betwoont vande Indianen/alle 8 ofte 10 mplen/ende oock veel die gedestruert zyn: In dese stadt heefmen een Corrigidor , die den Koningh stelt vooz 6 ofte 8 Jaren/ soo het hem belieft / van dese plaetse opwaerts int lant leyt de Stadt Chuquisacas, daer is een Audientie vanden Koningh/ welke heeft 4 Cepdores ende een Biscuel / heeft oock een President die aldaer so veel is als den Viceroy in Lima , ende oock heeft hy de selve macht aldaer int Lant/maer hy deelt geen Officien upt ofte Rentten/ maer bewaert alleenlijck de Justitie / ende de Cedoros van dese Audientie bedienen de Officien vanden Alcaldes de Corte/ende hebben kennisse soo wel van Civile als Criminele saecken: dese Stadt is seer goet/ hoe wel niet seer groot/ heeft mede een Bisschop/ die tot renten heeft 3000 Ducaten / de groote kerck heeft mede haer Cabildo ofte vergaderinge gelijk die van Lima , ende de selve Cloosters / alhoewel de Monicken in sulcke menichte niet en zijn/

en 3000 / de inwoonders 3000 hier tusschen 3000 ende 4000 / ende soo hier eenigh oproer int lant ofte Custe van Peru quam / soo 3000 de inwoonders verbonden af te komen tot Potosi, ende van daer heel tot Arica, met de inwoonders van Potosi, men heeft inde Stadt van Potosi omtrent 1500 leegh-gangers die gheen Offitie hebben / dan trecken al-te-met naer Arica, ende dan weder naer Potosi, speelen met Caerten ende bedziengen het volck die komen handelen / winnende alsoo des vreemden Coopmans goederen : omtrent 70 M^{pl}en aen d'een zijde van dese plaetse is een ander daer M^{pl}en 3000 / diemen heet Oruro, daer veel silver valt / vande selfde M^{pl}en als Potosi, dese plaetse heeft omtrent 2000 Bozgers / ende veel volck die komen handelen / brenghende alle Eet-waren ende drack. Noch wat voorder bet naer Lima is noch een plaetse daer M^{pl}en 3000 / diemen hiet Chocoloichora : maer hier en wert so veel silver niet ghetrocken als van Oruro ofte Potosi, daer 3000 omtrent 500 Spanjaerden / ende tusschen de 3000 ende 4000 Indianen / die daer werken inde M^{pl}en / de locht is hier kout als in Potosi, noch meer nae Lima is een ander plaetse genaemt Castro Vireyna, daer ooc eenich silver gemunt wert / ende hier 3000 mede omtrent 500 Spanjaerden / ende 5000 Indianen / dese plaetse worden onderhouden ende ghe-
 vidualieert van de Stadt Yla, d'welck is ghelegen inde Valleen / haer Zee-haven is Pisco / van daer kriegen sy wijn / meel en mays vooz de Indianen / in pder van dese plaetse is een Gouverneur / die gestelt worden vanden Wicron / hebbende elck tot salaris 2000 pesos Ensaiaadas / van dese plaetsen 20 M^{pl}en leyt een Stadt ghe-
 naemt Tuamabeluca, dat is een plaets van hupsen als Potosi, hoe wel dat 2 m^{pl}en van daer zijn veele beesten / ende woxt vele boter ende kaes ghemaect / van Pisco ende andere Valleen werden dese plaetsen versien van wijn ende andere behoeftrigheden / oock van Tuamanga brenghmen Concerben / gekijck dat een lant is daer veel supcker-riet wast van Potosi tot Cusco, is omtrent 150 m^{pl}en / 3000 altemael flechte Valleen / genaemt Callao, ende is ober al met doz-
 pen der Indianen versien / elck 10 ofte 12 m^{pl}en vanden anderen / ja soo veel / datmen qualijck upt het een Dozp kan trecken of men siet het andere : in dese Landen 3000 veel Cooplieden haren handel oepbende / ende oock veele dobbelaers ende speelders / die trecken
 bande

bande eene Tambos inde andere / om het volck te bedriegen / dese Tambos zijn Verbergen / diemen in Spangien Ventas hiet / ende in ons lant als gelept is. Cusco is een Stadt by na gelijk Lima, want is seer groot / dan is wat dorre ende oneffen / dooz oorsaeck dat het ghefondeert is aende voet van eenen grooten bergh / hier heeft men veel regen / 't heeft omtrent 6000 Spaensche Inwoonders / ende rontom dese plaetse zijn veel Dorpen der Indianen / die altesamen hebben omtrent 2000 Inwoonders / hier is een Corrigidor, ende Bisschop ende Monniken-Kloosters / als in Lima, ende twee Collegien van Studenten / zijnde omtrent 600 Studenten in 't getal : den Bisschop heeft tot renten omtrent 3,000 ducaten / de groote Kerck heeft mede een Cabildo , hier is oock een Cabildo bande Stadt met haer Alcaldes, der Conincklijcken Officieren / dit lant heeft veel schoone Valleyn / daer vergadert wordt menichte van Victualie / als Terwe ende Vleysch / tot goeden koop : den Wijn wert hier gebzacht van Araquipa, een Zee-Stadt / ende is gelegen omtrent 100 mylen van Cusco, hier int lant zijn veel Spangiaerden die handel doen / ende in dese Valleyn zijn veel Supcker-Meulens / de Fruyten / als Appelen / Peerren / etc. Que-peerren / noch ander Fruyt genaemt Bierasno / Melocotones / dit wert hier geconsijft omme na Potosi, ende alle andere Mynen te brenghen / dese Indianen hebben haer Commandeurs die sy kennen vooz Herren / gestelt vanden Koninck / dese betalen hun schattingen soo voren gelept is / Guamanga, ende Cusco, is van den anderen ghescheyden omtrent 60 ofte 70 Mylen / seer quaet ende steenigh / dese Stadt is heel groot / ende is mede een Bisdom / den Bisschop is ghenaeamt Don Fray, Augustijn de Arbatal , het Landt is hier niet rijk / om datmen hier dicht by geen Mynen en heeft / daerom gaet hier niet veel gelts om / maer alle dinghen is hier goet koop tot onderhout / hier heeftmen veel Bouw-Landen van Terwe / ende andere Inlantische Krupderen vooz de Indianen : hier is oock groote menichte van Ossen ende Schapen / men voet hier oock veel groote ende schoone Peerden / die seer sterck worden / ende veel nae Lima, Chusco, ende alle de Provintien dooz geboert werden / Iuancabelica, is een plaetse soo ick gelept hebbe / daer het quicksilver gemaectt wort / hier is mede een hoogen bergh als by Potosi, ooc so hol ende

stepl met hoeckelt/want om vanden top te komen/klimmen sy af met Ladderen van touwen gemaect/gelijk de gene daermen mede inde Masten klimpt/den bergh is gheweldighep diep/ende op den top brenghmen de Specien upt op de schouderen der Indianen: dese Specien zijn steenen daer wy van het quicksilver af maecten/ende het is wel geschiet als de Indianen op ende af klimmen/ ghehijck sy altemael achter den anderen gaen/ als een komt te vallen van haer/so moeten de andere die onder ende lager zijn/ooch vallen/van boven tot beneden is tusschen 3 ende 400 treden. Dese plaetse heeft een Rebiere/al dat daer in gedaen wort/berandert in steen/ende die van dit water dynckt soude terstont sterben/ van Iuancabelica, komtmien neerwaerts naer de Xaura, het welcke is gelegen 40 mijlen van Lima, hier is een Vallepe/ goet ende overbloedigh van veel lieflijckheyt van 't Lant ende gesonde locht/ ooch werden daer veel Spaensche beesten ghevoet/ en de Indianen van dese Vallepe saepen veel Cerwe ende Maps/ ende wert veel getrocken tot Iuancabelica, ende veel Perckens-bleys wert ghevoert naer Lima ende andere plaetsen/ men heeft in dese Vallepe meer als 40 Dorpen der Indianen/altwaer in zijn 10000 Indianen/ onder dese wonen veel Spangiaerden die ruplen alle Cet-waren booz kammen/ messen/ naelden/kralen/ ooz-hanghers/ ende andere dinghen van klepnder weerden/dit goet geven sy booz hoenderen/maps/ende andere dinggen/ ende dit brenghen dese Spangiaerts te koop tot Lima ende Iuancabelica, ende winnen haren kost ende ooch ruyckom daer mede: van Valle de Xaura, is een ander genaemt de Quorogerij, gelegen 12 ofte 14 mylen van Lima, maer dit Lant is altesamen bewoont met Indianen/ende daer woonen geen Spangiaerts onder dan hier ende daer/en van hier tot Caljou de Lima, zijn dese plaetsen/ Aburco, Pachacama, Chica, Abia, ende dit zijn Dorpen der Indianen/weynuch bewoont endeseer arm; boozts ist slecht Landt tot Cannelto toe/ een Dorp vande Spangiaerden bewoont/ zijn omtrent 80 huysgesinnen/ die maken eenigen Wijn/ saepen Cerwe/voeden veel Beesten te weten: Roepen ende Ossen/ ooch veel Merreye/ Peerden/ende Wyplen/ welcke sy te koop brenghen tot Lima, boozts op dese Custe naer Arica, heestmen in de wegh veel Dorpen bewoont van Spangiaerts als daer is Pisco, daer menichte van wijn ghemaeckt

maectt wort/ dit Doyp met de Vallepe heeft omtrent 50 Mannen. Nu volght Yca, dat is vanden selven handel / daer naer volght La Nasca, daer oock veel Wijn valt/ daer naer komten in menichte Doypen der Indianen/ ende dan inde Stadt Ariquepa, het welck een fraeye Stadt is / ende heeft meer als 2000 Spangiaerden Inwoonders/daer is oock een Cozrigidoz/ een Bisschop/ ende Cabil-do/ van alle benede / ende voort van hier tot Arica is de wegh meest eenlijck/sonder veel volck/ vorders hebben wy verstaen van eenige plaetsen beneden Lima, tot Chaucay, daer woonen ontrent so veel Spangiaerden als tot Cannetto, ende daer rontsom woonen sommige Indianen/generende haer veel met saepen/ende bysonder met beesten te voeden/ende Vercken-blepsch te dzogen/oock veele spaensche Schapen ende Kabyten/maer dese kust heeft wepnich Indianen / oock sprecken sy seer goet Spaens / terstont van hier neerwaerts komt Guara, dat heeft omtrent 80 Inwoonders wepnich meer/ hier zijn wepnich Indianen/ haren handel is met Supcker/ Meel/ofte Sproop/diemen van daer naer Lima voert: van Guara gaetmen naer Varancas, dat is een Doyp van Indianen/ende heeft ontrent 200 hupsghesinnen / haer handel is met Terwe en Maps/ 'twelck al geboert wort na Lima, van hier volght Guarmey, ende is vanden selven handel/ maer in dese Doypen en zijn sonderlinghe geen Spangiaerden/dan hier en daer een: van Guarmey gaetmen naer een plaetse genaemt Casmala, hoogh Lant ende arm/ wepnich volck/heel verdistruert.

Van volght Santa, is een Stedeken bande Spangiaerden/ende zijn wat meer als hondert hupsghesinnen/ ende wepnich Indianen/ hier naer volght de Stadt van Truxillo, is een fraeye plaets/ ende daer is nu een Bisschop gekomen/het is een arm lant, heeft ontrent 2000 Indianen/ sijn haven is genaemt Guanakaco, hier int Lant zijn veel supcker-molens/ende wort veel terwe gesaep:men maectt hier veel meel/'t welck nae Panama gheboert wort/ ende te Landtwaert in worden veel Spaensche Beesten gheboert / ende Merrijen gehouden om Beerden ende Muplen te voeden/ vruchten ende eetwaer is daer goet koop/maer daer gaet wepnich gelt om.

Daer hebt ghy 'tgeene wy van de ghelegentheyt deses Lants/ doo? onsen ghevanghen Spangiaert hebben konnen verstaen / de

welcke ons verklaerde daer af goede kennisse ende wetenschap te hebben / te meer alsoo hy in 't selve Landt gheboren ende van sijne Jonckheyt opgeboet was.

Wy hebben mede noodigh gheacht hier by te voeghen, 't gheene wy verstaen hebben van 't Koninck-rijcke Chili, ende de Circonstantien van dien.



De principale Hoofd- Stadt van dit Coninckryke is St. Iago, welcke bewoont wort door de Indianen / in de selve Stadt is eene goud Mine / vande welcke den Koninck geen proffijt en heeft.

De tweede Stadt is Coquibito, seer abundant zijnde van koper / van 't welcke in Peru alle het gescut ende de klokken gegoten zijn.

De derde is Waldavia, seer rijk zijnde in goud : d' intoonders van welcke hebben in 't Jaer 1599. de Stadt gewonnen ende ingenomen / alle de Spangiaerts om 't leven ghebracht / ende alle der selver vrouwen behouden tot acht hondert toe / van de welcke elck weder ghekocht kan werden voor een paer sporen / eenen toom / een rapier / oft een paer stijgh-beugels : maer 't selve is by den Koninck expresselijck verboden / om de Chilenospen gene wapenen inde hant te geven.

Hebbende de Stadt / als geseyt is / in hun gewelt gekregen / ende alle de reste vande Spangiaerts uptgesaegt ende gedoodet / hebben sy den Gouverneur alleen gevangen genomen / den welcken sy ghesmolten Gout inden mont ende ooren goten / makende daer na van sijn bekenneel eenen drinck-beker / ende van sijne schinckels oft beenen eenen Trompette / tot teken vande victorie die sy over hanner vyant gehadt hadden.

De vierde Stadt is Auraco, daer beneffens de Spangiaerts een Fort hebben / 't welck bewaert wort met eene Compagnie Soldaten / de welcke ter nautwer noot daer so veel konnen binden om hant te boeden / ende soudien dickwils moeten vergaen / ten ware dat sy vande Schepen ghesecondeert wierden. Het is ontrent anderhalf Jaer geleden / dat een Biscops Capiteyn quam met een schipken met

met dertigh mannen expreffelijk om de felve 't affifteeren met lijf-
tochte; maer hy wert vande froom alfoo verdreeven/ dat hy/ tegens
fijnen danck/ inde handen viel vande inwoonders aldaer/ de welcke
den Capiteyn ~~ende~~ alle d' andere doot-floeghen/ uptghenomen den
Trompetter alleen/ genaemt Laurens, geboren zijnde inde Stadt
Bergen in Noorwegen, van Nederlantfche ouden.

Inde Stadt Conception, daer wy hier te vorens af gefproken
hebben / onthout hem een Spaenfchen Gouverneur/ de welcke o-
dinaerlijk geaccompagneert wort van vier hondert Soldaten en-
de in de Stadt zijn eenige ftucken gefchuts tot fijner defencie/ niet
tegenftaende dat het Landt in defe Contrep het alderbuzichtbaerfte
is van 't geheele Coninckrijk: fo ift nochtans dat de Spangiaer-
den daer geen ghewas af connen hebben/ noch 't felve houtwen/ om
de groote uptroepinge ende verpletteringe/ die de Wilden felfs/ booz
haer vertreck aldaer gedaen hebben.

Chilue is eene Stadt op de upterfte palen ghelegen/ mede onder
't ghebiet der Spangiaerden zijnde / doch van clempe impozantie;
Want een Capiteyn ghenaemt Anthoni Swart, upt Nederlandt/
heeft hier vorens met dertigh mannen d' felve Stadt oertweldiche
ende ingenomen.

Een Schip mede/ de Trouwe ghenaemt/ booz de felve Stadt ftill
leggende om het ghetpe te verwachten/ foo hebben dertigh Span-
giaerden haer overgegeven in handen van die van 't boozfs. fchip/
de welcke daer na te lande gefet zijnde op Guayaquil, wierden van-
den Wicetop van Peru gheatrappert ende wederomme naer Chili
gefonden/ alwaer fy mette voeten om hoogh ghehangen ende met
piflen doozfchoten wierden.

Daer zijn in 't felve Coninckrijk noch eenighe andere plaetsen/
doch sonder veel impozantie / ghelijck wy alle 't felvighe konden
verftaen by een van onse gebangens.

Verhael

Van seker Memoriael / ge-
presenteert aen Sijne Majestejt den koningh van
Spangien/ by den Capiteyn Pedro Fernandez de Quir; aen-
gaende de bevolkinge ende ontdeckinghe van 't vierde deel
des Werelts/ genaemt Austrialia incognita, ofte onbe-
kent Austrialia, sijn grooten rijkdom ende vrucht-
baerhejt / ontdeckt by den selven Capiteyn.

H E E R E,

 **E**ck Capiteyn Pedro Fernandez de Quir, segghe dat
 dit de achtste Requête is die ick uwe Majestejt hebbe
 ghepresenteert / aengaende de bevolkinghe die daer be-
 hooft te geschieden in het Landt dat uwe Majestejt be-
 last heeft t' ontdecken in het quartier van 't onbekent Austrialia,
 sonder datter tot noch toe resolutie met my genomen is / noch eeni-
 ghe antwoort oft hope die my verseckere van mijn af-beerdingh/
 daer ick nochtans 14 Maenden in dit Hoff ben gheweest / ende 14
 Jaeren dese sake gehandelt heb sonder besoldinge / ende sonder dat
 ter pet tot mijnen boozdele ghesloten is / maer alleen om haerder
 goet hejt wille / met de welcke / ende met ontellicke tegensprekingen
 ick 20000 mylen so ter Zee als te Lande gereydt ben / ende alle mij-
 ne goederen verteert / ende mijnen persoon ontrijft heb / lijdende soo
 vele ende so schrickelicke dingen / dat sy my selve ongelooftick schij-
 nen te zijn / alles om niet te verlaten een werck van so grooten God-
 vruchtighejt ende barmhertighejt. Ten welcken aenliene / ende
 om alle de liefde Gods ick uwe Majestejt wel potmoedelick bidde /
 dat sy niet gedient en sy te gedogen / dat ick van so grooten ende soo
 ghesladigen arbejt ende onruste / ende van een soo merckelick ende
 wel ghesondeert aenhouden / niet en trecke de vruchten daer ick soo
 seker nae verlange ende pretendere / nademael de eere ende glorie Go-
 des / ende den dienst van uwe Majestejt / daer so veel aen gelegen is /
 ende daer onepndelick veel goet upt spruyten sal / dat dueren sal so
 langh als de Werelt staet / ende hier nae inder eeuwighejt.

1. Mengaende de grootte van dese nu nieuwelick ontdeckte Landen/oordeelende nae 't geene dat ick gesien heb/ ende nae 't geene de Capiteyn Louijs de Vaez de Torres/Admirael onder mijn gebiet/ uwe Majesteit gheadviseert ofte verwitticht heeft/ so is nae goede rede haer lengde so groot als die van gantsch Europa: kleyn Asia tot aen de Kalpische Zee toe/ende Persia/met alle de Eylanden van de Middellantsche ende groote Zee/ omtrent ende rontsom de selfde Provintien/Engelandt ende Verlandt mede daer in begrepen: Dit verborghen deel is 't vierde van den geheelen Aerdt-kloot/ ende so groot dat daer in mogen zijn tweemaal soo veel Coninckrijcken ende heerlijckheden/als alle de gene daer van uwe Majesteit tegenwoordelic Heer is/ende dat sonder benabuert te zijn/ met Turcken/ Moren/ ofte ander natien/die gewoon zijn haer gebueren te ontruften ende te beroeren. Alle de Landen by ons gesien/liggen binnen de Zona-torrida / ende een deel van dien raecht tot den Equinoctiael die 90 Gradē breekt moghen zijn/ ende sommighe minder/ende indien sy op-gaen na dat sy beloben/ daer sullen Landen in liggen teghen de voeten van 't beste van Africa ende heel Europa/ ende 't meeste deel van groot Asia.

Ick waerschou/dat nadien de Landen by my gesien op 15 Gradē/beter zijn dan Spangien/dat de andere die in hooghte daer tegen liggen naer advenant moeten een Aertsch Paradijs zijn.

2. In dese landen is veel volck/hare vertwen zijn Wit/ Bruyn/Mulaetsch/Indiaenssch/ende ghemengheit/ 't hayz hebben sy som swart/langh ende los/som gefriseert ende gekrolt/ sommighe oock root ende seer dun, welcke verscheydenheyt een tekē is van groote onderhandelingē ende by-een-komsten/ om welcke reden/ als mede om de deucht des Lants/ende dooz dien sy geen Gheschut oft ander byer-werck en hebben om malkander te moorden/ende om dat sy in gheen Silber-betghen en wercken/ ende veel andere redenen/het te ghelooven staet/dat dit volck seer menichbuldigh is/ men can niet mercken dat sy eenige konst hebben 'tzy kleyn ofte groot/noch muere noch stercken/noch Coninc noch Wet/ ten zijn anders niet dan een hoop rechte heydenen/gedeelt in pertyschappen ende geen goede vrienden onder malkanderen/hare ordinarise Wapenen zijn bogen ende schichten/doch onbergift/knoden/stocken/pijcken/ē

woz-

wozp-pijlen altesamen van hout/ sp decken haer schamelhepdt/ zijnt punigh/ vrolijck/ redelijck/ ende soo danckbaer als ick selfs bevonden hebbe/ upt alle het welcke te hopen staet/ dat sp met Godes vooz- sichtighepdt ende sachte middelen seer goet te ghesegghen/ te bevre- dighen/ te onderwijssen/ ende te vol-doen sullen zijn/ het welcke drie saken zijn inden aenbangh seer nodigh/ om dese luden altemale te brengen tot die soo heplighe eynden/ die men in 't minst ende meest met den besten puer ende ernst moet voornemen: De hupsen zijnder van hout/ gedeckt met bladeren van palmboomen/ sp ghebruycken aerde potten/ hebben ghetoutwen ghebruytels/ ende ander gebrey- de Netten/ sp bearbeiden Marbersteen/ maecten flupten/ Trom- mels/ ende Lepels van hout al vernischt/ sp hebben hare Ghebede- hupsen ende begravingen/ hare Hoben wel op-geschickt/ berumt/ ende bepaekt/ sp behelpen haer veel met Parlamoor- schelpen/ ende maecten daer af Gutsen/ Beptels/ ffoymoirs/ Saghen/ Houtwelen/ ende soo groote als kleyne tekenen die sp aenden hals dragen: De Eplanders hebben hare Scheepkens wel gewacht/ ende bequaem om van 't een Landt in 't ander te varen/ het welck al te samen een secker teecken is van naebuerschap/ met volck dat beter gepoliceert is/ ende geen minder teecken van dien en is 't lubben van verckens ende hoenderen.

3 Het groot dat sp hebben/ zijn drie soozten van woztelen/ die daer in groote menichte zijn/ ende komen dooz sonder arbeyt/ want sp daer toe niet anders en doen dan dat sp die vraden ende koocken/ sp zijn smaekelijck/ ghesont/ ende voetsaem/ dueren langhe/ daer zijnder die een ellen langh ende een half elle dick zijn: De Fruyten zijn vele ende seer goet/ Platanos van sefterley aert/ groote menichte van Amandelen van vierderley soozte/ groote Obos, dat een vrucht is van groote ende smaek als Que-appels/ veel Inlantche Noten/ Orangien ende Limoenen/ die d' Indianen niet en eten/ ende ander upnemende ende groote Fruyten/ niet min goet/ diemen gesien ende gegeten heeft/ met vele ende seer groote supcker-rieden/ ende kennis van Appelen: Daer zijn ontallijc veel Palmboomen/ daer men ter- stont Tuba upt trecken kan/ van de welcke men maectt Wijn/ E- dick/ Honigh/ ende Wep/ ende de Palmitas zijn seer goet/ de vrucht die dese Palmboomen gheven/ zijn Cocos/ als sp groen zijn/ dienen sp in

sp in plaetse van Cardos/ ende het mergh is als Kroom/rijp zijnde/
 ist onderhoudt van spijs ende dranck/ ter Zee ende te Lande/ als sp
 out zijn geven sp Olp om te lichten/ ende met te Meesteren als met
 Balsam/ ooc om t' eten/ jongh zijnde/ zijn de Schoffen goede Vaten
 ende Fleffen/ de binnenste schoffen zijn werck om Schepen met te
 kalfaten/ ende alderley kabels ende takel/ oock ordinarij touwen
 ende Lonte van te maecten: Ende dat het beste is/ van de bladeren
 maectmen seplen tot klepne Scheepkens/ ende sijne Maatten/ ende
 Tichelen daermen de hupfen met voert ende deekt/ welke ghespan-
 nen werden met die stammen die recht ende hoogh zijn ende vande
 selbige maectmen plancken/ Dijken/ ende andere soozten van wa-
 penen/ ende Riemen/ met veel andere goede dingen om dagelijckx te
 besigen: Ende staet te bemerckē dat dese Palingaerden een Wijs-
 gaert zijn daer men 'theele jaet deurt van pluckt ende wijn van leeft/
 ende nochtans niet van noot en heeft eenige weldaet/ kostende noch
 gelt noch tijt. De Moes-krupden diemen daer heeft ghesien/ zijn
 Catwoerden/ groote ende vele Bledos, ende groene Krupden: Men
 heeft oock Boonen vernomen. Belangende t' Vleesch/ daer zijn
 veel Derckens tam als de onse/ Hinnen/ kapoent/ Patrijssen/ Epnt-
 boghels/ Coztel-dupben/ Dupben/ Wal-dupben/ ende Septen/ die
 den anderen Capiteyn gesien heeft. De Indianen hebben ons te
 kennen gegeven van Koepen ende Buffels. De Visschen zijn vele
 Hargos, Pesce-reyes, Lizas, Tonghen/ Salmkens/ Meros, Elst/
 Macabis, Cafanes, Pampanos, Sardijnen/ Rocchen/ Zee-hanen/
 Chitas-viejas, Palingen/ Pesces, Puercos, Chapines, Rubia, Al-
 mexas, ende Garnet/ ende ander soozten daer mi de naem niet van
 van vooz en staet/ ende daer moetender noch veel meer zijn/ naede-
 mael alle de verhaelde t' samen gevangen zijn dicht by de Schepen.
 Ende so men t' geene geschreben is wel bemerckt/ men sal bevinden
 darmen van soo vele ende soo goede leeftocht ter stont genieten kan
 groote ende veel liefelijckheden/ selfs tot Maesepennen ende veel-
 derlepe konserven toe/ ende dat sonder pet te brengen van bukten:
 Ende ten aensiene van t' Boots-volck/ bohen t' geene verhaelt is/
 en sullender niet ontbreken vele groote Hammen/ Potten met Wo-
 ter/ ende t' gene daer meer van groote Derckens af valt/ sonder ge-
 breck van Suer ende Specerien/ staet aen te mercken dat vele van

de voorsz d'inghen de onse ghelijck zijn/ende datter moghelijk veel meer zijn/ ende dat het Landt hier door toont seer bequaem te zijn om voort te brengen alle ander dingen diemen vint in Europa.

4. De rijckdommen zijn Silber ende Peerlen/die ick/ende Gout/ dat den anderen Capiteyn gesien heeft/so hy secht/in sijn vertoogh/ 't welck de drie rijckste soorten zijn die de natuere geschapen heeft. Daer is veel Rote Moscaet/ Mastic/Peper/ Gengber/dat wy beyde gesien hebben. Men heeft er wetenschap van Caneel/ mach oec wel datter Nagelen zijn/naedemael de andere Specterien daer zijn/ ende te meer om dat die Landen parallel sijn/oft weynich verschillen van Terrenate ende Bachan. Daer is oock stoffe om Ende te winnen/Pita, Supcker/Annys te maecten. Daer is goet Ebbenhout/ende ontalliche soorten van Hout/ om so veel Schepen te maken als men wilt/ met alle hare Seylen/ende d'iederley soorten van Takel/'t een gelijckende onsen Herminip/ ende met de Olie van Cocos kanmen Galagala maecten/ daer men Oer mede verhoort. Daer is seker Terpentijn gesien daer sich de Indianen met behelpen om hare Piraguas, ofte Schepen/ te pecken. Ende naedemael datter Seyten zijn/ende kennis van Roepen/ soo salder oock Corduaen/Ucer/Roet ende Wlesch overbloedigh zijn: Ende Wyen gesien zijnde/salder oock Honich ende Was sijn. Ende behaluen alle dese Rijckdommen berseckeren sy van veel andere kennschappen. Ende de gelegentheyt ende gestakenisse des Lands/derwelcke gheboeght zijnde hy de vele die de reerlijgheyt geben sal/ naedien daer so grooten voozraet is van haer eygen d'inghen/ ende om de onse te queecken/die ick vooz heb daer met den eersten te voeren/ met noch alle de andere beste ende nutste die in Peru ende Nieu Spangien groepen/schijnt het dat dit al't samen byeen geboeght/ het Landt so rijck sal maken/ dat het genoeghsaem sal sijn om beyde hem selben ende America te voeden/ ende Spangien groot ende rijck te maken/in sulcker boegen als ick betoonen sal/indien ick hy andere geholpen wert om dit uyt te voeren. Ende ten aensien van't gene gesien is/wesende zee-kusten/seggh ick/Heere/dat wy het hert van 't Lant te verhoppen zijn so groote ende soodanighe grootheden ende rijckdommen/ ende goede saecken/ als de onse beginnen te werden. Staet te noteren dat mijn principael vooznemen alleen is geweest

te soekken soo grooten Landt als ick gebonden hebbe/ ende dat ick om mijne kranckten ende ander oorzaken/ die ick berispijghe/ niet en heb kunnen soo veel sien als ick ghewilt heb / oock en konde al tegene ick begeerde/ niet gesien werden in een maent/ daer der twaelf van in eer Jaer komt / de welcke te kennen gheben de qualiteyten ende vruchten die alle de gheschapene Landen voortbrengghen/ ende dat men de Indianen van die Landen niet en moet oordeelen uyt onse behoeftheden/ smaken/ begeerlicheden/ ende achttinghe van saken ; maer voer menschen die haer leven trachten over te brengen met so weprigharbeys als sy kunnen/ ghelijck sy oock doen/ sonder haer te vermoepen in yet meer/ daer wy ons om vermoepen.

5. De ghereeflichheyt ende het ghenoechlike leven sal daer soo groot zijn als men siet/ in een soo groeffenden/ lustigen ende koelen Land/ dat swart/ vet/ ende goet van Weyn is/ met Leem putten/ om terstont Hupsen te mogen bouwen, Steen/ Tichelen / ende al wat meer van Leem wert gemaect/ oock met vele ende soo nae by gelegghen rouwe ende vierkante Marbessen / om kostelijcke ende schoone Gebouwen te moghen sichten : Soo veel ende soodienstelicken hout tot alle nodighe wercken ; sulcken ghelegentheyt van Dalen/ Velden/ den meestendeel door-ghesneden/ ende hooghe dubbele Rotten/ sulcke Beecrkens ende vlietende Rivieren/ daer bequamelick kunnen Water-molens / Azenas , Trapiches, ende ander Water-wercken gemaect worden. Essenos, Sout-pannen ende Riet-boschen ghetuygen van de vruchtbaerheyt des Lants / daer men Rieten vint van vijfen ses palmen / ende min / ende de vrucht naer advenant/ t eynd dun ende hart/ de huyt glat/ ende soo goede Oversteenen alder zijn in Madrid.

De Bape van Sint Philips ende Jacob heeft twintigh mijlen stratus/ sy is geheel schoon/ ende wy om in te komen by daghe ende by nacht/ heeft rondom veel bewoonde Plecken/ in de welcke (ende dat seer verre) men by dage veel roocks sacht opgaen/ ende by nacht veel vyers/ hare haben genaemt Deracruz/ het ware krups is so ruym datter meer dan duysent schepen in mogen ligghen / de gront is schoon ende van swart zand/ men heeft gheen vuylen ghesien/ men kan daer setten op so veel Waden als men wilt / van veertigh tot een half toe/ tusschen twee Rivieren/ de een so groot als de Guad-

dalquevir

dalquevir in Sebilien/ met een Barre oft stoytende bloet/ van meer als twee vadem/ daer goede Fregatten ende Paraffen in mogen/ in d'ander boeren onse Barcken by in/ ende schiepen daer water dat seer schoon is op alle de plaetsen/ van de vele daermen het vint: De Lof-plaets is een strant van drie mijlen/ ende meest al kesselachtich/ van swarte/ klepne ende sware kepen/ seer goet om Schepen te ballasten/ de Strandt/ dooz dien sy gheen breucken oft kreecken heeft/ ende om dat de krupden op de kant groepende/ groen zijn/ wierdt verstaen niet gheslaghen te werden vande Zee/ ende alsoo de Boomen aldaer al te mael recht op stonden/ sonder schade nochte bederf/ soo oordeelde men daer upt datter geen groote ontweerden en moesten vallen: Dese Haven/ boven dat sy soo luchtigh is/ heeft een ander groote upnemementheyt/ ten aensien van vermaeckelijckheyt/ want soo haest als den dagh aen quam/ hoorde men dooz 't geheele nae-by-ghelegen Bosch een seer soete Harmonie van menigh dunsent verscheyden Voghelen/ sommighe (soo 't scheen) Nachtegalen/ sommighe Meerlen/ Quacken/ Distel-vincken/ ontellicke Swaluwen/ Periquitos, ende een Papegap die men sach/ ende behalven dese veel ander soorten van Voghelen/ selfs tot het singhen vande Sprinck-hanen ende krekels/ heele morgenstonden ende avonden langh roockmen veel soete reucken/ herkomende van soo veelderley aert van Bloemen/ tot Orangien bloepsels ende 't krupt Alvahaca: Ende om alle dese ende andere goede saken/ beslootmen dat het daer moest goede Lucht zijn/ ende datter de Natuere haer ordze wel onderhielt.

6. Dese Haven ende haere Bape werden noch upt-nemender dooz de Nabuerschap van soo veel goede Eplanden/ ende sonderlinghe van seven/ daer den roep af is datse twee hondert Mijlen groot zijn/ het eene begripter vijftigh/ ende lepter twaelf van verscheyden: In somma ick segg heere dat op dese Bape ende Haven/ die 15½ Graden hooghte van de Noorder Pool liggen/ terstont can gesticht werden een seer groote ende volckrijcke Stadt/ ende dat de luyden die de selve bewoonen/ sullen ghenieten alle ghewenschte Rijckdommen ende gherieflickheden/ die den tijt sal leeren/ ende die men mach mede deelen aen de Provintien van Chili/ Peru/ Panama/ Nicaragua/ Gatemale/ nieu Spangien/ Terratena/ ende Philippinas/

lippinas/ van alle welcke Landen uwe Majesteit Heer is/ ende in-
 dien uwe Majesteit oock Heer word van dese die ick presentere/ soo
 houdt ickse van sulcker weerde/ dat/ boven dien dat sy gelijck als de
 sleutels zijn van de vooz-verhaelde/ sy (nae ick verstaec) sullen ko-
 men te wesen/ soo veel den handel belanght van kuriense ende pro-
 sijtelijke Waren/ Heerlickheyt laet ick staen/ een tweede China/
 Japan/ ende andere Provintien op die kusten van Asia met haere
 Eplanden/ ende ick valle kozt nae 't gheen ick daer van ghevoele/
 ende in een vergaderingh van Wis-consteners can bewijsen/ oock
 en verlengh ick my hier niet met te segghen/ dat dese Landen ter-
 stont kornen helpen/ ende onderhouden/ twee-hondert-duyzent
 Spangiaerden: In somma Heere dit is de Werelt daer Span-
 gien het middel-punt van gaet worden/ ende ten aensien van 't lic-
 haem is dit de nagel/darmen vyz dit punt wel noteere.

De ghetempertheit/ ende deucht des Luchts/ Heer/ is fooda-
 nigh als men ynt alle 't gheene voozseht is/ sien kan/ ende oock hier
 aen bemercken mach/ dat al-hoe-wel de onse daer alle vreemdelin-
 ghen waren/ niemant nochtans en is sieck gheworden/ niet teghen-
 staende het ordinarij wercken/ sweeten/ ende nat worden/ sonder
 sich te onthouden van water te drincken noch nuchter zijnde/ oft
 van alles te eten dat het Landt voozthenght/ noch van den avont-
 stont/ Maen/ ofte Son/ die by daghe niet seer vrandigh en was:
 Ende achter de midbernacht epschte/ ende konde men seer wel ver-
 draghen een wollen deersel: Ende naedien de Inlanders in 't ghe-
 meyn vollijvigh ende seer vzoom zijn/ sommige oock seer oudt/ daer
 sy nochtans neben der Aerde woonen/ 't welck een groot teecken is
 van goeder ghesontheyt/ want ware 't Landt onghesondt/ sy sou-
 den hare hupsen van der Aerde verheffen/ soomen in de Filippijnen
 doet/ ende in ander quartieren die ick ghesien hebbe/ nadien oock de
 Visch ende 't Vleesch onghesouten zijnde/ twee daghen ende langer
 goet bleven/ naedien de Fructen van daer ghebzacht/ soomen sien
 mach/ aen twee die ick hier hebbe/ seer ghesondt zijn/ al-hoe-wel sy
 bapten tijts van de Boomen ghepluckt zijn/ nadien men daer geene
 sandighe gronden en heeft ghesien/ noch gheenderden Distelen oft
 Dooznachtighe Boomen/ oock geene Boomen die hare Doxtelen

boben der Aerde hebben/ noch eenighe verdzoncken velden/ noch
 Doelen/ noch Sneeu op de hooghe Berghen/ noch Corodzillen in
 die Rivieren/ noch benyngighe quaetaerdighe ghewoonte op 't ghe-
 berghte/ noch Wieren die gemeenlick in de hupfen ende vruchten
 seer schadelijck zijn/ noch Niguas, noch Ruylen/ noch Muggen/
 soo seggh' ick / dat dit tot ons voornemen een uptnemenstheyt is
 boben alle uptnemenstheden/ ende weerdigh gheacht te zijn soo seer
 als veele Landen in de Indien / die om dese pleghen alleen onbe-
 woonbaer te zijn/ende andere/daermen so veel van de selve te lijdē
 heeft/ als ick wel getuygen kan.

7. Dit zijn Heere de uptnemenstheden ende deught der Landen
 die ick ontdeckt heb / van de welcke ick upt den naem van uwe
 Majesteit de possessie ghenomen heb/ onder uwen Koninghlijcken
 Standaert/ende alsoo ghetuygen 't de acten die ick hier hebbe.

Ten eersten/Heere/wierter een Krups opgerecht/ende een Kerck
 toeghemaeckt van onse Vrouw' van Loreto/ daer wierden twintigh
 Missen ghedaen/ men verdiender den Slaet op den Pinx-
 terdagh verleent/ ende daer wiert een solemnele processie ghehon-
 den op 't Sacraments-dagh. In somma het alderheylighste Sa-
 crament/hebbende uwer Majesteits Standaert tot Leyds-man/
 bewandelende ende bereerde die verborghen Landen /daer ick drie
 Veldt-banieren op hebbe gherecht/ ende in alle de selve vertoont de
 twee kolommen ter zijde van uwe Koninghlijke Wapenen: Waer
 doo; ick met recht segghen mach/ voo; soo veel dit een deel is / dat
 hier is volbracht het woort van Plus ultra, ende voo; soo veel het
 vast Landt is al vorder ende achterder. Ende dit/ met al watter
 meer ghedaen wiert / heb ick ghedaen als een ghetrouw' Vassal/
 soo ick ben van uwe Majesteit/ ende ten eynde uwe Majesteit dat
 terstont moghe by-voegen/ op dat klincke den heerlijcken Titel
 van Australia van den heylighen Geest/ tot meerder eere van den
 selfden Heere/die my ghelept/ het Landt ghetoont/ende in teghen-
 woordighent van uwe Majesteit ghebracht heeft/ al waer ick doe
 met den selven wille/die ick alijt tot dese saecke ghehad hebbe/ die
 ick hebbe ghequeerct / ende om hare weerdighent ende verdienste
 boben

hoben maten lief heb ende toeghebaen ben.

Ich gheloobe wel/ uyt den wijsen Raedt/ Grootmoedighendt/
ende Christelicke Godvruchtighent van uwe Majesteit/ de groo-
te sorghe die sy draghen sal om soo verseeckert te zijn van de bevol-
kinghe deser alreets ontdeckte Landen / als wel behoort / aenghe-
sien de principael oorzaeck die ons behoort te verbinden/ om de self-
de niet moest ende onbetwout te laten/ in/ dat dit de remedie is/ die-
nende ten eynde dat Godt onse Heere daer in werde ghekent/ ghe-
looft/ aenghebeden/ ende gheleent/ daer nu de Dupbel soo seer ghe-
dient werdt : Te meer oock dat dit de deure sal zijn/ waer door aen
soo vele Volckeren / staende onder 't ghebiedt van uwe Majesteit/
inkomen sal alle haer goet ende welbaert/ ende de onghelick meer-
der sorgen die voortkomen sonden/ by alden daer heenen geraeck-
ten te gaen de Wyanden van de Roomsche Kercke/ om hare valsche
leeringen te verbyeyden/ ende alle de goederen die ick te kennen ge-
be te veranderen in meerder quaden / ende sich te noemen Heeren
van Indien/ ende die heel te verberben. Oock geloof ick dat uwe
Majesteit wel verwitticht is dat soo grooten schade/ als die is/ daer
van ghespzoocken werdt / oft alderley andere ongheluckicheydt/
die nu voortvanden is/ of naemacks soude moghen wesen/ kosten sou-
de Millioenen Gouts ende veel dyfent Menschen / eer men soude
toteen onsecker remedie konnen komen : Uwe Majesteit winne
nu/ naedien sy 't vermacht/ met weynich Silvers in Peru uytgege-
ben/ om eenmael den Hemel te winnen/ den eeuwighen naem/ ende
de nieuwe Werelt/ met al 't gheene sy toefpdt : Ende naedemael
daer niemant is die uwe Majesteit Boden-broot eyscht van soo
grooten ende merckelijcken weldaet Godes/ vooz utoen ghelucki-
ghen tijt bewaert/ soo eysch ick Boden-broot Heere/ ende in plaets
van dien mijn afveerdigh ende bescheyt/ want de Galioenen zijn
reet/ ende ick heb veel te reysen/ ende toe te maecten/ ende veel te be-
schicken / oock is het Geestelijck ende tijdelijck goet seer veel dat
alle uyze verloren gaet/ ende nimmermeer weder en kan verkregen
worden.

Hebben Christoffel Colon sijne Suspitien hardneckigh ghe-
maect/ 't geene my soo moeplich doet vallen/ is dat ick selve ghe-
sien ende ghetast heb/ ende nu aanbiede. Waer toe uwe Majesteit

ghele-

gheliebe/dat van soo veel remedien alffer zijn/daer een alleen werde gheghepen/op dat ick 't voorgefælde erlanghen mach/waerschouwende dat men my in alles seer redelick sal bevinden/ende ick sal in alles volnoegingh gheben.

Heere/dit is een groot werck/ naedemael de Duyvel het selve soo bloedigen krijgh aen doet/ende 't en is niet wel dat hy soo veel vermach/wesende uwen Majesteit daer van den bescherm-Heer.

I N D E

